biblioteca de buzunar biblioteca de buzunar

GLADIATORUL

Philipp Vandenberg

PHILIPP VANDENBERG

GLADIATORUL

www.virtual-project.eu

DER GLADIATOR Philipp Vandenberg

Traducere din limba germană de Victor Scoradeţ
Design copertă Andra Penescu

©

Editura ALLFA
2006

Fortuna-şi joacă jocul schimbător
Cu toţi. Ba darnică, ba crudă se arată.
Pe unul înălţând, ori prăbuşind pe altul,
Azi mie, mâine ţie ţi-e-nclinată.

Horaţiu

Capitolul I

Vitelllius se opri lângă Podul lui Mulvius, în locul prin care se revărsa zi de zi în oraşul Roma un fluviu alcătuit din oameni care călătoreau cu diverse afaceri, din indivizi dubioşi şi din tineri care voiau să-şi încerce norocul. El îşi trecu braţul gol peste frunte, ultimele zile ale lunii aprilie erau calde şi umede; apoi, el scuipă, într-un arc amplu, în Tibrul care curgea, brun şi leneş, la vale, şi îşi aşeză legătura pe pavajul fierbinte al Viei Flaminia.

„Cauţi cumva distracţie, frumosule tânăr?”

Speriat, Vitellius îşi apucă legătura în care era strânsă întreaga lui avere şi se întoarse. În faţa lui stătea un bărbat în veşminte bogate, aflat, poate, în cel de-al patrulea deceniu al vieţii sale.

„Distracţie?”, spuse, timid, Vitellius, care constată, uimit din cale afară, că genele şi sprâncenele celui ce-i pusese întrebarea erau vopsite cu negru iar părul blond-roşcat era pudrat cu pulbere de aur. „Caut ceva de lucru şi un acoperiş deasupra capului! Fie ca zeii să se-ndure de mine!”

„Ceva de lucru!” Celălalt izbucni în râs. „Ceva de lucru!” Râsul lui devenea din ce în ce mai puternic, iar la urmă spuse tare, astfel încât să poată fi auzit şi de ceilalţi: „Iată unul care caută ceva de lucru, de lu-cru, de lu-cru!” În timpul acesta, omul dansa cu paşi mărunţi, lăsându-se de pe un picior pe celălalt.

După ce se mai linişti puţin, el mai făcu un pas spre Vitellius, în vreme ce-şi împingea umărul stâng înainte: „Eu sunt Cesonius. Mă cunoşate fiecare om din oraş, nu nu numai oamenii de vază” şi, fără nicio trecere, întrebă: „Vii de la ţară, aşa-i?”

Vitellius dădu din cap că da. „Vin din Bononia, mă cheamă Caius Vitellius.”

„Precis că eşti un sclav fugit, un fugitivus!”, continuă Cesonius să-l interogheze, apropiindu-se şi mai mult de Vitellius. „Trebuie să ai mare grijă.” Dar Vitellius protestă indignat, în vreme ce-şi arăta medalia rotundă de drepturi cetăţeneşti care-i atârna la gât, în dreptul inimii: „Pe toţi zeii şi pe mâna mea dreaptă, nu! E adevărat, nu mă număr printre honestiores, dar şi noi, cei din plebe, suntem oameni liberi, chiar dacă nu stăm tocmai bine cu banii. Tatăl meu a fost cizmar şi un om dintr-o bucată. Acum

şaptesprezece ani, atunci când m-a depus, ca pe mulţi alţi copii la vremea aceea, pe o grămadă publică de gunoi, nu a făcut decât să respecte legile. Nevoia l-a obligat. Pentru mine, care eram al cincilea copil al lui, nu se mai găsea nici loc, nici hrană. Că nu am murit de foame, asta o datorez numai mărinimiei zeilor. Un fierar care repara cazane mi-a auzit scâncetul şi m-a scos din gunoiale puturoase. Acum ştiu şi eu să repar cazane şi…”

„Şi nădăjduieşti să-ţi găseşti norocul în cazanele romane!”, l-a întrerupt Cesoniu pe tânăr şi a zâmbit plin de compasiune.

„Da”, a spus Vitellius cu convingere.

Faţa lui Cesonius a devenit serioasă. „Aşadar, spuneai că vii din Bononia. Câţi oameni locuiesc între zidurile acestui oraş?”

Vitellius a ridicat din umeri: „25.000, poate. Dar de ce întrebi?”

„Şi câţi fierari care repară cazane există în Bononia?”

„Cinci sau şase.”

„Bine”, a spus Cesonius; apoi şi-a întins braţul stâng, arătând spre sud: „E adevărat că Roma adăposteşte între zidurile ei mai mult de un milion de oameni, în schimb, există străzi întregi unde un cârpaci de cazane îi priveşte, plin de invidie, pe cârpacii de cazane care muncesc. Fiecare Insula are meşteşugarii ei, fiecare bloc de locuinţe are meşteşugarii lui. Ca să nu mai vorbim de meşteşugarii care umblă dintr-un loc într-altul, care caută găuri în oalele bogătaşilor din cartierele selecte de pe colinele Esquilin şi Adventin. Într-un cuvânt, la Roma există mii de cârpaci de cazane.”

Vitellius privea înaintea sa abătut. Oraşul, în care el îşi pusese toată speranţa, acest oraş al posibilităţilor nemărginite îi apăru dintr-o dată neprietenos şi ostil. Cel mai mult i-ar fi plăcut să-şi ia legătura şi să facă imediat calea întoarsă; atunci auzi însă vocea linguşitoare a lui Cesonius: „Nu trebuie să-ţi fie frică. La Roma, un tânăr plesnind de putere, asemenea lui Hercules şi frumos precum Hyacinthus nu se rătăceşte niciodată, fiindcă lui îi e dat să umble pe cărările Fortunei. Înţeleptul Cato a spus cândva că un tânăr frumos aduce mai multă bogăţie decât recolta unui câmp întreg. Crede-mă, avea dreptate.” Spunând asta, Cesoniu îşi puse mâna pe pulpa băiatului. Instinctiv, Vittleius se trase înapoi. Cesonius se prefăcu a nu băga de seamă şi se postă alături de el, astfel încât amândoi priveau în aceaşi direcţie.

„Ia priveşte numai freamătul acesta zglobiu!” Cesonius făcu un gest cu mâna care echivala cu o invitaţie. „Încă înainte ca Templul Lunei Noctiluca de pe Palatin să fie luminat, aici, în Ager Romanus, se întâlnesc, atunci

când ziua se stinge, toţi aceia cărora Jupiter şi Venus le-au refuzat norocul iubirii. Şi, după cum vezi, aceştia sunt înainte de toate oameni cu stare, care sunt nevoiţi să-şi cumpere iubirea, Equites cu tivuri înguste de purpură la tunici, ba chiar şi Senatori, pe care-i recunoşti după purpura lată de pe togă. Cel care vine la Pontus Mulvic, vrea să cumpere sau să fie cumpărat."

Cesonius observă ruşinea de pe chipul tânărului Vitellius. „Tu", întrebă el prudent, „tu nu eşti încă iniţiat în plăcerile lui Venus şi Cupidon, nu ai fost încă niciodată strâns între picioarele suple ale unei femei? Nu ai simţit încă niciodată mădularul tare al unui bărbat peste al tău?"

Vitellius scutură din cap, în vreme ce ochii lui sorbeau, curioşi, agitaţia plină de pitoresc din jur. Se aflau acolo femei, a căror frumuseţe ar fi putut face să pălească strălucirea zilei. Una dintre ele avea părul roşu despletit, ea purta o tunică de mătase, ale cărei falduri îi scoteau şi mai mult în evidenţă feminitatea. Atunci când venea spre ea un bărbat, ea îşi proptea ambele mâini în şolduri şi, cu un zâmbet pe buze, se întorcea încoace şi-ncolo. Un roman rotofei, care cu siguranţă că avea cel puţin doi cai ai lui, s-a apropiat de frumoasa femeie şi i-a desfăcut decolteul generos, ca şi când ar fi vrut să controleze dacă ceea ce promitea veşmântul ei de mătase corespundea adevărului.

„Asta-i Cynthia", murmură el spre tânăr, „ea cere doi aurei, din banii ăştia ai putea trăi un an întreg. E incredibil, dar proştii, bărbaţii ăştia proşti, nu numai că plătesc, dar o fac cu plăcere. Şi nu atât din cauza frumuseţii ei, nu, femei frumoase există destule la Roma, şi poţi să le ai deja pentru un as, nu, ei plătesc pentru că Cynthia este nevasta unui senator influent. Dar femeia este totuşi femeie. Crezi că asta-i mai bună decât celelalte?"

Vitellius tăcea; după un timp, spuse: „Dar Lex Iulia nu e oare valabilă şi la Roma?"

Cesonius râse: „Scumpe prietene, la Roma e permis tot ceea ce face plăcere. Şi chiar dacă un lucru sau altul are parte de o interdicţie explicită, de fiecare dată se găseşte şi o lege potrivită care să anuleze interdicţia. Aşa cum divinul împărat Caligula a putut să o ia în căsătorie pe sora sa, Drusilla, cu toate că legea îi stătea împotrivă, tot astfel Cynthia poate să-şi încalce obligaţiile căsniciei şi chiar să se lase plătită pentru asta. Pentru a se sustrage urmăririi de către organele publice, ea este înscrisă la edil ca prostituată, îşi plăteşte impozitele oficiale pe prostituţie, aşa cum fac şi multe alte femei de rang înalt. Se poevesteşte chiar că şi soţul ei trebuie să plătească, dacă vrea să se culce cu ea."

„Pe divinitatea lui Venus şi a Romei”, spuse Vitellius impresionat, „niciodată n-am mai văzut o femeie atât de atrăgătoare.”

„Pune-ţi frâu inimii şi du-o de zgardă!”, râse Cesonius, „nu se cade ca un bărbat să muşte din primul măr care-i iese în cale. Mai întâi de toate, însă, prietene, trebuie să fii conştient de faptul că nu muierile pictate în culori ţipătoare sunt acelea care-ţi produc cele mai înalte plăceri ale simţurilor, nu, propriul nostru sex este acela care ni-l apropie pe Cupidon, fiul lui Venus. În fiecare femeie se ascunde o Danaidă, gata să-şi ucidă bărbatul chiar în noaptea nunţii. Aceste rafinate fiice ale lui Venus pe care le zăreşti aici nu sunt dintre acelea care trag pumnalul, deşi nu puţine din ele poartă câte o jucărie din asta de argint sub cingătoare – şi te înjunghie cu tot dispreţul după ce ţi-ai făcut datoria. Numai să plăteşti o femeie, că are să-ţi zâmbească plină de milă, pe când un bărbat pe care-l plăteşti îţi va rămâne prieten pe viaţă.”

În vreme ce Cesonius vorbea, Vitellius se uita la oameni care vindeau şi cumpărau. Erau acolo cel puţin la fel de mulţi tineri şi băieţei precum femeile care se ofereau spre vânzare. Bărbaţii de stat sau negustorii bogaţi veneau flancaţi de câte doi, uneori chiar şi de câte patru sclavi. Cu strigătul: „Faceţi loc pentru marele Pansa”, ei croiau drum prin mulţimea de oameni pentru stăpânul lor. Un altul s-a oprit pe podul de piatră, i-a cântărit pe Cesonius şi pe Vitellius cu priviri pline de dispreţ, s-a întors cu spatele şi a spus, întors către unul din sclavi: „Vreau să mă uşurez!” Cel căruia îi vorbise s-a înclinat scurt, a ridicat tunica stăpânului său, i-a extras aceluia cu grijă mădularul, ţinându-l în aerul cald al serii de primăvară. Un jet boltit amplu începu să curgă în Tibru. În afară de Vitellius, abia dacă a mai luat cineva act de această acţiune.

Sclavii conduceau carele cu roţi înalte prin mulţime. Cele mai multe aveau o singură osie şi erau trase de catâri, un baldachin ţinea loc de acoperiş, perdelele înlocuiau pereţii laterali. Atunci când perdelele erau trase în lături, puteai să recunoşti preţ de câteva clipe corpul gol al unei femei care li se oferea trecătorilor cu mişcări lascive.

„Astea sunt cele mai scumpe prostituate din Roma”, a spus Cesonius, care urmărea privirile curioase ale lui Vitellius. „Fiecare dintre ele consideră că e sub demnitatea ei chiar şi numai să pună piciorul pe pavajul prăfuit al Viei Flaminia, pe astea nu le întâlneşti în niciunul dintre lupanarele ieftine de lângă Circus Maximus, fiecare dintre ele are câteva

case cu mai multe apartamente în cartierele selecte, construite astfel încât intrarea şi ieşirea să dea în străzi diferite.”

În timp ce vorbea, Cesonius făcea plecăciuni în toate direcţiile, arunca bezele pe partea cealaltă a străzii iar din când în când rostea câte un „Ave!” plin de veneraţie. Pe un tinerel cu bucle negre care turna dintr-un burduf din piele de capră vin roşu de Falerno, l-a sărutat pe obraz. Pare să fie într-adevăr un bărbat cunoscut, gândi Vitellius, când o umbră acoperi dintr-o dată razele soarelui care asfinţea. Vitellius îşi ridică privireea.

Pe divinitatea lui Pan, care face cu putinţă asemenea seri bucolice, deasupra capului său trona, într-o lectică, o femeie cu bucle blonde – o apariţie fermecătoare, ca şi când tocmai ar fi descins dintr-o elegie a lui Ovidius. Opt sclavi îmbrăcaţi în roşu purtau pe umerii lor, pe bare aurite, delicatul mijloc de transport. Frumoasa şedea pe o mare pernă din mătase albastră, care era împodobită cu borduri aurii. Ea purta o tunică fără mâneci, de culoarea ametistului, din al cărei decolteu se revărsau sânii abundenţi şi goi, mai mari şi mai aţâţători decât văzuse Vitellius vreodată la vreo statuie grecească a Afroditei. Sfârcurile frumoasei străluceau, aurite, şi în vârfurile lor licărea câte un diamant. Ca şi când ar fi vrut să-şi pună şi mai mult în valoarea splendoarea supranaturală, sprijinită pe antebraţul drept, ea se apleca afară din lectică, surâzând, astfel încât minunatele daruri ale lui Venus atârnau chiar în faţa lui, licărind asemenea unor struguri copţi. Vitellius simţea cum sângele îi clocotea sub tâmple.

„Slavă ţie, Cesonius!”, exclamă frumoasa peste capul lui. „Salutări şi sărutări, frumoasă Lycisca!”, îi răspunse Cesonius, „puterea şi frumuseţea sânilor tăi va face din nou să se clatine Pax Romana!” Lycisca râse: „Cu condiţia ca niciunul dintre comandanţii duşmanilor să nu fie atât de bine crescut ca tine. Şi, arătând cu o mişcare a capului spre Vitellius, ea spuse:, Pe cei mai frumoşi dintre prietenii tăi se pare că i-ai ţinut ascunşi de mine până acum…”

„Fie ca Mercurius să mă pedepsească dacă mint”, a înterupt-o Cesonius, „abia dacă au trecut mai mult de câteva clipe de când l-am văzut pe tânărul ăsta. El se numeşte Vitellius, numără abia şaptesprezece primăveri şi vine din Bononia. A venit la Roma ca să repare cazane.”

„Un tânăr atât de frumos ca tine caută de lucru? Eu bănuiesc mai degrabă că nevoia de distracţie te mână la Roma. Oraşul e plin de călători veniţi din toate provinciile. Floraliile, serbările zeiţei Flora, şi-au purtat faima până în cele mai îndepărtate unghere ale imperiului. Dar, după cum mi se pare mie,

frumosule bononian, nu cursele de iepuri şi de capre te-au făcut să baţi atâta amar de drum, cât dansatoarele din teatru, care-şi leapădă veşmintele cu atâta artă.”

Vitellius roşi. Nu, nu, cu siguranţă nu, ar fi vrut el să spună; dar nu reuşi să scoată niciun sunet. Apariţia acestei femei îl vrăjise. Ca în transă o auzi pe Lycisca spunând: „Ia te uită, Cesonius, un tinerel sfios, cel dintâi pe care mi-e dat să-l întâlnesc în viaţa mea. Ia spune-mi, măcar este bărbat? Sau face parte din breasla ta?”

„Numai zeii ştiu asta”, răspunse Cesonius ridicând din umeri, „cel mai bine ar fi să-l întrebi chiar pe el.”

Atunci, Lycisca îşi întinse braţul spre Vitellius. Cu degetele răsfirate, ea îşi trecu mâna prin părul aspru şi creţ al lui Vitellius. Vitellius îşi ridică privirea. Femeia aceasta, care abia dacă era cu zece ani mai mare decât el, trezea în sufletul lui sentimente pe care el nu le mai cunsocuse până atunci. „Îmi placi, frumosule bononian”, a spus ea, în timp ce mâna ei se juca prin părul lui, iar atunci când Vitellius îndrăzni să zâmbească timid: „Vino cu mine!”

Ca la un ordin, unul dintre sclavi apăru lângă Vitellius şi alcătui cu mâinile un fel de treaptă, făcându-i semn să urce în lectică. Vitellius îl privi pe Cesonius, acela dădu din cap încurajator, apucă legătura străinului şi o aruncă în lectică. Vitellius o urmă cu un singur salt şi deja se trezi şezând faţă-n faţă cu Lycisca. Aceea făcu o mişcare cu mâna în direcţia oraşului şi lectica se puse în mişcare fără niciun zgomot. „Salve, frumoasă Lycisca”, strigă Cesonius în urma ei, „fie ca Flora să-ţi presare drumul cu flori.”

O vreme, femia din lectică îl privi pe cel de vizavi de ea fără niciun cuvânt. În sfârşit, ea-l întrebă: „Eşti cetăţean roman?”

„Negreşit”, se grăbi Vitellius să răspundă, şi adăugă plin de veneraţie: „Am fost înregistrat la recensământul de anul trecut, stăpână.”

„Spune-mi Lycisca”, îi spuse frumoasa femeie.

„Desigur, stăpână”, spuse Vitellius. Lycisca râse: „Care va să zică, eşti pentru prima oară la Roma?”

„Da,”, răspunse Vitellius, „da, Lyicisca.”

Nu numai că Vitellius se afla pentru prima oară la Roma, dar era şi prima oară în viaţa lui când părăsise Bononia, era şi prima oară când se afla singur printre străini, când trebuia să se descurce de unul singur. Era prima oară când şedea într-o lectică, şi nu-i era deloc uşor să şadă în mijlocul de transport care se balansa. Era pentru prima oară când Vitellius se vede stând

faţă-n faţă cu o femeie cum nu mai întâlnise până atunci. Frumoasă precum Afrodita cea născută din spuma mării, ea îi oferea farmecele ei, lui, cazangiului Vitellius, care nu se culcase încă niciodată cu o femeie.

Ca şi când ea i-ar fi ghicit gândurile, Lycisca îi puse mâna pe antebraţ şi îi spuse: „Prespun că situaţia ţi-e străină. Sunt ferm convinsă că nu ai mai însoţit niciodată o femeie la ea în cubicullum, că nu ai mai văzut niciodată o femeie lepădându-şi tunica, dezbrăcându-se de capetium şi de struphium."

„Pe toţi zeii, nu", o întrerupse Vitellius.

„Nu trebuie să-ţi fie teamă", spuse Lycisca, liniştindu-l, „e lucrul cel mai natural din lume."

„Da, stăpână", spuse Vitellius şi se grăbi să adauge: „Lycisca."

„Dacă vrei, frumosule bononian, astăzi am să fac din tine bărbat."

Pe Vitellius, fraza îl lovi precum vârtejul bătăilor de tobă al unui herald care se pregăteşte să anunţe în piaţa publică cucerirea unor noi provincii. În vreme ce fixa cu privirea sânii albi ca laptele din faţa lui, prin minte îi treceau imagini fantastice, dintre acelea care, în anii din urmă, îi răpiseră somnul.

Lycisca împinse în lături perdeaua lecticii şi privi, visătoare, asfinţitul. Grădini şi parcuri pline de splendoare treceau prin dreptul lor, grote artificiale acoperite de iederă, bolţi de trandafiri care acopereau drumuri tăcute, flancate de pini şi chiparoşi întunecaţi, de măslini argintii şi de leandri. Încet, Lycisca recită câteva versuri ale lui Horaţiu:

„Curând de tot se duce, amice, tinereţea,
puterea, senectutea îţi surpă frumuseţea.
Cu păr cărunt şi riduri te aşteaptă noapte lungă
Plăcerile iubirii pe veci ea le alungă."

Clădirea somptuoasă aflată pe partea dreaptă stârni curiozitatea lui Vitellius, o uriaşă construcţie circulară, poate o sută de metri în diametru, înconjurată de chiparoşi ascuţiţi; în vârful clădirii trona o siluetă strălucitoare de aur. „Mausoleul divinului Augustus", îi explică Lycisca. Vitellius era impresionat iar Lycisca spuse în continuare: „Aici, chiar vizavi de intrare, e îngropată urna divinului. Dar tot aici sunt depuşi şi Caius şi Lucius, nepoţii lui Augustus, precum şi Livia, soţia lui, Octavia, sora lui, vitejii Drusus şi Germanicus, împăraţii Tiberius şi Caligula" şi, după o

pauză de reflecţie, ea adăugă: „Şi tot aici va fi păstrată cândva şi cenuşa lui Claudius.”

„Fie ca zeii să-l aibă în paza lor”, spuse Vitellius.

„Eşti cumva un susţinător al imperatorului?”, se interesă Lycisca.

„El este împăratul”, spuse Vitellius.

„Are cincizeci şi opt de ani şi-i curg balele ca la un moş.”

„În Bononia”, începu Vitellius prudent, „se povesteşte că împăratul nu mai este stăpân peste simţurile lui şi că de fapt conducerea imperiului stă în mâinile lui Narcissus, Callistus şi Pallas, pe care i-a eliberat, dar se spune că, mai întâi de toate, el se află sub papucii soţiei lui, Messalina…”

„Ce anume se povesteşte despre Messalina?”, vru să ştie Lycisca.

„Se spune că e pe cât de frumoasă, pe atât de temută. Se spune că ea ar fi cea mai iubită şi totodată cea mai temută femeie din Roma.”

Vitellius băgă de seamă că ochii Lyciscăi începură să strălucească. Tânăr şi naiv, ca orice băiat de şaptesprezece ani din provincie, simţind interesul de care se bucura din partea Lyciscăi, el continuă să pălăvrăgească: „Se spune că ea consumă mai mulţi bărbaţi decât au pierit în campaniile din Britania şi Mauritania.” Ea râse. „Iar cei şapte mii de angajaţi ai serviciului de pompieri din Roma stau în spatele ei ca un singur om, cu comandantul lor Calpurnianus cu tot.”

„Povesteşte mai departe”, spuse Lycisca, „spune-mi ce altceva se mai vorbeşte în Bononia despre Messalina.”

„Păi, mai mult nu mi-a ajuns nici mie până acum la urechi. Eu am auzit numai ce-şi povesteau femeile când veneau la atelier cu oale şi cu cratiţe. A, ia stai – se mai vorbeşte şi despre duşmănia de moarte dintre Messalina şi Agrippina. Se povesteşte că Agrippina şi-a pus ochii pe împăratul Claudius, că vrea să devină nevasta lui şi s-o dea la o parte pe Messalina. E adevărat că ea este nepoata lui, dar amândouă sunt ultimele vlăstare din spiţa iulic-claudină, şi Agrippina are un fiu…”

„Taci!”, l-a întrerupt Lycisca. „Plebea vorbeşte mult, fără să ştie cum stau lucrurile cu adevărat.”

Circulaţia, pe străzi, devenea acum din ce în ce mai densă, dar în curând întunericul avea să-i pună capăt. Portalurile din dreptul parcurilor publice şi private erau împodobite cu cu flori şi ramuri, cu prilejul Floraliilor. Covoare de flori cu scene din mitologie adunau ciorchini de oameni cărora le prilejuiau admiraţie sau atitudini critice. Lângă orologiul lui Augustus, un ansamblu uriaş, ca proporţii, ridicat în jurul unui ceas de apă, ardeau deja

făcliile. Pentru ca, până şi în timpul nopţii, fiecare roman să ştie cât era ceasul. Pe partea stângă se aflau termele lui Agrippa, ginerele divinului Augustus, care pusese să se construiască pentru această baie o conductă de apă lungă de douăzeci şi doi de kilometri. Aceste gigantice apeducte îl călăuziseră pe Vitellius pe ultimele mile ale drumului lui spre Roma.

„Faceţi loc pentru lectica divinei Augusta!”, îl auzi Vitellius strigând pe unul dintre sclavi. Vitellius îşi fixă privirea pe Lycisca. „Uneori, sclavii îşi permit fel de fel de glume, în orice caz, în felul acesta înnaintăm mai repede!” Lycisca coborâse perdelele albastre de mătase ca să se ferească, pe ea şi pe oaspetele ei, de privirile curioşilor; dar o crăpătură îngustă în mijloc lăsa loc privirii spre agitaţia marelui oraşul care trecea prin dreptul lor. Lângă Forum Iulium, sunetul harfelor şi al cimbalelor se amesteca vesel cu pălăvrăgeala din ce în ce mai asurzitoare a maselor. Pe partea cealaltă, Basilica Emilia, cea mai veche hală comercială şi sală de judecată din Roma, dădea pe dinafară de oameni şi de legături cu bagaje. Vizitatori veniţi cu prilejul Floraliilor îşi găseau aici un acoperiş gratuit deasupra capului. Marmura de culoare roşu-închis înmagazina foarte bine căldura acumulată în timpul zilei. Lui Vitellius îi săriră în ochi în special sutele de statui albe, cu care fuseseră onoraţi bărbaţii care adusese servicii deosebite statului.

Numai cu mare efort reuşiră purtătorii lecticii să-şi croiască drumul spre Forum Romanum, acolo unde, printre tigăi care fumegau şi făclii care aruncau scântei pulsa acea viaţă care-i adusese oraşului Roma în toată lumea porecla de Babilon. Cu mai mult de o sută de ani în urmă, divinul Cezar pusese să se lupte aici trei sute douăzeci de perechi de gladiatori. Şi trecuseră mai mult de nouzeci de ani de când, după celebra lui solie „Veni, vidi, vici”, Cezar ospătase aici timp de mai multe zile douăzeci de mii de oameni care stăteau în gazdă la Roma. De atunci veneau aici, zi de zi, acei „forenses”, vagabonzi şi pierde-vară, palavragii şi oameni fără căpătâi, cămătari şi cerşetori, curve şi jucători, pentru a se amesteca printre senatorii demni de stimă şi oratorii bine plătiţi, printre bancheri, avocaţi, samsari şi vestale.

Pe când treceau pe lângă Basilica Iulia, acolo unde, uneori, se adunau o sută optzeci de judecători ca să conducă marile procese ale Romei şi sclavii reuşeau numai cu greu să-şi croiască drum prin mulţime, un braţ de afară apăru dintr-o dată pe sub perdea, pipăind corpul Lysiscăi şi căutând, cu degete groase, un detaliu relevant. Lyisisca nu se împotrivi deloc, mai mult,

lucrul acesta părea chiar să-i facă plăcere. Atunci când mâna necunoscută ajunse să pipăie sânii, de afară răsună o voce răguşită: „Lysisca!”, şi perdeaua fu smulsă în lături.

„Sulpicius Rufus!”, exclamă Lysisica, vizibil bucuroasă, „am ştiut eu că asta nu putea să fie decât o mână de gladiator.”

Atunci când Sulpicius îl zări pe tânărul Vitellius, pe faţa lui se întinse un rânjet larg. El lumină cu făclia interiorul lecticii. Fără a da nici cel mai mic semn că ar fi fost încurcată, Lysisca spuse: „Acesta este Vitellius. Vine din Bononia. L-am cules de pe Podul Mulvic.”

„Te salut, frumosule tânăr”, spuse Sulpicius cu o mişcare amplă a braţului, şi, întorcându-se spre Lysisca, el continuă: „Întreaga lume se revarsă astăzi spre Roma, halele şi forurile plesnesc de oameni. Fericit e cel care a mai găsit un acoperiş deasupra capului. Cei mai mulţi vor fi nevoiţi să înnopteze sub cerul liber.”

„O parte din vină îţi aparţine şi ţie”, răspunse Lysisca, „luptele tale de gladiatori atrag mase de oameni din ce în ce mai mari”, şi, întorcându-se către Vitellius, ea preciză: „Credinciosul meu prieten Sulpicius Rufus este conducătorul celei mai mari şcoli de gladiatori din Roma, retiarii lui sunt faimoşi în întregul imperiu. Nimeni nu ştie să lupte cu plasa şi tridentul mai iscusit decât ei.

”Sulpicius Rufus se trase câţiva paşi înapoi şi lumină cu făclia un zid, pe care era pictat cu vopsea roşie un anunţ. Lysisca citi încet: „Cincizeci de gladiatori ai lui Sulpicius Rufus, conducătorul Şcolii de gladiatori a lui Claudius Nero Germanicus, şi înlocuitorii lor vor lupta în prima zi a Floraliilor cu tot atâţia oameni ai lui Cn. Alleius Nigidus Maius. Trăiască Sulpicius Rufius!”

Lysisca bătu din palme: „Vom fi cu toţii prezenţi pentru a-i încuraja cu strigătele noastre pe cei destinaţi morţii.”

Rufus se apropie din nou de lectică: „Nu vrei să vii şi tu la Cena libera? Într-acolo merg şi eu acum. Poţi să-l iei şi pe tânăr cu tine. Ar fi o onoare pentru noi toţi.”

Lysisca ezita. Cena libera avea loc în seara dinaintea marilor lupte de gladiatori. În vederea morţii apropiate, dar şi în eventualitatea unei mari victorii, care ar fi urmat să le aducă bogăţie sau libertatea, după săptămâni de post şi privaţiuni, gladiatorii celebrau o sărbătoare a mâncării, băututii şi iubirii, la care avea acces şi publicul. Acest eveniment era din ce în ce mai îndrăgit, în primul rând din cauză că nu mai era nimic deosebit să vezi un

gladiator murind. Dar să-l vezi îmbătându-se sau iubind, în disperarea lui, o femeie, ăsta era un stimulent ieşit din comun. La aşa ceva, nici Lyisisca nu ar fi zis nu. „Ei bine”, spuse ea şi-i întinse mâna lui Vitellius, „venim şi noi.”

Şcoala imperială de gladiatori se afla la poalele Aventinului. Rufus mergea împreună cu cei doi sclavi ai lui înaintea lecticii Lysisicăi. Sclavii îşi croiau drumul prin mulţime cu făcliile lor. Mulţi îl recunoşteau pe Sulpicius Rufus şi-l băteau pe umăr din mers. „Fie ca Marte şi Fortuna să fie alături de tine!” – „Învaţă-i minte pe molaticii ăia de pompeieni!” – Sau: „Vrem să vedem sânge!” Şeful gladiatorilor le mulţumea, ridicându-le mâinile răsucite spre el deasupra capului. Era un bărbat popular la Roma, chiar dacă faima lui semăna mai degrabă cu aceea a unui actor sau patron de bordel, pe care autorităţile citadine îl înconjurau cu o dragoste interzisă.

În faţa şcolii de gladiatori, o construcţie lungă, cu două etaje, care avea doar câteva ferestre mici ce dădeau spre stradă, se înghesuiau câteva sute de oameni. Mai cu seamă femei şi fete, fardate în culori stridente şi îmbrăcate în veşminte provocatoare, strigând nume de gladiatori pentru a reuşi să obţină acces. Doi sclavi cu pielea neagră şi raşi în cap, fiecare dintre ei cam la fel de mare precum colosul din Memnon, respingeau cu chipuri imobile insistenţa femeilor romane dezamăgite.

Scuturată de hohote de plâns, o femeie de aproximativ patruzeci de ani, care cu siguranţă că-şi purtase deja bărbatul la groapă, ţipa cu glas ascuţit şi braţele ridicate: „Ia-mă, Pugnax, cât timp te mai afli încă printre cei vii!” O alta scâncea, în vreme ce fardul i se scurgea pe obraz în jos: „Cycnus, Cycnus, iubitul tuturor femeilor, împlântă-ţi tridentul în trupul duşmanului, înainte ca altul să te străpungă pe tine!” Şi o a treia – să fi avut poate douăzeci de ani, cu cârlionţii pieptănaţi într-un fel de turnuleţ, suspina cu mâinile în dreptul feţei: „O, Murranus, tu, leacul păpuşelelor nocturne. Niciodată n-am să-mi mai găsesc somnul.”

În mulţimea însetată de senzaţii tari puteai vedea numeroşi vagabonzi şi pierde-vară, care-şi făceau apariţia pretutindeni unde se putea bea şi petrece pe gratis. Înainte de toate, însă, se aflau acolo femei, care voiau să-şi mai vadă pentru ultima oară idolii, cărora voiau să li se dăruiască. Lupta pe viaţă şi pe moarte, organizată în faţa ochilor mulţimii de mii de ori, avea mai cu seamă asupra femeilor un ciudat efect de stimulare sexuală. Să fi împărţit culcuşul nocturn cu un retiar sau cu un trac încununat de glorie era visul de-o viaţă al aproape fiecărei femei romane şi al aproape fiecărui roman. Un

comando al şcolii de gladiatori însărcinat cu curăţenia trebuia să cureţe o dată pe săptămână mâzgălelile obscene pe care le pictaseră femeile în călduri pe pereţii exteriori ai cazărmii.

„Faceţi loc, beţivi şi curve, în lături”, strigă Sulpicius Rufus atunci când au ajuns la portalul înconjurat de coloane. În faţa făcliilor ţinute de sclavi, mulţimea se dădu în lături. Lectica fu lăsată jos. Lyisisca dădu la o parte perdelele. O rumoare se făcu auzită în rândurile mulţimii care aştepta. Vitellius privi curios în jur. „Vino”, spuse Lysisca şi-l apucă pe tânăr de braţ.

În sala de la intrare, care era luminată de sărbătoare şi împodobită cu flori roşii, sclavii şcolii îi stropeau pe cei ce intrau cu apă amestecată cu şofran. În prag, sclavi alexandrini, dintre cei care serveau la masă, le turnau oaspeţilor apă curată pe mâini. Vitellius imita întocmai ceea ce făcea Lyisisca înaintea lui, el îşi întinse mâinile, îşi scutură apa de pe ele şi şi le şterse în buclele de pe capul unui mic sclav alexandrin cu pielea înunecată care venise în fugă.

Curtea cu coloane, care slujea de obicei ca teren de exerciţii şi arenă de antrenament, era trasnformată într-un triclinium uriaş sub cerul liber. Mese lungi, acoperite cu feţe de masă albe, erau aranjate în formă de potcoavă. Vitellius fixa cu privirea vrăjită grupul de bărbaţi în marea majoritate bărboşi, musculoşi – erau cu siguranţă mult peste o sută – şi un fior îl cuprinse la gândul că mâine pe la ora asta cei mai mulţi dintre ei nu vor mai fi în viaţă, vor fi murit înjunghiaţi, hăcuiţi, zdrobiţi de lovituri. Vitellius simţi un nod în gât şi înghiţi în sec.

„Hei, voi, mâncători de orz”, urlă Rufus spre ei, „ia uitaţi-vă-ncoace, v-o aduc pe cea mai frumoasă femeie din Roma.”

Treptat, se facu linişte. Cu toţii se holbau la Lysisca, iar aceasta savura vizibil genul ăsta de veneraţie. Deodată, unul începu să lovească în masă cu cupa lui, un al doilea îl urmă, pe urmă mai mulţi, şi deodată sute de cupe se auziră răpăind pe lemnul meselor. Vinul sărea din ele peste mese, tăvile cu fructe şi ulcioarele cu flori roşii se răsturnară, farfuriile se sparseră. Apoi, treptat, ovaţiile se stinseră. Rufus îi conduse pe Lyisisca şi Vitellius până la o banchetă aflată cu faţa spre mese, cu mâna dreaptă, făcu un semn şi o orchestră începu să cânte. Sclavi îmbrăcaţi în roşu începură să sufle în tabiae, nişte instrumente care scoteau un sunet asemănător cu oboiul, acompaniate ritmic de systre, al căror sunet semăna cu acela al xilofonului. În ritmul muzicii apărură din întunericul de după coloane femei romane

graţioase, care se simţeau onorate că li se permitea să îndulcească ultimele ore din viaţa unui gladiator.

Lycisca stătea culcată pe sofa, încadrată de Suplicius Rufus la dreapta şi Vitellius la stânga. „Ca de obicei”, constată Rufus vizibil plictisit, „cei mai mulţi dintre ei nu au mai văzut o femeie de la Idele lui Martie. Lucrul ăsta o să se simtă.” Unele dintre femei, cuprinse de veneraţie, le sărutau mâinile celor destinaţi morţii, altele le cuprindeau picioarele cu braţele, pline de umilinţă. Cei destinaţi morţii aveau reacţii diferite: Unul tocmai se pregătea să-i smulgă admiratoarei sale tunica subţire de pe trup, în vreme ce o muşca de gât, alţii pipăiau, înnebuniţi de plăcere, formele care li se ofereau, numai câţiva dintre ei reacţionau mai degrabă absenţi sau îşi ţineau admiratoarele la distanţă, respingându-le sau îmbrâncindu-le. Unul a lovit, brutal, o superbă romană în plină figură, un fir roşu de sânge i se scurgea acesteia din nas. Unii îşi luau iubitele în spinare, ca pe nişte saci cu cereale, şi le duceau pe scara îngustă de lemn în sus, pe veranda din care o mulţime de uşi duceau în cămăruţele strâmte, în care locuiau câte doi gladiatori. Lucru acesta era permis în mod oficial şi era însoţit de către gloata din curtea interioară cu aplauze şi strigăte înflăcărate.

Lui Vitellius, gemetele de plăcere ale bărbaţilor, strigătele şi oftaturile femeilor i se păreau respingătoare. Lycisca se amuza. Rufus observă, laconic: „Aşteptaţi numai până când Bacchus şi-a făcut efectul şi până când se va aduce mâncarea. De săptămâni întregi, ăştia n-au mai băgat în ei decât terci de orz; dar uitaţi-vă la ei ce muşchi au!”

Abia acum obseră Vitellius că, în întunericul protector de dincolo de coloane se aţineau alte sute de oameni, însetaţi de senzaţii, care urmăreau, curioşi, acest ospăţ. Ei şuşoteau şi se îmbulzeau şi arătau cu degetul spre cei destinaţi morţii, printre care ei îşi recunoşteau de multe ori favoriţii. Alţii, la rândul lor, nu produceau decât compasiune. Pentru aceştia era limpede încă de astăzi care avea să fie, în caz de înfrângere, decizia publicului: degetul mare în jos, moarte. De câteva zile bune, ghişeele de pariuri din preajma lui Circus Maximus primeau pariuri pe vieţile fiecăruia dintre luptători. Favoritul era Scylax, cu o cotă de 1:20 pentru supravieţuire, el obţinuse deja 29 de victorii, omorâse 25 de adversari, trei dintre ei fuseseră salvaţi de îndurarea împăratului, un altul de cea a publicului. Bărbaţii romani pariau pe el, femeile romane îl admirau.

Un semnal strident de trompetă. Dar acesta nu anuţa o luptă între doi gladiatori, ci începutul ospăţului. Tânărului din Bononia îi ieşiră ochii din

orbite: sclavi egipteni aduceau înăuntru o tavă mai mare decât o masă, în mijlocul ei stătea îngenunchiată o femeie îmbrăcată în chip de păun cu coada desfăcută. Tava fu lăsată jos, frumosul păun îşi desfăcu aripile şi, de sub penajul cu scilpiri albăstrii, ieşiră la iveală platouri de argint, pline cu cele mai apetisante delicateţuri din provinciile romane: ficat de peşte-papagal, creier de păun şi fazan, garnisit cu măsline negre, alunari prăjiţi, stropiţi cu miere fierbinte, şi icre roşii, de la peştii pe care Neptun îi lăsase să crească în apele dintre imperiul parţilor şi coloanele lui Hercule. Toate astea nu erau însă decât aperitivele ospăţului.

Vitellius gustă mai degrabă din curiozitate decât mânat de poftă. Oare când mai avusese el vreodată ocazia, în toată viaţa lui, să participe la un astfel de ospăţ? Rufus goni un sclav care trebuia să fie cât se poate de atent ca o farfurie tocmai golită să fie de îndată schimbată cu una plină şi, întocându-se spre Vitellius şi spre Lycisca, spuse: „Luaţi-o încet, ăsta nu este decât primul fel din şapte.”

„O cena libera cu adevărat demnă de renumele ei!”, observă Vitellius, dar băgă de seamă îndată că spusele lui păreau deplasate.

Gladiatorii se dedau ospăţului în fel şi chip, în funcţie de caracterul fiecăruia. Unii îndesau în mare grabă delicatesele în gurile lor bărboase, mai repede decât erau în stare organele lor de masticaţie să le prelucreze, ei se înnecau şi râgâiau, fără să ştie măcar ce anume băgau în ei. Alţii gustau din rafinatele mâncăruri cu vârful degetelor, gândul la evenimentele care-i aşteptau le tăia orice poftă, de aceea încercau să-şi înece aşteptările pline de spaimă în cantităţi uriaşe de vin.

Orchestra încerca să stimuleze atmosfera cu melodii din ce în ce mai ritmate şi mai stridente. Între timp a fost servit şi al doilea fel de mâncare, un mistreţ uriaş, brun-auriu, fript la foc de cărbuni de lemn. Acesta avea înfipt în spinare, ca decor, un trident precum acela folosit de luptătorii cu plasa. Veni şi bucătarul, care s-a apropiat de el şi a smuls tridentul afară, astfel încât aerul fierbinte a ţâşnit din friptură, apoi apucă o sabie, o ridică deasupra capului, luându-şi elan asemenea unui călău şi, cu o singură lovitură, despică mistreţul în două. Acesta aburea şi sfârâia, şi dintr-una dintre jumătăţi se revărsară sângereţi şi lebărvurşti, mere granat coapte şi prune renglote fierte. La mese, bărbaţii chiuiau. Pe unii, însă, priveliştea îi ducea cu gândul la ceea ce îi aştepta în ziua următoare şi începură să vomite, din unii, voma ţâşnea într-un arc mare peste masă, alţii tuşeau şi vomau în poala însoţitoarelor lor. Dar situaţiile de felul acesta erau

prevăzute. Sclavii se apropiară în fugă cu lighene şi le întinseră gladiatorilor şervete muiate în apă cu mentă. Ceilalţi continuară să-şi savureze mâncarea fără nicio jenă.

Vizavi de Vitellius şedea un urs de bărbat, încremenit de parcă ar fi fost preschimbat într-o coloană de sare. El privea în gol, cu ochii lipsiţi de orice expresie. Lacrimile se rostogoleau pe obraji în jos. Unul dintre sclavii care serveau la masă aduse felul următor, pasăre: el îi puse în faţă o farfurie cu copane de găină şi sturz cu smochine în gălbenuş de ou. Dar bărbatul mătură mâncarea de pe masă fără ca măcar să-i arunce o privire, în vreme ce lacrimile îi curgeau pe obraji. Cei din jurul lui începură să râdă în hohote.

În timp ce Lycisca şi Rufus erau adânciţi într-o discuţie, Vitellius se ridică şi se duse la gladiatorul care plângea. „Te temi pentru viaţa ta?”, întrebă Vitellius. Bărbatul nu avu nicio reacţie. „Dar eşti mai puternic decât toţi ceilalţi”, începu Vitellius din nou. „Ce motive ai să te temi?” încet, nesfârşit de încet, bărbatul întoarse capul spre Vitellius şi-l privi pe acesta cu ochi umezi, respirând greu. „Puterea singură nu-i de ajuns”, începu el ezitant, „e vorba în primul rând de viteză şi de noroc, astea-l ajută pe retiar să obţină victoria.”

„De ce te îndoieşti de mâna conducătoare a Fortunei?”

„De ce?”, repetă gladiatorul şi arătă spre mulţimea care se îmbuiba şi răgea. „Iată de ce. Fiecare dintre ăştia de aici speră să supravieţuiască. În cel mai bun caz scapă cu viaţă jumătate dintre ei. Celorlalţi o să li se împlânte tridentul în beregată sau sabia scurtă în maţe, după care aterizează în spolarium, unde corpurile lor hăcuite sunt tratate cu fierul încins, ca să se meargă la sigur, să se ştie că nu mai au niciun pic de viaţă în ei.”

La aceste cuvinte, Vitellius tresări fară să vrea, ca şi când ar fi simţit el însuşi fierul încins pe propria-i carne; dar îşi recăpătă îndată stăpânirea de sine şi-l încurajă pe galdiator: „Dacă crezi în norocul tău, ai să învingi! Câte victorii ai obţinut până acum?”

Bărbatul privea în gol, fară o vorbă. Apoi repetă plin de amărăciune: „Victorii! Victorii! Sunt nou în breaslă. O *singură* luptă! Doborât *o dată.* Graţiat *o dată.* De fapt, ar trebui să fiu mort, înţelegi?”

„Înţeleg”, spuse Vitellius, abătut.

Încet-încet, tânărul începu să câştige încrederea bărbatului: „Eu sunt de baştină din Galileea. Strămoşii mei sunt evrei. M-au adus la Roma în timpul domniei lui Tiberius. Negustorul Hortensius m-a luat ca sclav. Timp de două decenii am cărat butoaie, baloturi, lăzi – şi întotdeauna stăpânul meu a

fost mulţumit. El mi-a dat voie să mă căsătoresc cu o scalvă din semninţia mea. Ea a murit la naşterea fiicei mele. Dar Hortensius era bătrân, el a fost nevoit să renunţe la Taberna lui şi, fiindcă avea nevoie de bani ca să-şi asigure bătrâneţile, şi-a vândut întreg inventarul, cu scalvi cu tot. Nu a păstrat-o decât pe Rebecca, pe fiica mea."

„Şi tu i-ai fost vândut lui Sulpicius Rufus?", a întrebat Vitellius.

„Aşa este", răspunse bărbatul, „aşa este! Rufus a fost de părere că un bărbat ca mine, care are puterea unui urs, ar trebui să devină un bun gladiator. El mi-a spus că n-aş avea nimic de pierdut, cel mult mi-aş putea câştiga libertatea. Ei, şi prima luptă aproape că am plătit-o cu viaţa."

Amândoi tăceau, abătuţi. După un timp, gladiatorul întrebă: „Tu eşti roman?"

Vitellius răspunse: „Nu, eu mă trag din Bononia, dar am dreptul de cetăţenie romană."

„Ştii să citeşti şi să scrii?", a vrut să ştie bărbatul.

„Pe toţi zeii, nu!, râse Vitellius, „ştiu doar să repar cazane, am fost crescut de nişte părinţi adoptivi, cine era să mă-nveţe să citesc şi să scriu!"

„Bine şi-aşa", spuse galdiatorul, „dar ai minte în cap şi ştii cum s-o foloseşti. Te rog să-mi faci şi mie o favoare. Dacă s-ar întâmpla ca mâine să mă lovească tridentul vreunuia dintre tovarăşii mei şi să mă prăpădesc, du-te te rog până la Hortensius pe strada negustorilor de mirodenii din districtul patru şi întreabă de Rebecca. Ai grijă cum îi dai vestea morţii mele. Spune-i că o iubesc şi dincolo de moarte şi că ea a fost mândria vieţii mele. Şi mai spune-i – chiar dacă nu-i adevărat –, că am murit fără frică." La aceste cuvinte, lacrimile începură să-i curgă din nou pe obraji.

„N-ai să mori", încercă Vitellius să-l încurajeze pe gladiator. „Ai să dobândeşti o victorie strălucită, iar Rufus are să-ţi dăruiască libertatea!"

Gladiatorul îşi şterse cu antebraţul lacrimile de pe obraji. „Fie ca zeii să te ocrotească! – De fapt, pe tine cum te cheamă? – Numele meu este Verritus."

„Vitellius", spuse băiatul, şi cei doi îşi strânseră antebraţul.

„Vino la mine, frumosule bononian", exclamă Lycisca pe care Rufus o lăsase singură între timp, „vino să ne uităm la dansatoarele siriene. Umpleţi cupele!" Şapte fete înfăşurate în voaluri îşi legănau şoldurile pe ritmul unei melodii tânguitoare, un spectacol care nu reuşea să-l aţâţe nici măcar pe tânărul provincial. „Finis!", urlă un gladiator beat, „Gata!" – Dintr-o dată,

cu toţii începură să urle „Finis, Finis, Finis!” în timpul acesta, loveau cu cupele în lemnul meselor.

Pentru Lycisca, asta avu efectul unui semnal. Dintr-un salt, ea se urcă pe masă, trase de superbele ei bucle blonde, care se dovediră a fi o perucă, de sub care ieşi la iveală părul ei lung şi negru. Răpăitul cupelor lovite de mese de către bărbaţi destinaţi morţii deveni mai puternic şi mai rapid. Lycisca se legăna în ritm. Cu o scurtă mişcare a mâinii, ea îşi smulse veşmântul de pe trup. Gladiatorii începură să scoată urlete de entuziasm, ciocăneau mai tare şi mai tare cu cupele lor şi urlau în acelaşi ritm un cuvânt de neînţeles. Lycisca, goală, frumoasă şi provocatoare, se unduia cu mişcări lascive în faţa ochilor pofticioşi ai celor destinaţi morţii. Acum, lui Vitellius i se părea că începe să înţeleagă urletul ritmat al gladiatorilor: „Mes-sa-lina. Mes-sa-lina. Mes-sa-lina.”

„Pe toţi zeii”, îl străbătu un gând pe Vitellius, „Messalina, nevasta împăratului!” Incapabil să mai articuleze vreun gând limepede, el se holba la această zeiţă care dansa, vedea cum părul ei lung se juca pe sânii ei ca nişte talazuri, degetele ei lungi şi albe odihneau pe părul ei pubian, şi el auzi din nou vocea ei care-i spunea, râzând, în lectică: „Dacă vrei, frumosule bononian, astăzi am să fac din tine bărbat.”

Messalina! În clipa asta, el sări în sus, îi împinse în lături pe cei din jur şi se repezi prin portalul şcolii de gladiatori afară şi dispăru undeva în mulţimea gălăgioasă.

Capitolul II

Pe când căuta Strada negustorilor de mirodenii, Vitellius ajunse, după lungi cercetări şi multe întrebări în Subura, un cartier din cale afară de populat şi de rău famat, care nu se distingea decât printr-un singur element de strălucire: Aici se născuse, cu aproape 150 de ani în urmă, divinul Cezar. Strada negustorilor de mirodenii de găsea la Est de strada principală Clivus Suburanus, era foarte îngustă şi nici măcar cărucioarele trase de măgari nu aveau loc să treacă pe acolo, din cauză că nenumăraţii negustori mărunţi îşi etalau mărfurile atât pe trotoare, cât şi pe străduţa îngustă. Pe lângă mirodenii şi ierburi, aici puteai să cumperi însă şi linte şi alune, struguri şi prune, pâine şi alte produse de panificaţie, unelte de tot felul şi obiecte de uz casnic. Toate astea se desfăşurau într-o gălăgie de nedescris. Aici, la Roma, concurenţa era incomparabil mai mare decât în Bononia, şi Vitellius observă cu neîncredere cum unii dintre negustori îşi trăgeau clienţii de mânecă, ducându-i în intrările boltite.

„Frumosule”, se apropie de Vitellius o femeie cu nişte laţe pe cap, „la mine în thermopolium, pentru un as primeşti de băut, pentru doi aşi primeşti de mâncare, pentru trei mă primeşti pe mine şi pentru patru, şi un minunat vin de Falerno”. Vitellius respinse oferta cu o mişcare supărată a mâinii, cu toate că începea să simtă foamea. De la ospăţul nemaipomenit din seara precedentă, el nu mai mâncase nimic. După o noapte petrecută printre mii de pelerini şi turişti în Forum Iulium, cu legătura sub cap folosită drept pernă, fară doar şi poate că ar fi fost ispitit să mănânce o dată într-un thermopolium. Acest fel de local cu gustări rapide trecea la Roma drept cea mai nouă realizare, erai servit în picioare, nu culcat pe-o parte, după obiceiul roman, după cum se spunea, până şi ofertele frivole ale patroanei se rezolvau în picoare. Dar Vitellius trebuia să aibă grijă de fiecare as, el avea exact 60 de sesterţi în legătura lui, ceea ce corespundea sumei de 150 de aşi de bronz. În condiţiile astea, nu avea niciun as disponibil pentru thermopolium.

Vitellius a întrebat de Hortensiusm negustorul de odinioară, şi a a primit informaţia: drept înainte, vizavi de Hospitium, hanul. Caupo-ul de la han l-a întâmpinat pe Vitellius cu amabilitate, pentru că el credea că tânărul cu legătura de bagaje căuta adăpost la el; însă, atunci când a aflat că străinul îl

căuta pe Hortensius, i-a făcut semn cu un gest dispreţuitor spre casa de pe partea cealaltă, o clădire îngustă, cu două etaje, care la parter abia dacă avea loc suficient pentru o uşă şi o fereastră. Între ele se putea recunoaşte tăbliţa pe care erau înscrise preţurile negustorului:

I modius de orz……..III Sesterţi
I măsură de vin de Falerno……..I Sesterţ
I pâine……II Aşi
I bucată de brânză……I As
Curmale……..I As
Ceapă……..I As

Uşa era deschisă, ca pretutindeni în anotimpul acesta, în întunericul încăperii cu tavan jos, Vitellius a distins un bărbat bătrân cu barbă albă. „Vă salut”, spuse Vitellius, „dumneavoastră trebuie negreşit să fiţi Hortensius, negustorul” şi, pentru că nu primi niciun răspuns, el continuă: „Vin din cauza lui Veritus, sclavul dumneavoastră.” Bătrânul îi făcu un semn de lehamite: „Da, ştim că a murit. Rezultatele luptelor sunt scrise pretutindeni. Eu nu am nicio vină.”

„Nu ar fi trebuit să-l vindeţi!”, obiectă Vitellius.

„Băi puştiulică”, începu Hortensius să bombăne, „am primit 3000 de sesterţi pentru el iar fiicei lui, Rebecca, i-am promis libertatea după ce eu n-am să mai fiu. Verritus a fost de acord cu asta. Din banii ăştia trebuie să trăiesc câte zile oi mai avea.” După un timp, el adăugă: „Tu cine eşti de fapt? Ce vrei de la mine?”

„Mă numesc Vitellius şi vin din Bononia. Printr-o coincidenţă, aseară am ajuns să iau parte la Cena libera şi l-am cunoscut pe Verritus. El m-a rugat ca, în cazul în care are să moară, s-o caut pe fiica lui şi să-i aduc vestea.”

Bătrânul îl măsură pe străin cu neîncredere, după care se duse la o uşă care dădea într-o încăpere dosnică, şi mai întunecată, şi strigă: „Rebecca!”

În clipa următoare, în uşă îşi făcu apariţia o fată delicată, cu bucle negre. Probabil că avea aceeaşi vârstă ca şi Vitellius. Ochii ei erau abătuţi. Nu avea lacrimi în ei, dar se vedea că plânsese. Lui Vitellius i s-a pus un nod în gât.

„Rebecca”, începu el, „ai auzit deja de moartea tatălui tău în arenă. Fortuna a făcut în aşa fel, încât aseară, în ajunul Floraliilor, să câştig încrederea tatălui tău, cu toate că nu ne mai întâlniserăm niciodată înainte. Am stat laolaltă cu el la Cena libera, şi mi-a povestit despre tine.”

Rebecca se uită la Vitellius. Privirea fetei aproape că îi întuneca minţile. Era la fel de frumoasă precum îndoliata muză Melpomena, şi el începu să se bâlbâie. „Tatăl tău”, bâigui el, „m-a rugat să-ţi spun că are să te iubească şi de dincolo de moarte şi că tu ai fost mândria vieţii lui. M-a mai rugat să-ţi spun că a murit fără teamă.”

Timp de câteva clipe, cei trei au stat faţă-n faţă în încăperea întunecată fără să scoată o vorbă. Vitellius se străduia să-şi stăpânească lacrimile. Rebecca privea în gol cu ochii lipsiţi de orice expresie. „îţi mulţumesc, străine, mi-aş fi dorit să ne fi întâlnit în împrejurări mai vesele, dar, de vreme ce zeii au hotărât ca lucrurile să se întâmple astfel, povesteşte-mi despre ultimele ceasuri petrecute de tatăl meu.”

Bătrânul o întrerupse: „Constelaţia sumbră a lui Saturn s-a aflat deasupra lui. Moartea lui a fost predestinată, ce rost mai are acum toată lamentaţia asta. Întoarce-te la munca ta, Rebecca.”

Rebecca îl privea pe Vitellius ca şi când i-ar fi cerut ajutorul. Acesta se uită la figura severă a bătrânului, apoi, întorcându-se spre fată, spuse: „Putem să ne întâlnim după ce ţi-ai terminat treburile zilei”, şi, către bătrân, „sunt sigur că nu aveţi nimic împotrivă.” Rebecca interpretă tăcerea bătrânului ca aprobare. „Vă mulţumesc”, spuse ea plină de umilinţă, „atunci o să ne întâlnim după amiază la Forum Boarium, în faţa statuii Pudicitiaei. Salve.” Rosti aceste cuvinte şi dispăru. Vitellius îşi luă rămas bun de la bătrân.

Pe drumul spre Forum Boarium, Vitellius se întâlni cu unul dintre numeroşii profeţi-cerşetori care, cu o colivie cu porumbei în mână, se ofereau să le ghicească trecătorilor viitorul. De cele mai multe ori, ei îi abordau pe oameni cu o subtilitate îndelung exersată şi care şi-a arătat adeseori roadele, mai întâi se interesau de drum, întrebau dacă respectivul nu era cumva o rudă a lui cutare şi cutare – „Nu se poate, dar ce asemănare izbitoare” – sau se apropiau de victimele lor cu cuvintele: „Chiar astăzi o să vă întâlniţi cu Fortuna, doar că nu ştiu încă în ce loc.”

Vitellius s-a lăsat repede convins. Destinul lui, care acum era mai incert decât fusese vreodată în toată viaţa lui, îi stârnea curiozitatea. Relaţia romanilor cu ai lor haruspices era una scindată. Cicero a întrebat o dată dacă pe cei ce ghicesc viitorul şi pe ghicitorii în măruntaie nu îi pufneşte râsul, atunci când se întâlnesc. Împăratul Tiberius a emis chiar şi un decret, conform căruia haruspices nu puteau fi consultaţi decât în prezenţa unui martor. Claudius, dimpotrivă, era un adept credincios al interpretării

viitorului şi, între timp, în întreaga Romă nu mai exista nici măcar un singur funcţinar de rang mai înalt care să nu poată apela la propriul său haruspex, atunci când era pus în situaţia de a lua o decizie politică. Şi până şi comandanţi romani de oşti se lăsau conduşi, în deciziile lor, de ghicitorii în măruntaie.

Vitellius plăti un sesterţ. Haruspex-ul îşi vârî mâna în colivie, scoase un porumbel căruia îi tăie capul cu un cuţit bine ascuţit. Sângele ţâşni, haruspex-ul ţinu un timp pasărea decapitată scuturată de spasme până i se scurse tot sângele. Cu gesturi sigure, el jumuli penele de pe burta porumbelului, o despică şi, cu degetele pline de sânge, scoase la iveală măruntaiele, numite exta. Apoi, el se aşeză pe o treaptă la marginea străzii, în vreme ce Vitellius urmărea cu o privire plină de scârbă, dar şi de încordare, mâinile mânjite de sânge ale ghicitorului.

Haruspex-ul îşi ridică privirea, ezită o vreme şi-l privi pe tânăr cu ochii întredeschişi: „Văd sânge, mult sânge, asta văd.” Vitellius fu scuturat de un fior. „Dar nu este sângele tău, este sângele altora – chiar dacă, în viitorul apropiat, o să treci la un fir de păr de moarte. Dar are să te salveze mâna unei femei, şi ai să numeri aproape o jumătate de sută de primăveri.”

„Nu-s tocmai rele veştile”, se bucură Vitellius, „şi, ce altceva mai vezi, bătrâne?”

Ghicitorul ţinea între degetul mare şi arătător un ghemotoc mititel, roşu-maroniu. „Ăsta-i ficatul”, îi explică el tânărul care privea cu scârbă. „Este plin şi are două crestături pe partea inferioară. Asta înseamnă: trebuie să te aştepţi la o viaţă plină, bogată în trăiri şi prevăzută din plin cu bunuri pământeşti. Cele două crestături arată că e vorba de două femei, care-ţi vor determina drumul în viaţă.”

„Un oracol bun, fără doar şi poate”, spuse Vitellius strălucind de bucurie.

„Cu siguranţă”, răspunse haruspex-ul, „de mult nu am mai fost în măsură să-i dau cuiva veşti atât de bune.”

Vitellius îi mulţumi prezicătorului, apoi porni în direcţia Forum Boarium. În zilele de sărbătoare, Forum Boarium, amplasat pe malul stâng al Tibrului, piaţă de produse agricole şi vite, era locul de întâlnire pentru cei din păturile de jos, pentru plebe şi pentru sclavi. Rareori se întâmpla ca vreun bancher, vreun avocat sau vreun senator să se rătăcească pe aici. Şi, altfel decât în timpul dezmăţatelor Saturnalii, când, vreme de şapte zile şi şapte nopţi, erau suspendate toate deosebirile de rang dintre patricieni, plebei şi sclavi, Floraliile, sărbătoarea florilor şi a izvoarelor, erau celebrate,

ce-i drept, desfrânat şi extatic, dar respectându-se cu stricteţe deosebirile de rang şi avere. Existau peste 100 de astfel de ’Feriae’ de-a lungul unui an. De Floralii, pretutindeni aveau loc ospeţe udate din abundenţă, care de cele mai multe ori se terminau cu scene orgiastice, de sex în masă, şi care nu ofensau pe nimeni.

Vitellius se plimba agale prin Velabrum, un cartier comercial care, în zilele săptămânii, slujea comerţului cu carne, peşte, produse de panificaţie, vin şi ulei şi, trecând pe lângă locul în care Cloaca maxima se vărsa în Tibru, ajunse în sfârşit la Forum Boarium. Târgul de vite, cu ţarcurile lui uriaşe, era ticsit de oameni care, chiar prin îmbrăcămintea lor grosolană, se dovedeau a fi mai puţin avuţi. În timp ce căuta statuia reprezentând-o pe Pudicitia, Vitellius dădu peste un edificiu reprezentativ despre care află, întrebându-i pe cei din jur, că era serviciul pentru aprovizionarea cu cereale a oraşului, ridicat chiar alături de Templul lui Ceres, zeiţa protectoare a cerealelor. Statuia Pudicitiaei se afla la o sută de paşi de locul acela.

Vitellius o văzu pe fată încă de departe. Acum, în lumina cu străluciri aurii a soarelui după-amiezii, ea îi apăru şi mai frumoasă, şi mai atrăgătoare decât în camera întunecoasă a bătrânului negustor. „Te salut, Rebecca”, spuse Vitellius, „Ave”, spuse şi fata, plină de sfială. Iar bononianul adăugă: „Spune-mi Vitellius. Sunt prietenul tău.”

Abia acum, când stătea în faţa ei, Vitellius băgă de seamă cât de mic şi de fragil era acest copil. Era aproape de necrezut că era în stare să îndeplinească munci de sclav. „O, cât de trist este prilejul pentru care ne întâlnim”, spuse Vitellius. Rebecca fixa cu privirea pavajul din faţa ei. Ea purta o tunică dintr-un material aspru, maron, care abia dacă-i acoperea pulpele iar picioarele ei delicate erau încălţate în nişte sandale uşoare din piele, ale căror cureluşe subţiri erau înfăşurate pe gambe. „Nu trebuie să i-o iei în nume de rău stăpânului meu, că a fost atât de ursuz”, începu Rebecca, timid. „Nu este un stăpân rău. Are o inimă bună, chiar dacă, uneori, dă impresia că e făcută din piatră.”

„De ce-a trebuit să-l vândă pe tatăl tău la gladiatori? Cu siguranţă că nu s-a dus de bună voie.”

„A făcut-o de dragul meu. În schimb, stăpânul meu mi-a promis libertatea prin testament. În clipa când el moare, eu primesc statutul de sclavă eliberată. Pot să mă căsătoresc, iar copiii mei vor fi liberi.”

„Dar toate astea au fost plătite destul de scump”, consideră Vitellius.

„Cine ar fi crezut că nu avea să reuşească în cariera de gladiator. Era mai puternic decât orice alt bărbat de la noi din regio.”

„Dar avea peste patruzeci de ani, se apropia de vârsta la care nici măcar ca soldat nu mai eşti mobilizat.”

Rebecca tăcea. După un timp, spuse: „Pentru mine a făcut-o. El a plătit libertatea *mea* cu viaţa *lui.”*

„Libertatea”, repetă Vitellius, „ce însemnătate mai are ea dacă eşti sărac. Uită-te la mine. Eu sunt un cetăţean roman născut liber. Mi se permite să port togă, lucru care îi este interzis unui sclav, numai că eu nu port togă din cauză că nu pot să-mi permit s-o cumpăr. Cincisprezece sesterţi, asta a fost toată plata pe care am primit-o pentru o lună de muncă. Din banii ăştia am fost nevoit să mă întreţin. Un sclav nu trebuie să-şi bată capul cu asta; căci stăpânul este obligat să aibă grijă de el.”

„În schimb, tu poţi să dispui de tine, tu ai putut să-ţi părăseşti locurile natale şi să mergi la Roma, să-ncerci să-ţi găseşti o existenţă nouă, pe când noi, cei care nu suntem liberi, trebuie să facem doar ceea ce le place stăpânilor. Dacă lui îi place să ne bată, atunci trebuie să-i oferim acele părţi ale corpului unde-i place să ne bată, iar dacă lui îi place să ne vadă ad metalla, în minele din munţi, noi nu ne putem împotrivi. Cu excepţia celor câteva sărbători ale sclavilor, viaţa noastră constă din muncă şi umilinţe, din umilinţe şi muncă. Spre deosebire de voi, noi trăim pentru viitor, speranţele noastre se pierd în nori, şi mulţi chiar îşi fac toate pregătirile pentru o viaţă după moarte.”

„Cine zace în rahat, nu are decât să se uite la nori”, spuse Vitellius.

„Ai fost alături de el când a murit?”, întrebă Rebecca dintr-o dată. Vitellius scutură din cap. „Dar cu siguranţă că ştii mai multe decât îmi povesteşti. Vreau să aflu întregul adevăr.” Rebecca îl privea cu ochi rugători. „Te rog”, spuse Rebecca, „să ştii că sunt în stare să suport adevărul.”

„Te-am minţit când ţi-am spus că tatălui tău nu-i era frică. La Cena libera, el era complet răvăşit şi plângea”, spuse Vitellius. „Tocmai de aceea, încă de dimineaţă am pornit-o spre Circus, dar n-am mai reuşit să intru. Oameni de la intrare nu m-au mai lăsat să intru, fiindcă băncile erau deja ticsite de lume. Cred că romanii se duc încă de la miezul noţii la Circus. Dar voiam neapărat să mă conving cu ochii mei, fiindcă simţeam că nu avea să iasă bine. Pe urmă m-am dus spre unul din ciorchinii ăia de oameni care se formează pe sub arcade, în jurul birourilor de pariuri. Pe la ora prânzului,

agentul de pariuri a strigat:, Lupta numărul 16 – retiarul Pugnax împotriva retiarului Verritus – învingător Pugnax – Verritus ucis.” La început am fost ca şi paralizat. Pe urmă am vrut să mă reped cu pumnii asupra mulţimii care chiua de bucurie, să urlu la ei şi să le spun că, spre distracţia maselor, tocmai fusese omorât un om care iubise viaţa la fel de mult ca ei, dar între timp tocmai se anunţa un nou rezultat. Lângă Porta libitinensis, poarta prin care sunt scoşi din arenă gladiatorii ucişi, i-am văzut apoi cadavrul, răni în ambele pulpe, un ochi umflat şi plin de sânge închegat iar în burtă o rană adâncă, deschisă larg.”

„Încetează!”, strigă atunci Rebecca, se întoarse cu spatele, îşi acoperi ochii cu anterbaţul şi se rezemă, plângând cu sughiţuri, de soclul statuii. Spasme de durere îi zgâlţâiau trupul micuţ. Vitellius se duse la ea şi începu s-o mângâie pe păr. „Iartă-mă!, spuse el, „dar am crezut că doreşti să afli întregul adevăr.”

„Adevărul e groaznic”, bâigui Rebecca, „mult prea groaznic.”

Vitellius îşi aşeză mâna pe umărul Rebeccăi. „Aş vrea să te ajut să-ţi suporţi soarta asta grea”, a spus el. „Ştiu bine că nu pot să-l înlocuiesc pe tatăl tău, dar aş vrea să-ţi fiu prieten – dacă vrei şi tu…”

Convorbirea lor fu întreruptă brusc. Un grup format din patru bărbaţi îmbrăcaţi ca gladiatorii îşi croia drum prin mulţime urlând cât îi ţinea gura de tare şi îmbrâncind în lături fără niciun fel de reţineri bărbaţii şi femeile care le stăteau în drum.

Unul dintre ei zbieră spre mulţime:, A văzut careva un tânăr din Bononia, e căutat un bononian pe nume Vitellius!”

Vitellius s-a speriat. Ce trebuia să însemne asta? Nici Rebeccăi nu-i mirosea a bine. Ea l-a apucat pe băiat de mână. Se uitară unul la altul. Timp de o clipă, amândoi s-au gândit probabil la acelaşi lucru: s-o şteargă. Apoi, însă, îşi dădură seama amândoi că, în felul acesta, nu ar fi făcut decât să devină suspecţi.

„Un anume Vitellius din Bononia este căutat!” Cei patru veneau din ce în ce mai aproape, oamenii se dădeau în lături, acum, ei veneau drept spre Vitellius. Acesta rămase pe loc, ca şi când ar fi prins rădăcini, i se uită gladiatorului drept în ochi şi spuse într-un târziu: „Eu sunt Vitellius din Bononia.”

„Vitellius din Bononia?”, îl întrebă acum gladiatorul şi, fără să mai aştepte răspunsul, se întoarse spre ceilalţi: „Hei, băieţi, aici, l-am găsit!”

Ceilalţi trei veniră în fugă, unul s-a apropiat de Vitellius, i-a răsucit braţul drept la spate şi i-a strigat: „Dă-i drumul!”

„Ce vreţi de la mine?” Vitellius încercă să se apere. „Nu ştiu să fi comis niciun delict.” El aruncă spre Rebecca o privire de parcă ar fi căutat ajutor, apoi fu împins înainte şi fata dispăru din raza lui vizuală. Gladiatorii îi strigau: „Înainte, înainte!”

* * *

„Nu încape nicio îndoială”, spuse Messalina, „împăratul e iubit de popor mai mult decât oricând. Construirea noilor conducte de apă dinspre colinele Simbruine, legea împotriva ticăloşiei cămătarilor, inventarea noilor litere cu care să scriem, toate astea i-au adus lui Claudius foarte multă simpatie. Situaţia noastră devine din ce în ce mai dificilă.”

Bărbaţii care o înconjurau pe Messalina, cu toţii amanţi ai ei, dădură din cap aprobator. Ei stăteau în jurul patului de argint al împărătesei, în care era loc pentru şase persoane, şi o mâncau din priviri pe femeie. În acelaşi timp, fiecare dintre ei făcea eforturi vizibile să pară cât mai relaxat, de parcă ar fi fost lucrul cel mai firesc din lume ca împărăteasa, această muiere emanând în continuu plăcere şi poftă, să stea tolănită pe jumătate goală în faţa lor, pigulind cu o neajutorare jucată de colţurile unui mic voal. Rostul voalului ar fi fost acela de a-i acoperi goliciunile trandafirii, în realitate, însă, se vedea că Messalinei îi făcea o deosebită plăcere să tragă când de partea de sus a voalului, când de aceea de jos, pentru a-şi acoperi, pe rând, ba sânii uriaşi, ba părul negru de pe pubis, nereuşind, de fiecare dată, decât să-şi dezvelească partea de sus sau partea de jos a trupului.

Titius Proculus, comandantul gărzilor ei şi sfetnic de încredere, reuşea să se controleze cel mai bine. „De la divinul Augustus încoace”, spuse el puţin cam teatral, „niciun cezar nu a murit de moarte naturală. Fiecăruia i-a venit câte o sabie în ajutor. Şi Claudius îşi va afla sfârşitul înainte de vreme.”

„Fără îndoială”, fu de părere şi Juncus Vergilianus, un membru al Senatului roman, „numai că, în momentul morţii lor, şi Tiberius şi Caligula erau urâţi de popor.”

„Dar Claudius?”, spuse Sulpicius Rufus, conducătorul şcolii de gladiatori, „Claudius nu s-a bucurat de dragostea poporului la începutul domniei sale, însă, după succesele lui militare în Britania şi după ce a dat dovadă de atâta receptivitate faţă de nevoile maselor, cea mai mare parte dintre romani sunt de partea lui, iar acela care ar vrea să îl înlăture prin violenţă ar avea de înfruntat opinia publică.”

„Dar nici nu putem să aşteptăm ca împăratul să plece din lume atunci când va fi vrerea zeilor, deja mi se pare că a trecut un car de vreme, ca şi când, pentru el, timpul ar curge în sens opus”, veni răspunsul lui Decrius Calpurnianus, şeful pompierilor din Roma.

„Nici nu-i de mirare”, râse Messalina, „doar călătoreşte de câteva ori pe an la Sinuessa, la fosta casă de la ţară a lui Cicero. Vinul şi băile calde par să-i facă bine.” „Totuşi, pe drumul spre Sinuessa ar fi posibil ca împăratului să i se întâmple ceva”, fu de părere Sanfeius Trogus, membru în garda de corp a împăratului.

„Da, dar dacă atentatul eşueză, tu vei fi primul asupra căruia va cădea sabia călăului”, obiectă Proculus, „mie mi se pare că un atentat departe de capitală are de înfruntat riscuri uriaşe. Pericolul de a fi descoperit înainte de atentat e mai mare, iar posibilitatea de a dispărea imediat după atentat e mai mică decât aici, la Roma, unde oricare dintre noi cunoaşte fiecare ungher.”

„La ţară nu s-a reuşit nici măcar înlăturarea micuţului Ahenobarbus”, spuse Messalina, îndreptând una dintre pernele de mătase roşie. „Fiul Agrippinei trăieşte în continuare. Încă mai poate să ne dispute dreptul de urmaşi la tron, mie şi lui Britannicus.” Spuse asta cu ochii ei negri scânteind de mânie.

„Aduce-ţi-vă aminte totuşi”, se aprinse Proculus, „cât de greu ne-a fost să ajungem de la Antium la Roma fără să fim recunoscuţi. Dacă am fi fost văzuţi, alibiurile noastre atât de scump cumpărate s-ar fi dovedit total inutile.”

„Dacă nu e cu putinţă la ţară, atunci trebuie să se întâmple la Roma”, spuse atunci Messalina. Şi, când niciunul dintre amanţii ei nu răspunse, ea se lăsă curpinsă de furie. „Laşilor ce sunteţi!” Ochii ei se micşorară de mânie. „Sunteţi nişte laşi molatici, demni de tot dispreţul. Vreţi să fiţi prietenii mei”, şuieră ea cu dispreţ, „dar nu sunteţi decât sclavii propriilor voastre plăceri. Ochii voştri mustesc de pofta de a mă pipăi, de a-mi simţi gura şi de a duce la îndeplinire jocul voluptuos al lui Venus, dar niciunul dintre voi nu este dispus să-şi asume nici cel mai mic risc, cu atât mai puţin să-şi pună viaţa-n pericol.”

„Augusta!”, încercă Vergilianus s-o liniştească pe furibunda Messalina.

„Da’ de unde, Augusta”, şuieră ea, „eu nici măcar nu sunt Augusta, sunt doar soţia împăratului Claudius, din întâmplare, a treia. I-am dăruit împăratului un urmaş la tron şi o fiică, dar tot nu sunt împărătească. Iar

acum, părăsită de prieteni, sunt în situaţia de a mă teme că Agrippina, nepoata împăratului, are să-mi dispute rangul.”

Messalina se ridicase din patul ei de argint, aflat chiar în mijlocul spaţiosului tablinum şi, îmbrăcată numai în micuţul ei voal, tuna şi fulgera prin palat. „Claudius trebuie să moară – Agrippina trebuie să moară – Ahenobarbus trebuie să moară!”

Villa Messalinei, situată în districtul al doilea al Romei, în selectul Coelomontium, era de proporţii uriaşe. Ea o închiriase ca să-şi poată satisface nestingherită nevoile ei de nimfomană, în afară de asta, ea voia să stea cât mai departe cu putinţă de Claudius care avea între timp 58 de ani şi dăduse deja semne cât se poate de clare de ostilitate, înainte de toate, însă, ea se ferea de Callistus şi Palia, sclavii eliberaţi care conduceau, împreună cu Narcissus, treburile guvernării. Numai Narcissus se număra printre amanţii Messalinei. În numai câţiva ani, fostul sclav reuşise să ajungă unul dintre cei mai bogaţi cetăţeni romani. Averea lui era estimată la 400 de miloane de sesterţi.

Ajunsă din nou în tablinum, Messalina se aruncă în pat, începu să lovească cu pumnii în perne şi să strige, cu faţa adâncită în puful lor moale: „Niciunul dintre voi nu mă va mai avea, niciunul dintre voi nu mă va atinge, înainte ca împăratul Claudius să fi murit!”

„Messalina!” Sulpicius Rufus îngenunchie în faţa patului mult iubitei, încercând să-i sărute picioarele. Dar Messalina strigă: „Pieriţi din ochii mei, câini în călduri ce sunteţi. Duce-ţi-vă acasă la nevestele voastre umflate de somn şi plicticoase, cereţi-le doi aşi pentru lupanar, nu vreu să vă mai văd aici câtă vreme Claudius este încă în viaţă!”

Cei cinci se retraseră fără un cuvânt. Messalina se ridică din pat, bătu de două ori din palme şi se duse prin curtea cu coloane până în salonul de primire situat pe partea cealaltă, lângă vestibul şi dormitor. Acest cubiculum, decorat în albastru şi verde, avea pereţii împodobiţi cu mozaicuri delicate, care reprezentau un peisaj de pe Nil, între lotuşi cu coada lungă şi plante de papirus. Cu o singură fereastră înaltă, care dădea spre est, încăperea era mică în comparaţie cu celelalte camere, şi nici patul de aici nu era peste măsură de mare; dar încăperea şi mobilierul nu foloseau decât pentru dormit. Relaţiile cu amanţii ei, Messalina le cultiva în patul ei monumental şi scump, care era amplasat în salonul de primire.

Îndată după ce Messalina a bătut din palme, şi-au făcut apariţia o cameristă şi o coafeză. „Lycisca doreşte să iasă în oraş”, spuse Messalina.

Asta însemna că Messalina, consoarta împăratului, dorea să fie deghizată în curva Lycisca. Câteodată, asta se întâmpla de mai multe ori pe săptămână, şi unii dintre turnătorii împăratului încasau bacşişuri considerabile atunci când erau în măsură să le comunice doritorilor adresa bordelului în care tocmai îşi dădea curs poftelor. Şi anume, la tariful regulat de doi aşi.

Messalina şedea, goală, pe un taburet din mătase verde pal, iar camerista îi lega un şorţ îngust în jurul şoldurilor, talia şi sânii i le-a strâns într-un capetium roşu, un fel de corset, cea de-a doua sclavă îi colora faţa, gâtul şi braţele cu cretă şi alb de plumb. Obrajii, sânii şi buzele cu drojdie de vin roşu, ochii şi genele cu cenuşă de cărbune de lemn. Sclavele încă nu-şi duseseră treaba la bun sfârşit atunci când, din atrium, se făcură auzite strigăte şi înjurături. Atriensis-ul, un sclav care făcea de serviciu în antecameră, dădu buzna înăuntru şi dădu de ştire că patru gladiatori aduseseră un bărbat tânăr care abia de se mai putea ţine pe picioare.

„Aduceţi-l încoace!”, porunci Messalina.

Gladiatorii, avându-l pe Vitellius în mijlocul lor, dădură raportul: „Am dus la îndeplinire ordinul dumneavoastră, după cum ne-aţi poruncit. Iată-l aici pe tânărul din Bononia!” Ca pe o pradă l-au împins pe băiat în faţa Messalinei. Vitellius arăta cât se poate de rău. Părul îi atârna, în devălmăşie, pe faţă. Fruntea îi era scăldată-n sudoare. Arcada deasupra ochiului drept părea spartă şi era plină de sânge. Iar veşmântul lui simplu trăda urme de luptă. La început, el se lăsase târât fără să împotrivească pe străzile oraşului. Însă, atunci când au intrat într-o aglomeraţie care se formase în jurul a doi sclavi care se certau, strânsoarea unuia dintre gladiatori, care se apropiase, curios, de cei doi certăreţi, a slăbit. Vitellius, care tot nu aflase ce anume i se imputa, s-a smuls, a îmbrâncit oamenii-n lături şi-a luat-o la goană pe o străduţă îngustă. Dar nu a apucat să ajungă departre. Unul dintre gladiatori l-a ajuns şi l-a prins de un umăr, al doilea i-a tras un pumn în ochi, al treilea l-a lovit, înjurând, cu piciorul. După care l-au ridicat de la pământ şi l-au târât mai departe.

Messalina îl primi cu un surâs afectat: „Ei, frumosul meu bononian, vezi şi tu ce se-ntâmplă dacă fugi fără permisiunea mea.”

„Nu ştiam că dumneavoastră sunteţi Messalina.”, bâigui Vitellius, tulburat.

„Şi, atunci când ai aflat, ai dat bir cu fugiţii. Chiar atât de insuportabilă îţi este prezenţa mea?”

„Stăpână”, spuse Vitellius, „eu nu sunt decât un cârpaci de cazane din Bononia, niciodată în viaţă nu am întâlnit nici măcar un senator sau un consul, nu trebuie să vă mire faptul că întâlnirea cu soţia înmpăratului mi-a întunecat judecata!” Spunând aceste cuvinte, Vitellius se înclină.

„Cu ce anume schimbă rangul faptul că sunt femeie. Eu chiar *sunt* femeie, Vitellius!” Ea îi luă mâna şi şi-o puse pe piept. Privi în sus spre el, ca şi când ar fi căutat compasiune. „Îţi cer iertare, dacă necioplţii ăştia te-au tratat mai brutal decât se cuvenea. Ei au avut misiunea de a te aduce aici cât mai repede cu putinţă.” întorcându-se către gladiatori, ea spuse: „Dacă i-aţi pricinuit dureri inutile, pun să vă rupă oasele.” Apoi îl întrebă pe Vitellius cu o amabilitate jucată: „Te-au rănit cumva?”

„A fost suportabil”, se grăbi să răspundă Vitellius.

Messalina îi lăsă pe gladiatori să plece şi apucă un bici care se afla lângă o oglindă de argint pe măsuţa de machiaj. Vitellius fu cuprins de frică. Împărăteasa se ridică, îşi luă elan şi lovi cu biciul o ţeavă de grosimea unui braţ, de culoarea bronzului, care atârna de un lanţ perpendicular din tavan. Cu iuţeala fulgerului, biciul se înfăşură în jurul ţevii şi produse un sunet pătrunzător şi lung, ca un urlet. Asta era semnalul care aduna toţi servitorii. În câteva secunde, o jumătate de duzină de sclave se postară, fără un sunet, în faţa Messalinei: două băieşiţe, două omatrices – care se ocupau de frizuri, de peruci şi de machiaj – două sclave a veste – care răspundeau de îmbrăcăminte şi de încălţăminte.

„Vitellius este oaspetele nostru”, spuse Messalina, „îmbăiaţi-l, ungeţi-l şi condueceţi-l în tablinum.”

Încă înainte ca Vitellius să fi putut răspunde, fetele l-au luat de mână şi l-au condus afară din cameră. Trecând prin curtea interioară cu coloane, ele l-au condus până în partea cealaltă, la balneum.

În ansamblul ei, baia se compunea din trei încăperi. Prima, şi cea mai spaţioasă dintre ele, frigidarium-ul, era pătrată. Deasupra bazinului care cobora din podeaua de marmură se deschidea o boltă strălucitoare de culoarea turcoazului şi o bancă albă de marmoră se întindea de-a lungul pereţilor prin întreaga încăpere. Această sală de înot îi slujea împărătesei pur şi simplu pentru relaxare. Pentru curăţirea şi îngrijirea trupului exista, în partea stângă a acestei săli, o încăpere ce folosea drept vestiar şi sală de masaj şi în continuarea lor venea sala de baie propriu-zisă, numită caldarium. Cada de baie, construită dintr-un singur bloc de alabastru, aproape transparent, se afla într-o nişă semirotundă, care lăsa, prin nişte

fante practicate anume, să pătrundă lumina zilei. Galben, auriu şi albastru erau culorile cu care era decorată sala de baie. Pe pereţi, mozaicurile povesteau naşterea zeiţei Afrodita, ieşind din spuma mării.

Sclavele s-au dezbrăcat de veşmintele lor, l-au împins pe Vitellius, cu delicateţe, în vestiar şi l-au obligat să se întindă pe canapeaua acoperită cu un cearşaf alb. În timp ce ele îi scoteau încălţările şi-l dezbrăcau, el contempla pictura intens colorată de pe tavan, reprezentând scena în care păstorul Aktaeon le-a surprins pe Diana şi pe nimfele ei în timp ce se îmbăiau, fiind transformat de zeiţa furioasă într-un cerb.

Pe când Vitellius pătrundea, gol-goluţ, în sala de baie, o căldură plăcută se ridica din podeaua de cărămidă roşie, care ascundea instalaţia de încălzire. Dintr-o ţeavă de aur, care se termina în formă de gât de lebădă, apa fierbinte se revărsa, aburind, în cadă. O sclavă aşeză o scăriţă delicată în dreptul bazinului, şi Vitellius intră în apă. Încetul cu încetul, el începu să savureze ceremonialul complicat executat de sclavele goale, chiar dacă încă nu prea-şi dădea seama ce anume i se întâmpla.

Niciodată în viaţă, Vitellius nu se mai îmbăiase într-o cadă. Şi aşa se face că, atunci când sclavele îi întinseră piatra ponce ca să-şi cureţe călcâiele şi pulbere de corn pentru curăţarea dinţilor, el nu avu habar ce trebuia să facă cu ele. Râzând, fetele îi demonstrară cum trebuia să se folosească de acele articole de toaletă. La sfârşitul acestei veritabile orgii a spălatului, în cursul căreia i-au fost turnate în cap nenumărate căldări cu apă, el a trebuit să meargă din nou în camera în care se afla vestiarul. Aici, părul îi fu uscat cu prosoape fierbinţi, corpul lui fu uns cu esenţe aromate şi îmbrăcat cu veşminte albe şi încălţat cu sandale noi. Pe urmă, şase sclave l-au condus, trecând prin curtea cu coloane, acum învăluită în întuneric, până la intrarea în sala de primire, a cărei intrare era acoperită de o draperie grea din mătase roşie. Una dintre fete împinse draperia în lături, Vitellius intră, şi draperia se închise la loc în urma lui.

„Vino mai aproape, frumosule bononian”, îi spuse Messalina, care era întinsă în patul ei uriaş, aflat în mijlocul încăperii luminate de flăcăruile lămpiţelor cu ulei, „vino mai aproape şi nu cumva să încerci din nou să fugi. Oamenii mei de la uşi sunt informaţi şi nu te vor lăsa să părăseşti casa.”

De altfel, nici Vitellius nu se mai gândea câtuşi de puţin la fugă. El îşi dăduse bine seama că era zadarnic. Şi, oricum, şocul care-l determinase să fugă îi trecuse. Vitellius îşi spuse că Fortuna era aceea care pusese la cale

întâlnirea lui cu consoarta împăratului. El, cârpaciul de cazane din provincie, în faţa patului Messalinei! Numai gândul la acest lucru ameninţa să-i întunece raţiunea.

Messalina purta corsetul cel roşu în care-l întâmpinase, şi nimic altceva. Rezemată de un munte de perne roşii, ea îşi unduia corpul sub ochii tânărului şi torcea precum o pisică. Părul ei negru era răsucit în şuviţe de grosimea unui deget, care se distanţau de capul ei luând formă de stea. Messalina iubea coafurile savante. Prostituatele de lux şi unele femei bogate din păturile superioare încercau să copieze aceste arhitecturi capilare, de vreme ce acestea erau considerate ca fiind din cale afară de îndrăzneţe, rău famate şi moderne.

„Scoate-mi încălţările!”, spuse Messalina, pentru a-l atrage mai aproape de pat pe băiatul care continua să stea în dreptul baldachinului. Ea îi întinse piciorul stâng. Vitellius veni până la marginea patului. Ca să dezelege cureluşele aurii, nu-i rămânea nimic altceva de făcut decât să urce cu genunchii în patul uriaş. Sper că eşti conştient de favoarea pe care ţi-o fac”, spuse Messalina, în vreme ce Vitellius era ocupat cu cureluşele de la încălţările ei, „un tiz de-al tău – care este, ce-i drept, cu câteva decenii mai bătrân decât tine – mi-a oferit toate proprietăţile lui, numai ca să-i permit să-mi scoată încălţările. Proprietăţile i le-am refuzat, dar i-am dăruit o sanda”. Ea râse tare. „Acum, o poartă ca pe o amuletă vârâtă între togă şi tunică, şi din când o mai şi sărută.”

Vitellius zâmbi. „Nu mă crezi?”, întrebă Messalina, „Să ştii că-i adevărat. E vorba de ex-consulul şi guvernatorul Syriei, Lucius Vitellius. Din cauză că i-am refuzat favoarea pe care mi-a cerut-o, s-a aruncat la pieptul unei sclave eliberate. Pentru asta aş avea toată înţelegerea, dar faptul că el îi bea saliva amestecată cu miere – pretinde că împotriva unui catar la trahee – asta mi se pare dezgustător. Dar, mă rog, asta e Roma.”

Vitellius îşi întorsese capul, oripilat. Messalina îl prinse pe tânăr de încheietura mâinii şi îi îndesă mâna între pulpele ei strânse. „Nu trebuie să-ţi fie scârbă, la Roma sunt şi foarte multe lucruri frumoase.” în timpul acesta, ea se ridică în capul oaselor şi, cu mâna stângă, îi trase capul spre sânii ei. „… foarte multe lucruri frumoase”, spuse ea din nou. Deşi era pe punctul de a leşina, Vitellius se străduia să trăiască situaţia cât putea el de conştient. Cel mai tare i-ar fi plăcut să se ciupească de ureche, ca să fie sigur că toate astea i se întâmplau în stare de trezie şi nu în vis. El simţea, cu buzele, sânii care fremătau, voia să deschidă gura şi să-i mângâie cu

limba, dar nu îndrăznea, aşa că se lăsa condus, lipsit de voinţă, de mişcările tandre ale acestei femei – căci, în momentele astea, ea era numai şi numai femeie.

El nu se împotrivi încercărilor ei precaute de a-i scoate tunica peste cap. Dimpotrivă, el însuşi simţea nevoia să scape de hainele de pe el; după care se trezi, întins lângă Messalina, gol. „Vreau să te am”, spuse ea, şi unghiile ei se înfipseră, dureros, în pulpa lui, „de îndată ce te-am văzut am vrut să te am. De ce ai fugit de mine”?

„Stăpână”, spuse Vitellius încet, „eu sunt un cârpaci de cazane din provincie, nu am dormit încă niciodată cu o femeie, şi dintr-o dată, era chiar consoarta împăratului, aceea care mi se oferea, era prea mult pentru mine.”

Messalina surâse: „Te înţeleg, fapta ta e scuzată. Numai că – ce era să faci tu în acest Babilon? Ai cumva prieteni la care ai fi putut să stai, ai bani la tine?”

„Nu”, răspunse Vitellius, „nu am pe nimeni la Roma. În tot bagajul meu am 60 de sesterţi, adică – un sesterţ l-am prăpădit pe un haruspex.”

„Şi, ce anume ţi-a prezis ghicitorul în măruntaie?”

„Pentru început, mâna unei femei are să mă salveze de la moarte. Încolo, voi avea o viaţă foarte plină.”

„Şi tu crezi în pălăvrăgeala profeţilor-cerşetori?”

„Nici mai mult, nici mai puţin decât în matrapazlâcurile întunecate ale Fortunei.”

„Îmi place felul în care vorbeşti”, spuse Messalina, „Roma este plină de temple şi statui ale Fortunei, dar ea nu-şi găseşte crezare decât la oamenii săraci, care speră ca, prin rugăciunilor lor, s-o convingă să le îmbunătăţească situaţia. Celor cărora le merge bine nu le pasă de ea. Norocul este doar pentru oamenii săraci.”

Vitellius râse: „Păi, eu sunt copil de oameni săraci, prin urmare va trebui să mă străduiesc să-i câştig favorurile.”

Messalina sări din pat şi aduse pe o măsuţă din apropiere un corn al abundeţei care era decorat cu mere şi cu struguri. Ea vărsă fructele pe masă, sări din nou în pat, îşi smulse corsetul de pe trup iar acum îngenunchie, goală şi excitantă, în faţa lui Vitellius. În timp ce-şi aşeză cornul abundenţei sub braţul stâng, ea spuse pe un ton teatral: „Eu sunt Fortuna, zeiţa norocului, a întâmplării şi a bunei reuşite. Vitellius din Bononia, ce anume îţi doreşti tu ca să fii fericit în viaţă?”

Vitellius, care, la început, urmărise scena mut de uimire, izbucni acum în râs şi intră în joc. „Frumoasă Fortuna, eu sunt un om sărac. Ceea ce-mi lipseşte ca să fiu fericit este o slujbă care să-mi aducă atât cât am nevoie ca să-mi asigur existenţa.”

„Prea bine, atunci”, spuse Messalina şi-şi vârî mâna în cornul abundenţei, „am o ocupaţie potrivită pentru tine – şi acum vorbesc serios: am vorbit deja cu Sulpicius Rufus. El este gata să te primească în şcoala lui de galdiatori şi să te pregătească. Tu eşti un om liber, nu eşti sclav, şi primeşti un salariu lunar de zece sesterţi. Prima ta victorie îţi aduce o sută de sesterţi, a doua, două sute…”

Vitellius se ridică în fund. Pe toţi zeii, asta era soluţia tuturor problemelor lui: o viaţă nouă, o meserie nouă, un nou viitor. Ar fi vrut să se arunce de gâtul Messalinei, dar, în acelaşi moment, îl văzu înaintea ochilor pe Verritus, tulburat şi plângând, văzu disperarea orgiastică a celorlalţi gladiatori în timpul acelei Cena libera, şi poarta de la Circus prin care erau târâte afară cadavrele luptătorilor. Îi vedea pe sclavii care-l trăgeau afară pe Verritus, mort, târându-l de picioarele hăcuite, gaura care se căsca în burtă şi rănile pline de sânge închegat de pe gât. „NU”, strigă Vitellius şi se aruncă disperat în perne, eu vreau să trăiesc, să trăiesc, să trăiesc!”

Messalina îi luă faţa între mâinile ei şi o trase foarte aproape de a ei. „Tu *trebuie* să trăieşti, Vitellius, eu vreau asta. Nu trebuie să-ţi fie frică de această sarcină. Tu eşti tânăr. Eşti puternic. Şi eşti îndemânatic. Ai să lupţi şi ai să învingi. Fiindcă aşa vreau eu. Sulpicius Rufus este cel mai bun antrenor de gladiatori din întregul imperiu. El a înfiinţat şcolile de la Pompei şi Capua. Oamenii lui au obţinut peste zece mii de victorii…”

„Dar zece mii de victorii, asta înseamnă şi zece mii de adversari ucişi”, îi răspunse Vitellius.

„Sigur că”, încercă Messaalina să-l liniştească, „întotdeauna vor exista şi oamenii slabi, dar tu eşti puternic, iar eu vreau ca tu să ajungi un erou, înţelegi?”

Vitellius începu să înţeleagă cât se poate de limpede că hotărârea fusese luată şi cariera lui de gladiator era inevitabilă. Messalina voia asta. Ce anume putea el să facă? Să fugă? Hăitaşii Messalinei aveau să-l găsească. Să se ascundă? Aveau să răscolească fiecare colţişor şi să dea de el. Nu exista nicio ieşire. Cu toate astea, el îşi adună tot curajul şi întrebă, prudent: „Şi dacă refuz”?

Messalina, care era în continuare goală, îşi aruncă în grabă un voal peste umeri, ca şi când ar fi vrut să-i retragă acestui tânăr nerecunoscător favoarea de a-i admira trupul. Ea miji din ochi şi spuse foarte încet, dar cu multă hotărâre: „Vitellius, eu vreau să te văd luptând în Circus şi vreau să te văd cum învingi. Vreau să fac din tine un idol, un gladiator de care vorbeşte întreaga lume.” Vocea ei deveni mai puternică. „Nu vreau ca şi tu să intri în gloata celor de două ori câte o sută de mii de oameni fără muncă, şi care stau în fiecare săptămână la coadă pentru raţia lor de cereale, care-şi croiesc drum prin viaţă ca hoţi şi pungaşi, cu singura speranţă ca într-o bună zi, să tragă lozul cel mare la jocuri, care le promite o sumă de bani, un lot de pământ şi o casă.”

În timp ce vorbea, împărăteasa umbla, furioasă, în sus şi-n jos prin tablinum. Voalul care-i alinta trupul licărea, roşiatic, în lumina lămpilor cu ulei. „Mi-ai mai refuzat o dată o dorinţă”, spuse ea furioasă, „crezi că poţi să-ţi permiţi să o faci şi a doua oară?”

Şi, înainte ca Vitellius să fi apucat să-i răspundă, ea se răsuci pe călcâie şi dispăru în spatele draperiilor. „Ne revedem în Circus!”, îi mai auzi el vocea, „prezintă-te mâine la Sulpicius Rufus.” Apoi se aşternu liniştea. Nu se mai auzea decât sfârâitul discret al lămpilor cu lei care aruncau sclipiri roşietice. Vitellius se uită în jur, se văzu stând, gol, în patul voluptăţilor Messalinei. Grăbit, se întinse după hainele lui.

Capitolul III

Cu ajutorul unui băţ, Sulpicius Rufus desenă un pătrat în nisip, câte zece paşi pe fiecare latură. Vitellius luă poziţie într-un colţ, Pugnax în celălalt. Apoi, antrenorul gladiatorilor făcu un semn cu băţul. Cei doi adversari se pândeau. Cu toate că locuiau împreună în aceeaşi celulă, ei se urau. Cu toate că stăteau înghesuiţi în opt metri pătraţi, abia dacă schimbau o vorbă zile întregi şi, atunci când o făceau, era doar strictul necesar. De cele mai multe, era vorba numai de înjurături.

Trecuseră trei luni de când Vitellius păşise pentru prima oară în Roma. Şi aproape tot atâta timp de când era antrenat în cazarma gladiatorilor de pe Via Labicana, pe care ajunsese s-o cunoască încă din prima seară. Acum, însă, acest ludus magnos, cum numeau romanii cazarma, arăta cu totul altfel. Acolo unde, atunci, se aflaseră mesele mari ticsite cu delicatese, şi unde femeile pofticioase li se ofereau gladiatorilor, acum se ridica un praf galben spre cer, amestecându-se cu mirosul ascuţit al transpiraţiei luptătorilor plesnind de putere. În locul strigătelor de plăcere, acum răsunau strigăte brutale de încurajare ce traversau ovalul curţii interioare transformate în arenă. În locul vinului roşu de Falerno, acum, luptătorii aveau la dispoziţie doar câte o mână de apă rece cu care se stropeau dintr-o căldare de lemn.

„Mai multă mişcare”, îi strigă antrenorul lui Vitellius, „balansează-ţi plasa mai repede, roteşte-o, cu atât mai repede are să-l prindă pe adversar într-un moment de neatenţie.” Vitellius şi Pugnax se antrenau în clasica disciplină de luptă a retiarilor, în stânga cu o plasă ţesută grosolan, în dreapta, cu un trident ascuţit. Cu toate că, în fiecare disciplină, antrenamentele se desfăşurau cu arme ascuţite, era totuşi strict interzis să-ţi răneşti grav adversarul. Pentru asta, gladiatorii şi, mai cu seamă, antrenorii lor erau mult prea scumpi. Dar rareori se întâmpla ca înfrângerea la finalul unui antrenament să aibă loc fară sânge. Fiindcă, pentru a-şi putea demosntra victoria, fiecare învingător îl cresta puţin pe învinsul lui. Acesta era şi motivul pentru care Vitellius, care purta un şorţ în jurul coapselor, avea două zgârieturi de un roşu închis pe umărul drept. Umărul şi braţul drept erau cele mai periclitate, pentru că braţul drept era cel ce ţinea arma şi astfel erau întotdeauna cele mai expuse pentru adversar. În timpul

antrenamentului, braţele şi picioarele erau protejate de apărători de piele, restul corpului fiind lipsit de orice protecţie.

Vitellius îşi aruncă fulgerător corpul într-o parte, în clipa în care plasa lui Pugnax veni şuierând spre el în zbor. Dar tocmai asta era şansa *lui*: căci, o încercare greşită de a arunca plasa asupra adversarului îi solicita acestuia câteva secunde bune pentru a o readuce sub control. Fie că aceasta cădea la pământ, fie că se răsucea în jurul celui ce-o aruncase, dacă avea prea mult elan. În cazul cel mai nefericit, putea chiar să-l doboare, ceea ce, într-o luptă serioasă, însemna moartea.

„Debilis!”, fornăi Pugnax furios, „debilule” – niciodată nu-l numea altfel – şi se redresă excelent după încercarea greşită. Vitellius ştia din proprie experienţă că o încercare greşită cu plasa însemna energie pierdută, înainte de toate, însă, te făcea nesigur, îţi măcina încrederea în tine, te obliga la defensivă. Aşa se întâmpla şi acum. Aplecat, ţinând tridentul oblic în sus, el se învârtea ca o felină în jurul adversarului. Acesta nu mai era tinerelul timid, care venise la Roma copleşit de o uimire naivă. Vitellius scrâşnea din dinţi, ochii lui erau mijiţi, o fantă îngustă, el se mişca, pândind, ca un animal sălbatic în jurul adversarului său. Rufus, antrenorul lui, îl urmărea cu satisfacţie. Numai de dragul Messalinei îl primise el pe Vitellius în Familia, alcătuită din sclavi arătoşi, din criminali graţiaţi şi dintr-un număr mic de cetăţeni romani intraţi de bună voie. Printre aceştia se număra şi Vitellius.

Acela care-şi alegea, din propria lui voinţă, cariera de gladiator, ştia bine ce face. Prin asta, el îşi pierdea drepturile de cetăţean, la intrarea lui în şcoală, cu jurământ, el se declara de acord să fie ars cu fierul, încătuşat, biciuit sau omorât cu sabia. Cel care îşi asuma toate astea fără nicio constrângere, o facea cu curajul disperării. Dar Vitellius era protejat. Fiecare ştia asta. De aceea era urât de ceilalţi. Ca să se impună, el trebuia să se străduiască mai mult decât toţi ceilalţi, şi din cauza asta, Rufus îi prevedea un viitor strălucit.

Sulpicius Rufus dispusese ca tânărul să aibă parte de o pregătire pentru toate disciplinele de luptă, şi nu din vreo obligaţie faţă de Messalina, ci din propria-i convingere. Numai o mână de oameni beneficiau de acest antrenament curpinzător în toate disciplinele – cei mai talentaţi dintre ei. Printre aceştia se numărau Pugnax şi Vitellius. Pugnax, un tip cu bucle negre şi fruntea joasă, mic şi îndesat, dar puternic ca un urs, întrunea cele mai importante premise pentru un gladiator: putere şi viteză. Comisese un

dublu asasinat, îşi omorâse nevasta şi copilul într-un acces de furie. În cursul unui proces care făcuse mare vâlvă, împăratul îl graţaise din cauză că avea nevoie de forţe proaspete pentru şcoala lui de gladiatori pe care tocmai şi-o înfiinţase. Un criminal în arenă, asta însemna un elemnt de excitaţie suplimentar. Nu exista nicio îndoială, publicul îi dorea moartea cu fiecare luptă şi era dezamăgit de fiecare dată. Pugnax învingea întotdeauna.

Acum, el avea treizeci de ani, obţinuse vreo douăzeci de victorii în arenă şi avea, în contul lui din bancă, câteva zeci de mii de sesterţi, cu o dobândă de doisprezece la sută. Extrasul de cont, o plăcuţă de argint pe care era înscris anul consular, numele lui, suma şi numele funcţionarului bancar care-l emisese, el o purta la gât prinsă de un lănţişor. El ar fi putut să se oprească de mult şi să se retragă undeva în provincie, acolo unde viaţa lui de până atunci nu era ştiută de nimeni, dar banii erau încă prea importanţi pentru el. Înainte de orice, el îşi dorea însă un singur lucru: să-l trimită în Hades pe tinerelul ăsta care se bucura de favorurile Messalinei. La cea dintâi luptă a lui în arenă, el avea să-i arunce plasa deasupra capului, să-i împlânte tridentul în trup şi să scpae o dată pentru totdeauna de frumuşelul ăsta.

Pugnax îşi rotea plasa deasupra capului. El nu oferea nici cea mai mică suprafaţă pentru un atac. Şi iată că, deodată, el trase plasa abrupt în jos şi o izbi, cu un plesnet, de nisipul arenei. Vitellius se sperie. Momentul acesta scurt îi fu de ajuns: Pugnax îşi azvârli plasa în coapsele adversarului. Vitellius se prăbuşi la pământ. În clipa următoare, Pugnax stătea peste el şi-şi împântă tridentul la două degete de gâtul lui Vitellius în pământ. Pugnax scuipă în nisip cu un gest de dispreţ, pe care îl făcea după fiecare luptă.

„Te-ai gândit mult prea mult la atac!”, exclamă Suplicius Rufus, care urmărise duelul cu interes. „Şansa ta împotriva lui Pugnax nu este atacul, trebuie să-ţi cauţi victoria în apărare. Din cinci atacuri, unul se sfârşeşte cu o înfrângere – până şi la cel mai puternic adversar. Asta este singura ta şansă. Tu nu eşti tipul care să atace. Pentru asta, nu ai încă destulă putere. Ridică-te! Ridică-te, am spus!”

Vitellius se adună de jos cu efort. Pe corpul lui se lipise nisip de culoarea ocrului. Faţa lui era murdară, dar nu-şi bătea capul cu asta. Ştia ce urmează. „Strada păpuşilor dansatoare!”, comandă Rufus cu o mişcare laterală a capului. Era o lege nescrisă, ca acela care pierdea o luptă de antrenament să fie nevoit să treacă prin temuta „stradă a păpuşilor dansatoare”. Această ulicioară lată de doi metri, lungă de douăzeci de metri şi mărginită de ziduri

de înălţimea unui stat de om era prevăzută cu zece păpuşi de mărimea unui om cioplite din lemn masiv de stejar. Ceea ce era periculos, la păpuşile astea, erau braţele lor amplasate orizontal, de care erau fixate cuţite şi săbii sau de care atârnau bile grele de fier. Printr-un mecanism din roţi dinţate, care se termina, de cealaltă parte a unui dintre ziduri, cu o manivelă, păpuşile erau făcute să se învârtească. Singura şansă de a trece, fără să te răneşti, prin această „stradă a păpuşilor vii", era să treci prin mecanismele de tortură care se învârteau în acel moment, în care poziţia braţelor lor era paralelă cu strada; aceasta, însă, trebuia să se petreacă într-o fracţiune de secundă. În felul acesta, urma să se mărească viteza de reacţie a gladiatorilor după o înfrângere.

Rufus lovi cu băţul într-un gong. Sunetul făcea să se întrerupă, dintr-o dată, toate celelalte activităţi. Toţi cei aflaţi în marea arenă rotundă ştiau ce anume însemna sunetul acesta. Iarăşi trebuia să treacă cineva prin „strada păpuşilor dansatoare". Iar aceşti douăzeci de metri de drum erau teroarea întregii echipe. Capete şi feţe sparte, coaste şi braţe rupte, membre tăiate – aceasta era starea în care, adeseori, gladiatori era târâţi afară de pe această stradă. Acela pe care braţul, de grosimea unui trunchi de copac, al unei păpuşi îl izbise făcându-l să-şi piardă cunoştinţa putea să se socotească norocos.

„Tracii la manivele!", strigă Sulpicius Rufus. Zece gladiatori care se natrenau cu scuturi şi săbii curbate îşi aruncară armele în nisip şi se repeziră la manivelele aflate în exteriorul străzii. Ei aşteptau comanda. Rufus se duse la unul din capetele străzii, acolo unde se afla un ceas de apă fixat de un stâlp. Două minute, acesta era timpul pe care-l avea la dispoziţie fiecare gladiator. În acest timp, el trebuia să fi trecut de toate păpuşile dansatoare. Dacă, la sfârşitul acestui interval de timp, el se mai afla încă pe stradă, mecanismul îngrozitor era oprit şi el trebuia să pornească încă o dată, de la capăt. Rufus scoase dopul din vasul de măsurat timpul. „Dă-i drumul!", strigă el.

Huruind şi scârţâind şi tânguindu-se, greoaiele instrumente de tortură se puseră în mişcare. Vitellius se folosise de momentul de început, mai greoi, şi se strecurase fără efort pe lângă prima păpuşă, cea cu săbii, de a doua trecuse cu un salt puternic, pe urmă însă se oprise din alergare. Din viteza cu care se învârtea fiecare dintre mecanismele de tortură se putea deduce cât era de îndrăgit gladiatorul respectiv. Cu câte se învârtea mai repede, cu atât erau mai mari resentimentele faţă de acel luptător, cu atât mai mică era

şansa lui să ajungă teafăr la capătul uliţei. La Vitellius, ele se învârteau cu o iuţeală ameţitoare.

Nimeni din Familia nu-l iubea, cu toate că, în alte locuri, tânărul se bucura de toată simpatia. Nu numai protecţia ce venea de la Messalina îi era imputată, ci şi faptul că el era unul dintre puţinii gladiatori care erau antrenaţi în toate disciplinele, inclusiv lupta cu pumnii, producea invidie.

Vitellius se ghemui. El îşi retrase capul după ritmul de rotire, aprecie cu precizie timpul care îi rămânea între o jumătate de rotaţie, îşi împinse umărul stâng înainte, un salt, o smucitură şi trecuse deja de cel de-al treilea obstacol, dar din spate încasase o lovitură în partea superioară a braţului drept. O durere îl traversă, asemenea unui fir incandescent, până în vârful degetului mic. Eşti prea încet, îşi spuse Vitellius, te lupţi ca să scapi cu viaţă eşti mult prea încet. Mai repede! Acum – încă un salt. De la cea de-a cincea păpuşă nu simţi decât curentul de aer. Acum, cea de-a cincea. Bile grele atârnau de braţele ei. Asta făcea ca ea să se rotească mai încet, dar depăşirea ei nu era câtuşi de puţin mai simplă. El putea să încerce să se strecoare pe lângă ea exact în momentul în care braţele ei erau paralele cu strada. Dificultatea consta în faptul că el trebuia să ia în calcul şi balansul bilelor atât de grele. O lovitură cu o asemenea bilă îi rupea unui gladiator toate coastele. De aceea, el se hotărî pentru cea de-a doua posibilitate, fixă una dintre bile, o apucă cu amândouă mâinile şi se lăsă tras astfel până trecu de obstacol. Mai departe. Timpul era din ce în ce mai scurt.

Cea de-a şasea păpuşă nu ridica nicio dificultate deosebită, e drept că ea se învârtea mai repede decât toate celelalte, dar era mai uşoară, de aceea, intensitatea loviturilor ei era mai mică. Vitellius nu avu nicio ezitare, el sări, ghemuit, pe sub unul din braţe, căzu în interval sigur la următoarea, un al doilea salt, a şaptea, şi, din alergare, şi următaorea. De undeva el auzi strigăte, el nu ştia dacă erau strigăte de groază sau de admiraţie. Încă două păpuşi, una dotată cu cuţite, cealaltă cu patru braţe. Vitellius se concentră. Dar de ce oare rotaţiile deveneau din ce în ce mai lente? Păpuşa cu cuţitele aproape că se opri. Vreo defecţiune tehnică? Fără să stea prea mult pe gânduri, el o depăşi dintr-un salt; dar, încă din momentul în care se pregătea să sară, el băgase de seamă că aparenta defecţiune era de fapt o capcană parşivă. Vitellius văzu cuţitul cel lung venind spre el, mai avu vreme să încerce să se tragă într-o parte – păpuşa se dovedi mai rapidă. Ca şi când ar fl vrut să se facă mai subţire, el îşi aruncă, în timpul saltului, braţele în sus, simţi cum pielea îi era sfâşiată deasupra coastelor. Transpiraţia îi ardea rana,

el nu-i aruncă nicio privire, văzu, dincolo de ultima păpuşă, rânjetul larg de pe faţa antrenorului său, sări în crucea alcătuită de braţele ultimei păpuşi şi catapultat în afară, se împiedică şi se prăbuşi, vlăguit, la pământ.

Când deschise ochii, el îl văzu pe Rufus aplecat deasupra sa. Acesta îi apăsa un prosop pe piept. „Eşti rapid”, spuse el cu admiraţie, „ai parcurs-o în jumătate din timp. Şi pentru chestia asta nu trebuie să-ţi faci griji”, el retrase prosopul, „are să se vindece la loc.”

Vitellius îşi privi pieptul. El se sperie: o crestătură îl traversa dintr-o parte în cealaltă. Sulpicius Rufus îi presă din nou prosopul pe rană. „Nu te numeri printre cei mai puternici”, începu el din nou, „dar nimeni nu este atât de rapid ca tine. Există doar pericolul să-ţi supraestimezi abilitatea. Te mişti cel mai uşor dintre toţi.”

„Îmi dau toată silinţa”, spuse Vitellius. Vorbea cu mare greutate.

„Tot ce se poate”, răspunse Rufus şi, deoarece prosopul se umpluse deja de sânge, îi aşeză unul nou peste rană. „Dar, în meseria noastră, iuţeala, singură, e periculoasă. De o importanţă la fel de mare este şi înţelepciunea. Un adversar care-ţi cunoaşte slăbciunea poate cu mare uşurinţă să te ademenească într-o capcană. Trebuie întotdeauna să te gândeşti că un gladiator nu face decât *o singură* greşeală în viaţă.”

Vitellius izbuti să producă un zâmbet, apoi încercă să se ridice. Când îşi ridică prosoapele de pe rană, sângele începu să curgă şiroaie peste burtă în jos, el începu să se clatine, pământul începu să i se mişte sub ochi, găuri negre i se căscau sub priviri, ameninţând să-l înghită, el îşi dădea silinţa să-şi controleze ţinuta. „Pugnax”, auzi el vocea maestrului său, „du-l pe Vitellius la el în celulă.” La scurt timp după asta, el simţi mâinile brutale ale tovarăşului său de celulă apucându-l de încheieturi. Acela îl ridică, luându-l pe umăr asemenea unui sac şi porni să urce cu rănitul scara ce ducea spre culoarul pe care se găseau celulele. Vitellius mai fu în stare să vadă cum Pugnax deschise, lovind-o cu piciorul, uşa celulei şi cum îl aruncă pe podeaua pavată; apoi, el îşi pierdu cunoştinţa.

* * *

Acela care ar fi putut să-i vadă pe cei cinci bărbaţi bine hrăniţi şezând, în pielea goală, pe treptele Apodyetoriunus-ului, ar fi putut să creadă că era vorba de nişte voyeuri care voiau să le vadă pe femei dezbrăcându-se. Şi nu puţine erau femeile aflate în marele vestiar al Termelor lui Agrippa, şi era un secret cunoscut de toată lumea, că multe femei romane veneau aici

numai pentru asta, savurând vizibil faptul că îşi lepădau veşmintele sub ochii lacomi ai bărbaţilor.

„Ia uitaţi-vă la aia de acolo, de lângă acvariul cu peştişori aurii!” Decrius Calpurnianus îi făcu semn cu cotul vecinului său Titius Proculus. „Nu cumva e chiar nevasta unuia dintre membrii gărzii pretoriene de la voi?”

„Nu cred”, răspunse Trogus, „în orice caz, eu n-am văzut-o niciodată dar, judecând după felul rafinat în care se dezbracă, eu aş considera că e vorba mai degrabă de una dintre numeroasele Asellae, care vine aici să-şi caute prada.”

„Păcat”, spuse Calpurnianus, „cele mai excitante femei vor întotdeauna să fie plătite; şi când te gândeşti că plăcerea este, totuşi, şi de partea lor!”

Asellae, aşa erau numite ’damele’ care practicau cel mai vechi meşteşug din lume. E adevărat că, în mod oficial, accesul în terme le era interzis dar, de la Agrippa încoace, ginerele divinului Augustus, care introdusese dreptul la baie gratuită, nu mai existau nici casieri, nici controlori. Şi cine ar fi îndrăznit să afirme cu certitudine că, în cazul cutăreia sau cutăreia dintre doamne, nu era vorba de fapt de o doamnă, de vreme ce totuşi multe dintre femeile romane demne de respect ca stare socială şi provenienţă nu se comportau câtuşi de puţin altfel decât prostituatele din lupanare.

„Precis că-i prostituată”, spuse Proculus, „pot să pun pariu. Uită-te numai cum îşi leagănă şoldurile.” Acum, şi atenţia senatorului Vergilianus fu atrasă într-acolo: „O splendoare de femeie, într-adevăr, aş fi în stare să-mi dau şi purpura pentru ea.”

„Cine oare ar fi capabil să-şi sacrifice demnitatea purpurei pentru o femeie”, se aprinse Proculus, cel mai tânăr dintre ei. „Horaţiu a avut dreptate, atunci când a spus: „Vai, al iubirii chin de mătrăgună, de zeci de ori îl afli într-o lună.”

„Nu-mi vorbi tu mie de Horaţiu!”, obiectă senatorul cel gol. „Dintre toţi marii noştri poeţi, el este de departe cel mai mare!”, se indignă Proculus.

„Se prea poate”, îi răspunse Vergilianus, „a scris foarte mult şi a acţionat foarte puţin în conformitatea cu ceea ce a scris. El era de părere că ar fi dulce şi plină de onoare moartea pentru patrie. Mi s-a părut demn de toată lauda, că a spus asta. Însă, atunci când a intrat pentru prima şi ultima oară într-o bătălie, el şi-a aruncat scutul şi a dezertat. Ceea ce mi se pare mult mai puţin demn de laudă!”

„Este poet!”

„Un făcător de dictoane, asta e! Şi tot aşa e şi Seneca. Împăratul l-a trimis pe bună dreptate-n exil. Nu se poate să predici o viaţă simplă în vreme ce nu ai un alt scop în viaţă decât acela de a-ţi înmulţi averea.”

„Seneca era de părere că numai filosofului ar trebui să i se permită să fie bogat, căci numai el este în situaţia de a-şi folosi averea într-un mod raţional.”

„Ce tâmpenie!”, râse Vergilianus şi toţi cinci priviră după frumoasa care dispărea, dezbrăcată, în spatele coloanelor spre Tepidarium.

Sulpicius Rufus care, până acum, manifestase mai puţin interes pentru discuţiile lor decât pentru femeile care se dezbrăcau, îşi drese glasul tuşind uşor; apoi spuse făr niciun chef: „Dacă ne-am adunat aici ca să vorbim despre nişte poeţi oarecare, înseamnă că nu mă aflu unde trebuie.”

„La fel şi eu”, spuse şi Calpurnianus, comandantul de pompieri. „în afară de asta, niciuna dintre femeile care s-au dezbrăcat aici nu merită nici măcar să-i întindă Messalinei un pahar cu apă.”

„Cine dintre noi a văzut-o ultimul pe Messalina?”, întrebă Proculus. Niciunul nu răspunse. Într-un târziu, Proculus puse capăt tăcerii: „Până şi pe mine, care sunt gardianul ei de onoare şi sfetnicul cel mai apropiat, mă evită. Nu vorbeşte cu mine decât strictul necesar şi nu spune nimic care să depăşească poziţia mea oficială!”

„Nici în Ludus Magnus nu se mai arată”, observă Rufus, „cu toate că mi l-a încredinţat pe favoritul ei, pe acest Vitellius. Dar noi ştim cu toţii foarte bine că Messalina poate fi la fel de dură ca marmura de Luni.”

„Şi poate nu tocmai fară temei”, constată Vergilianus cu puţină tristeţe în glas, „e o jumătate de deceniu de când împarte patul cu noi toţi, ne lasă să fim părtaşi la cele mai înalte plăceri amoroase, ne obţine avantaje în viaţa publică şi nu cere, drept unic contraserviciu, decât să-l înlăturăm pe împărat. Dar fiecare dintre noi cinci îl împinge pe celălalt în faţă, din cauză că fiecare dintre noi se teme să-şi asume riscul, sau măcar şi numai o parte…”

Sulpicius Rufus îl înterupse: „Dacă procedăm mai departe ca şi până acum, o să ne trezim că bătrânul Claudius ne moare în propriul său pat. Şi atunci favoarea Messalinei va fi pierdută o dată pentru totdeauna.”

„Acum îl are pe Caius Silius drept amant”, spuse Titius Proculus. „Oare Silius ăsta nu mai e căsătorit cu Iunia?”, întrebă Vergilianus.

„Da, da”, răspunse Proculus, „această Iunia este o femeie frumoasă ca o cadră şi se trage dintr-o familie foarte aleasă. Dar cel pe care Messalina a

apucat să-l prindă în mreje, acela o uită şi pe cea mai frumoasă dintre femei – fie ea şi zeiţă.”

„Messalina însăşi e o zeiţă!” Cuvintele comandantului de pompieri Calpurnianus păreau pline de un respect religios. „Rufus poate să conteze pe peste o sută de gladiatori pe care i-a iniţiat el însuşi în toate disciplinele războiului, Proculus, ca gardian onorific, are acces oricând la odăile împărăteşti de pe Palatin, ca Senator, Vergilianus se întâlneşte adeseori cu împăratul, Trogus e garda lui de corp, el este singurul care poartă arme în prezenţa lui Claudius, iar eu dispun de peste şapte mii de bărbaţi din detaşamentele de stingerea incendiilor. Pe Jupiter şi pe tovarăşul lui de luptă, Marte, au existat atâtea conjuraţii încununate de succes care se sprijineau pe mult mai puţini oameni.”

Ceilalţi aprobară din cap. Niciunul dintre ei nu-l observase pe sclavul care răspundea de arome şi care pulveriza dintr-un cazan de cupru esenţe plăcut mirositoare, şi asta, chiar în colţul în care şedeau cei cinci, şi, în plus – aşa cum se părea – cu o temeincie ieşită din comun.

„Otrava iese din discuţie”, spuse Trogus în şoaptă şi le făcu celorlalţi semn să-şi apropie capetele: „E adevărat că omul care gustă din mâncarea împăratului e prietenul meu, şi cred că poate fi şi cumpărat, numai că atunci bănuiala s-ar îndrepta imediat spre Messalina. Numai femeile omoară recurgând la otravă. Metoda asta ar trebui s-o eliminăm.”

Sulpicius Rufus se arătă de acord. „Messalina însăşi a renunţat de mult la un astfel de plan. Deoarece ea are pretutindeni adepţi, ar fi fost simplu să pună să-l otrăvească, dar ea a refuzat din acelaşi motiv pe care l-a pomenit Trogus. Dar cum stau lucrurile cu pretorienii? Oare am putea conta pe sprijinul lor?”

Trogus izbucni în râs: „Ştii bine că pretorienii sprijină pe oricine îi plăteşte bine. Ei i-au jurat credinţă lui Claudius, cu toate că acesta avea dificultăţi de deplasare şi de vorbire. Ei l-au tolerat ca împărat, cu toate că, la început, el se ascundea în spatele unei draperii de frica lor. Eu cred că ar fi acceptat şi un cal drept împărat, dacă acesta le-ar fi plătit, asemenea lui Claudius, câte 15.000 de sesterţi.”

„Messalina a acceptat să pună la bătaie aceeaşi sumă ca şi Claudius”, spuse Rufus.

„Atunci, nu există, din partea pretorienilor, niciun obstacol în calea schimbării puterii”, constată Trogus.

Rufus duse arătătorul la buze: „Deoarece împăratul Claudius şchioapătă cu piciorul stâng, lucrul cel mai la îndemână ar fi să sufere un accident, să se prăbuşească de la o balustradă, să cadă peste balustrada lojii imperiale în Circus sau de la un balcon al palatului său de pe Palatin.”

„Mi se pare o idee bună”, spuse senatorul Vergilianus. „Numai că acţiunea trebuie plănuită cu foarte multă atenţie. Căci, în cazul în care Claudius supravieţuieşte atentatului, o să plătim cu capul. Dacă însă reuşeşte, am de gând s-o sprijin pe Messalina în Senat. În aşa fel încât ea să primească titlul de Augusta şi, până la majoratul fiului ei, Britannicus, să conducă Imperiul Roman ca împărătească. Niciun senator nu are să verse măcar o lacrimă după împărat. Între ei şi noi a existat dintotdeauna o prăpastie adâncă.”

„Şi favoriţii lui?”, obiectă Proculus. „Cum avem de gând să procedăm cu Narcissus, Pallas, Callistus şi Polybios, cei care sprijină domnia lui?”

„Ar fi o greşeală să-i omorâm în haită”, fu de părere Rufus. „Schimbarea puterii capătă aparenţe de legalitate, dacă li se face un proces. Oare nu s-a folosit fiecare dintre ei de postul lui numai şi numai în folos personal? Tatăl lui Narcissus încă mai căra saci în port, la Ostia. Iar el, sclavul eliberat, conduce treburile guvernării în numele împăratului. Slujba lui, obţinută prin intrigi, l-a transformat într-unul dintre cei mai bogaţi romani. Care dintre voi se poate lăuda cu o avere de 400 de milioane de sesterţi, ca el?” – Ceilalţi tăceau. „Pentru mine este în afara oricărei îndoieli”, continuă Rufus, „că Narcissus şi ceilalţi golani vor fi condamnaţi pentru infracţiunile lor de către poporul roman.” Proculus arătă spre un bărbat care tocmai intrase în sala vestiarului însoţit de patru sclavi. „Narcissus e pretutindeni. Ar fi mai bine dacă nu ne-ar vedea împreună. Poate ne vedem mai târziu la baia de aburi.”

Cei cinci bărbaţi despuiaţi se despărţiră fără să sară în ochi.

Narcissus îi puse pe sclavi să-l dezbrace. Aceştia îi atârnară veşmintele, la fel ca şi celorlalţi vizitatori, întruna din nenumăratele nişe din peretele Apodyterionului. În principiu, se intra în terme în pielea goală, atât bărbaţii cât şi femeile, chiar dacă reglementarea asta referitoare la baia mixtă, introdusă abia cu câţiva ani în urmă, era considerată încă de mulţi ca fiind de un gust îndoielnic. Tocmai din acest motiv, în provincii bărbaţii şi femeile făceau baie la ore diferite.

Balnea, vina, Venus – astea erau cele trei bucurii clasice ale romanului, iar astea însemnau: plăcerile băii, vinul şi femeile. Iar plăcerea îi facea de

fiecare dată să-şi petreacă timpul în terme, fiindcă acestea reprezentau un amestec de instituţie de igienă, bazin de înot, saună, salon de masaj, teren de sport şi centru de distracţie.

În această însorită dimineaţă de vară, în termele lui Agrippa se oferea ceva deosebit, şi asta nu numai în saloanele de baie de abur. Narcissus, însoţit în permanenţă de cei patru sclavi ai lui, de asemenea în pielea goală şi care-i croiau stăpânului drum prin mulţime cu coatele şi cu brânciuri, absorbea cu savoare în sine freamătul de plăcere al mulţimii care-l înconjura, goală. Fiindcă popularitatea termelor îşi avea originea într-o măsură considerabilă şi în faptul că atât săracii cât şi bogaţii puteau savura aceleaşi plăceri, numai că un sfetnic gol al împăratului se deosebea de un şomer gol într-o măsură considerabilă: Narcissus păşea prietenos prin mulţime, răspundea la saluturi şi-i dădea indicaţii unuia dintre sclavi să-i înmâneze unuia sau altuia câte o monedă de aur dintre acelea pe care sclavul le purta într-un săculeţ legat de un fel de centură pe care o purta în jurul mijlocului.

În frigidarium, bazinul descoperit cu apă rece, el văzu un bărbat în vârstă, care-şi freca spinarea de un colţ. Narcissus îi aruncă o monedă de aur şi râse: „Ia-o, bătrâne, şi plăteşte un sclav să te frece pe spinare!” Narcissus nu ştia să înoate. De aceea, sclavii întinseră un cearşaf în apă. El se întinse deasupra şi sclavii îl traseră, astfel, prin bazin. El îşi mijea ochii în soare şi le privea cu bucurie pe tinerele fete care se jucau prin bazin, aruncându-şi una alteia un fel de mingiuţe colorate. În gangul cu coloane care mărginea bazinul, politicienii şi filosofii erau adânciţi în discuţii, avocaţii puneau la punct termene, negustorii purtau convorbiri de afaceri. „Du-te şi uită-te ce se întâmplă în Palaistra”, îi strigă Narcissus unuia dintre servitori. Când acesta se întoarse, el spuse: „Lollia se luptă cu o egipteancă!”

Narcissus ieşi din apă, îi lăsă pe sclavi să-l şteargă, atenţi, şi o porni în grabă în sala de lupte din corpul principal al clădirii. Încă de departe îi răsunară în urechi strigătele de încurajare ale spectatorilor. Lollia era o femeie romană dotată cu toate avantajele oferite de natură, căsătorită cu un mare negustor, care făcuse o mare avere prin importul de fructe şi legume exotice. Cu toate că luptele, în ring, între femei, nu erau deloc ieşite din comun la Roma, stilul exotic de viaţă al acestora le oferea romanilor tot mereu subiecte de discuţie. Egipteanca, cu cel puţin zece ani mai tânără decât Lollia, cu pielea întunecată şi statură de copil, avea de partea ei simpatia publicului. Amândouă erau unse cu ulei şi luceau ca nişte bucăţi de

slănină de porc. Cele mai multe dintre prizele pe care le încercau alunecau pe trupurile netede.

„Cincizeci de sesterţi pentru învingătoare!”, strigă Narcissus la intrarea în încăpere. Strigăte de admiraţie răsunară din publicul care, după aceea, îi deschise lui Narcissus o cale până la saltea. Suma pusă la bătaie îi făcu cu siguranţă o impresie mai puternică egiptencei decât Lolliei; lupta începu să devină mai aprinsă. Lollia o trase pe egipteancă la podea, publicul începu să urle, cele două femei se rostogoleau pe saltea, mari pete de ulei le marcau urmele. Ori de câte ori egipteanca cea zveltă încerca, de pe picioarele ei lungi, o cravaşă, din mulţime urca un strigăt puternic; dar trei încercări se terminară fară succes.

Egipteanca reuşi să se elibereze din strânsoare, se ridică, aşteptându-şi adversara cu picoarele îndepărtate. Lollia se apropie cu braţele desfăcute, se pregăti de salt ca să-şi doboare adversara, dar egipteanca fu mai rapidă şi-şi trase dintr-o săritură picioarele la o parte. Lollia ateriză pe spate, adversara ei îi puse genunchiul pe piept, ridicându-şi ambele braţe în aer. Narcissus strigă: „Felicitările mele!”, puse sclavul să-i înmâneze cei cincizeci de sesterţi şi se ridică.

În drum spre unctuarium, sale de uns şi de masaj, unul dintre sclavi îi şoptea lui Narcissus în permanenţă în ureche numele celor prezenţi. Nomenclaturistul ştia exact pe care dintre cei cu care se întâlneau trebuia stăpânul său să-l salute şi pe care nu. În terme, lucrul acesta nu era simplu deloc, lipsiţi de însemnele demnităţilor, toţi despuiaţii semănau între ei.

„Sulpicius Rufus”, spuse sclavul, „îl cunoaşteţi!”

„O, scumpul meu Rufus, te salut!” Faţa lui Narcissus luă expresia de accentuată prietenie. „Te relaxezi după imaginea gladiatorilor tăi?”

„Fericită e mama care te-a adus pe lume, onorabile Narcissus.” Rufus făcu o plecăciune. „Nisipul cel uscat al arenei este acela care mă mână încoace. Să mă clătesc de el este în aceeaşi măsură scop şi plăcere.”

„Jocurile romane bat la uşă. Împăratul aşteaptă perechi palpitante în arenă.”

„Le va avea negreşit. Familia mea e foarte bine antrenată.”

„Eu mă îndrept spre salonul de masaj”, spuse Narcissus, „vrei să-mi ţii companie?”

Rufus fu de acord.

Sala de masaj, cu podeaua şi pereţii din marmură verde, sticlea de curăţenie. Mesele de masaj erau făcute din gresie galbenă, gresia era mai

caldă decât marmura. Aici nu vedeai decât oameni mai răsăriţi. În fond, fiecare tratament costa câte un sesterţ, preţ care includea uleiurile eterice şi amestecurile scumpe de ierburi: Narcissus şi Rufus zăceau întinşi pe spate pe două bănci de masaj alăturate. Doi africani le frământau temeinic muşchii umerilor. Narcissus scotea sunete de plăcere. „Cunoşti ultima ghicitoare, Rufus? Atunci, fii atent: Care dintre noi se îngraşă şi slăbeşte, fără să se îmbuibe şi fără să postească?”

„Chiar că nu ştiu.”

„Trebuie să gândeşti. E cât se poate de simplu.”

„Nu reuşesc să-mi dau seama.”

„De mădular e vorba, mai ales când vezi o femeie ca asta!” El arătă spre o femeie romană bine înzestrată, care se lăsa masată între picioare pe masa alăturată şi scotea un geamăt uşor.

Narcissus îi făcu semn nomeclatorului său să se apropie, îi făcu semn cu degetul spre femeia dezbrăcată. Acela se aplecă la urechea stăpânului. „O cheamă Typhaena şi e văduvă de o jumătate de an, de atunci îşi petrece timpul mai cu seamă prin băi.”

„Pe Pollux”, rânji Narcissus, „cu asta chiar că mi-ar plăcea să fac o baie.”

Rufus râse.

„Linişte!”, spuse Narcissus. „Nu cumva s-a auzit un cântat de cocoş?”

Acum se auzea cât se poate de limpede. Narcissus se ridică în capul oaselor, luă o carafă cu ulei de corp şi-i deşertă conţinutul pe podeaua netedă, ca să-i înduplece pe zei. „Fie că arde pe undeva, fie că acest aducător de ghinion prevesteşte vreo altă nenorocire. În curând, unul dintre noi are să-şi dea ultima suflare.”

Si ceilalţi oameni prezenţi în salonul de masaj păreau afectaţi. Un cântat de cocoşi la ceasul prânzului?

Narcissus îi porunci unuia dintre sclavi: „Du-te şi pune mâna pe orătania aia şi adu-o încoace şi taie-i capul. Ăsta să fi fost ultimul lui semnal de nenorocire.”

În vreme ce masseurii îşi reluară treaba, Narcissus începu din nou să vorbească: „Şi, ce anume vom vedea de data asta la Jocurile Romane? Pitici cu cuţite ascuţite, femei care vor lupta, numai cu un şorţ în jurul şoldurilor, împotriva unor tauri sălbatici?”

„Ştii bine că astea cad în răspunderea edilului. Eu nu fac decât să pun la dispoziţie gladiatorii. Cu femei goale nu pot să contribui. Astea vin din alte şcoli.”

„… Se spune că ai sub aripa ta un tânăr luptător în toate disciplinele, aşa se povesteşte la Curte…”

Care va să zică, aici voia să ajungă Narcissus. „Da, un libert din Bononia. E bun, iute din cale afară şi prilej de speranţe foarte mari; dar încă nu am să-l arunc în luptă la Jocurile Romane. Este încă prea nou, îi lipseşte experienţa, nu a mai luptat niciodată cu public.”

În acest moment veni şi sclavul cu cocoşul mort şi puse orătania decapitată pe podea în faţa lui Narcissus. „El *va lupta*”, spuse Narcissus, se ridică, îl împinse pe masseur la o parte şi se pregăti de plecare. „El *va lupta*”, mai spuse el o dată, „este dorinţa împăratului. Şi anume, împotriva lui Pugnax.”

În baia cu aburi, prietenii lui Rufus aşteptau deja. „I-am căzut de-a dreptul în gheare”, se scuză el. „El vrea să-mi sacrific cel mai tânăr dintre gladiatori. Împăratul doreşte să-l vadă în arenă. Cu siguranţă că vrea să-i dea o palmă Messalinei în felul acesta.”

„Şi dacă te împotriveşti dorinţei lui?”, întrebă Proculus.

„Eu sunt angajatul împăratului. El este cel care finanţează şcoala mea. Dacă aş face asta, mi-aş pierde slujba.”

„Şi tânărul nu are chiar nicio şansă?”

„Nu împotriva unui luptător rutinat precum Pugnax. Dar tocmai împotriva acestuia va trebui să lupte.”

Vergilianus, cu fruntea brobonită de sudoare, spuse: „Nu prea mă interesează gladiatorul tău. Dar situaţia asta nu face decât să demonstreze cu claritate că trepăduşii ăştia umflaţi trebuie să dispară. Şi asta nu e cu putinţă decât dacă-l înlăturăm pe împărat. Daţi mâinile!”

Învăluiţi în nori şuierători de aburi, cei cinci îşi puseră mâinile una peste alta şi jurară să fie strâns uniţi în această acţiune a lor. Dar, deoarece niciunul dintre ei nu era încă pregătit să ducă la îndeplinire atentatul, ei au hotărât să angajeze un ucigaş plătit. Rufus, care prin chiar profesia lui se învârtea în cercurile indivizilor asociali, promise să găsească unul. Trogus, care se ocupa de garda de corp a împăratului, primi însărcinarea să stabilească locul potrivit şi momentul cel mai bun pentru atentat. În acelaşi timp, Proculus urma s-o pună pe Messalina la curent cu planurile lor.

„Până când fapta nu a fost dusă la îndeplinire”, spuse Vergilianus, „nu mai avem voie să fim văzuţi împreună în public. Taquitius, cel mai credincios dintre sclavii mei, va fi curierul care să menţină legătura dintre noi. El va fi singurul care va transmite veştile…”

* * *

Jocurile Romane, organizate în cinstea lui Jupiter, aveau o tradiţie lungă de patru sute de ani. Dar nu atât venerarea celui mai important dintre zeii lor le producea romanilor starea aceea de maximă auforie la începutul lui septembrie, cât, mai cu seamă, cele şaispreze zile de sărbătoare, cu raţii gratuite de carne şi cereale, reprezentaţii de teatru, lupte de animale şi lupte de gladiatori – toate astea, gratis –, serbări care, vreme de două săptămâni, transformau oraşul acesta cu milioane de locuitori într-un singur mare centru de distracţii. Până şi pentru cei mai săraci dintre săraci, până şi pentru sclavi şi pentru humiliores, înceta absolut orice muncă. Nu mai exista decât un singur lucru: distracţie, distracţie, distracţie.

Pentru gladiatorii din Ludus magnus, această distracţie era cât se poate de serioasă; căci pentru cel puţin fiecare al doilea dintre ei, ea însemna moartea. Vitellius ştia de trei zile că îl aştepta prima lui ieşire în arenă. Îi era frică, era cuprins de panică, frica era cea care îi răpea somnul, frica îl sugruma, frica îl făcea să vomite tot ce mânca.

În vreme ce în arena cazărmii avea loc Cena libera, iar urletele disperate ale gladiatorilor beţi şi strigătele isterice de plăcere ale femeilor romane bete de euforie pătrrundeau până sus, la el, Vitellius zăcea cu mâinile încrucişate sub cap în bezna celulei lui şi privea în gol. El nu ştia cine avea să fie adversarul lui. Numai puţine dintre perechi erau stabilite dinainte, celelalte se alcătuiau chiar înaintea luptei, printr-o tragere la sorţi care hotăra cine lupta împotriva cui. Dar chiar şi gladiatorii ai căror adversari fuseseră stabiliţi dinainte nu aflau asta decât înainte să intre în arenă, fiindcă era prea mare pericolul ca doi luptători care ştiau că aveau să-şi fie adversari să sară unul asupra celuilalt din cauza încordării nervoase în ultimele ore dinaintea luptei.

Cine ar fi putut să fie adversarul lui? Vitellius îi trecu în revistă pe toţi aceia cu care se luptase în timpul antrenamentelor. Cu ochii minţii, el vedea mişcările lor caracteristice, atitudinile lor în clipa dinaintea saltului, le auzea respiraţia accelerată, mişcarea nervoasă a picioarelor. El îşi vedea succesele şi insuccesele şi începu să le numere pe degete. Victoriile şi înfrângerile din timpul antrenamentelor erau cam egale la număr. Cam tot aşa era cu şansele lui de supravieţuire în lupta propriu-zisă.

Frământările lui fură întrerupte în momentul în care cineva deschise uşa celulei cu piciorul. Vitellius recunoscu sliueta şi capul ras al uşierului.

„O femei vrea să-ţi vorbească, spuse el cu un zâmbet satisfăcut şi-şi zăngăni cele două monezi pe care le ţinea în mână.

„Spune-mi numele ei”, răspunse Vitellius.

„Îţi închipui cumva că le cunosc pe toate curvele din oraş?”

„Dar cum arată?”

„Nici asta nu ştiu. Era înfăşurată în voaluri şi mi-a dat doi sesterţi. Şi mai primesc doi sesterţi de la tine dacă te las să ieşi şi dacă-ţi spun unde poţi s-o-ntâlneşti.

Vitellius îşi vârî mâna sub sacul lui de paie, scoase o punguţă de piele şi-i aruncă sclavului două monede.

„Fii atent”, spuse acesta, „acum am să mă duc înapoi la uşa mea. Aşteaptă un moment; pe urmă, vii după mine. Am să te las să ieşi. Ea te aşteaptă în spatele templului lui Neptun.”

Mesele acoperite cu resturi de mâncare, cupe de vin răsturnate, deşănţarea oamenilor care dansau, râgâiau, chiuiau, îi produseră lui Vitellius o mare scârbă. Şi doar era şi el unul dintre ei, făcea parte din familia lor, le împărtăşea destinul. Atunci, de ce îi eviţi şi-i dispreţuieşti, gândi el? Doar asta e şi viaţa ta.

Vitellius îşi croi drum prin mulţimea care chiuia lovind cu coatele, îmbrâncind, împingând şi, până la urmă, trecu pe lângă portar şi dispăru în întuneric.

Templul lui Neptun nu era prea departe. Agrippa pusese să fie construit în amintirea victoriilor lui pe mare. Vitellius nu ştia cine îl aştepta în spatele acestui templu, dar bănuia. Ultima bucată din drum o parcursese în pas alergător iar acum el se strecura, prudent, în spatele clădirii. Când se opri, o umbră îşi făcu apariţia din spatele coloanelor.

„Cine eşti?”, întrebă Vitellius.

„Rebecca”, auzi el o voce moale.

Rebecca! Bănuise el. Rebecca! Aşadar, ea nu îl uitase. El se duse spre ea, o cuprinse în braţe şi o sărută: „Rebecca, ce bucurie! Numai că – ce anume ne aduce laolaltă la această oră târzie?”

„Vitellius”, începu fata, „multă vreme nu am mai auzit nimic despre tine. Te-am căutat, am întrebat de tine, dar dispăruseşi. Începusem deja să cred că te-ai întors în Bononia, din cauză că n-ai găsit de lucru.”

„Nu”, spuse Vitellius, „lucrurile s-au petrecut cu totul altfel.”

„Ştiu”, spuse Rebecca.

„De unde ştii?”

„Numele tău stă scris la orice colţ de stradă. În programul jocurilor din Circus maximus, taote perechile de gladiatori care luptă mâine.”

„Pe toţi zeii! Care va să zică, aşa ai aflat de mine.”

„Crede-mă, Vitellius, a fost lovitură, mai dureroasă decât nuiaua stăpânului meu Hortensius.”

„Care va să zică, bătrânul te bate?”

„Acum nu mă mai bate. A murit.”

„A murit? – Atunci înseamnă că eşti liberă, Rebecca!”

„Da, sunt liberă, o sclavă eliberată, şi pot să fac ce vreau eu. Nevasta lui Hortensius mă păstrează ca femeie în casă. Acum sunt destul de bine plătită.”

„Mă bucur pentru tine!”

„Vitellius băgă de seamă ca fata avea lacrimi în ochi: „Rebecca!” El o scutură de umeri: „Ce-i cu tine?”

„Vitellius”, începu fata cu vocea sugrumată de plâns, „nu trebuie să lupţi, auzi, nu trebuie!”

„Nu vorbi aşa, Rebecca, am depus un jurământ şi sunt dator să o fac!”

„Încalcă-ţi jurământul, dar slavează-ţi viaţa! A fost de ajuns că tatăl meu a trebuit să moară. Iar acum să te pierd şi pe tine?”

„N-ai să mă pierzi, Rebecca. Am să lupt şi am să înving. Am să înving pentru tine!”

„Vorbeşti la fel ca tatăl meu înainte de ultima lui luptă.”

„Rebecca, eu sunt tânăr!”

„Da, tu eşti tânăr şi lipsit de experienţă, iar Pugnax a obţinut douăzeci de victorii.”

„Pugnax?”

„Da, Pugnax.”

„Tu crezi că am să lupt cu Pugnax?”

„Doar stă scris pretutindeni: Pugnax, douăzei de victorii, împotriva Iui Vitellius din Bononia, debutant.”

„Fie ca Marte şi Jupiter să se îndure de mine”, bâigui Vitellius. Pugnax, nimeni altul decât Pugnax! Niciodată nu-l învinsese încă pe Pugnax la antrenament. Experienţa lui, viclenia lui îl doborâseră de fiecare dată pe Vitellius. Pugnax era condamnarea lui la moarte! Oare cine alcătuise această pereche? – O vreme, Vitellius rămase tăcut. Dintr-o dată îi trecu prin cap: Messalina! El o bruscase pe împărătească, se arătase nerecunoscător. Acesta era acum răspunsul ei.

„Bineînţeles”, începu Rebecca, „oamenii îşi dau cu presupusul care ar putea fi motivul acestei împerecheri neobişnuite. Unii spun că debutantul ar fi din cale afară de talentat şi că-l învinge şi pe Pugnax, alţii susţin că ştiu că trebuie să execuţi o pedeapsă. – De ce te-ai dus la gladiatori?”

„Ce era să fac? N-am avut de ales.”

Plângând, Rebecca se aruncă în braţele băiatului. „Nu trebuia să faci asta! Nu ţi-a fost de ajuns exemplul tatălui meu. Numai că el nu a luat tridentul în mână din propria lui voinţă. El a făcut-o pentru mine. Tu însă te-ai prezentat de bună voie. Ăsta este un păcat împotriva vieţii.”

„Nu, Rebecca, nu m-am prezentat de bună voie. Nu mă întreba de ce, dar am fost nevoit s-o fac.”

„Vorbeşti în şarade…”

„Nu pot să ţi-o spun acum. Poate, dacă voi fi câştigat lupta”.

Rebecca abia se mai putea ţine pe picioare la pieptul lui Vitellius. „Nu ai să câştigi lupta, crede-mă. Trebuie să fugi, altminteri, mâine ai să zaci în spolarium, în Circus maximus, unul dintre nenumăratele cadavre de gladiatori.”

„Să fug, cum de poţi să te gândeşti la asta! M-ar căuta pretutindeni. Aş fi un fugitivus, orice om care m-ar recunoaşte ar avea voie să mă omoare. Oare asta ar fi o viaţă mai bună?”

„Am pregătit totul, mi-am pus la bătaie toate economiile şi am cumpărat dincolo, pe celălalt mal al Tibrului, în cartierul evreiesc, nişte oameni care să te ascundă la ei, fără să pună întrebări. Du-te în districtul paisprezece, întreabă de Kaatha, şi ai să primeşti ajutor.”

Rebecca îl sărută pe Vitellius pe gură. „Mult noroc”, îi mai spuse ea, apoi dispăru în întuneric.

„Rebecca!”, o chemă Vitellius în şoaptă, „Rebecca!” Zadarnic. Inima îi bătea să-i spargă pieptul. Pugnax, blestematul ăsta de Pugnax! Să fugă? – Încotro s-o apuce? – Acasă, în Bononia? – Cu neputinţă, ar fi primul loc în care l-ar căuta. – În Transtiberium, la evrei? – Asta ar merge o vreme, pe urmă însă i-ar da de urmă şi acolo.

Vitellius începu să alerge, alerga prin oraş fără nicio ţintă, ca şi când ei ar fi fost deja pe urmele lui. Dar el nu facea decât să fugă de sine, de decizia pe care trebuia să o ia. Întreaga lui viaţă scurtă, tânără, îi trecu pe dinaintea ochilor: neajutorarea şi sărăcia lui, copil fiind, prietenii din Bononia, cu care se jucase, atelierul întunecat în care repara cazane, salariul de mizerie, hotărârea lui de a pleca la Roma, viaţa plină de clocot, plină de tentaţii a

acestui oraş, întâlnirea cu Messalina, el, cârpaciul de cazane, cu soţia împăratului în lectică, iar la umră, gol în patul Messalinei, antrenamentele lui la şcoala de gladiatori, rănile, lupta pentru supravieţuire.

Iar acum venea Rebecca, această fată graţioasă şi delicată, fragilă precum o statuetă din teracotă, ochii ei întunecaţi, grijile pe care şi le făcea pentu el. Toate economiile şi le cheltuise ca să găsească o ascunzătaore pentru el. De ce făcuse ea toate astea? Rebecca îl iubea! Dar planurile ei nu erau realiste. În calitate de tiro, de recrut, el îşi luase angajamentul în faţa unui tribun al poporului şi recunoscuse, astfel, dreptul stăpânului său, împăratul, de a decide asupra vieţii sau a morţii lui. El *trebuia* să lupte.

Curajul disperării îi călăuzi paşii spre zona în care se afla şcoala de gladiatori. Era mult trecut de miezul nopţii, când el deschise, grijuliu, uşa celulei sale. Vitellius ciuli urechea în întuneric. Din interior răsuna un sforăit greţos. Vitellius îl cunoştea din cele peste o sută de nopţi alături de tovarăşul lui de celulă. Era Pugnax. Acesta dormea. Gândul că unul dintre ei nu va supravieţui zilei ce avea să vină îi păru insuportabil. El închise uşa în urma sa.

Capitolul IV

Carele cu roţi înalte treceau huruind pe Via Trium phalis în jos spre Circus maximus. Strada, dreaptă ca o linie, destinată în rest paradelor militare ale comandanţilor şi împăraţilor victorioşi în luptă, ar fi meritat mai bine numele de stradă a morţii. Căci acum, într-un lung cortegiu, carele gladiatorilor se îndreptau spre arenă, în fiecare dintre ele stăteau câte patru luptători. Fiecare car era tras de câte un catâr, mânat de un sclav. În loc de strigăte de încurajare şi jubilaţie, gladiatorii erau însoţiţi de strigăte umilitoare şi de înjurături, numai puţini dintre ei erau încurajaţi. Înghesuiţi unul într-altul, cei care nu mai reuşiseră să intre în Circus maximus încercau să arunce măcar de pe marginea străzii o privire asupra celor destinaţi morţii.

Vitellius stătea în acelaşi car cu Pugnax, Felix şi Valnes. În timp ce Pugnax, cel pe care romanii îl cunoşteau din numeroase lupte, răspundea strigătelor de încurajare, Valens vomita în continuu. Mulţimea dornică de spectacol îl mustra cu râsete dispreţuitoare. Deoarece Vitellius îşi regăsise liniştea, el dădea impresia că este mai relaxat decât în ziua precedentă, numai ochii lui străbăteau neîncetat mulţimea de pe marginea străzii. Privirea lui o căuta pe Rebecca.

Tocmai treceau pe sub proaspăt construitul apeduct al împăratului Claudius, când se auzi un zgomot înfundat, ca un trosnet. Carul se opri cu o smucitură. Abia acum îşi dădu Vitellius seama ce anume se întâmplase: în disperarea lui, Valens îşi vârâse capul între spiţele uneia dintre roţi. Roata îi frânsese gâtul.

Împreună, ceilalţi trei traseră corpul sinucigaşului dintre spiţe. Vitellius avea senzaţia că un cleşte uriaş îi strângea coşul pieptului, zadarnic încercă să respire adânc, că nu reuşea, era ca şi când plămânii lui ar fi fost prea mici. Vitellius îl văzu pe Pugnax dintr-o parte şi-şi dădu seama că zâmbetul acestuia nu era decât o mască. Privirea lui se pierdea, fixă, în depărtare, ea nu mai vedea pe nimeni dintre cei ce jubilau pe margine.

Când carele se apropiară de Circus, galdiatorii fură întâmpinaţi de urletul isteric a de două ori câte o sută de mii de oameni. Masele aflate în marea arenă tocmai se bucurau de una dintre luptele de animale care precedau luptele de gladiatori. Cincizeci de lei fuseseră asmuţiţi asupra a zece tauri

sălbatici. De fiecare dată când unul dintre lei era luat în coarne de către unul din tauri, când sângele ţâşnea iar animalul scotea urletul de moarte, spectatorii începeau să chiuie, să aplaude şi să tropăie din picioare. „Mai mult sânge”, strigau ei, „mai mult sânge. Să se înroşească tot nisipul arenei!” De două ori câte o sută de mii de gâtlejuri strigau asta într-un frisonant cor de mase.

Vitellius simţi sudoarea rece pe ceafă. Printr-o mare aglomeraţie de care şi lectici, carele gladiatorilor îşi făcură loc spre intrarea laterală, care le era rezervată participanţilor la jocuri. Sub marele portal al sălii de aşteptare de sub tribune stătea un funcţionar imperial cu o tablă de ceară sub ochi.

„Numele?”, întreba el fără nicio intonaţie.

„Vitellius.” Funcţionarul căută numele pe tablă, îl bifa, prezenţa lui Vitellius era confirmată. Mai rămânea însă un nume. „Valens!” într-un târziu, Pugnax spuse: „Pe drum, Valens şi-a vârât capul în roata carului. E mort.”

„Mort.” Registratorul luă asta la cunoştinţă fără nicio reacţie şi scrise în dreptul numelui: suic. – sinucidere.

Unii dintre gladiatori se plimbau în sus şi-n jos asemenea unor animale sălbatice-n cuşcă, loveau cu pumnii în pereţii construiţi din blocuri uriaşe de piatră, îşi rezemau capetele de piatra cea rece sau îşi mişcau braţele sălbatic prin aer. Îşi ungeau corpurile atletice cu ulei, mai mult decât ar fi fost necesar. Niciunul dintre ei nu-i vedea pe ceilalţi, fiecare nu făcea decât să se gândească la lupta care-l aşteaptă. Armele odihneau încă, sub pază severă, într-o încăpere laterală. Ele aveau să fie înmânate abia înainte de intrarea în arenă.

Acum avea loc tragerea la sorţi prin care erau stabiliţi adversarii celor care nu era incluşi în perechi dinainte stabilite. În două coşuri se aflau tăbliţe de lut sparte, într-unul dintre coşuri se afla jumătatea stângă, în celălat, jumătatea dreaptă aferentă. Dacă cele două se potriveau, posesorii lor deveneau adversari.

Prin portalul despărţit de arenă printr-o draperie roşie, în spatele căruia se ascundeau porţi de lemn de înălţimea unui stat de om, pătrundeau răgetul animalelor şi urletul mulţimii. Sulpicius Rufus bătu din palme: „Alinierea pentru intrare!”

Gladiatorii se aliniară în ordinea intrării lor. Sclavii le întindeau veşminte de culoarea purpurei, ale căror margini erau tivite cu fir de aur. Fiecăruia dintre luptători îi era repartizat un purtător de arme. Vitellius îl salută pe al

său cu o mişcare a capului. Acesta purta trident, plasă şi pumnal. Din arenă se auzi un semnal strident şi ascuţit de trompetă, tobele bubuiau, tubele le însoţeau cu un sunet înfundat. Ca şi când ar fi fost acţionate de o mână nevăzută, porţile grele de lemn se deschiseră, draperia roşie fu smulsă într-o parte, urletul mulţimii crescu, transformându-se în uragan. Pământul se zguduia de manifestările de extaz ale mulţimii. Sulpicius Rufus, în frunte, făcu un semn. În pas de marş, cortegiul gladiatorilor se puse în mişcare.

La ieşirea din întunericul dinăuntru, luptătorii fură loviţi de lumina soarelui ca de un fulger. Lui Vitellius îi era greu să se orienteze. Rândurile de spectatori se înălţau spre cer ca un turn. Niciodată până atunci nu mai văzuse un număr atât de mare de oameni. El se simţi minuscul. El mărşăluia ca în transă în spatele omului din faţa sa. Apropierea adversarului său, Pugnax, avea un efect neplăcut, aproape dureros; el nu-l vedea, îl simţea numai. Nisipul în care fuseseră împrăştiate aşchii de malahit şi pulbere de miniu reflecta îngrozitor de intens arşiţa soarelui.

Un semnal de trombon. Cortegiul se opri. Publicul amuţi. Rufus îşi aruncă braţul drept înainte pentru salut. La comanda lui, gladiatorii strigară: „Ave, Cezar, moriturii te salutant!”

Vitellius îşi ridică ochii spre loja căptuşită cu stofă roşie a împăratului. Acolo sus stătea el ghemuit, zâmbind, pe scaunul lui aurit şi – sângele îi îngheţă în vene – alături de el, Messalina, femeia al cărei dormitor îl cunoştea, în al cărei pat se întinsese şi el. În clipa aceasta, însă, ea era soţia împăratului. Îmbrăcată cu demnitate, cu părul ridicat într-un turn savant, ea privea fără nicio mişcare drept înainte, fără să le arunce nici măcar o privire gladiatorilor care salutau. Oare nu voia să-l vadă?

După acest salut oficial, publicul începu din nou să urle. Vitellius îndrăzni să se uite în jur. Romanii, chiuiau, aplaudau, îşi aruncau pernele de pe scaune în aer. Altfel decât în teatru, aici, bărbaţii şi femeile şedeau amestecaţi. Pe rândurile din circus se vedeau multe lectici, de la care sclavii îndepărtaseră barele. Cetăţenii prosperi îşi făcuseră apariţia cu o curte întreagă de sclavi, care le făceau vânt cu evantaie mari de pene şi îi serveau cu băuturi aduse de acasă. Cu cât spectatorii şedeau mai jos, mai aproape de arenă, cu atât era mai înalt rangul lor. Despărţite de locurile propriu-zise, destinate spectatorilor de rând, se aflau locurile din lojile senatorilor, ale consulilor, ale funcţionarilor din magistratură, ale preoţilor şi ale vestalelor. Aceştia îşi aveau, cu toţii, locurile chiar lângă şanţul cu apă care împrejmuia întreaga arenă, pentru a-i proteja de animalele sălbatice.

Un nou semnal se făcu auzit. Gladiatorilor le fură înmânate arme neascuţite, ei se puseră în posturile de luptă şi începură lupte demonstrative în ritmul muzicii, în felul acesta. Ei urmau să le prezinte spectatorilor fiecare disciplină în parte, dar şi trucuri şi figuri speciale, paşi, prize, manevre de apărare. Vitellius exersa cu Pugnax, ei se atingeau cu armele lor boante, dar niciunul nu-l privea pe celălalt în ochi.

Spectatorii îşi pierdură răbdarea. „Omorâţi-vă!”, răsuna din ce mai insistent strigătul din tribune. „Omorâţi-vă!” – „Tăiaţi-vă!” – „Hăcuiţi-vă!”

Vitellius şi Pugnax îşi îneheiară mecanic lecţia exersată de mii de ori. „Am să-l ucid. Am să-l ucid”, mormăia Vitellius pentru sine în ritmul defilării armelor. „Am să-l ucid, altfel are să mă ucidă el pe mine. Am să-l ucid.”

Sunete stridente şi scurte de trompetă anunţară încheierea luptelor demonstrative. Gladiatorii îşi lăsară să cadă armele de exerciţiu şi alergară înapoi, în răcoroasele încăperi boltite de sub tribune. O întreagă armată de sclavi dădu buzna în arenă. Unii se grăbeau să strângă de pe jos armele de exerciţiu, alţii îndreptau la loc nisipul arenei, alţii presărau pulbere galbenă de miniu. Instructorul se aşeză pe un scaun mai înalt în mijlocul stadionului. El era cel care urma să dea comenzile, iar dacă doi gladiatori începeau lupta mult prea prudent, el urma să-i îndemne să se lupte mai aprig. Totodată, el îi dirija şi pe biciuitorii care-şi ocupau acum poziţiile de jur împrejurul arenei.

„Puneţi biciul pe ei!”, începură să urle tribunele. „Biciuiţi-i!” Dar purtătorii de bice nu ascultau decât de instructor. Abia atunci când strigătele prin care-i îndemna pe gladiatori la luptă nu aveau efect, aceştia din urmă erau biciuţi.

În ritmul sunetelor de trompetă intrară, alergând, în arenă, doi paegniarii, flancaţi de doi soldaţi în uniforme strălucitoare. Căştile lor aurii cu penaj roşu şi curelele de piele strălucitoate ale vestimentaţiei lor fastuoase contrastau izbitor cu goliciunea gladiatorilor, acoperiţi doar în jurul şoldurilor cu un mic veşmânt de culoarea ocrului. În mâna stângă, paegniarii ţineau câte o bâtă, în dreapta un bici. Să-ţi ucizi adversarul cu astea era de cele mai multe ori o acţiune lungă şi îngrozitoare.

Ajunşi în dreptul lojii împăratului, gladiatorii şi soldaţii se opriră şi se înclinară; apoi, câte un soldat şi un gladiator făcură câte zece paşi în direcţii opuse. Luptătorii se răsuciră pe călcâie, soldaţii se retraseră, din loja împărătească fu aruncată o bucată de mătase albă în arenă – semn că jocurile puteau să înceapă.

Zbierând asurzitor, spectatorii se ridicară de pe locurile lor, ei îşi agitau braţele prin aer, ameninţau cu pumnii, tropăiau din picioare, capetele lor se mişcau haotic, femeile leşinau, unii dintre spectatori fură doborâţi, câţiva călcaţi în picioare, astfel că primii morţi au fost înregistraţi în tribune.

La început, cei doi luptători se învârteau în cerc. Fiecare îl pândea pe celălalt, rotindu-şi în permanenţă biciul pe deasupra capului. La genul acesta de luptă, miza nu era să-i produci durere adversarului lovindu-l cu biciul, ci să-l faci într-o fracţiune de secundă incapabil de luptă. Dacă biciul de piele se înfăşură în jurul gâtului sau în jurul picioarelor adversarului, acela era pierdut. Celălalt putea să-şi doboare adversarul, să-l tragă la el şi să-l omoare cu bâta. Publicul începu să-ţi piardă răbdarea. „Luptaţi!”, strigă instructorul de pe scaunul său înalt.

În acelaşi moment, biciul plesni pe gâtul luptătorului mai bătrân. Acela îşi lăsă biciul să-i cadă din mână, se clătină şi fu doborât. Celălalt îşi luă elan cu bâta lui şi, în urletele mulţimii, îşi izbi adversarul în cap.

Vitellius nu văzu scena aceasta. El stătea, gata de luptă, alături de Pugnax în spatele draperiilor roşii. Cu toate că larma maselor crescu până la un volum insuportabil – mulţi dintre gladiatori îşi astupau, disperaţi, urechile cu mâinile –, băiatul părea atât de liniştit, încât ai fi crezut că el cunoştea deja deznodământul luptei. Zbieretele mulţimii erau la mare distanţă, da, pentru el, ele nici nu existau. Pentru el nu exista pe lume decât un singur om: acest Pugnax. Pe el trebuia să-l învingă; dacă voia să trăiască mai departe, el trebuia să-l omoare. Şi el voia să trăiască!

În aceste minute, în care aştepta să intre în arenă, el îşi propuse să se folosească de orice ocazie pe care ar fi avut-o ca să scape de această meserie îngrozitoare, în cazul în care scăpa cu viaţă din lupta care-l aştepta. Voia să fie mai degrabă sărac, un cârpaci de cazane la ţară, dar voia să trăiască, să trăiască, să trăiască!

Un brânci în urmă îl aduse pe Vitellius înapoi în realitate. Cu un fier încins în mână, un sclav purtând pe chip masca lui Mercur, cel ce însoţeşte sufletele, se grăbi spre arenă. El ieşi de după draperii cu fierul ridicat. De îndată, aplauzele mulţimii se transformară într-un chiot înspăimântător. Sclavul se duse lângă gladiatorul doborât, îi apăsă fierul încins pe abdomen – nicio reacţie. Un fum puturos urcă în aer. Acum, el le făcu un semn altor doi sclavi, care veniră şi târâră cadavrul cu nişte cârlige spre poarta zeiţei morţii.

Dintr-o dată se făcuse linişte; dar, atunci când răsună semnalul de trompetă şi Pugnax şi Vitellius îşi făcură apariţia în faţa uriaşei draperii roşii, aplauzele nu mai voiau să contenească: „Hai Pugnax!”, dar şi „Vitellius!”, „Vitellius!” răsună din tribune. Bononianul înregistră, cu satisfacţie, că publicul nu era numai de partea luptătorului de succes. Un zâmbet fugar îi trecu peste faţă în vreme ce, cu capul sus, făcea un pas după altul spre loja împăratului.

Era greu să stabileşti care dintre cei doi luptători făcea o impresie mai bună asupra publicului, tânărul, suplu, înalt, dar cu mişcările încă dezordonate ale unui băiat de şaptesprezece ani, sau statura plesnind de putere, musculoasă, cu cârlionţi negri şi emanând natura de luptător a adversarului său, care se străduia să pară relaxat şi să dea de înţeles că, pentru el, era un fleac să rezolve şi această luptă.

Cei doi soldaţi care îi flancau se opriră. Vitellius îşi îndreptă privirea spre loja împărătească. Împăratul trona, inert, în scaunul lui şi abia dacă se învrednici să le arunce o privire gladiatorilor care urmau să se lupte acum pe viaţă şi pe moarte. Apoi, însă, Vitellius descoperi ceva care-l făcu să-l treacă fiorii. Locul de lângă împărat, pe care şezuse mai înainte Messalina, era gol.

Prin capul lui începură să treacă o seamă de întrebări: oare de ce dispăruse ea dintr-o dată, când era cât se poate de limpede că ea era aceea care-şi dorise această luptă? Oare nu voia să asiste la moartea lui? – Vitellius nu era în stare să-şi explice absenţa ei. În clipa aceea răsună vocea pătrunzătoare a instructorului care dădu ordinul ca lupta să înceapă.

Cei doi retiari începură să-şi rotească plasele pe deasupra capului, Vitellius, ceva mai repede decât Pugnax. Publicul cunoscător înregistra lucrul acesta cu interes. Gladiatorul care-şi rotea plasa mai rapid putea să reacţioneze mai repede, cel mai lent era, în schimb, mai rezistent. Acest ultim element putea să aibă o importanţă decisivă într-o luptă dintre doi adversari de aceeaşi valoare.

Arena devenise considerabil mai tăcută. Încordarea creştea: „Luptaţi!”, auzi Vitellius de la mare depărtare vocea instructorului; dar el continua să-şi rotească plasa, ca şi când nici nu l-ar fi auzit. Acum, important era să-şi păstreze calmul. O aruncare pematură, care nu-i garanta succesul, putea să însemne sfârşitul prematur. Să aştepte. Să se reţină. Să pândească.

Îndată avea să vină ordinul ca gladiatorii să fie biciuiţi. Să reziste, îşi făcu Vitellius curaj. Încet, aproape pe neobservate, Pugnax veni mai aproape.

Vitellius se duse, prudent, punând un picior înaintea celuilalt, către stânga. Enervat, Pugnax se retrase cu un pas. Tânărul înregistră semnul de nesiguranţă al adversarului său, mai făcu imediat un pas spre el, pe urmă se opri însă, amintindu-şi de sfatul antrenorului său, anume, să-şi caute victoria în apărare atât câte este nevoie, până i se iveşte o şansă.

Deodată – un pocnet. Plasele gladiatorilor se atinseseră în zbor. Amândoi făcură câte un pas înapoi, continuându-şi mişcarea de rotire a plaselor. Pugnax făcu un salt înainte, îşi împinse braţul drept cu tridentul spre adversar. Vitellius văzu venind vârfurile ascuţite îndreptate spre gâtul lui; făcu, aşa cum exersase de atâtea ori la antrenament, un pas lateral în faţă şi lăsa lovitura adversarului să nimerească în gol. Dar, în vreme ce, de obicei, Vitellius folosea scurta pauză pentru repliere, ca să se pregătească pentru un nou atac al adversarului, de data aceasta, abia dacă Pugnax trecuse cu tridentul pe lângă trupul lui, el ripostă, înfigându-şi tridentul în umărul stâng al gladiatorului. Acela urlă de durere, se întoarse. Vitellius văzu că arma lui provocase o rană adâncă. Sângele curgea pe pieptul lui Pugnax. În tribune, larmă uriaşă: „Habet! L-a lovit!”

Mişcările de rotire a plasei trebuie că-i provocau lui Pugnax dureri mari. „Are să caute să tranşeze lupta rapid”, îşi spuse Vitellius, „altfel nu mai rezistă mult. Timpul lucrează în favoarea mea. Am să înving. Am pierdut de atâtea ori împotriva lui, dar astăzi am să-l omor!”

Se părea că mişcările de rotire ale lui Pugnax deveneau mai lente; pe neobservate, el veni mai aproape. Vitellius îl evită din nou spre stânga. De data aceasta, însă, Pugnax era pregătit. În acelaşi ritm, în care Vitellius punea piciorul drept înaintea picorului stâng, şi-l puse şi Pugnax pe stângul înaintea dreptului.

„Omoară-l, Vitellius!”, răsună din rândurile de sus ale tribunelor. „Aruncă-ţi tridentul în el!” La început ezitant, apoi, din ce în ce mai tare, se alcătui un cor care striga: „Vitellius! Vitellius!”

„Ei strigă numele tău, nu pe acela al lui Pugnax”, îi fulgeră lui prin cap. „Eşti pe cale să învingi. Poţi să-l învingi pe Pugnax. E din ce în ce mai lent. Trebuie că are dureri îngrozitoare. Cât timp are să mai reziste? Curaj, trebuie să ai curaj. N-ai omorât niciodată un om până acum. Dar astăzi, astăzi trebuie s-o faci. Dacă nu o faci tu, te omoară el pe tine. Doar vrei să începi o viaţă nouă. Ea începe astăzi. Oare cât o să mai reziste? Să atac? Nu. Să rezist. Să mă rotesc. Sânge, a pierdut deja mult sânge. De ce nu se înmoaie? Să atac totuşi? Nu. Să aştept. Să-l pândesc. Să mă rotesc. Să-l

evit. Acum uite – cedează. Uite că plasa începe să-i coboare. Pe Jupiter, el lasă plasa să-i coboare. Acum. Trebuie s-o faci. Fă-o. Aruncă-i plasa pe cap! Înfige-ţi tridentul în el! Fă-o! De ce nu o faci o dată? E la capătul puterilor. Nu mai poate. Fă-o o dată…”

Vitellius îşi luă elan cu tridentul. Plasa continua să i se rotească deasupra capului. Pentru o fracţiune de secundă, cei doi se priviră în ochi, o clipă scurtă, care li se păru gladiatorilor incredibil de lungă. Vitellius simţea că Pugnax gândeşte acum: „Ai câştigat. Loveşte. Omoară-mă. Aici sunt. De ce mai eziţi?” Iar Pugnax crezu că citeşte în ochii adversarului său: „Vezi, până unde te-am adus. De fiecare dată am pierdut împotriva ta, dar astăzi, astăzi când lupta a fost pe viaţă şi pe moarte, astăzi am învins. Dar mi-e frică să-mi înfig tridentul în gâtul tău. Te urăsc, te dispreţuiesc, dar nu am curaj să te omor.”

Vitellius îşi trimise plasa într-un arc amplu asupra adversarului său. Dar acela se lăsă fulgerător pe vine, îşi aruncă plasa în picioarele tânărului, o smulse înapoi, Vitellius se clătină, lăsă în cădere să-i scape tridentul şi se prăbuşi cu un zgomot surd pe spate. Şocul îl paraliză timp de o clipă, lăsându-l fără reacţie. Într-o clipă, Pugnax era deasupra lui, îi înfipse un picior în stomac şi-şi ridică tridentul ca să-l lovească. Un strigăt la unison veni dinspre public…

„Îndoit de durere, Vitellius zăcea cu gura larg deschisă pe nisipul arenei, aşteptând clipa izbăvitoare în care Pugnax avea să lovească. „Mort, eşti mort!”, îi bubuia lui în tâmple, „dar oare eşti deja mort? Ce mai aşteaptă ăsta?” Vitellius îşi deschise pleoapele tremurătoare, recunoscu tridentul ridicat: „Acum, acum are să lovească. De ce nu loveşte? Fă-o o dată!” Lui Vitellius i-ar fi plăcut să i-o strige, să i-o urle adversarului în faţă, dar şocul morţii îl făcea incapabil de orice reacţie. Vitellius se uita în sus cu privirea fixă şi-şi aştepta moartea îngrozitoare, moartea jalnică.

În tribune, publicul făcea o larmă asurzitoare. „Omoară-l!” – „De ce nu-şi înfige tridentul în el?” Strigăte înflăcărate se amestecau cu aplauzele. „Un scandal!”, strigau alţii. Abia după un timp, haosul se potoli. Aceia care nu-şi dăduseră seama ce anume se întâmplase, fură făcuţi atenţi de vecinii lor de tribună. Ei arătau cu degetul spre loja împărătească. Acolo, lipită de balustradă, stătea Messalina cu cu braţul întins înainte. Mâna ei era strânsă în pumn. Degetul mare arăta în sus. Nemişcată şi impunătoare, împărăteasa avea aspectul unei statui greceşti. Felul în care-şi ţinea ea mâna însemna: învinsul este graţiat, lui i se dăruieşte viaţa.

Manifestările de indignare de la început fură înghiţite de un strigăt de bucurie din ce în ce mai puternic. Oameni care nu se mai văzuseră niciodată îşi căzură în braţe, dansau cu degetul mare ridicat în tribune, se felicitau unii pe alţii. Numai cei care pariaseră înjurau, căci o luptă încheiată cu graţierea nu mai era luată în considerare iar banii erau pierduţi.

A durat destul de mult până când Vitellius şi-a dat seama ce anume se întâmplase. Pe urmă, însă, după ce Pugnax îşi luă piciorul de pe burta lui, privirile îi căzuă pe loja imperială. Messalina stătea în continuare cu degetul mare ridicat. „Oare de ce face asta? De ce, pe toţi zeii Romei, face ea asta?” Nu era capabil de niciun gând limpede, el încerca, cu efort, să se adune de pe jos, se clătina, se ţinea cu mâinile de burtă de durere. Lângă el, Pugnax îşi apăsa mâna pe rana din umăr. Amândoi aveau privirile îndreptate spre loja imperială. Messalina îşi coborî braţul, se răsuci pe călcâie şi dispăru de la tribună. Semnalul de tube anunţă sfârşitul luptei. Un sclav îi înmână lui Pugnax o ramură de smochin, ca semn al victoriei. Luptătorii se întoarseră şi o porniră înapoi, spre portalul prin care intraseră în arenă.

Pugnax privea drept înainte. „Data viitoare”, şuieră el, „te trimit în împărăţia lui Pluton. Poţi să fii sigur de asta.”

Controlorul din încăperea boltită se duse la tăbliţă şi scrise în dreptul lui Pugnax un V., adică vicit – a învins, în dreptul lui Vitellius, el scrise un M., adică missus – a fost graţiat.

Capitolul V

Heralzi, acompaniaţi de bubuitul tobelor, anunţau pretutindeni în oraş ultimul edict al împăratului: „Eu, Tiberius Claudius Cezar Augustus Germanicus, amintesc poporului Romei ca, în vederea unei recolte de vin ce se aşteaptă a fi deosebit de bogată, să-şi cetluiască bine toate butoaiele goale. În afară de asta, feriţi-vă de muşcăturile viperelor care, în această vară, sunt deosebit de numeroase. Muşcăturile de viperă se tratează cel mai bine cu zeama arborelui de taxus."

Oamenii, care ascultau discursul heralzilor în pieţele publicele, râdeau. Edictele, care, sub Augustus, erau de o largă deschidere politică deveniseră, sub Claudius, atât de populare şi de inofensive, încât abia dacă mai era cineva care să le ia în serios.

În piaţa din faţa Palatului de stat al împărătesei, un bărbat tânăr se urcă pe o ieşitură a zidului şi începu să-l maimuţăreacsă pe heraldul imperial: „Eu, Tiberius Claudius Cezar Augsutus Germanicus, îi amintesc poporului meu că, un nas care curge, se rezolvă cel mai bine dacă îl ştergi cu mâneca!" Romanii începură să chiuie şi să bată din palme.

„Pe toţi zeii, e scandalos cum plebea se distrează pe socoteala împăratului." Calpurnianus, care venea pe stradă însoţit de Sulpicius Rufus, scutură din cap. „Dar oare e de mirare?", spuse Rufus, care era îmbrăcat festiv. „Pe vremea lui Caligula nu existau astfel de farse!"

„Astăzi", spuse comandantul pompierilor, „este cu mult mai periculos să te distrezi pe seama vreunuia dintre sclavii ăştia eliberaţi din anturajul împăratului, decât pe seama împăratului însuşi. Narcissus are spioni pretutindeni…"

Antrenorul gladiatorilor făcu un gest cu mâna a lehamite. „Poate că problema se va rezolva de la sine. Căci Messalina urmăreşte ea ceva, dacă îl ia pe acest Silius de bărbat. E adevărat că se spune că ar fi frumos ca Apollo, mulţi afirmă chiar că ar fi cel mai frumos dintre toţi romanii, numai că Messalina poate să aibă orice bărbat doreşte ea, fără să fie nevoită să se şi căsătorească cu el, mai ales că nici căsătoria ei cu Claudius nu e încă desfăcută. Eu unul sunt sigur că ea urmăreşte un scop foarte precis."

„Doar nu crezi acum că acest Caius Silius vrea să ajungă împărat?"

Rufus clătină din cap: „Eu nu pot să-mi închipui că o femeie ca Messalina se îndrăgosteţe în mod serios de un bărbat, că-şi uită postura de consoartă a împăratului şi că se leagă prin căsnicie de un consul desemnat.”

„De altfel, unde se află împăratul acum?”

„Se spune că s-ar afla la Ostia, ca să inaugureze portul nou construit.”

„Rufus, Rufus, eu unul am un presentiment ciudat în legătură cu asta. S-ar părea că cineva ne-a luat-o înainte?”

„Şi, chiar dacă ar fi aşa”, răspunse Rufus, „măcar ne aflăm de partea cea bună.”

„Şi dacă totuşi complotul eşuează?”

Rufus ridică din umeri; apoi râse. „Câţi oaspeţi sunt aşteptaţi?”

S-ar părea că Messalina nu şi-a invitat decât amanţii. Şi acesta ar putea fi şi motivul pentru care noi doi avem acum acelaşi drum.” Calpurnianus şi Rufus izbucniră în hohote.

Sclavii care stăteau la uşa de la intrarea în palatul Messalinei făcură o plecăciune adâncă şi-l salutară pe fiecare oaspete pe numele său. Era septembrie. Ca la o sărbătoare a vinului, pe pereţii din atrium erau atârnaţi ciorchini de struguri mari, albaştri, între frunze mari de viţă, iar sclavii îi întâmpinau de oaspeţi cu boluri pentru spălatul mâinilor şi le întindeau flacoane ca să se parfumeze. Aglomeraţia era mare. Bărbaţii se cunoşteau unii pe alţii, se salutau prietenos, spunându-şi: „Aşa, aşa, care să zică şi ăsta!”

„Tu ce părere ai”, îi şopti comandantul pompierilor, Calpurnianus, lui Rufus, „tu câţi oaspeţi crezi că au fost invitaţi aici?”

„Vrei să spui, câţi amanţi!”

Calpurnianus aprobă din cap, zâmbind.

„O sută, poate două sute”, fu de părere Rufus, în timp ce intrau în tablinum, încăperea în care, de regulă, Messalina obişnuia să-şi primească vizitatorii în pat. Oaspeţii se înghesuiau să intre, nu se vedeau decât bărbaţi. Printre aceştia, şi senatorul şi tovarăşul lor de complot Vergilianus.

„Ce înghesuială-i aici, mai rău ca la teatru”, spuse el, ironic, „abia dacă te poţi mişca.”

„Dacă te gândeşti că fiecare dintre cei prezenţi s-a bucurat deja de favorurile Messalinei…”, reflectă Calpurnianus.

„Aţi apucat să aruncaţi o privire în curtea cu coloane?”, întrebă Vergilianus. Ceilalţi doi scuturară din cap. „Ar trebui s-o faceţi!” – Cei trei se înghesuiră prin sala de primire spre curtea cu coloane.

„Pe Amor şi Psyche”, nu putu să se abţină Calpurnianus iar Rufus rămase cu gura căscată de uimire. În curtea cu coloane a palatului şedeau, stăteau întinşi sau în picioare şi se înghesuiau încă mult mai mulţi amanţi ai împărătăsei. Până şi pe un om uns cu toate alifiile, precum Sulpicius Rufus, priveliştea îl făcu să-şi exprime uimirea: „… De necrezut…”. Pe latura mai îngustă a curţii cu coloane, acolo unde era amplasată exedra un fel de nişă în zid, o orchestră începu să producă sunete senzuale. Toate privirile se îndreptară spre intrarea laterală în vestibul, prin care îşi făcură apariţia şase sclavi africani. Ei purtau, pe braţele lor ridicate, o femeie cu pielea albă şi complet dezbrăcată – pe Messalina. În acelaşi timp, venind din direcţia opusă, îşi făcu apariţia, de asemenea complet dezbrăcat, păşind spre Messalina, Caius Silius. În părul ei, ale cărui bucle tubulare alcătuiau un turn înalt, Messalina avea, împletite, fire de aur, care coborau acum precum tentaculele unei caracatiţe. Silius purta pe cap o cunună de iederă.

Cei doi se întâlniră în spaţiul dintre coloane, înecat în plante şi flori. Acest viridarium, plin de fel de fel de plante exotice, mirosea ameţitor. Sclavii o aşezară pe împărăteasa dezbrăcată pe iarbă, printre crini albi şi flori galbene de hibiscus egiptean. Silius veni lângă ea, Messalina îşi desfăcu picioarele şi cei doi începură să se iubească sub ochii tuturor.

În acelaşi timp, de după coloanele peristilului îşi făcură apariţia femei în veşminte aţâţătoare sau fără nicio haină pe ele, şi se ofereau, pe sine şi serviciile lor, bărbaţilor care se holbau. Unii le refuzară, mulţumindu-le, alţii dimpotrivă nu se lăsară prea mult rugaţi iar unii-şi chemară îndată câte două femei o dată dedându-se unet duble plăceri. Câţiva sclavi tineri, care serveau vinul, nu reuşiră decât cu greu să scape de ofertele făcute fără nicio perdea.

Unii dintre senatorii, negustorii şi funcţionarii de stat nu se lăsară împiedicaţi de ofertele ispititoarelor asellae să facă politică sau afaceri pe deasupra trupurilor şi gemetelor confraţilor lor.

„Orice s-ar zice”, spuse Vergilianus către colegul său, „e o femeie pur şi simplu ieşită din comun. Până şi la nunta ei, ea ne lasă să luăm parte la plăcerea ei.”

Cel căruia i se adresase, şi care tocmai începuse să se ocupe de sânii ca de porţelan ai unei delicate gazele, spuse, fără să se-şi ridice ochii: „Eu unul cred că, în curând, vom avea un împărat mai tânăr şi mai frumos decât Claudius.”

„Doar zeii ştiu asta”, răspunse Vergilianus şi începu să se uite în jur, să vadă dacă nu cumva trăgea cineva cu urechea la discuţia lor. Şi, cu o voce chinuită, el întrebă: „Cam la cât estimezi tu numărul adepţilor împăratului în Senat?”

Celălalt senator se sperie. „Înţeleg că tu ştii mai multe, Vergilianus?”. Şi, văzând că acela nu răspunse, continuă: „Cred că sunt mai puţin de o sută, care continuă să-i fie credincioşi. La Roma, ca şi în întregul imperiu, se face tot mai tare auzită dorinţa de un braţ mai puternic. Dar hai să nu mai vorbim de moşnegi urâţi, hai mai bine să ne ocupăm de femei tinere şi frumoase…”. Cu o cupă de vin în mâna stângă şi un sclav tânăr la dreapta lui, Cesonius căuta să-şi croiască drum printre şi peste trupurile care se vânzoleau pe podea. „O, Roma şi Venus”, exclama el în continuu, „cum de permiteţi ca nişte bărbaţi demni de toată stima să se destrăbăleze în halul ăsta.” Şi, întorcându-se către sclav: „Promite-mi că n-ai să faci niciodată astfel de lucruri dezgustătoare cu femei!” Pe urmă îl sărută pe umărul gol: „Păsărică mică şi dulce ce eşti!”

Un bărbat, Valens pe numele lui, îşi croi drum prin vânzoleala voluptuoasă, se urcă, în peristil, pe un soclu de marmură, bătu din palme şi strigă: „Prieteni, dinspre Ostia se apropie o furtună cumplită!”

Cei mai mulţi erau atât de acaparaţi de plăcerile lor, că nici nu-i auziră avertismentul. Iar aceia care-l auziră nu reuşiră să-l înţeleagă. Furtuna de care vorbea el se apropia în persoana împăratului şi a sfetnicilor lui. O cohortă de pretorieni alcătuia avangarda. Asta nu promitea nimic bun.

Valens îşi dădu seama de inutilitatea unui demers decent ca al lui; el se dădu jos de pe soclul său de marmură şi se duse în grabă la orchestra care producea sunete din ce în ce mai stridente. La un semn al lui, aceasta se opri dintr-o dată. Cu mâinile ţinute la gură în formă de pâlnie, el strigă cât putu de tare: „Prieteni, împăratul se apropie cu o cohortă alcătuită din gărzile lui de corp!”

Se aşternu un moment de tăcere. Pe urmă, atunci când majoritatea oaspeţilor înţeleseră gravitatea celor comunicate, liniştea se preschimbă într-un haos de nedescris. Cu mişcări dezordonate, participanţii la orgia nunţii începură să-şi caute hainele, în timp ce alţii, pe jumătate îmbrăcaţi, se străduiau să ajungă la ieşire. Fetele începură să se retragă cu aceeaşi discreţie cu care-şi făcuseră apariţia. Silius îşi strigă sclavul care-i slujea drept camerist şi-i ceru să-i aducă hainele. Messalina şedea goală şi speriată de moarte în iarbă.

Printre cei prezenţi, părerile în legătură cu ceea ce ar fi fost de făcut într-o situaţie ca asta era împărţite. Unii îşi luau tălpăşiţa în mare grabă. Ceilalţi nu vedeau niciun motiv de fugă. Printre aceştia se număra şi Sulpicius Rufus. „Pentru ce să fugim”, i se adresă el lui Calpurnianus, „numai pentru că am împărţit patul cu împărăteasa?”

„Ai dreptate”, îi răspunse acesta încercând să-şi facă curaj, „în cazul ăsta ar trebui să fugă şi sfetnicii împăratului, şi în primul rând Narcissus!”

În realitate, situaţia era destul de serioasă. Spionii şi informatorii împăratului auziseră de mai multe comploate. Claudius, care nu era tocmai omul deciziilor rapide, stătuse multă vreme pe gânduri dar, până la urmă, cedase în faţa insistenţelor sfetnicilor săi atunci când aflase de nunta soţiei sale. În ultimele zile, Narcissus, şeful lui de cabinet şi cel mai apropiat dintre sfetnicii săi, încercase să-l facă să înţeleagă că zilele lui erau numărate, dar nu s-ar fi hotărât chiar acum să ia măsuri împotriva Messalinei.

Ca şi când tocmai s-ar fi trezit dintr-un vis, Messalina porni în fugă spre soţul ei. În carul lui fastuos, înconjurat de sfetnicii săi, acesta făcea spume la gură ca de fiecare dată când era emoţionat. Claudius se temea de confruntarea cu Messalina. „Câtă ticăloşie!” – „Ce faptă ruşinoasă!”, îi şopteau sfetnicii lui la ureche în timpul călătoriei. „Trebuie neapărat să te răzbuni!” – „Cât de departe mai trebuie ea să meargă cu neruşinarea ei?”

Claudius căuta argumente în favoarea soţiei sale. La urma urmelor, ea era mama copiilor săi Octavia şi Britannicus. Oare ce putea el să facă. Narcissus scoase un pergament făcut sul de sub togă; acolo erau consemnate, cu un scris mărunt, toate faptele de adulter ale Messalinei. În clipa aceea, la marginea străzii apăru Messalina, care încă îşi mai purta coafura ei de nuntă, cu fire de aur împletite în păr.

Ea îşi ridică braţele spre împărat a implorare; dar acesta nu-şi învrednicii consoarta nici măcar cu o privire şi-şi continuă drumul drept spre palatul său de pe Palatin, între timp, gărzile de corp ale împăratului înconjurară palatul Messalinei şi-i ridicară pe toţi cei prezenţi.

* * *

„Sulpicius Rufus e arestat!” Un sol dădu buzna pe poarta şcolii de gladiatori. Luptătorii îşi întrerupseră antrenamentul de dimineaţă şi-l înconjurară pe sclav. „Se spune că, împreună cu Messalina, el a conceput un complot împotriva împăratului. Din acesta fac parte, de asemenea, Calpurnianus, comandantul pompierilor, senatorul Vergilianus, şeful

onorific al gărzii de corp a Messalinei, Proculus, şi un anume Trogus, membru al gărzii de corp a împăratului.”

„Cu toţii, bărbaţi demni de toată stima”, mârâi Pugnax şi scuipă în nisip. Acesta îşi ţinea mâna pe umărul înfăşurat într-un bandaj alb. Apoi, el se apropie de Vitellius, îl apucă de antebraţ atât dureros de strâns, şi-l întrebă cu un rânjet insinuant: „Nu cumva eşti şi tu unul dintre ei?”

Vitellius simţi toţi ochii aţintiţi asupra sa: „E foarte limpede”, spuse Pugnax privindu-i pe cei din jur, „şi el face parte din banda de complotişti. Oare de ce credeţi voi că l-a graţiat Messalina? Din cauză că a luptat cu atât curaj? – Nu. El face parte din grupul de conspiratori. Şi se prea poate ca, împreună cu Rufus, să fi pregătit treaba lor dezgustătoare chiar aici, în Ludus.”

Vitellius sări în sus. „Nu sunt conspirator”, strigă el. „Eu vin din Bononia şi nu ştiu decât de la distanţă cum stau treburile la Roma.”

„Mincinosule”, îl întrerupse Pugnax, „ia spune tu, cine te-a adus în Ludus? Oare n-ai venit însoţit de Rufus şi de Messalina?”

„Da, asta aşa e”, spuse Vitellius, „dar eu i-am întâlnit absolut întâmplător…”

„Întâmplător! Întâmplător!” Ceilalţi începură să râdă, iar Pugnax continuă pe un ton ironic: „Se povesteşte chiar că ai fi fost primit de împărătească, şi toată lumea ştie ce-nseamnă asta!”

Lui Vitellius i se urcă sângele la cap. El simţea un nod în gât. Înghiţi în sec. Cum ar fi trebuit să se apere? Să le fi povestit, cum l-a gonit ea cuprinsă de mânie. Oricum nu l-ar fi crezut nimeni. Aşa că preferă să tacă.

Pugnax însă continuă să-l provoace: „Credeai probabil că faima nemuritoare se obţine în pat, cel mai bine, cu nevasta împăratului.” Ceilalţi râseră batjocoritor. „Aici”, strigă Pugnax, „numai aici, în nisipul arenei faci primul pas spre nemurirea ta, şi niciunde altundeva. Sau poate că te consideri deja un gladiator nemuritor? Eşti un visător, un actoraş, în cel mai bun caz capabil să primească un rol de muiere la teatru. De abia aştept următoarea luptă în Circus, am să-ţi plătesc eu atunci rana asta. Încă înainte să mai poată cineva să ridice degetul cel mare în semn de graţiere, ai să-ţi faci intrarea în imperiul lui Pluto.”

Vitellius simţi ostilitatea în privirile tuturor acelora care-l înconjurau. El alergă în celula lui şi se întinse pe prici. Acum îi era frică de ceea ce-l aştepta.

Lacrimi fierbinţi îi curgeau pe obraji. În faţa ochilor îi apăru Rebecca, această făptură delicată, plină de căldură. În urechi îi răsunară ultimele ei cuvinte. „Mult noroc!” Oare de ce nu o ascultase el? De ce nu se mulţumise el să fugă şi să se ascundă în carteirul evreiesc? Chiar dacă până la urmă l-ar fi descoperit – mai mult decât să-l omoare, nu puteau să-i facă. Oare nu era mai mare şansa să supravieţuiască, dacă ar fi fugit?

În timp ce-i treceau prin cap toate aceste gânduri, în mintea lui prindea contur hotărârea de a fugi. Ostilitatea deschisă a celorlalţi gladiatori dar, înainte de toate, încercarea lor de a-l implica în conspiraţia Messalinei îl întăriră în hotărârea de a se ascunde în cartierul evreiesc de pe celălalt mal al Tibrului. Bărbatul de care trebuia să întrebe acolo se numea Kaatha, da, ăsta era numele lui.

Vitellius îşi îndesă sub tunică punga de piele în care erau toţi banii lui. La adăpostul înserării, el se strecură la portalul la care făcea de gardă paznicul ras în cap. „Psst! Bătrâne! Hei!” Cheliosul se întoarse spre el. „Marş la loc în celula ta. Sau te pomeneşti că vrei să-ţi iei din nou tălpăşiţa?”

„Taci, bătrâne”, şuieră Vitellius. „Ai de la mine zece sesterţi dacă mă laşi să trec!”

Cheliosul îl trase după una dintre coloane. „Ce înseamnă zece sesterţi, dacă în schimbul lor trebuie să-mi pierd căpăţâna…”

Vitellius îşi băgă mâna sub tunică, îşi scoase punga de piele şi i-o puse bătrânului în mână. „Uite, asta e toată averea mea!”

Paznicul îşi trecu moenedele de aur în mâna stângă şi făcu ochii mari. Cu o mişcare a mâinii îi făcu semn spre portal şi până la urmă spuse: „Dispari. Zeii să te aibă în pază!”

Oraşul era plin de pretorieni. Gărzile de corp ocupaseră toate punctele importante. Claudius se temea de o tentativă de lovituă de stat. Din această cauză, Vitellius făcu un ocol pe la Circus maximus şi traversă Tibrul în apropiere de Forum Boarium.

Cel de-al paisprezecelea district Transtiberim era locuit în principal de oameni mărunţi, un cartier al plebei, în parte, un cartier al mizeriei. În cadrul lui exista şi un cartier evreiesc cu zece mii de locuitori, având propriul său sfat al bătrânilor, condus de un Gerusiarh. Sinagoga era centrul religios.

Fiecare dintre împăraţi îi privea pe evrei cu grad diferit de suspiciune. Ca oameni care se închinau unui singur Dumnezeu şi care aveau propriile lor rituri şi obiceiuri, atât de diferite, ei trăiau separaţi de romani. În plus,

integrarea lor era îngreunată de limbă. Numai puţini dintre ei vorbeau latina, limba de zi cu zi a evreilor era greaca, ebraica o vorbeau doar cei mai bătrâni. Pentru împărat, ei erau de ani de zile un junghi în coaste, din cauză că nu credeau în caracterul lui divin şi, prin asta, stârneau în permanenţă nelinişte. Cezar şi Augustus le făcuseră multe concesii, care ţineau cont de obiceiurile lor de acasă. Li se respecta Sabatul şi, în această zi, ei nu puteau să compară nici măcar în faţa tribunalului. Dar cel mai mult îi provoca pe romani faptul că evreii puteau să vină şi cu o zi mai târziu să-şi ridice raţiile de cereale, atunci când împărţirea acestora se întâmpla să cadă într-o zi de Sabat. În astfel de zi, ei scăpau de cozile la care se stătea pentru raţii.

La adăpostul întunericului, Vitellius ajunse nevătămat în cartierul evreiesc. În ciuda orei târzii, străzile clocoteau de viaţă. Oamenii se înghesuiau în dreptul uriaşelor insulae. Cazărmile închiriate erau, cu toate, supraaglomerate, condiţiile de igienă, dezastruoase.

„Unde pot să-l găsesc pe Kaatha?”, îl întrebă Vitellius pe unul din nenunăraţii bărbaţi de pe stradă. Dar acela se mulţumi să-l privească pe străin din cap până-n picioare, să scuipe plin de dispreţ în colbul străzii şi să-i întoarcă spatele. Abia a treia încercare a lui Vitellius fu încununată de succes.

„Dar ce treabă ai cu Kaatha?”, îi întoarse întrebarea cel căruia i se adresase.

„O fată pe nume Rebecca, tatăl ei a fost gladiator, a aranjat să primesc adăpost la Kaatha.”

„Vino cu mine”, îi spuse evreul.

Ei o cotiră într-o stradă laterală şi ajunseră la o casă mică, cu o faţadă foarte îngustă. Printr-o intrare fără uşă se revărsa în afară duhoarea de seu de berbec fript. Un amestec zglobiu de glasuri trăda faptul că înăuntru avea loc o petrecere.

„Kaatha!”, strigă omul spre cei din casă şi, după o clipă, în uşă îşi făcu apariţia un bărbat de vârstă mijlocie, cu ochi mici şi veseli. „Eu sunt Kaatha”, spuse el, „ce vrei de la mine?”

Tânărul se simţea încurcat. „Eu mă numesc Vitellius. Rebecca mi-a dat numele tău. Ea mi-a spus că aş putea găsi adăpost la voi, cel puţin pentru început.”

„Aşa, aşa”, zise Kaatha, „care va să zică, tu eşti gladiatorul Vitellius.” Şi, spunând asta, îl măsură pe străin din cap până-n picioare. „Târziu ai venit,

foarte târziu. Niciunul dintre noi nu mai conta pe venirea ta. Cel mai puţin dintre toţi, Rebecca.”

„Ştiu”, spuse Vitellius, „de altfel, nici nu voiam să fug; dar, între timp, s-au schimbat multe lucruri. Rebecca nu voia să lupt. Ei bine, *am luptat*.”

Kaatha îl privi întrebător pe Vitellius. „Păi şi de ce mai vrei să te ascunzi acum?”

„Împărăteasa m-a graţiat, după ce am fost învins în prima mea luptă. Acum sunt învinuit că aş fi amestecat în conspiraţia Messalinei.”

„Pentru asta, vor trebui să aducă martori…”

„În oraş sunt arestaţi sute de oameni. Nu pot să spun dacă pe drept sau pe nedrept. De când m-a graţiat Messalina, am mulţi duşmani. Şi nu sunt puţini oameni care, pentru câţiva sesterţi, să se arate dispuşi să depună mărturie falsă.”

Surâzând, Kaatha se întoarse şi strigă: „Rebecca! Vino să vezi cine-a venit!” – şi, dintr-o dată, ea apăru în intrarea abia luminată: mai frumoasă ca oricând, cu ochii ei negri şi strălucitori. La vederea lui, ea tresări vizibil. „Vitellius?”, şotpi ea, nevenindu-i să creadă, făcu un pas înapoi şi se ascunse după umărul lui Kaatha.

„Rebecca!”, spuse Vitellius, tandru, ar fi vrut să se ducă spre ea şi s-o ia în braţe; dar Kaatha stătea între ei. „Nu am vrut să mă fofilez de la luptă”, se bâlbâi Vitellius, „am luptat şi am pierdut – exact aşa cum ai prevăzut tu; dar am fost graţiat.”

„Am plâns mult după tine”, răspunse Rebecca, „fiindcă pregătisem totul pentru tine. Dar acum e prea târziu.” Scuturată de un hohot de plâns, fata îşi ascunse faţa în palme. Pe urmă îl mai privi o dată pe Vitellius. Lacrimile licăreau în ochii ei întunecaţi. Ea se răsuci pe călcâie şi fugi înapoi în casă.

Kaatha începu cu multă precauţie: „Eu ştiu cât de mult te-a iubit ea…”

„M-a *iubit?”,* îl întrerupse Vitellius, „dar ce s-a-ntâmplat?”

„Rebecca mi-a povestit de tine. Eu trebuia să te ajut să te-ascunzi, până când toată povestea ar fi fost dată uitării. Pe urmă însă am auzit de lupta ta, de înfrângerea ta şi de graţierea ta de către Messalina, şi atunci am ştiut de ce nu veniseşi.”

„Mi-a fost frică să duc o existenţă pe ascuns, să trăiesc în fiecare zi în nesiguranţă, cu teama de a fi găsit. Şi – speram să înving, şi chiar am fost foarte aproape să-nving!”

„Da”, spuse Kaatha, „dar până la urmă ai pierdut totuşi şi ai fost graţiat de împărătească. La Roma, orice copil ştie ce înseamnă atunci când

Messalina graţiază un gladiator.”

Vitellius şi coborî privirea şi nu spuse nimic.

Kaatha continuă: „După ce a auzit de asta, Rebecca a venit la mine topită de plâns. Ea mi-a spus cât de mult te iubise, că ar fi făcut totul pentru tine dar că, împotriva Messalinei, ea nu avea absolut nicio şansă. Eu am consolat-o şi…” Kaatha ezita. Vitellius îşi ridică privirea. „Ei bine”, spuse el, „eu l-am cunoscut pe tatăl Rebeccăi şi, deoarece ea e singură în oraşul ăsta mare, m-am gândit că ar trebui să mă ocup de ea. Tocmai celebrăm logodna noastră.”

Vitellius rămăsese pironit locului. Nu era în stare să scoată niciun cuvânt. Timp de o clipă, el se gândi dacă nu trebuia să dea buzna în casă, s-o ia pe sus pe Rebecca şi să fugă cu ea, pe urmă, însă, îşi dădu seama că lucrul ăsta era cu totul lipist de sens. Poate că ea nu-l mai iubea deloc? Sigur că ea se simţea în siguranţă la Kaatha. El, dimpotrivă, ar fi fost un om pus sub urmărire, un fugitivus. Îi venea să plângă; dar şocul îl făcu să-şi reţină lacrimile. Timp de câteva secunde, cei doi bărbaţi, care deveniseră rivali, se priviră în ochi. Niciunul din ei nu spuse o vorbă. Până la urmă, Vitellius se întoarse şi, fără o vorbă, plecă în direcţia din care venise.

* * *

Nunta Messalinei şi arestarea complotiştilor transformase întreaga Romă într-un haos. Nimeni nu mai avea încredere în nimeni. Circulau cele mai sălbatice zvonuri. Cel mai hazardat dintre ele suna cam aşa: Claudius însuşi ar fi semnat contractul marital dintre Messalina şi iubitul ei, Silius, pentru a le abate complotiştilor atenţia de la propria lui persoană. Toată această stare de nesiguranţă şi confuzie nu putea fi înlăturată decât printr-un proces.

Din cauza numărului foarte mare al pârâţilor şi din cauza interesului şi mai mare al romanilor, procesul de înaltă trădare avu loc în Basilica Iulia. Era dimineaţă devreme, la scurt timp după răsăritul soarelui, când grupuri mari de romani începură să se reverse pe Via Sacra, spre cele şapte trepte ce duceau spre sala de marmură în care avea loc procesul. Treizeci şi şase de coloane împărţeau sala într-o navă principală şi două laterale, acestea din urmă rezervate exclusiv publicului, care cuprindea nu puţini laudiceni, „oameni care se hrănesc numai din lauda lor”, aşadar profesionişti ai aplauzelor.

Preşedinţia era asigurată de pretor urbanus, un domn impunător, mai în vârstă, îmbrăcat în toga praetexte cu tivul de purpură, flancat de doi lictores şi, pe partea dreaptă şi pe partea stângă, de senatori. Anunţat de sunete de

trompetă, îşi făcu intrarea împăratul. Însoţit de un număr impresionant de gărzi de corp, Claudius luă loc în spatele pretorului. În procesele de înaltă trădare, împăratul rostea sentinţa, fără să se implice însă el însuşi în mersul procesului. Întrebările erau rostite de pretor, lui îi revenea conducerea procesului.

Murmurul din public se preschimbă în urlete sălbatice atunci când pârâţii, înlănţuiţi unii de alţii şi păziţi de centurioni, fură aduşi în sală. „Curaj, curaj!”, strigară unii. „Sabia să vă lovească”!, strigară alţii.

Pretorul citi actul de acuzare. „Acuzaţi de înaltă trădare împotriva împăratului sunt Caius Silius, Titius Proculus, Mnester, Vetius Valens, Pomponius Urbicus, Sanfeius Trogus, Decrius Calpurnianus, Sulpicius Rufus, Juncus Vergilianus, Traulus Montanus, Suillius Caesonius, Plantius Lateranus şi Caius Vitellius.”

A urmat o succesiune de martori care parcă nu voia să se mai termine. Pentru condamnarea unui acuzat, erau suficiente două mărturii depuse sub jurământ. Dacă acuzatul nu reuşea să demonstreze contrariul sau dacă nu avea la rândul lui martori care s-o facă, tribunalului nu-i rămânea altceva de făcut decât să-l condamne. Mulţi dintre acuzaţi au recunoscut şi, la început, nici măcar nu au încercat să se apere. Alţii se luptau cu disperare pentru viaţa lor. Caius Silius recunoscu faptul că intenţionase să-l răstoarne pe împărat cu ajutorul Messalinei şi rugă chiar ca execuţia sa să aibă loc cât mai repede. Traulus Montanus, un bărbat tânăr şi frumos, se apără, spunând că nu a petrecut decât o singură noapte cu Messalina, dar şi asta numai din cauză că fusese adus la ea cu forţa. O cameristă de-a Messalinei îi susţinu mărturia. Asta i-a şi salvat viaţa.

Mai puţin succes cu apărarea sa a avut actorul Mnester. El şi-a scos veşmântul de pe trup şi a arătat cicatricele care-i acoperau trunchiul. Agitat, el a exclamat: „Messalina a folosit biciul ca să mă oblige să facem dragoste, cu complotiştii nu am absolut nimic de-a face!” La început, Clausius fu mişcat, mai târziu, însă, el fu determinat să se răzgândească, atunci când consilierii lui i-au explicat că utilizarea biciului nu este decât un fel de joc erotic mai aparte. Dimpotrivă, homosexualul Cesonius îşi găsi ascultare la judecători apărându-se cu afirmaţia că el participase, ce-i drept, la toate orgiile împărătesei, dar că nimeni nu-l luase în serios. El nu trebuise, în calitate de homosexual, decât să-i servească pe alţi homosexuali.

Ultimul veni la rând Vitellius. „De ce ai fugit din Ludus magnus?”, l-a întrebat pretorul.

Vitellius căută, disperat, un răspuns. Ori încotro se uita, din toate părţile era fixat cu expresii duşmănoase. El înghiţi în sec şi, înainte să fi apucat să spună ceva, el auzi vocea tăioasă a pretorului: „Tu taci, Vitellius, aşadar, ai toate motivele să refuzi să ne răspunzi. Numai că nu are să-ţi fie de niciun folos”.

„Eu nu am nimic de-a face cu conspiraţia”, spuse Vitellius, „chiar dacă aparenţele sunt împotriva mea. Eu sunt un om simplu din Bononia…”

„Asta înseamnă că eşti unul dintre scandalagii aceia care se ridică împotriva împăratului pretutindeni prin provincii, unul dintre aceia care, deşi humiliores prin naştere, îşi arogă drepturi de honestiores, unii dintre indivizii ăia care consideră că toţi oamenii ar fi egali.”

„Nu”, răspunse Vitellius, „eu m-am supus întotdeauna legilor, aşa cum este datoria mea de cetăţean roman, şi nici nu am intrat vreodată în conflict cu legea. Şi am să ştiu să mă apăr de acuzaţii. Pentru că am conştiinţa curată.”

„Atunci explică-ne motivul pentru care ai fugit!”

„Aceasta este într-adevăr singura infracţiune de care m-am făcut vinovat. Am fugit pur şi simplu din cauza faptului că gladiatorii îmi arătau atâta ostilitate, încât trebuia să mă aştept la această acuzaţie.”

„Şi de ce ai fugit tocmai la evreii din Transtiberium şi nu într-altă parte? Fiecare om din Roma ştie ce seminţie demnă de dispreţ sălăşluieşte de cealaltă parte a Tibrului. Ei se separă de noi, din cauză că nu cred în zeii noştri şi pentru că îl dispreţuiesc pe împărat, în acelaşi timp, însă, ei vor să se bucure de toate avantajele pe care le oferă pax romana. Iar tu eşti în aceeaşi barcă cu ei. Asta este înaltă trădare!”

Înaltă trădare! Vitellius privi în jur ca şi când ar fi căutat ajutor, dar nu văzu decât dispreţ şi indiferenţă. Judecătorii vorbeau între ei, câţiva dintre spectatori jucau un joc – era ca şi când verdictul lui ar fi fost stabilit de mult, ca şi când totul nu ar fi altceva decât un exerciţiu obligatoriu.

Dar Vitellius nu renunţă. „Recunosc că am vrut să-mi găsesc un ascunziş la evrei, până când toată povestea va fi fost dată uitării. Alte motive nu am avut.”

„Şi cum de s-a ajuns la această legătură care nu-ţi face onoare?”

Vitellius ezită. Oare să dea de gol numele Rebeccăi? Asta ar fi contribuit cu siguranţă la dezvinovăţirea lui, numai că nu poate să o tragă şi pe fată după el.

„Tăcerea ta e cel mai bun răspuns”, răsună vocea pretorului, „dar răbdarea noastră a ajuns la sfârşit. Cu siguranţă că n-o să vrei să ne explici nici legătura ta cu Messalina. Fiindcă este cât se poate de puţin obişnuit ca un tinerel din provincie să vină la Roma şi să aterizeze în patul împărătesei. Lucrul acesta nu se explică decât prin faptul că şi tu ai făcut parte din conspiraţia din jurul lui Rufus, Vergilianus şi a celorlalţi. Centurion, martorii!”

Vitellius îi cunoştea prea bine pe martori: unul era Pugnax, cealaltă era una dintre cameristele Messalinei. „Terlia”, îi spuse pretorul cameristei, „îl cunoşti pe bărbatul acesta?”

„Da”, răspunse sclava, „l-am văzut la stăpâna mea. Era însoţit de gladiatori. Şi Rufus şi ceilalţi se aflau în casă. Mai târziu am auzit, cum se distra în pat cu împărăteasa.” În public s-a auzit un murmur.

„Am fost adus cu forţa la Messalina!”, strigă Vitellius. „M-au adus pe sus şi m-au bătut…”

„Prin urmare, tu afirmi că Messalina punea să fie prinşi bărbaţi ca tine. Asta nu poate să fie decât rolul imaginaţiei unui tinerel din provincie.”

„Este adevărul!”

„Adevărul? Toată apărarea ta nu este decât o înşiruire de lucruri care se bat cap în cap, de minciuni şi de invenţii. Pentru mine unul nu încape nicio îndoială că ai cultivat relaţii strânse cu Messalina, şi afirm că aceste contacte nu au fost cu putinţă decât din cauză că şi tu te-ai numărat printre conspiratori.”

„Nu sunt conspirator!” Vocea lui Vitellius era din ce în ce mai disperată.

„Pugnax”, strigă pretorul, „tu ce ai de spus în legătură cu asta?”

Pugnax veni în faţă, se înclină şi începu să vorbească cu cuvinte bine pregătite dinainte: „Messalina l-a introdus pe Vitellius în Ludus maximus. Ea a apărut împreună cu el la o Cena libera. La scurt timp după asta, el a venit la cazarmă pentru pregătire. Noi toţi am băgat de seamă zi de zi că el era protejat de Messalina. Rufus se ocupa de el cu mai multă grijă decât de toţi ceilalţi, totodată, el se bucura de cea mai bună pregătire. Cu toate că, la antrenamente, nu a câştigat nici măcar o singură luptă împotriva mea, el a avut voie să lupte în Circus maximus împotriva mea, ca retiar. Până atunci, eu câştigasem douăzeci de lupte, bineînţeles că l-am învins şi pe Vitellius. Dar, în clipa în care mă pregăteam să-i aplic lovitura decisivă, Messalina s-a postat cu degetul mare ridicat la balustrada tribunei imperiale şi l-a graţiat. Nicidecum din cauză că luptase cu multă vitejie, nu, el făcea partea din acea

clică a a conspiartorilor al căror ţel infam era acela de a-l înlătura pe împărat!”

În public se auziră strigăte precum: „Daţi-i sabia!” şi „Şi-a meritat moartea!” – Vitellius fu cuprins de o frică îngrozitoare. Mutrele indiferente ale judecătorilor începură să se rotească sub ochii lui. El îşi căută un punct de sprijin, dar nici măcar pe ce să se aşeze nu avea. O febră rece începu să-i scuture corpul. Frica de moarte, care nu-i era străină gladiatorului din el, atinse în momentul acesta noi dimensiuni. În lupta pe viaţă şi pe moarte mai exista întotdeauna o şansă. Aici, însă, un verdict de vinovăţie însemna în mod implacabil moartea. Viaţa lui era terminată. Măcar dacă ar fi murit în arenă, măcar dacă l-ar fi găurit tridentul lui Pugnax – acum, toate astea ar fi de mult în urmă. Zdrenţe de gânduri îi treceau prin creier, îl chinuiau, îl făceau să i se înmoaie genunchii, gânduri legate de Rebecca, pe care o pierduse numai şi numai din vina lui, dureri care-i fuseseră provocate la antrenament, pe „strada păpuşilor dansatoare”, înfrângerea lui din arenă şi aşteptarea febrilă a morţii. Pe Jupiter şi pe toţi zeii, ajutaţi-mă, ajutaţi-mă să mi se facă dreptate! Dar rugăciunea lui suna mai degrabă ca un blestem al disperării.

Ca de la o mare depărtare, auzi vocea tăioasă a pretorului care anunţa sentinţa. Vitellius nu înţelese decât câteva fragmente de cuvinte, dar ele îi erau de ajuns ca să-l facă să înţeleagă ce anume îl aştepta: „…e vinovat de înaltă trădare împotriva majestăţii sale împăratul… pedeapsa cu moartea… sentinţa va fi executată cu sabia.” Apoi i se făcu negru înaintea ochilor.

* * *

Îmbrăcată într-un veşmânt lung, alb, şi purtând pe cap o vitta, o bandă de lână răsucită, Vibidia, cea mai bătrână dintre vestale, cobora pe Strada Sfântă, spre Forum. Proeteasă a Focului sacru, ea era însoţită de doi lictori, care-i purtau, păşind în faţa ei pătrunşi de demnitate, legătura de nuiele. La Templul divinului Cezar, preoteasa o luă la stânga, începu să urce, cu pas greoi, cele şapte trepte ce duceau la clădirea lungă a vestalelor, şi dispăru în spatele unei porţi de bronz cu licăriri verzui, în faţa căreia lictorii rămaseră în poziţie de drepţi.

În interiorul încăperii, Vibidia era aşteptată de celelalte cinci vestale pline de îngrijorare. „Ce s-a întâmplat cu Messalina?”, s-au năpustit ele asupra noii venite.

Vibidia făcu o mişcare cu mâna, ca pentru a le opri în loc: „Mesalina e moartă.”

Tullia, la cei şaisprezece ani ai ei, cea mai tânără dintre vestale, îşi ascunse faţa în palme şi strigă: „Sfântă Vesta, o, voi sacri zei ai Romei, de ce aţi chemat-o aşa de repede la voi pe mama noastră!”

Câtă vreme se aflaseră sub incidenţa Proedriei, înaltul patronaj al fostei împărătese, cele şase preotese ale Vestei se bucuraseră de o stimă ieşită din comun. Ele erau păzitoarele focului sacru care ardea în micuţul templu, rotund ca un cerc, construit în Forum, cel mai frumos edificiu închinat zeilor din toată Roma. Acest foc, care-şi datora strălucirea şi lumina zeiţei Vesta, nu avea voie să se stingă niciodată. Cât timp el continua să ardă, nu exista niciun pericol pentru statul roman. O vestală rămânea în funcţie timp de treizeci de ani. În acest răstimp, ea trebuia să trăiască în castitate; dacă îşi încălca jurământul, era îngropată de vie. Tocmai de aceea, în afara Marelui Preot, nicio altă făptură bărbătească nu avea acces la casa vestalelor, situată în spatele micuţului templu circular.

Cu un semn, Vibidia opri întrebările ce stăteau pe buzele surorilor ei. „Înfăşuraţi-vă capul în suffibulum”, le porunci ea pe un ton aspru, „şi haideţi să ne rugăm pentru Messalina.” Vestalele o ascultară, îşi luară voalurile tivite cu purpură, le puseră peste părul lor tuns scurt şi se aruncară la pământ în faţa unei statui de marmură ce se afla pe marginea unui bazin cu apă. Ele începură să murmure melopeea, de atâtea ori exersată, a rugăciunilor. Apoi, după ce s-au ridicat, ele au tăbărât din nou pe Vibidia: „Stăpâna noastră”, a început bătrâna, ezitant, „a fost bântuită de furii. Cu şerpi în plete, cu făclii şi cu bice, acestea au împins-o pe Messalina la nebunie, astfel încât a ajuns să nu-şi mai dea seama ce face. Ea s-a folosit de absenţa divinului Claudiu pentru a se căsători cu un alt bărbat, care era capul unei conspiraţii îndreptate împotriva împăratului. În timpul ceremoniei matrimoniale, care se desfăşura în palatul ei de stat, Claudiu a pus să fie arestaţi conducătorii conspiraţiei. Ei au fost condmnaţi la moarte şi vor fi executaţi mâine. Împreună cu mama ei, Messalina se ascunsese în grădinile lui Lukullus; fiindcă şi ea se aştepta să fie condamnată la moarte. Un grup de comando al morţii, alcătuit de Narcissus, a luat-o înaintea condamnării şi a înjunghiat-o pe stăpâna noastră.”

„O, de n-ar mai fi născut-o niciodată Domitia Lepida!”, se văicăriră vestalele. „Ce prodigiu îngrozitor pentru stăpâna noastră!” – „O, zeiţă a Focului sacru al căminului, pe care Aeneas a salvat-o din flăcările Troiei, nu ne părăsi acum!”

Vibidia încercă să le liniştească pe celelalte călugăriţe.

„Cu toate că am pierdut-o pe stăpână noastră, în viaţa noastră nu se schimbă nimic. Fiţi sigure de asta. Proedria va fi preluată de o altă femeie de acelaşi rang.” Spusele ei avură darul să le liniştească pe vestale.

„Ai văzut-o cumva pe Messalina murind?”, întrebă Tullia, timid.

„Nu”, răspunse Vibidia, nu am fost de faţă la moartea ei, dar am fost martora ultimelor ei ceasuri. Ea zăcea în iarbă, în faţa mamei ei, şi plângea cu lacrimi amare. Îi era frică de moarte; fiindcă ea iubea viaţa. Eu am intervenit la împărat în favoarea Messalinei. A fost prima dată când am făcut uz de dreptul vestalelor, de a-l ruga pe împărat să o asculte, dar degeaba l-am implorat s-o cruţe pe Messalina. Urechea lui nu era deschisă decât la spusele consilierilor lui. Când m-am dus să-i transmit această veste, ea mi-a vorbit despre un bărbat tânăr, care a fost condamnat nevinovat ca făcând parte dintre conspiratori. Numele lui este Vitellius. Messalina a spus că, dacă tot nu putem să facem nimic pentru ea, atunci măcar să intervenim pentru acest Vitellius. El urmează să fie executat mâine, în zorii zilei.”

* * *

Tullianum-ul, încăperea cea mai de jos din închisoarea de sub Capitoliu, era un loc al groazei. Acolo îl duseseră pe Vitellius după ce se rostise sentinţa. El fusese aruncat acolo printr-o gaură îngustă din tavan, singurul acces la încăperea aceea întunecoasă şi sufocantă. Acum, el aştepta să fie executat. O duhoare pătrunzătoare urca, dintr-un fel de puţ practicat în peretele lateral. Acesta dădea de-a dreptul în Cloaca maxima, marele canal de scurgere, şi era folosit pentru ca delincvenţii executaţi cu fierul de ştrangulare să fie aruncaţi direct în canal.

Dar numai sclavii şi alte categorii de oameni ne-liberi erau executaţi prin ştrangulare ori crucificaţi. În calitate de cetăţean roman, Vitellius, la fel ca şi ceilalţi condamnaţi, avea dreptul la o moarte onorabilă, prin sabie – o consolare slabă pentru un condamnat la moarte.

Vitellius ajunsese la capătul puterilor. După procesul încheiat cu un verdict greşit, el vomitase la intervale apropae regulate un fel de zeamă verde. Cu membrele ţepene, aştepta ivirea zorilor.

Niciunul dintre conspiratorii care se aflau cu el aici, în Tullianum, nu-şi afla somnul. În fiecare zi, aşa suna sentinţa, pe Câmpiile lui Marte urmau să fie decapitaţi câte doi dintre conspiratori. Aceste execuţii, programate de-a lungul mai multor zile, aveau un caracter exemplar. Împăratul voia ca, pentru a descuraja astfel de tentative, pedepsirea conspiratorilor să rămână

cât mai mult timp cu putinţă în memoria romanilor. Vitellius şi Rufus fuseseră programaţi primii.

„Rufus”, îi şopti Vittelius în întuneric antrenorului său, „mor de frică înainte chiar ca sabia călăului să se fi ridicat.”

„Nu uita că eşti gladiator, ai învăţat să priveşti moartea în faţă, tu *nu ai voie* să te temi!”

„Ţie nu ţi-e frică de moarte?”

„Nu”, răspunse Rufus, „nu vreau să spun că mă bucur c-am să mor, dar nu îmi este frică. Încă de când aveam vârsta ta, m-am confruntat de atâtea ori cu moartea, încât m-am obişnuit cu ea. În afară de asta – ce să mai fac aici. Am băgat în mine, am turnat în mine, am avut muieri câte am fost în stare să suport, acum gata, s-a terminat, o dată şi o dată tot trebuie să se termine.”

Lui Vitellius îi era foarte greu să-şi oprească conţinutul stoamcului să se reverse, el îşi apăsă mâna pe gură. „Tu măcar *ai trăit*”, spuse el, „dar pentru mine, viaţa nici măcar nu a început…”

„Îmi pare rău pentru tine”, spuse Rufus, „dar nu trebuia să te atingi de Messalina. Pentru Narcissus, fiecare adept al Messalinei este un duşman al împăratului. Numai că a uitat că şi el a trecut cândva prin patul împărătesei.”

„Dar a fost un verdict greşit! Tu ştii cât se poate de bine că eu nu am participat la conspiraţie. Moartea mea i-o datorez lui Pugnax…”

„Moartea ta i-o datorezi Messalinei. Relaţia ta cu împărăteasa era ca un spin în ochiul lui Narcissus. El a fost acela care a cerut ca tu să te lupţi cu Pugnax, el voia ca tu să fii ucis sub ochii Messalinei.”

„O, dacă aş putea să mă mai întâlnesc o dată cu Pugnax în arenă”, spunea Vitellius, febril, „atunci l-aş învinge, crede-mă, l-aş omorî. La cea dintâi apariţie a mea în arenă mi-a fost frică să-l omor, acum, însă, nu aş mai avea decât o singură dorinţă, anume să-l omor.”

Prin gaura din tavan se auziră paşi. O rază slabă de lumină se străcură din tavan. „Rufus, Vitellius!”, strigă un glas, iar ecoul îl reverbera înspăimântător din pereţii umezi. Din tavan fu coborâtă o frânghie.

„Pe Castor şi Pollux”, spuse Rufus, „e vremea!”

Ceilalţi candidaţi la moarte aflaţi în Tullianum se ridicară cu greu, le căzură celor doi în braţe, plângând şi vorbind de-a valma lucruri lipsite de sens în această clipă neîndurătoare. Numai Vergilianus găsi cuvintele potrivite: „Fie ca zeii să se îndure de voi!”

Rufus şi Vitellius fură traşi cu frânghia în sus. Un centurion le puse lanţuri, un tribun le mai citi o dată sentinţa, după care în faţa delincvenţilor îşi făcură apariţia doi lictori cu snopurile lor de nuiele, li se alăturară şi patru sclavi cu făclii. În primii zori ai zilei, cortegiul acesta fantomatic-festiv îşi începu drumul prin dreptul Forumului lui Augustus, spre nord, în direcţia Câmpului lui Marte. Lui Vitellius îi veni ameţeala la gândul că, pe drumul ăsta, cu o jumătate de an în urmă, venise el în oraş; pe atunci, el fusese purtat într-o lectică, şi Messalina era aşezată în faţa lui.

El simţi cum picioarele îi deveneau din ce în ce mai grele. Cu mult efort, reuşea să pună un picior în faţa celuilalt. Teama că, cu fiecare pas pe care-l făcea, se apropia de moarte, îi paraliza picioarele. El nu mai putea să-şi mişte niciun picior. Atunci când unul dintre centurioni a încercat să-l împingă înainte, s-a prăbuşit pe pavaj.

„Sus!”, îi strigă tribunul, „sus!”, şi încercă să-l pună din nou pe picioare, „călăul nu stă după tine, focul care o să-ți ardă cadavrul s-a ridicat deja spre cer!” Vitellius încercă să se ridice, dar abia se află din nou în picioare că se prăbuşi din nou.

Tribunul ordonă ca echipa care-i escorta să se împartă în două, primii să-şi continue drumul cu Rufus la Câmpul lui Marte, el însuşi avea să se ocupe de Vitellius. El îşi trimise sclavul până la o fântână apropiată. Sclavul aduse apă în palmele făcute căuş şi i-o aruncă lui Vitellius pe faţă. Treptat, el începu să-şi revină din leşin. Exclamaţiile de uimire fură primul lucru pe care-l auzi Vitellius când fu din nou conştient. Cât îşi înălţă capul şi deschise ochii, el văzu deasupra sa silueta, îmbrăcată în alb, a unei tinere fete. Din starea de agitaţie a celor prezenţi, el trase concluzia că trebuie să se fi petrecut ceva ieşit din comun. „Amata! Amata!”, începură să strige bărbaţii, şi: „Ce noroc pe Vitellius!”

Fata zâmbea şi-i întinse mâna lui Vitellius. Ca şi când s-ar fi trezit dintr-un vis urât, el se ridică şi primi felicitările tribunului, care-i desfăcu lanţurile. „Vesta”, spuse fata pe un ton solemn, „zeiţa focului sacru îţi dăruieşte viaţa prin mine!” Lictorul îşi coborî snopul de nuiele. Descumpănit din cale afară, tribunul scutura din cap şi repeta într-una: „Vitellius, fiul zeilor!” Atunci, el înţelese că una dintre vestale îi barase drumul spre locul execuţiei şi-l graţiase după legea cea sacră.

„O dată cu această graţiere, ai dreptul să-ţi exprimi o dorinţă iar aceasta îţi va fi îndeplinită.”

A trecut ceva timp până când conştiinţa lui Vitellius a reuşit să se împace cu această întâmplare nemaipomenită. Iar ceea i se spusese acum suna mult prea fantastic. Cu numai un moment în urmă, el ar fi răspuns acestei oferte cu un strigăt: „Vreau să trăiesc!” Iar acum, nu numai că i se dăruise viaţa, dar putea să-şi exprime chiar şi o dorinţă.

În timp ce zorii se retrăgeau, făcând loc luminii zilei, Vitellius sorbea, lacom, aerul răcoros al dimineţii şi avea sentimentul că sângele lui, care se oprise în loc, începea din nou să pulseze în el. El se gândea, încordat, ce anume ar fi trebuit să-şi dorească. Dar, confruntat atât de brusc cu o realitate cu totul şi cu totul nouă, nu reuşea să găsească răpsunsul corect. Chinurile din ultimele ore îl epuizaseră peste măsură. Dar pe urmă simţi cum urca în el ura împotriva omului căruia îi datora toate aceste chinuri. Preoteasa zeiţei Vesta încă mai aştepta un răspuns.

Obligat să ia o hotărâre, Vitellius spuse: „Aş vrea să mai lupt o dată, ca gladiator, iar adversarul meu să fie Pugnax!”

Capitolul VI

Porţile grele de bronz ale Curiei se deschiseră abia în clipa când primele raze ale soarelui transformau Forumul într-o scenă strălucitoare. Senatul roman nu obişnuia să delibereze înainte de răsăritul soarelui şi după asfinţit. Înveşmântaţi în toge tivite cu purpură, senatorii se revărsau din toate direcţiile, păşeau, plini de demnitate, pe treptele care urcau spre clădirea înaltă şi îngustă, la intrarea căreia uşierii îi salutau, pe fiecare în parte, pe numele lui.

Interiorul curiei strălucea de marmură albă. Pe ambele laturi ale podelei cu mozaic ornamental se ridicau câte trei rânduri de bănci de marmură. Ele ofereau loc pentru şase sute de membri. În partea frontală se afla podiumul unde se găseau locurile celor mai înalţi funcţionari din magistratură, jilţurile celor doi consuli şi tronul împăratului. În spatele lui, într-o nişă, stătea o statuie aurită a zeiţei biruinţei, Victoria. La intrare, fiecare senator azvârlea câte un bulgăraş de tămâie într-o tigaie cu cărbuni încinşi. Fumul aromat intra, o dată cu ei, în încăpere.

Şedinţa fu deschisă de consulul Caius Pompeius. „Patres conscripti”, îşi începu el cuvântarea, v-am convocat astăzi aici din cauză că Senatul se află în pericol, încă o dată, elemente conspiratoare au încercat să acapereze putere; dar, datorită vigilenţei şi înţelepciunii consilierilor împăratului nostru, acţiunea lor a fost înăbuşită în faşă.”

Dinspre băncile senatorilor se auziră câteva aplauze ezitante. Senatorul Ollius se ridică şi strigă, agitat: „Este o ruşine pentru Senatul şi poporul roman, otrava conspiraţiei nu a pătruns numai în rândurile noastre, nici camera conjugală a împăratului nostru nu a fost cruţată…”

„Dar toţi conspiratorii şi-au ispăşit fapta plătind-o cu viaţa!”, obiectă unul dintre consuli.

Ollius răspunse: „Poate că moartea Messalinei a pus capăt trădării mârşave, dar în Forum, în clădirile publice, pretutindeni există statui care amintesc de consoarta împăratului Claudius.”

„Să fie înlăturate!”, se auzi un îndemn din rândurile senatorilor. „Jos cu ele! Faceţi var din marmura din care au fost ridicate statuile Messalinei!”

„Tocmai de aceea”, începu din nou Ollius, „solicit ca Messalina să fie declarată duşman al statului şi ca asupra ei să fie pronunţată sentinţa de

Damnatio Memoriae.”

Solicitarea fu întâmpinată cu aplauze şi strigăte de aprobare. Ea prevedea ca tot ceea ce ar putea aminti de femeia urâtă acum de toată lumea, toate inscripţiile cu numele ei, imaginile şi statuile să fie îndepărtate sau distruse. Sentinţa de damnatio interzicea chiar şi păstrarea de portrete aflate în proprietate persoanlă între cei patru pereţi ai casei.

După ce această solicitare a fost aprobată în unanimitate, a luat cuvântul consulul Quintus Veranius: era în cel mai înalt interes al statului, ca împăratul să-şi găsească o nouă soţie. Claudius ar fi dat de înţeles că avea să respecte o decizie a Senatului roman în acest sens. Având în vedere cele trei căsnicii nefericite ale imperatorului, lucrul acesta era cât se poate de neobişnuit, totuşi, lăudabil şi înţelept. „De aceea, onorabili Patres conscripti, eu vă pun acum următoarea întrebare: Care, dintre toate femeile Romei, se distinge prin origine aristocratică, fertilitatea şi curăţenia moravurilor în asemenea măsură, încât să-i fie atribuită, drept consoartă, lui Tiberius Claudius Nero Germanicus?”

Drept răspuns, din sală se ridică o larmă de nedescris. Fiecare senator striga un alt nume. Cel mai tare dintre toţi striga Ollius: „Luaţi-o pe Claudia Ollia! Ea e cea mai fertilă şi cea mai frumoasă! Luaţi-o pe Claudia Ollia!”

„Cum, tu rosteşti numele propriei tale soţii?”, se interesă un vecin al lui Ollius.

„Fireşte”, răspunse acesta. „De mult vreau să mă despart de ea, de vreme ce, de şapte ani, mă fericeşte în fiecare vară cu câte un copil. Şi când te gândeşti că nu are decât douăzeci şi cinci de ani! E cuminte şi credincioasă, ar fi o bună împărătească.”

Până la urmă, se discută în grupuri mai mici până când, într-un târziu, nu mai rămaseră decât trei candidate: Aelia Paetina, Lollia Paulina şi Iulia Agrippina. Cu Aelia, Claudius mai fusese căsătorit o dată, în cea de-a doua lui căsnicie, de altfel, avea şi o fiică cu ea. Lollia trăise experienţe deosebite. Caligula i-o răpise mirelui ei, se însurase cu ea şi o respinsese pe urmă, interzicându-i să se mai culce vreodată cu un bărbat. Agrippina trecuse deja prin două căsătorii. Numai că ea era nepoata lui Claudius, aşadar, rudă de sânge. Toate trei erau frumoase.

Consulul Quintus Veranius încercă să facă linişte în adunare. După aceea, întrebă: „Doreşte cineva să ia cuvântul?”

Cel care ridică mâna fu Narcissus. Ca fost sclav, consilierul împăratului nu făcea parte din senat, cu toate astea, el avea dreptul să ia cuvântul în faţa

acestuia ca oricare alt cetăţean, dacă senatul era de acord. Narcissus pledă în favoarea Aeliei: „Senatori, voi, cei mai onorabili dintre toţi romanii, drept recunoaştere a meritelor mele în neutralizarea ruşinoasei conspiraţii împotriva împăratului nostru, voi mi-aţi oferit ordinul Chesturii. Pentru lucrul acesta, vă datorez cele mai profunde mulţumiri!” Din rândurile senatorilor se auzi un freamăt, în timp ce unii tuşeau aluziv; căci toată lumea aflase deja că arogantul Narcissus considerase această distincţie ca fiind neînsemnată faţă de meritele lui. „Acum, însă”, continuă el, „ascultaţi şi sfatul meu în ceea ce priveşte alegerea unei noi soţii pentru împărat. Oare nu a avut Claudius o căsnicie fericită, înainte ca această trădătoare, al cărei nume evit să-l mai rostesc, să fi intrat în viaţa lui? Oare Claudius nu a fost un soţ fericit în timpul căsniciei lui cu Aelia Paetina? Fericirea aceasta l-ar fi însoţit până astăzi iar dezbaterea aceasta nu ar mai fi avut obiect, dacă această curvă nu şi-ar fi atras în modul cel mai infam cu putinţă favorurile împăratului. Nu atracţia, şi cu atât mai puţin dragostea a fost aceea care a făcut-o să aducă pe lume doi copii, ci setea de putere. Iar dacă mă uit la celelelalte două candidate, atunci mă întreb dacă nu cumva acestea nu sunt atrase, şi ele, de influenţă şi putere, când de fapt e vorba de o chestiune în care inima ar trebui să joace rolul principal!”

Strigăte de protest şi râsete dispreţuitoare îi înterupseră discursul. „Aelia”, încercă din nou Narcissus să se facă auzit, „Aelia este mai presus de orice bănuială. Şi astăzi, inima ei îi aparţine împăratului. Fiica lor comună, Antonia, îmi pare o garanţie a faptului că Aelia va şti să le fie o mamă bună şi celor doi copii ai acestei curve. De aceea, domnilor senatori, eu unul vă rog să votaţi pentru Aelia Paetina. Ea este aceea care trebuie să devină consoarta împăratului!”

Aplauzele fură mai degrabă măsurate. După ce Narcissus s-a aşezat la loc, s-a ridicat Callistus, cel de-al doilea consilier al împăratului. Pledoaria lui era în favoarea Lolliei, mai cu seamă că el se îndoia de faptul că împăratul Claudius ar mai fi interesat să-şi reia relaţiile cu Aelia. La urma urmelor, trecuse atât timp de când se despărţiseră, şi la urma urmelor, el, împăratul, acceptase divorţul. Ar fi periculos dacă o femeie precum Aelia, care se trăgea din spiţa atât de respectată a Tuberonilor, ar deveni soţia împăratului; căci ar fi prea multe interesele ei pentru propria familie. Lollia Paulina, dimpotrivă, era fiica fostului consul Marcus Lollius, interesele de familie erau departe de ea, ea însăşi nu avea copii, aşadar nu era cazul să apară manifestări de gelozie, ea ar putea să le fie o bună mamă vitregă

tuturor celor trei copii ai lui Claudius. Callistus nu uită să pomenească şi de farmecul fascinant al Lolliei, care-l încântase deja pe Caligula.

Cuvântarea în favoarea acestei candidate avu deja un impact mai mare asupra senatului. Acum însă se ridică şi cel de-al treilea consilier al împăratului. Pallas începu să pledeze pentru cea de-a treia candidată.

„Dacă voi vorbi în favoarea Agrippinei, această femeie de mare nobleţe şi de viţă aleasă, atunci n-am s-o fac numai din cauză că tatăl ei a fost legendarul Germanicus; noi toţi, senatori şi romani de rând, avem multe de îndreptat în ceea ce o priveşte pe această femeie. Destinată morţii de către Caligula, această femeie a trăit ani de zile într-un exil nedrept. Şi oare nu este un semn prevestitor al zeilor, faptul că ea a supravieţuit în toţi aceşti ani? Agrippina este de o fertilitate demonstrată şi, în pofida tuturor loviturilor destinului, de o tinereţe înfloritoare. Moralitatea ei este dincolo de orice îndoială, de vreme ce se număra printre adversarele cele mai hotărâte ale Messalinei. Fiul ei din prima căsnicie, Ahenobarbus, este un nepot al marelui Germanicus şi în venele lui curge sânge iulian şi claudian. Oare e cazul ca această femeie să intre într-un alt neam, care, datorită ei, va putea apoi să se laude cu înaintaşi mai celebri decât familia împăratului?”

„Obstacolul care stă în calea acestei legături”, obiectă consulul Caius Pompeius, „este chiar legea romană, împăratul şi Agrippina sunt rude de sânge.”

Pallas răspunse cu un zâmbet subţire: „Oare de ce să nu legalizăm noi ceea ce, de la Caligula încoace, a devenit oricum obicei, şi anume ca împăraţii să se însoare cu femei din propria familie?”

„În privinţa asta, Agrippina are într-adevăr foarte multă experienţă!”, strigă Ollius, făcând aluzie la relaţia pe care a avut-o cu fratele ei, Caligula.

Pallas continuă să vorbească, de parcă nu ar fi auzit intervenţia: „E drept că la noi, la romani, căsniciile cu fiice ale fraţilor sunt neobişnuite, în alte ţări, ele sunt însă un adevărat obicei. Şi chiar în ultima vreme, legislaţia noastră s-a modificat fundamental. Astăzi sunt permise lucruri care ieri mai erau încă interzise, în schimb sunt pedepsite lucruri care, taţilor noştri, nu le atrăgeau nicio pedeapsă. De ce să nu aibă voie Claudius să se însoare cu Agrippina, mai cu seamă că el nu face niciun secret din faptul că înclinaţia lui pentru ea o depăşeşte cu mult pe aceea a unchiului.”

Cuvântarea lui Pallas îi convinse pe senatori. După o discuţie scurtă, ei luară decizia să-i recomande împăratului căsătoria cu nepoata lui, Agrippina. Când porţile Curiei fură deschise şi senatorii începură să se

reverse afară, vestea se răspândi în Forum cu iuţeala unui incendiu. Pallas pregătise totul. Oamenii se adunau în grupuri şi alcătuiau coruri care strigau: „Agrippina pentru împărat! Agrippina pentru împărat!”. Astfel ei trecură pe străzile care duceau spre palat, unde se adunase o mare mulţime de oameni care-şi manifesta dorinţa strigând: „Agrippina pentru împărat!”

* * *

Pe Via Ostiensis, şirurile de care, catâri şi cărăuşi de marfa păreau să nu se mai sfârşească. Încărcaţi cu avutul lor, de cele mai multe ori sărăcăcios, evreii se străduiau să ajungă în port, acolo unde era deja pregătită o flotă de două sute de corăbii comerciale. Un decret al împăratului îi exilase pe toţi evreii din Roma. În decret se spunea că ei erau o permanentă sursă de răzmeriţă şi că se împotriveau majestăţii sale împăratului. După ce aduceau la Roma cereale din Egipt şi Africa de nord, la întoarcere, corăbierii îi luau la bord pe evrei – un exod nemilos.

Copiii şi oamenii tineri plângeau. Ei se născuseră la Roma, aici se simţiseră acasă şi nu voiau să plece într-o ţară străină. Familii întregi fuseseră destrămate, mulţi evrei îşi pierduseră urma, fugiseră din urbe, îşi cumpăraseră documente de cetăţenie falsificate. Jumătate din evreii din Roma reuşiseră, poate, să se sustragă ordinului de expulzare într-un fel sau altul. Dar alte mii dintre ei nu aveau ce face. Ei îşi purtau legăturile în spinare şi cântau cântece sfâşietoare de jale, care trezeau un sentiment de compasiune până şi în sufletele atât de aspre ale romanilor aflaţi pe marginea străzii. Ostia era un oraş-port, cu mai multe feţe. În jurul portului propriu-zis care, de când venise la putere Claudius, era un singur şantier, se îngrămădeau casele micuţe ale pescarilor şi vaporenilor, prăvălii, bordeluri şi depozite de marfă. În centrul oraşului fuseseră construite prepodenrent acele insulae cu patru etaje. În districtele de la margine locuiau, dimpotrivă, oamenii de afaceri bogaţi şi romanii bine situaţi, şi anume, în vile generoase, asemenea celor dintr-o luxoasă staţiune marină.

Lângă digul portului, chestorii din Ostia organizaseră puncte de înregistrare. Fiecare evreu care se îmbarca pe o corabie trebuia să se înregistreze. Coada alcătuită din oameni care plângeau sau priveau resemnaţi în gol ajungea de la dig până la vărsarea Tibrului. Frica de viitor li se putea citi pe faţă.

Vitellius se agita de-a lungul şirului lung de oameni. „Cunoşate cineva o fată pe nume Rebecca?”, întreba el tot mereu. Unii scuturau din cap, alţii răspundeau că ştiau pe cinvea cu numele Rebecca, dar de fiecare dată

constata că nu era vorba de aceea pe care o căuta el. Merse mai departe, privirea lui cercetă nenumărate chipuri, din care se întorceau priviri pline de durere şi suferinţă. Rebecca nu era de găsit.

Poate că şi ea se ascunsese, poate că reuşise să fugă de soldaţii împăratului. La capătul cozii, Vitellius văzu corăbii fără număr, care ancoraseră aici, veliere burtoase, cenuşii de la praful de cereale, vase primitive, fără niciun fel de amenăjări pentru transportul de oameni. Până la o sută de evrei erau mânaţi și înghesuiţi pe câte o astfel de corabie, unde încercau să-şi găsească un locşor în care să-şi poată depune legăturile, să se aşeze sau chiar să se întindă.

„Nu eşti tu tinerelul care, nu de mult, m-a întrebat de Kaatha?” Vitellius se întoarse şi-l recunoscu pe bărbatul căruia i se adresase atunci, în Transtiberim. „Da, eu sunt acela”, spuse Vitellius, „e şi el aici?” – Străinul tăcea; Vitellius aştepta un răspuns. „Ai văzut-o cumva pe Rebecca?”, întrebă el din nou.

„Pe Rebecca? – Da”, spuse omul. „Dar,” – el se uită în jur să vadă dacă nu trăgea careva cu urechea – „Kaatha a reuşit să rămână.”

„Şi o lasă pe Rebecca să plece singură?”

Evreul ridică din umeri.

„Şi Rebecca unde e? Am căutat-o pretutindeni.”

„Acolo”, îi răspunse bărbatul. „Trebuie să fie într-una din primele corăbii.”

Vitellius îi mulţumi şi porni în fugă spre direcţia pe care i-o indicase străinul. Grăbiţi, ochii lui străbătură vălmăşagul de oameni şi de bagaje de la bordul vaselor. Şi iat-o – înghesuită într-o corabie – iat-o şezând pe Rebecca, cu capul sprijinit în palme şi privirea îndreptată spre uscat.

„Rebecca!”, strigă el şi începu să-şi agite ambele braţe. „Rebecca!”, zbieră el cât putu de tare. Comenzile echipajului, care tocmai se pregătea să ridice pânzele, acoperiră strigătele lui Vitellius. Atunci, el îşi smulse tunica de pe trup şi se aruncă în mare.

Pe corabia care tocmai ridica ancora cineva îl zări pe bărbatul care înota în mare. Acela îi făcu un semn Rebeccăi şi îi atrase atenţia supra lui. Acum îl recunoscuse şi ea. Disperată, ea îi împinse în lături pe oameni şi ajunse până la peretele bordului. „Vitellius! Vitellius!” Rebecca întinse braţele spre el, neajutorată. Ochii ei plângeau, gura ei încerca să schiţeze un zâmbet ezitant, în timp ce capul ei se mişca dintr-o parte într-alta. Expresia de pe chipul ei marcat de durere părea să formuleze o singură întrebare: de ce?

Vântul se repezea cu zgomot în pânze şi împinse corabia dinspre dig înspre larg. Epuizat, Vitellius înotă înapoi la mal şi privi în urma corăbiilor care ridicau ancora una după alta îndreptându-se spre orizontul nesfârşit. El ştia că acolo, în larg, undeva în orizontul acesta dispărea fericirea vieţii lui.

* * *

Cel mai mare şantier din tot Imperiul roman se afla la est de Roma, în apropierea oraşului Alba Fucens, unde 30.000 de sclavi munceau de aproape unsprezece ani zi şi noapte. Obiectivul giganticului proiect era asanarea lacului Fucino, în care nivelul lacului oscila într-una. Cezar însuşi plănuise deja asanarea lui, acţiune ce promitea o suprafaţă de păşune mare de 150 de kilometri pătraţi.

Ambiţioasa iniţiativă ajunsese să se transforme într-un proiect de prestigiu din cauză că Narcissus, conducătorul lucrărilor de planificare, încerca să supraliciteze în disputa cu rivalul său, Pallas, celălalt consilier al împăratului. Pallas era, fără doar şi poate, cel mai influent bărbat din Roma după împărat, şi asta, de când o popusese în Senat pe Agrippina drept soţie a împăratului şi de când Claudius se căsătorise cu Agrippina. Între timp, era un secret public faptul că această căsnicie nu era tocmai fericită. Agrippina acapara tot mai multă putere de partea sa. Şi, deoarece avusese o relaţie cu Pallas, acesta din urmă era un fel de împărat din umbră. Romanii se temeau de influenţa lui.

Narcissus îi recomandase împăratului proiectul acesta de miliarde cu motivaţia că, dacă el l-ar prelua, s-ar găsi destui romani bogaţi care să asaneze lacul şi care să ia apoi terenul fertil, astfel câştigat, în proprietatea lor. Pentru a se deversa apele lacului, trebuia săpat un canal lung de cinci kilometri şi jumătate care se vărsa într-un fluviu. În acest scop, trebuia străpuns un munte imens şi văi întregi urmau să fie regularizate. Această muncă era executată, în ture de câte opt ore a câte zece mii de oameni, de către sclavi, prizonieri de război sau condamnaţi pentru delicte grave de pe întreg cuprinsul imperiului, cărora li se lăsase libertatea să aleagă între pedeapsa cu moartea şi munca forţată pe lacul Fucino.

Din această cauză, de unsprezece ani, uriaşul şantier de pe lacul Fucino era scena unui mare număr de bătăi şi omoruri. Femeile evitau zona, făcând un ocol mare. O bucată de carne, câteva fructe, o monedă mică erau adeseori prilejul unor adevărate bătălii între găşti. Aceşti paria ai societăţii romane erau cazaţi în corturi şi hrana lor era asigurată de imense bucătării de campanie. În timpul orelor de muncă, ei luau pământul cu palmele goale

şi-l aruncau în coşuri de nuiele, cărându-l apoi în pas alergător în locurile prevăzute pentru asta. În această imensă aglomerare de bărbaţi existau numeroase amoruri şi intrigi. Cine nu murea de foame şi de epuizare, se alegea cu capul crăpat în cine ştie ceartă sau încăierare. În afară de viaţă, bărbaţii aceştia nu prea aveau nimic de pierdut – iar această viaţă a lor, numai demnă de trăit nu era.

Când canalul fusese terminat, Narcissus organiză, pentru împărat, înainte ca ultimul baraj de pământ să fi fost înlăturat şi ca apa să înceapă să curgă din lac, o serbare de proporţii incredibile. Claudius a dorit ca navele de război să ofere o veritabilă bătălie navală. În scopul acesta, ambarcaţiunile trebuiau transportate pe uscat kilometri întregi pentru a fi apoi puse pe apă la faţa locului. Ele aveau nevoie de 19.000 de oameni în total, pentru a avea echipaje complete. Pentru recrutarea acestora, Claudius a deschis porţile închisorilor, dar i-a angajat şi pe cei mai puternici dintre muncitorii de la canal. Pentru ca unul sau altul dintre marinari, ori chiar echipaje întregi, să nu-şi părăsească vasele şi să fugă, Narcissus a amplasat de-a lungul malurilor lacului bărci mari în poziţie de luptă. În ele, a postat mii de soldaţi care să zădărnicească orice tentativă de evadare cu suliţa.

În afara vaselor cu amatori au mai fost aduse şi echipaje veritabile, au fost implicate manipule şi escadre ale pretorienilor, ale căror vehicole erau dotate cu catapulte fiind, astfel, superioare tuturor celorlalte. Narcissus alesese şi gladiatori din Circus magnus, pentru a-i pune să lupte om la om pe punţile corăbiilor. Punctul culminant al luptelor de gladiatori trebuia să fie o nouă confruntare între Pugnax şi Vitellius.

Graţierea lui Vitellius de către Messalina, condamnarea lui şi, ulterior, salvarea lui de către intervenţia vestalei Tullia generase, la romanii atât de iubitori de bârfe, cel mai viu interes. Faptul că el nu îi ceruse vestalei aur şi bani, ci o nouă luptă împotriva temutului gladiator Pugnax, le provocase romanilor un uriaş entuziasm. Fie şi numai pentru faptul că nimeni nu credea că el l-ar fi putut învinge pe Pugnax, simpatia tuturor era de partea lui.

Cu câteva zile înaintea marelui spectacol, romanii şi locuitorii din regiune sosiseră deja şi se instalaseră pe colinele din preajmă în corturi sau umbrare, printre negustorii gălăgioşi. Deoarece situaţia aprovizionării, în capitală, era iarăşi critică, romanii răsfăţaţi procurau alimente de la populaţia rurală, oferind, la schimb, articole de îmbrăcăminte, podoabe şi fel de fel de articole de uz casnic. Multe dintre vapoarele cu care evreii fuseseră scoşi

din ţară nu ajunseseră la locurile de destinaţie; nimeni nu ştia prea bine din ce cauză – dacă din cauza unor furtuni ori pentru că echipajele ar fi fost copleşite de pasagerii fără voie. În orice caz, flota romană care transporta cereale nu mai dispunea decât de o treime din capacitatea obişnuită. Cerealele şi pâinea erau, în consecinţă, insuficiente. Pentru a evita tulburările sociale, Claudius folosi o reţetă de atâtea ori verificată: el puse să se organizeze o mare serbare.

Colinele populate de oameni din preajma lacului Fucino îi confereau peisajului aspectul unui imens amfiteatru. Vânzătoii de cereale ofereau, în ulcioare de lut, limonadă cu oţet, negustorii de orătănii din Campagna frigeau pui, fumul gras urca dinspre focurile negustorilor de peşte, iar prostituatele de la Circus maximus îşi mutaseră pentru o vreme reşedinţa şi-şi ofereau serviciile pe pajiştea înverzită. Soţiile furioase se păruiau pe la spatele bărbaţilor lor. Tufişurile de pe malul lacului erau insuficiente, de aceea, încurajaţi de îndemnuri vulgare, oamenii îşi făceau treaba sub ochii tuturor.

Sunetele fanfarei anunţau sosirea împăratului. Înconjurat de treizeci de pretorieni cu scuturi roşii, care loveau de-a valma în mulţime, atunci când poporul nu se trăgea înapoi, el păşi spre tribuna împodobită festiv de pe malul lacului. Claudius purta o mantie somptuoasă de comandant de oşti, tivită cu aur, dar capul lui chel şi mersul şchiopătat nu puteau să te facă să nu-i ghiceşti vârsta. Cu totul altfel stăteau lucrurile cu femeia care îl însoţea: Agrippina.

Într-un veşmânt transparent, ţesut cu fir de aur, cu capul cu pieptănătură severă lăsat puţin pe spate, ea nu-i lăsa publicului care aplauda politicos nici cel mai mic dubiu în ceea ce priveşte răpsunsul la întrebarea care dintre ei doi deţinea cu adevărat puterea. Agrippina le zâmbea maselor, cu toate că abia dacă era cineva care să-i întoarcă zâmbetul.

Tribuna de onoare cuprindea aproape o mie de spectatori, senatori, înalţi funcţionari şi preoţi, care îşi aveau locurile lor de onoare şi în Circus maximus. Nimănui nu-i scăpă faptul că nu împăratul dădu semnul de începere a jocurilor, ci Agrippina. Într-o larmă asurzitoare de tobe, ţimbale şi trâmbiţe, cincizeci de nave echipate cu cârlige de abordaj porniră unele spre altele. Cei care mânau sclavii îi biciuau pe vâslaşii care şedeau în câte două şi trei rânduri suprapuse. Curelele de piele mânjite cu sânge lăsau urme de nevindecat pe spinările sclavilor înlănţuiţi, crestându-le pielea adânc. Ordinele tăioase răsunau pe deasupra lacului. Cu cât se deplasau mai

repede navele, cu atât mai excitat striga publicul, cu atât mai tare striga şeful vâslaşilor: „Citius, citius – mai repede, mai repede!”

Trosnind, pintenul de abordaj al unei trireme se înfipse în burta primei nave. Apa începu să intre, trăgându-o cu prova în jos. Din cauză că pintenul de fier se înfipsese adânc, şi celălalt vas fu împins în jos. Acum, şi alte nave se izbeau una de alta, câteva se răsturnară. Sclavii urlau: înlănţuiţi de băncile lor, ei se scufundau în adâncuri. Într-o porţiune a lacului se prinseseră unul într-altul cel puţin douăzeci de vase. Cu vâslele, cu bâte şi cu săbii scurte, echipajele se luptau între ele, încercau să se împingă unul pe altul în apă sau să le reteze braţele scalvilor de la vâsle pe una din părţi, ca să facă nava imposibil de manevrat. Urletele lor de durere nu răzbăteau până la mal; publicul zbiera de încântare şi acoperea larma acţiunilor de luptă. De undeva fu aruncată o făclie aprinsă sub puntea unei ambarcaţiuni, în câteva secunde, vapoarele erau deja în flăcări. Fumegând şi sfârâind, primul dintre ele se aşeză pe o parte şi dispăru, bolborosind, sub suprafaţa apei, care începu să se coloreze în brun şi roşu. Cadavre cu braţele şi picioarele desfăcute pluteau pe lac, printre braţe retezate, bâte şi scuturi. Membri ai echipajelor, care încercau să se salveze înotând până la malul apropiat, erau împiedicaţi de paznici să iasă din apă. Cu picioarele, aceştia le împingeau capetele sub apă, în vreme ce alţii înfigeau suliţele în ei până când aceia nu mai dădeau niciun semn de viaţă.

În timp ce pe apă era în plină desfăşurare bătălia navală, sub tribună, acolo unde se aflau sălile de aşteptare şi vestiarele gladiatorilor, se întâlneau doi bărbaţi care nu se mai văzuseră de luni de zile: Vitellius şi Pugnax.

Pugnax îşi abandonase cariera din Circus maximus, evident, din cauza dezamăgirii cauzate de faptul că, după executarea lui Sulpicius Rufus, nu fusese numit urmaşul acestuia. El îşi câştigase rapisul, bastonul libertăţii, de douăzeci şi unu de ori, prin douăzeci şi una de victorii, aşadar avea dreptul să renunţe oricând. Gurile rele împrăştiaseră zvonul că, pentru declaraţiile făcute de el la procesul împotriva conspiratorilor, ar fi primit o sută de mii de sesterţi de la cineva din anturajul împăratului. Dar dorinţa lui Vitellius îl atinsese pe Pugnax în onoarea lui. Dacă ar fi refuzat această luptă, el şi-ar fi pierdut renumele şi ar fi trecut drept laş. Nu avea cum să refuze.

După graţierea lui nesperată, Vitellius se întorsese la şcoala de gladiatori. Lentulus, noul conducător, a ştiut cum să aplaneze, cu tact, tensiunile dintre tânărul gladiator devenit, dintr-o dată, atât de popular, şi echipa gladiatorilor cu state vechi de serviciu. Vitellius se dedicase cu mai multă duritate ca

oricând disciplinelor de luptă, el se apărase bărbăteşte împotriva urşilor din Alpi şi a râşilor din Tracia. Chiar şi în lupta cu pumnii ieşise în evidenţă şi ajunsese să-şi antreneze muşchii asemenea unui sclav celt.

Acum, Pugnax păşi în calea lui Vitellius, scoase un cocoş cu capul retezat, dar care mai palpita, şi i-l aruncă lui Vitellius la picioare. „Fie ca acest animal al ghinionului să-ţi aducă ghinion”, şuieră el printre buzele strânse. Vitellius făcu un pas înapoi. El se uita, fără să înţeleagă, la cocoşul care murea. Când îl privi pe Pugnax, în ochii săi licărea o ură rece. El nu spuse niciun cuvânt. Deodată, însă, îşi scuipă adversarul în faţă. Dintr-un salt, Pugnax se aruncă asupra lui. „Jigodie ce eşti!”, strigă el, am să-ţi rup toate oasele. Dar băiatul reuşi să scape cu iscusiţă din strânsoarea turbatului.

Sclavii care-i aşteptau ca să-i ungă îi despărţiră din încăierare şi-i duseră pe cei doi în colţuri opuse, ca să-i pregătească pentru luptă.

„E turbat de furie”, îi spuse lui Vitellius secundantul său, „ai mare grijă!”

Vitellius răspunse liniştit: „Furia lui e aliatul meu cel mai de preţ; fiindcă, în arenă, nu burta e cea care învinge, ci capul!” Sclavul îl bătu pe umăr plin de admiraţie. „Ai să învingi, Vitellius. Dreptatea are să învingă.” – „Da”, spuse Vitellius, „nu-mi pare rău că l-am provocat la luptă.”

Tribunele se zgâlţâiau sub agitaţia publicului, structura de susţinere ameninţa să se părăbuşească în orice moment. Sclavii care ţineau armele şi scuturile aruncau priviri speriate în sus, spre grinzi.

Vitellius lupta ca trac, Pugnax ca samnit, disciplina preferată a împăratului Claudius. Amele şi echipamentele cu totul diferite presupuneau şi tehnici de luptă care nu aveau nimic în comun.

Samniţii luptau cu o sabie scurtă şi dreaptă şi cu armuri grele, tracii, dimpotrivă, cu sabie curbă şi cu un coif cu apărătoare pe faţă. Pe braţul drept, ei purtau un bandaj şi la tibiile ambleor picioare aveau apărători din piele, în vreme ce, la samniţi, numai piciorul stâng avea tibieră. În timp ce samniţii se ascundeau după un scut lung şi greu din piele, tracii foloseau doar un scut mic şi rotund. Unei mai bune protecţii, pe care o oferea cel dintâi, cel de-al doilea îi opunea o mai mare mobilitate.

A durat mult şi a fost nevoie de o mare experienţă, până când echipamentele gladiatorilor au fost fixate pe ei. Pugnax şi Vitellius se supuneau procedurii, în vreme ce fiecare îl fixa pe celălalt din colţul lui. Privirile pline de ură ale celor doi păreau să spună acelaşi lucru: „Eu am să te ucid. Eu – pe tine.”

Cei doi gladiatori fură conduşi afară. Sclavii le purtau armele. Când Vitellius ieşi din încăperea întuncată de sub tribună în lumina puternică a soarelui, i se oferi o privelişte înspăimântătoare. Apa cea verde a lacului Fucino se colorase în roşu. Părţi ale epavelor, făcute ţăndări şi carbonizate, pluteau pe suprafaţa apei, printre cadavre cu veşmintele umflate. Încă mai existau naufragiaţi care încercau să ajungă la mal; dar nici măcar unul nu a reuşit să treacă de barajul paznicilor. De fiecare dată când unul dintre aceşti nefericiţi ajungea la barajul din bărci, paznicii îl călcau pe mâini şi, fără niciun pic de milă, îi dădeau, cu lancea, lovitura mortală. Pe mal, spectatorii urlau de bucurie.

Vitellius şi Pugnax urcară, însoţiţi de purtătorii de arme, la bordul a două vapoare care îi aşteptau de-a stânga şi de-a dreapta tribunei. Câte şaisprezece vâslaşi, comandanţi de un maistru care mânuia biciul, le-au conferit ambarcaţiunilor o viteză mare şi cea mai bună manevrabilitate. Fără pinte de abordaj şi fară niciun fel de blindaj, vasele le serveau gladiatorilor numai ca platformă de luptă, ca arenă mişcătoare.

Acum, luptătorii îşi luară o postură marţială. Vitellius îşi primi sabia curbată, lui Pugnax îi fu înmânată sabia scurtă. Ca la un ordin, cei doi îşi întinseră armele spre cer şi strigară în sus, spre tribune: „Ave, Cezar, muritorii te salută!” Se vedea cum împăratul îşi ridică braţul, plin de mândrie, şi salută într-o parte şi într-alta. Femeia care şedea lângă el privea, indiferentă, spre cer. În vreme ce ambarcaţiunile celor doi, cu figurile lor de galion, înarmate până în dinţi pe punte, se îndepărtau într-un arc amplu pe lac, la tribună se încinse o discuţie aprinsă, care dintre cei doi oponenţi avea şansele cele mai mari. La tarabele caselor de pariuri, şansele erau apreciate la 2:1 pentru Pugnax; căci Pugnax continua să treacă drept invinvibil. Nu la fel stăteau lucrurile în rândurile oaspeţilor de onoare.

„El nu mai este un tiro”, se aprinse soţia unui senator, „a trecut de stadiul de recrut. Orzul i-a umflat muşchii, dar talia îi este la fel de subţire ca aceea a unui actor care joacă rolul Elenei.”

Pe soţul ei, vorbele acestea nu părură deloc să-l bucure. „Păcat de anii lui frumoşi, care se vor pierde!”, repeta el într-una. „Păcat de anii lui frumoşi care se vor piede!”

Asta avu darul să o înfurie pe femeie: „Cu sângele fierbinte al lui Pugnax o să poţi să-l vindeci pe frate-tău de epilepsie”, strigă ea nervoasă. Sângele cald al gladiatorilor ucişi avea mare căutare, era considerat un panaceu universal.

„Iuţeala lui va fi cea care va decide lupta”, cosidera consulul Quintus Veranius, care vorbea cu însoţitorul din stânga lui, „Pugnax a ales armele neadecvate pentru această luptă.”

„În ultima vreme nu s-a mai antrenat”, obiectă însoţitorul lui. „Eu cred că a ales armele potrivite. Vitellius, care este mai rapid, nu o să aibă ce să-i facă, fiindcă Pugnax pare el mai greoi, dar nu-i oferă nicio suprafaţă de atac. Şi, fiind mult mai experimentat, el va aştepta prilejul şi-i va administra lovitura mortală.”

Consulul era de altă părere, subliniind-o cu un gest al mâinii: „Puştiul îşi cunoaşte adversarul. Este inteligent şi are mai multă putere decât avea la prima lui luptă. Vitellius are să caute să decidă lupta rapid. La urma urmelor, el ştie că timpul lucrează în favoarea lui Pugnax!”

„Păcat de anii lui frumoşi care se vor pierde!”, constată senatorul pentru a nu se ştie câta oară.

La vederea tânărului Vitellius, o romană deosebit de elegantă, căreia doi sclavi cu pielea închisă la culoare îi făceau vânt cu două evantaie mari din pene de struţ, fu cuprinsă de entuziasm, îşi aruncă în sus perna de pe scaun şi exclamă: „Ah, cât o s-o invidiez pe Venus Anadyomene, dacă puştiul o să se scufunde la ea, în apă!”

Un răpăit de tobe vesti începutul luptei, reducând tribunele la o tăcere încordată. Acum, cele două nave ale gladiatorilor stăteau faţă în faţă, la o distanţă de douzeci de metri. Doi sclavi le înmânară luptătorilor scuturile. Toată lumea aştepta cu încordare semnalul trâmbiţelor. Pugnax privea concentrat scândurile punţii. Vitellius aruncă o privire spre ţărm. Spectatorii de pe coline se ridicaseră. Împăratul zăcea, moale, în jilţul lui şi-şi întinse picioarele în faţă, în spatele lui putea fi recunoscut Narcissus iar Pallas şedea lângă Agrippina.

În faţă, în primul rând, şedeau preoţii, iar în mijlocul lor, vestalele. Lui Vitellius i se păru a o recunoaşte pe Tullia, cea care îi salvase viaţa. Nu încăpea nicio îndoială, chiar dacă toate arătau la fel, voalurile albe peste părul tuns scurt, trebuia să fie Tullia. El o recunoscu după poziţia caracteristică, uşor înclinată într-o parte, a capului.

Vitellius nu simţea niciun pic de frică.

Atunci răsună semnalul de trâmbiţe. Vâslele ambarcaţiunilor se ridicară cu grijă, coborâră în apă, ieşiră din nou la suprafaţă. Cele două nave se apropiau, încet, una de alta. Pugnax se ascunsese în spatele scutului lung, astfel încât abia dacă putea fi recunoscut. Vitellius îşi ţinea scutul rotund

lipit de partea stângă a trupului, balansându-și uşor sabia curbată în mână. Cu picioarele larg desfăcute, el luneca în direcţia din care venea adversarul lui. În vreme ce Pugnax stătea la pândă, încemenit în spatele scutului său, Vitellius îşi rotea sabia curbată în cercuri din ce în ce mai largi. Nu exista niciun dubiu în legătură cu cel care avea să deţină iniţiativa în această luptă.

Să fi fost oare împrejurimile neobişnuite, conştiinţa de sine sporită sau, pur şi simplu, nevoia sălbatică de răzbunare, care-i răpise lui Vitellius orice urmă de frică? De câte ori nu se gândise el deja la moarte? De două ori o văzuse chiar venind spre el: dar acum? – Nu. El ştia că avea să învingă şi să-i împlânte odiosului denunţător sabia între coaste, fără să-i mai dea cuiva posibilitatea să-l graţieze. Doar că trebuie să fie iute, iute ca fulgerul, el trebuie să fie atât de iute, încât Pugnax, în armura lui greoaie, să nu aibă timp să reacţioneze. Dar oare cum putea să ajungă la el, de vreme ce scutul lui nu-i lăsa nicio zonă pentru atac. Pugnax era vulnerabil numai din spate.

Vitellius îi facu un semn cu bărbia maestrului său să facă o manevră bruscă prin stânga. Dintr-o dată, vâslele biciuiră apa. Ca un cal în galop, prova se ridică din apă, apoi coborî din nou. Vitellius încerca să-şi balanseze sabia lui curbă în acelaşi ritm. Cursul celor două nave era calculat atât de strâns, încât, dacă ele nu s-ar fi atins la provă, atunci aveau să se atingă fără îndoială la mijloc. Acum, nu mai erau nici măcar doi metri ca să le despartă. Vitellius văzu foarte bine cum Pugnax îşi corecta poziţia cu paşi minusculi, astfel încât să nu ofere nici cea mai mică zonă descoperită. Braţul drept cu care rotea sabia ajungea deja la înălţimea capului. Atunci, în momentul în care cei doi gladiatori stăteau faţă în faţă la aceeaşi înălţime, se petrecu ceva cu totul şi cu totul neaşteptat, un lucru pe care nu contase absolut nimeni. Un strigăt de groază răsună, la unison, de pe mal. Vitellius îşi aruncă scutul în apă. Pugnax nu se aşteptase la una ca asta; încă înainte ca el să poată reacţiona la acest gest nebunesc, Vitellius se folosi de elanul săbiei lui îndoite şi ateriză dintr-un singur salt pe puntea vasului inamic. Mişcarea de balans produsă de el îl obligă pe Pugnax să-şi îndepărteze picioarele ca să-şi menţină echilibrul. Dar abia dacă pulpa gladiatorului apucă să iasă de după adăpostul scutului, că sabia îndoită a celuilalt şuieră deja prin aer, retezându-i dintr-o lovitură piciorul. Pugnax scoase un urlet, scutul îi căzu în faţă, Vitellius sări într-o parte, dar sabia lui era din nou sus, de unde îl lovi pe Pugnax, îndoit, aflat în cădere, în ceafă, între omoplaţi. Un zgomot înfundat, ca şi când un topor bont ar fi spart un bloc de cărbune.

Sabia rămase înfiptă. Pentru o clipă, Vitellius se opri; apoi, cu piciorul, îl împinse pe muribund în apă.

Treptat, aplauzele mulţimii cuprinse de delir ajunseră la Vitellius ca de la o mare depărtare. Speriat, el se holba la cadavrul care plutea în apa în care el îl aruncase, iar sentimentul de satisfacţie se amesteca acum cu unul de vinovăţie. Lui Vitellius îi era scârbă de sine însuşi. Nu mai avea aer. Dar, cu cât vasul se apropia de ţărm, cu atât ovaţiile publicului deveneau mai puternice, mai demente. Buchete de flori fură aruncate în apă, de la tribuna de onoare fluturau, delicat, eşarfe colorate. Şi, încet-încet, în mintea lui îşi făcu loc conştiinţa faptului că acest spectacol, această jubilaţie emfatică îi era dedicată lui, cârpaciul de cazane Caius Vitellius din Bononia.

Cu mult efort, aproape neajutorat, el încercă să-şi ia expresia triumfală a învingătorului, să salute publicul. El o făcu şi constată, cu uimire, cum fiecare dintre mişcările sale genera o reacţie produsă de mii de glasuri. Cu cât mai sus îşi înălţa el braţele, cu atât mai puternic jubilau tribunele. Cu cât mai ferme erau mişcările lui de braţe, cu atât mai strident chiuiau femeile. Începu să resimtă o senzaţie plăcută la jocul acesta dintre mase şi idolul lor.

Vasul a fost tras la mal în dreptul tribunei şi Vitellius a fost luat în primire de doi sclavi. Narcissus coborî scara acoperită de un covor roşu şi-i aruncă lui Vitellius băţul libertăţii şi o pungă cu bani, ca răsplată pentru învingător. Vitellius îi mulţumi cu o mişcare scurtă a capului. Oaspeţii de onoare aflaţi în tribună îl aplaudau în picioare; consuli, senatori şi preoţi, oamenii cei mai de vază din Roma îl aplaudau pe el, Vitellius. El inhală aplauzele lor aşa cum ar fi tras în plămâni aerul răcoros al înserării după o zi fierbinte. Apoi, privirea lui o descoperi pe Tullia. Ea stătea la numai câţiva paşi de el, frumoasă ca o statuie, la fel de delicată ca Rebecca. Ea surâdea. Atunci când Vitellius o privi pe frumoasa preoteasă, ea îşi coborî privirea, cuviincios. Da, el văzu cât se poate de limpede roşeaţa care îi cuprinsese obrazul. Vitellius îşi adună tot curajul, păşi în faţa vestalei şi se înclină. Tullia mulţumi cu o înclinare a capului. Mulţi dintre cei aflaţi în tribune ştiau ce semnificaţie avea gestul acesta.

Consulul Quintus Veranius îl trase de mânecă pe însoţitorul aflat în dreapta: „Trebui să ştii, Plinius, că gladiatorul fusese condamnat la moarte. Pe drumul spre locul execuţiei, el s-a întâlnit cu vestala, care în felul acesta i-a dăruit viaţa.”

„Dar care era delictul pe care tânărul trebuia să-l plătească cu viaţa?”

„Se spune că ar fi fost implicat în complotul pus la cale de Messalina. Dar lucrul acesta este destul de neclar. E foarte posibil ca aceste acuzaţii să se fi bazat pe o rivalitate personală între el şi Pugnax…”

„Acel Pugnax?”, întrebă Plinius scuturând din cap şi arătând spre lac.

„Da”, răspunse Quintus Veranius, „ziua de astăzi a adus sfârşitul unei duşmănii de moarte.”

„De necrezut”, spuse Plinius, „în niciuna dintre numeroasele mele campanii militare prin ţinutul germanilor nu am întâlnit un asemenea destin omenesc. Acesta este, într-adevăr, un destin care se cuvine a fi transmis posterităţii. Trebuie să fac cunoştinţă cu gladiatorul acesta.”

Consulul râse tare: „Pot deja să-mi dau seama că romanii au pierdut un ofiţer excelent şi au câştigat în schimb un scriitor în ascensiune. Dar ia spune-mi, Caius Plinius Secundus, nu eşti totuşi prea tânăr ca să te retragi într-o ocupaţie pentru vârstnici?”

„Cine vorbeşte aici despre o ocupaţie pentru vârstnici? Războiul nu este părintele tuturor lucrurilor, spiritul este acela, care dă naştere la toate, până şi războiului. Oare este cazul ca literatura să fie lăsată în seama vârstnicilor? Tocmai îmi răsăsem pentru prima oară barba, atunci când, aflat în ţinutul triburilor germanice, mi-am scris cea dintâi operă, era vorba despre tehnica de luptă a cavaleriei noastre. O operă care s-a bucurat de recunoaştere; să fie ea mai rea numai din cauză că am scris-o la vârsta de douăzeci şi trei de ani?”

„Cu siguranţă nu”, spuse consulul.

„Niciodată nu este prea devreme pentru ca un sciitor să-şi înceapă meşteşugul”, începu Plinius din nou să vorbească, „pentru o operă atât de importantă precum ştiinţele naturii probabil că o întreagă viaţă este prea scurtă.”

Quintus Veranius arătă spre lacul pe ale cărui ape luptele gladiatorilor continuau. Vasele având la bord echipaje complete, dar incapabile de a le manevra, erau bombardate cu catapultele până se scufundau. Anvergura acestei serbări depăşea tot ceea ce se făcuse până atunci. Atunci când, târziu după amiază, distrugerea, măcelul şi hăcuiala încetaseră în sfârşit, pe spectatori îi mai aştepta un spectacol cu totul şi cu totul aparte.

Două mii de sclavi înarmaţi cu lopeţi şi cu coşuri s-au apropiat în grabă, pentru a străpunge şi ultimul dig de pământ, aflat în apropierea tribunei. Atunci, apele lacului aveau să se reverse în canal; şi, în cazul în care

calculele erau corecte, lacul avea să se golească până la ultima picătură de apă.

La început, un pârâiaş îngust îşi croi un drum sinuos prin spărtură, dar apa fu înghiţită de pământ înainte să atingă fundul canalului. Treptat, pârâiaşul crescu, transformându-se într-un mic râu, săpându-şi un drum tot mai adânc prin pământ şi surpând ce mai rămăsese din malul care separase lacul de canal. În numai câteva clipe, râul se transformă într-un torent năvalnic, o spumă murdar-maronie care se revărsa cu zgomot în canal. Spectatorii începură să aplaude cu entuziasm, pentru că unii dintre sclavi, care subapreciseră viteza apei fură smulşi şi aruncaţi în valuri o dată cu malul care se surpase.

Între timp, lăţimea şuvoiului o egalase pe aceea a canalului; dar apa continua să ia cu ea din ce în ce mai mult pământ din mal, nisip şi pământ continuau să se surpe în torent. În tribune, spectatorii începură să fie cuprinşi de nelinişte, căci nu mai erau decât câţiva metri care îi despărţeau de masa clocotitoare de apă. În vreme ce spectatorii din rândurile de sus continuau să aplaude, preoţii aflaţi în primul rând începură să-şi părăsească locurile. Chiar atunci, o bucată de pământ de mărimea unei case fu smulsă de apă, iar lemnul tribunei de onoare începu să scârţâie şi să trosnească. Spectatorii încremeniră.

„Fugiţi!” De undeva se auzi, pentru a doua oară, strigătul „Fugiţi!” Acesta a fost semnalul care a declanşat o panică în masă. Narcissus îl trase cu el pe împăratul aflat în loja lui, fiind urmat de Pallas, care o ţinea pe Agrippina, cuprinsă de tremurat. Lovind în stânga şi-n dreapta, sclavii îi croiau drum perechii imperiale printre oamenii care fugeau. Ieşirea din stânga era blocată de ape, motiv pentru care toţi oaspeţii de onoare stăteau înghesuiţi la ieşirea din dreapta. Scârţâitul tribunelor de lemn fu urmat de un trosnet puternic, bârnele începeau să se rupă, stâlpii la fel, scândurile tremurau sub picioare. Acela care, în această harababură fără seamăn, se împiedica sau aluneca, era pierdut. Picioarele călcau pe femeile căzute la pământ. Ţipetele şi frica de moarte îi făcu să-şi piardă cumpătul până şi pe aceia care, la început, reuşiseră să se stăpânească. Pentru a se apropia chiar şi numai cu un singur pas de ieşire, ei îl loveau cu pumnul în cap pe cel aflat în faţa lor, îl izbeau cu genunchii, pentru ca acela să se prăbuşească, pentru ca apoi să treacă peste el mai departe.

Atunci când îşi dăduse seama de panica declanşată în tribune, Vitellius forţase una dintre intrările care duceau spre băncile spectatorilor. O căuta pe

Tullia; dar, cu toate că, în veşmântul ei alb, vestala trebuia să sară în ochi, el nu reuşea s-o recunoască de sus. O fată aflată chiar în faţă, lângă balustradă, se afla cu siguranţă într-o situaţie periculoasă. Unde era însă Tullia?

Din numai câţiva paşi repezi, Vitellius ajunse la loja imperială, acum părăsită. În mijloc, podeaua se spărsese deja. Prudent, Vitellius se strecură până spre mijloc, de unde i se oferea cea mai bună perspectivă în jos. Podeaua era îngrijorător de fragilă. Jos, lângă balustrada care acum era deja suspendată deasupra apei, Vitellius recunoscu patru voaluri albe.

Nu stătu prea mult pe gânduri. Cu o săritură îndrăzneaţă, se aruncă din loja imperială în mijlocul oamenilor care urlau şi loveau în jurul lor. O durere ascuţită îi străbătu coşul pieptului, el simţi cum, sub el, câţiva oameni se prăbuşiră; dar, orbit, având numai ţelul înaintea ochilor, el se repezi cu capul şi cu pumnii în tot ceea ce îi bara drumul, până când ajunse să o apuce pe Tullia cu braţul drept. Ea era înghesuită în balustradă, la un pas de a leşina. Vitellius o trase de veşmânt, o smulse pe fată la sine şi o ridică pe un umăr.

Cu braţul stâng o ţinea strâns pe Tullia, cu dreptul, el îşi croia drum printre oamenii cuprinşi de panică. Lucrul acesta era cu atât mai dificil, cu cât spectatorii din tribune se înghesuiau spre ieşirea din dreapta, în vreme ce Vitellius căuta să ajungă la intrarea aflată mai sus, în direcţia opusă. Treaptă cu treaptă, el se bătu, cu fata pe umeri, să-şi deschidă drum în sus. Acum abia băgă el de seamă că braţele fetei atârnau inerte. „Tullia!”, strigă el, „Tullia!” Vestala nu răspunse. „O, voi zei ai Romei”, se ruga Vitellius, luptând din greu pentru fiecare pas, „Jupiter Capitolinus, Vesta şi Roma, n-o lăsaţi pe slujitoarea voastră să păţească ceva. Faceţi o minune şi lăsaţi-o să trăiască. Aşa cum mi s-a întâmplat mie o minune şi am supravieţuit! Voi sacri zei ai Romei!”

Rugându-se, Vitellius se eliberase din masa de oameni. Ultimii paşi până la lucarnă i-a făcu la iuţeală. Cu multă grijă, el o lăsă pe Tullia jos; apoi începu să tragă de lucarnă. Darânchizătoarea pe care, cu puţin timp înainte, o desfăcuse cu mâna, era înţepenită. Rama trosnea. Oricât trăgea şi împingea el de tare, ea rămânea închisă. Vitellius încercă să-şi vâre degetele în spaţiul dintre închizătoare şi ramă – zadarnic însă. Până la urmă, el îi smulse Tulliei fibula de aur pe care aceasta o purta pe veşmânt, pe piept, o introduse în crăpătură şi reuşi astfel să forţeze lucarna. Pe urmă, se strecură afară, luă fata pe ambele braţe şi o trase în interiorul tribunei.

Încăperea sumbră era pustie. În mod evident, mulţi dintre gladiatori profitaseră de panica generală şi fugiseră. Scârţâitul şi trosnetul stâlpilor şi grinzilor deveneau din ce în ce mai ameninţătoare. Vitellius aruncă o privire îngrijorată spre grinzi, în timp ce o întinse pe Tullia pe o bancă. Abia acum văzu că preoteasa era goală. După ce el îi smulsese fibula, veşmântul ei alb se desfăcuse, permiţând privirii să admire în voie trupul alb, de vis, al acestei fete, doi sâni tari şi plini, care nu păreau a fi zărit vreodată vreo rază de soare, un buric rotund şi adânc şi părul întunecat de pe pubis. Era o imagine a feminităţii nepătate şi a frumuseţii fără cusur.

Trupul acesta sacru nu fusese niciodată, până atunci, mângâiat de mâna unui bărbat. Vitellius simţi o dorinţă de nestăpânit de a alinta formele nobile, pure, ale acestui trup. Cu o mână tremurândă, el trecu peste gâtul şi sânii fetei, îşi lăsă apoi mâna să coboare între picioarele fetei, ceea ce îi dădu o senzaţie de parcă ar fi trecut cu mâna peste mătase răcoroasă.

Vitellius se sperie. Mâna Tulliei cuprinsese deodată încheietura mâinii lui. El vru să-şi retragă mâna; dar fata i-o ţinea strâns. „Tullia”, spuse Vitellius, uimit. Vestala îşi deschise buzele, dar nu spuse niciun cuvânt. Nu făcea decât să-l privească şi să tacă.

„Tullia”, repetă gladiatorul, „iartă-mă. M-am pierdut cu firea. Iartă-mă!”

„Nu ai pentru ce să-ţi ceri iertare”, şopti Tullia şi trase capul tânărului bărbat spre ea în jos. „Un sentiment cu care nu m-am mai întâlnit niciodată în viaţă mă face să uit de toate, numeşte-l iubire, numeşte-l pasiune. Nu pot să fac nimic împotriva lui, sentimentul e mai puternic.”

„Dar eşti legată printr-un jurământ”, îi răspunse Vitellius.

„Nu *eu* am făcut jurământul”, îl întrerupse Tullia, „părinţii mei au fost aceiea care m-au făcut vestală, de dragul renumelui familiei şi al gloriei…”

„Tăcere”, spuse Vitellius, „mi se pare că am auzit paşi.” El privi, cu teamă, în încăperea sumbră. Tullia îl trase mai aproape de ea. Gladiatorul îi simţi corpul cum palpită. Ea îşi trecu, delicat, braţele pe după gâtul lui, Vitellius începu să cedeze şi să alunece, prudent, pe trupul acesta alb ca marmura. În acelaşi timp, genunchiul Tulliei îşi făcu loc între coapsele lui şi începu să se frece de mădularul lui, care, treptat, ameninţa să explodeze. Fură pe dată uitate împrejurările ireale, primejdioase, trosnetul grinzilor rămase neauzit. Cei doi nu se mai auzeau decât pe sine, fiecare auzea numai respiraţia grea a celuilalt, ei îşi închiseseră ochii şi acum încercau, mai întâi ezitant, apoi cu mişcări tot mai sălbatice, să se excite unul pe celălalt.

Tribuna ar fi putut să se prăbuşească; în momentul în care Vitellius pătrunse în fata asta delicată, totul îi era indiferent. Tullia scoase un ţipăt mic, apoi, corpul ei se cabră puternic, Vitellius îl apăsă cu forţă la loc. Astfel luă naştere un ritm încărcat de tensiune, care-i catapultă pe Vitellius şi pe tânăra preoteasă pe un alt plan al conştiinţei.

Când cei doi se treziră, cu greutate, ca dintr-un vis profund, în faţa lor se ridica apariţia masivă a unui centurion care rânjea. El îşi ţinea coiful sub braţ, legănându-şi picioarul drept. „Oare nu este aceasta chiar Tullia”, întrebă el sarcastic, „cea mai tânără dintre vestale?”

Fata şi gladiatorul se priviră unul pe altul. Vitellius îşi recăpătă cel dintâi controlul. „De unde o cunoşti?”

„Fiecare roman le cunoaşte pe cele şase vestale – mai bine chiar decât pe consuli, care se schimbă de la un an la altul.

Cu mişcări nervoase, Tullia încerca să-şi apuce veşmântul. Vitellius se ridică. „Cel mai bine ar fi să faci stânga-mprejur şi să dispari şi să uiţi tot ce-ai văzut!”

„Ştiu şi eu dacă se poate uita vreodată una ca asta: o vestală, care se dăruieşte unui gladiator. Ştiţi amândoi că, pentru una ca asta, pe vestală o aşteaptă pedeapsa cu moartea.”

„Taci”, strigă Vitellius. „Nu ai văzut nimic. Niciun om n-o să depună mărturie în favoarea ta.”

„Ha-ha-ha”, râse centurionul, „tot ce trebuie să fac e să ies şi să aduc încoace câţiva spectatori…”

Vitellius sări în sus, îşi înfipse mâinile în beregata celuilalt şi strânse până capul aceluia prinse o culoare roşu-închis. În ultimul moment, centurionul reuşi să-şi tragă sabia. El i-o propti lui Vitellius în abdomen. „Nu!” Strigătul puternic al Tulliei umplu încăperea. Vitellius se trase doi paşi înapoi. „Doar n-o să mă trimiţi în Hades atât de uşor”, rânji centurionul şi-şi propti vârful săbiei în gâtul lui Vitellius. „Aş putea să te ucid în clipa asta. Dar ce rost ar avea s-o fac? Cât valorează pentru tine viaţa ta şi a vestalei?”

Vitellius, care nu era înarmat, îi aruncă centurionului punga de piele, premiul învingătorului. „Ai acolo premiul pe care mi l-am câştigat astăzi, 500 de sesterţi. Pentru banii ăştia ar trebui să munceşti un an de zile. Sper să-ţi ajungă!”

„Pentru început”, spuse centurionul, uscat, şi-şi băgă sabia la loc.

„Încă o dată aceeaşi sumă pentru Malius, centurionul!”, şuieră el, în timp ce mergea de-a-ndăratele spre ieşire, cu sabia întinsă înainte. „Îţi dau trei

zile. Mă găseşti în cazarma de pe strada spre Ostia. Dacă s-ar întâmpla să nu faci rost de bani până atunci, poţi să rezervi deja un loc în lojă la înmormântarea preotesei vestale Tullia. Doar ştii şi tu că vestalele sunt îngropate de vii?”

După ce şantajistul a dispărut, Vitellius şi Tullia şi-au căzut unul altuia în braţe. Tullia plângea, dar şi gladiatorul avea lacrimi în ochi.

„Vino”, spuse el, „să plecăm de aici înainte să se prăbuşească tribuna peste noi!” Şi îşi puse mâna pe după umerii ei delicaţi.

Capitolul VII

La intrarea vilei, Vitellius fu întâmpinat de doi portari care l-au condus pe aleea cu chiparoşi până la corpul principal al casei. Pe ambele laturi ale drumului străjuiau statui lucitoare de marmură albă, alcătuind un contrast luminos cu trunchiurile străvechi, cu coaja groasă, cenuşie, ale copacilor. Încă de departe se auzea clipocitul apei din Nympheum, bazinul înconjurat de coloane, căptuşit cu mozaic albastru precum cerul şi care se lua la întrecere cu soarele în jocul zglobiu al razelor reflectate de unde. Aşa trăia, aşadar, Pheroras, bancherul şi armatorul putred de bogat, în suburbia Tibur, situată la est de Roma. Pe vârful unei coline, deasupra văii fluviului Arne, se ridică templul în stil corintic al zeiţei Vesta, înconjurat de verdeaţă. Iar sunetul strident al cicadelor preschimba amurgul zilei într-o odă a admiraţiei faţă de toate frumuseţile naturii şi artei, pe care Pheroras la strânsese aici.

Vitellius nu reuşea să-şi stăpânească uimirea. Ori încotro îşi îndrepta privirea, era surprins de o nouă minune. Bâtlani şi păsări flamingo, cu aripile tunse, se iveua printre bazine licărind, purpurii, şi printre coloane pline de demnitate. În uriaşe căzi din alabastru, purtate de animale fabuloase, înotau nuferi albi, cu petalele deschise, şi peştişori aurii şi roşii. Granit de culoarea piersicii îmbrăca pereţii casei din care-i venea în întâmpinare Pheroras.

„Sunt bucuros că ai dat curs invitaţiei mele.” El l-a cuprins pe după umeri ca pe un vechi prieten. „Sunt sigur că, în aceste zile, mulţi romani încearcă să te aibă printre ei.”

„Te salut, nobile Pheroras, şi primeşte muţumirile mele. Niciodată în viaţă nu am mai văzut o casă de ţară atât de frumoasă, ea trădează gustul cel mai ales. Sunt absolut copleşit, şi văd că nu vă pricepeţi numai la meşteşugul demn de dispreţ al lui Mammon, ci şi la artele frumoase. Vă rog să primiţi toată admiraţia mea.”

Pheroras, cu o chelie mărginită de păr negru şi cu o barbă bogată, râse: „Mulţi oameni consideră că manevrarea banilor tulbură privirea pentru artele frumoase. Dar adevărul e tocmai contrariul. Banii sunt aceia care fac cu putinţă independenţa artei. Dacă nu ar fi existat Mecena care să-i sprijine pe Horatius, Vergilius şi Propertius, nu ar mai exista nici opere precum

Sermones, Eneida sau *Cynthia.* Şi până şi un artist ca Fidias a avut nevoie de un Pericles. Dar urmează-mă, vino în casă. Soţia mea şi Tertulla, fiica mea, vor să te cunoască."

Printr-un porticus au ajuns în atriumul cu marmură albă. Încăperea aranjată cu o simplitate voită lăsa privirea să urce spre tavan, acolo unde nimfe şi fauni se hârjoneau într-un peisaj arcadian. Verdele şi albastrul erau culorile dominante ale acestei picturi. În faţă, atriumul se deschidea spre un viridarium de proporţiile unei grădini botanice. Ochiul era răsfăţat de culorile saturate ale plantelor exotice; cântecul unor păsări pestriţe, nemaivăzute, îţi alinta urechile. Astfel, îşi spuse Vitellius, trebuie că trăiesc zeii.

Sub frunzele late ale palmierilor, în viridarium, soţia şi fiica lui Pheroras îl aşteptau pe ilustrul lor oaspete, înconjurate de o armată de sclavi, mai numeroasă chiar decât aceea cu care se mândrise Messalina.

„Oaspetele şi prietenul nostru Vitellius", îl prezentă Pheroras pe tânărul gladiator, „vi la-ţi dorit şi, iată-l, a venit!" Mariamne, soţia bancherului, era o frumuseţe de vârstă mijlocie, îngrijită şi plină de nobleţe şi având iradierea unei hetaire greceşti. Tertulla, fiica, nu putea fi cu mult mai mare decât Vitellius însuşi şi nu era nicidecum urâtă, dar suferea vizibil din cauza frumuseţii mamei, expuse cu atâta conştiinţă de sine.

„Ca să spun adevărul curat", spuse Pheroras, în timp ce Vitellius făcea complimente amabile, „ele au fost acelea care au vrut cu tot dinadinsul să te cunoască şi care mi-au împuiat urechile zi şi noapte. Nutresc speranţa că nu regreţi că ai dat curs invitaţiei mele."

„Sunt încântat", răspunse Vitellius, „numai că mă tem că nu mă voi ridica la înălţimea aşteptărilor voastre. Eu nu sunt decât un gladiator tânăr, un începător în adevăratul înţeles al cuvântului, ce anume v-ar putea interesa la mine!"

„Modestia ta îţi face cinste; totuşi, tu eşti tema zilei la Roma!" Pheroras îi întinse lui Vitellius o cupă de sticlă cu vin. „Oamenii povestesc că, de fapt, condamnarea ta la moarte a fost o eroare juridică. Şi că nu ai făcut câtuşi de puţin parte din conspiraţia împotriva lui Claudius. Că Pugnax te-ar fi denunţat, din cauză că el…"

Tertulla interveni, întrerupându-l pe tatăl ei: „Alţii afirmă că te-ar fi văzut cum ai dispărut în casa Messalinei."

„Într-un oraş plin de pierde-vară, nu-i de mirare că zvonurile vin unul după altul", spuse Vitellius. „Mulţimea trăieşte din bârfe. Trăncăneala e

modul cel mai plăcut de petrecere a timpului. Totuşi, ca să mă explic: amândouă afirmaţiile sunt corecte. Am fost invitat în casa Messalinei. Mai mult, am fost dus acolo cu forţa. Cu toate astea, nu m-am numărat printre conspiratori, eu unul nu am ştiut nimic despre complot. Jur pe mâna mea dreaptă!”

„De ce ai fost dus în casa Messalinei?”, întrebă Mariamna cu un surâs care trăda faptul că ea cunoştea răspunsul.

Vitellius nu spuse nimic. Cu o mişcare a mâinii, Pheroras le făcu semn să se îndepărteze celor doi fatui care aşteptau în planul îndepărtat. Aceşti comici aveau scopul de a umple, cu comicăriile lor, pauzele de gândire sau de conversaţie – o apariţie la modă, pe care o cultivau oamenii bogaţi. Căci romanii erau capabili să îndure orice: foame, sânge, ruşine, numai un lucru nu: tăcerea.

Pheroras puse capăt scurtei tăceri. „Este cunoscut faptul că Messalina obişnuia să-i copleşească cu favoruri pe bărbaţii arătoşi. Un argument care nu e deloc în defavoarea oaspetelui nostru!”

La o bătaie din palme a stăpânului casei, sclavii începură să aşeze în faţa gazdelor şi a lui Vitellius măsuţe pe care serveau mici gustări pe platouri de aur. Erau delicatesuri de care Vitellius nici măcar nu auzise vreodată. Câţiva pregustatores, sclavi care trebuiau să guste primii din mâncăruri, făcură o tură şi luară din fiecare fel câte o îmbucătură, abia după aceea începură să mănânce stăpânii.

„Dar ea”, întrrebă Mariamna din nou, „era ea într-adevăr atât de atrăgătoare precum se povesteşte pretutindeni?” Spunând asta, ea îşi băga în gură mici îmbucături cu degetele ei ascuţite. Vitellius îi urmărea, fascinat, mişcările acelea delicate. Pentru prima oară în viaţa lui, el simţea că mâncatul putea fi un lucru cu adevărat senzual. Felul în care gura acestei femei cuprindea micii dumicaţi, lăsându-i să dispară înăuntru cu o uşoară strângere a buzelor ei ţuguiate aproape că-l făcea să-ţi piardă minţile. El trebui să se gândească la Tullia, ale cărei mişcări, cu totul diferite, cuminţi, îi treziseră sentimente asemănătoare. „Da, da”, spuse el repede, pentru a se scuza pentru momentul de absenţă, „Messalina a fost cu siguranţă o femeie ieşită din comun.”

Pheroras băgă de seamă cât de neplăcută era această temă pentru oaspetele lui; de aceea, el încercă să ducă discuţia spre o altă temă. „Se spune că vii din provincie, că eşti născut liber şi cu toate astea ţi-ai ales drept profesie lupta pe viaţă şi pe moarte.”

„Nu am avut de ales”, răspunse Vitellius. „Meseria de cârpaci de cazane, pe care am învăţat-o eu, nu are căutare la Roma. Aşa se face că m-am bucurat atunci când mi s-a oferit un loc în Ludus maximus şi posibilitatea de a fi antrenat în toate disciplinele.”

„Poţi să te lupţi şi cu animale sălbatice?”, întrebă Tertulla excitată.

„Am învăţat asta. De lei nu mi-e frică deloc.”

„Şi care dintre lupte e disciplina ta preferată?”

„În măsura în care se poate vorbi de o disciplină preferată atunci când e vorba de o luptă pe viaţă şi pe moarte, atunci aş spune că cel mai mult îmi place să lupt ca retiar, cu plasa şi cu tridentul.”

„Şi asta”, obiectă Mariamna, „cu toate că, din câte ştiu eu, ai pierdut prima ta luptă în această disciplină.”

„Şi totuşi. Căci lupta, în doi, cu plasa şi cu tridentul, presupune îndemânare. Este mai puţin violentă decât alte discipline. Cel care pierde este înjunghiat. Nu se ajunge la măcel, ca-n alte discipline.”

„Când ai următoarea luptă?”, întrebă Mariamna.

„Nu ştiu încă”, răspunse Vitellius.

În momentul acesta interveni şi Pheroras în discuţie. „Dar ai primit rapis-ul, însemnul libertăţii, prin urmare ai toată libertatea de decizie. Şi cu toate astea te-ai hotărât să lupţi în continuare?”

„Din asta trăiesc, meseria mea e să-mi pun pielea la bătaie. Pe toţi zeii, asta e situaţia.”

Pheroras rămase o clipă pe gânduri, apoi spuse: „E drept că nu sunt lanista, cu toate astea, însă, m-ar atrage gândul să te sprijin să devii cel mai mare gladiator al Romei. Ai toate atuurile, l-ai înfrânt pe Pugnax, eşti tânăr, inteligent iar romanii te cunosc deja. Ce părere ai de asta?”

Vitellius ridică din umeri. La o asemenea ofertă nu se aşteptase. Motivul pentru care dăduse curs invitaţiei fusese de fapt cu totul altul: el avea nevoie de bani, de foarte mulţi bani, şi anume imediat – în cazul în care nu voia s-o dea pe preoteasa zeiţei Vesta unei morţi sigure. Pheroras era cel mai cunoscut dintre romanii care dădeau bani cu împrumut, şi nimeni nu ştia cu precizie toate afacerile în care îşi investea banii.

„Am nevoie de bani”, spuse Vitellius fără nicio trecere. Pheroras, Mariamna şi Tertulla îl priviră pe oaspete cu uimire. „Da, mă găsesc într-o situaţie critică.” Şi, după o pauză: „Ca să fiu sincer, acesta este motivul pentru care am venit aici…”

Comicii încercară să depăşească penibilul momentului de tăcere generală printr-o mică improvizaţie. Fără să aştepte poanta, Pheroras îi întrerupse şi se apropie de Vitellius. „De câţi bani ai nevoie?”

„De cinci sute de sesterţi. Până mâine.”

„Cinci sute de sesterţi.” Pheroras izbucni în râs. „Cinci sute de sesterţi.” Râdea din ce în ce mai tare, până când îi dădură lacrimile şi simţi că nu mai are aer. Toată lumea râdea – Mariamna, Tertulla, sclavii, chiar şi Vitellius. De fapt, el nu ştia câtuşi de puţin de ce, dar râsul lui Pheroras era molipsitor şi nici el nu se putea stăpâni.

„Vine la mine unul”, chicoti Pheroras, bătându-se pe coapse de încântare, „vine unul care are toate şansele să ajungă cel mai mare gladiator din Roma şi cerşeşte cinci sute de sesterţi. Cinci sute!” După ce s-a mai liniştit puţin, Pheroras se aşeză lângă Vitellius, îi puse o mână pe umăr şi spuse: „Fiul meu, iartă-mă pentru râsul ăsta prostesc însă, atunci când cineva vine la Pheroras să-i solicite un împrumut, atunci eu nu mă gândesc mai întâi dacă el are toate garanţiile pentru un credit de o sută de mii de sesterţi, ci dacă cei zece mii de sesterţi dobândă fac să renteze parcurgerea întregului hăţiş administrativ. Brutus, asasinul lipsit de scrupule al lui Cezar, lua patruzei la sută, din asta se poate trăi, dar, conform legii celor douăsprezece tabule, nu sunt permişi decât opt la sută, iar cartea a doua a lui Moise interzice chiar cu totul luarea de dobândă.”

„Eşti evreu?”

„De născut, m-am născut la Ein Gedi, la Marea Moartă, am fost crescut în credinţa iudaică, dar astăzi sunt cetăţean roman. Şi poţi să mă crezi, am cumpărat foarte scump acest drept de cetăţenie. Şi câţiva dintre bărbaţii cei mai onorabili din Roma au fost făcuţi fericiţi cu banii ăştia.”

Vitellius aprobă din cap cu înţelegere.

Mariamna, care nu-l scăpa din ochi pe gladiator, spuse până la urmă: „Nu-l mai sâcâi pe oaspetele noastru cu afacerile tale. El are nevoie de cinci sute de sesterţi, o să i-i faci cadou. Pentru noi este o bucurie să te ajutăm să ieşi dintr-o situaţie dificilă.”

Lui Vitellius i-ar fi plăcut să-i cadă în braţe acestei femei; totuşi, el se stăpâni şi aşteptă răspunsul lui Pheroras.

Acesta părea să mai cumpănească, apoi spuse: „Eu am să-i fac o altă propunere lui Vitellius. Să încheiem un pact. Gladiatorul Vitellius intră în serviciul meu. Eu îi mijlocesc şi-i aranjez luptele şi primesc jumătate din toate premiile pentru victorii. Pentru asta, tu primeşti de la mine o mie de

sesterţi pe lună. Pe lângă asta, îţi pun la dispoziţie una dintre casele mele din oraş laolaltă cu patru slujitori.”

Toţi ochii erau aţintiţi asupra lui Vitellius. Acesta nu înţelegea ce anume i se întâmpla şi, la început, era tentat să creadă că era vorba de o glumă. Pe urmă, însă, privi figurile serioase ale gazdelor lui care aşteptau un răspuns. Nu încăpea niciun fel de îndoială, oferta lui Pheroras era serioasă. O mie de sesterţi pe lună şi o casă proprie!

„Tu nu-ţi asumi niciun risc”, spuse Pheroras, „riscurile sunt în întregime de partea mea. Dacă s-ar întâmpla să mori în lupta următoare, atunci ai fost o investiţie greşită…”

„Te rog foarte mult”, îl întrerupse Mariamna, „nu mai vorbi aşa!”

Pheroras se grăbi să-şi liniştească soţia: „Eu unul sunt pentru relaţii clare. Toată povestea e o afacere. Dacă Vitellius va lupta în continuare cu acelaşi curaj temerar, atunci, el are să câştige o avere. Iar eu vreau să am partea mea la asta. La urma urmelor, investiţiile mele trebuie să-şi arate roadele. E adevărat că tu nu depinzi de ajutorul meu, totuşi, fără ajutorul meu, succesul tău va fi mai puţin rentabil. Gândeşte-te numai la Pugnax, timp de ani de zile, el a obţinut o victorie după alta, dar locuia ca un câine în cazarma gladiatorilor. Pugnax nu a ştiut să-şi transforme succesele în bunăstare.”

„Sunt de acord”, se grăbi Vitellius să răspundă, ca şi când iar fi fost teamă că Pheroras ar fi putut să se răzgândească. Mariamna şi Tertulla săriră în sus, îl îmbrăţişară pe tânărul gladiator, Pheroras veni lângă ele şi-l prinse pe oaspete de antebraţ: „Pentru reuşită. Succesul *tău* are să fie şi succesul *meu.*”

* * *

Manlius, centurionul, se strecura ca un lup flămând printre arcadele aflate dedesubtul tribunelor din Circus maximus. Un număr nesfârşit de mici prăvălii, cârciumioare unde consumatorii stăteau în picioare şi bordeluri ce îşi aşteptau clientela; era un loc cât se poate de ieftin. Pentru numai un setserţ puteai obţine orice, o femeie, o cupă de vin şi un mic dar pentru soţie. Prostituatele stăteau în faţa uşilor şi-şi ridicau poalele de îndată ce se apropia vreun bărbat. „Ai chef de o mică distracţie, Manlius?” – Domnul părea să fie cunsocut în zonă. Manlius refuză, mulţumind, şi se alese cu o observaţie sarcastică: „Te pomeneşti că nu mai suntem destul de bune pentru tine, încrezutule? Sau au ai tras cumva lozul cel mare la jocurile din Circus?” – „Cine ştie”, râse Manlius şi se îndreptă spre Esquilin, o zonă

aristocratică, în care se aflau casele somptuoase ale oamenilor de afaceri romani.

În fumul alb, ameţitor, Manlius recunoscu trupurile fardate în roz ale celor două fete care se iubeau pe podeaua ca oglinda. Părul lor lung şi vălurit era vopsit în argintiu. Una dintre ele îşi trecea limba cu o plăcere vizibilă peste sfârcurile întărite ale celeilalte. Şi, încă înainte să fi apucat să se aşeze pe una dintre pernele aflate de-a lungul peretelui, el fu preluat de două sclave şi împins într-una dintre încăperile laterale, unde fu dezbrăcat, spălat şi uns. În sfârşit, se apropie şi o femeie cu părul negru, ondulat, care se distingea în primul rând prin faptul că era îmbrăcată într-un veşmânt lung şi unduios. Ea îi puse lui Manlius o serie de întrebări. Ce tip de femeie prefera, blondă sau brunetă, subţire ca trestia sau plinuţă, cu sâni de efeb sau cu sânii plini, goală sau pe jumătate îmbrăcată, dacă voia una sau două; ce fel de vin bea, roşu sau alb, dulce sau sec; ce culoare trebuia să aibă încăperea în care intenţiona să se dedea plăcerilor iubirii.

Pe toţi zeii, Manlius rămase aproape fară grai, el bâlbâi, neajutorat, câteva răspunsuri le repezeală şi se lăsă apoi condus, pe o scară, la etajul de deasupra. Aşa cum dorise el, pereţii camerei erau decoraţi cu ornamente roşii. Valurile de stofă grea, care atârnau din tavan, alcătuiau un baldachin deasupra patului. Încastrată parţial în perete, se afla o cadă de baie din alabastru. Manlius se lăsă să cadă pe pat şi închise ochii. Când îi deschise din nou, el zări sânii celor două fete mirosind a parfum delicat, atârnând deasupra lui ca nişte piersici coapte, aurii.

„Pe mine mă cheamă Licinia”, susură una, iar cealaltă şopti: „Pe mine mă cheamă Sancia. Care este numele tău?”

„Eu sunt Manlius, centurionul. Eu supraveghez împărţirea cerealelor în hambarul din Ostia.”

„Un bărbat important, în aceste vremuri proaste”, surâse Sancia, care se deosebea de Licinia prin părul ei lung şi negru. Licinia avea capul plin de bucle îngrijite. Ea îi întinse oaspeteleui un pahar de vin roşu, pe care Manlius îl dădu grăbit peste cap. În vreme ce una umplea la loc paharul, cealaltă era ocupată cu mădularul din ce în ce mai umflat al lui Manlius.

„Oo, ce mai muieri stricate sunteţi şi voi!”, se văicări centurionul şi întinse mâna după paharul cu vin.

„Noi nu vrem decât să te simţi tu bine”, spuse una zâmbind, iar Sancia întrebă, nevinovat: „Tu nu ai fost încă niciodată la noi, Manlius?”

„Nu”, răspunse el, „pentru un centurion sunteţi puţin prea scumpe!” Încet-încet, el începu să simtă efectul vinului neamestecat cu apă., Amestecaţi-mi vinul cu apă”, spuse el; dar Sancia se indignă: „Acum, tu te afli în Aureum, aici, vinul nu se bea niciodată amestecat cu apă!”

„Totuşi, un bărbat care administrează atâtea cereale, poată să vină în fiecare zi în Aureum”, râse Licinia.

„Cerealele nu-s ale mele, ele îi aparţin împăratului, doar ştiţi şi voi că împăratul pune să se li se distribuie gratuit oamenilor care nu au de lucru şi, ca să nu vină niciunul de câteva ori la rând, eu sunt de faţă şi îmi notez numele lor, înţelegeţi? Oo, ce mai muieri stricate sunteţi şi voi!”

„Cât eşti de tare, Manlius!”, şopti Licinia, care se afla deasupra lui, cu spatele, iar Sancia, ale cărei piersici coapte atârnau desupra gurii lui, îi spuse: „Dacă vrei, putem să te vizităm şi acasă. Asupra preţului o să ne înţelegem noi.”

„Adevărat?” Manlius se ridică într-o rână. Fetele, încăperea, lămpile de pe pereţi începură să se învârtească în faţa ochilor lui. „Trebuie să ştiţi că nu sunt chiar atât de sărac”, spuse bărbatul ameţit de băutură. „Din salariul meu… de centurion, nu aş putea să-mi permit asemenea plăceri…; numai că” – el se întrerupse o clipă – „mai am şi eu, ca omul… micile mele venituri suplimentare…”

„Aha, înţeleg. În nişte vremuri grele ca astea, când pretutindeni domneşte criza de cereale, tu ţi-ai ales singura ocupaţie rentabilă.” Sancia îi facu cu ochiul.

Manlius negă vehement: „O, nu, aici… greşiţi. Jur pe toţi… pe toţi zzzeiii. Niciodată n-aş îndrăzni să iau din… din cerealele comunităţii.” Vorbea cu vizibilă dificultate. „Asta se pedepseşte cu moartea!”

„Fii liniştit!”, spuse Licinia – mişcările bazinului ei deveneau din ce în ce mai violente – „nici măcar nu vrem să ştim de unde ai făcut rost de bani.”

Acum era în joc onoarea lui Manlius. „Vreau să… vreau să vă destăinui un secret”, anunţă el, poticnindu-se, şi luă act, bucuros, de inetresul celor două fete. Licinia îşi schimbă poziţia, astfel încât, acum, stătea deasupra lui Manlius astfel încât să-l poată privi în ochi. Sancia, care stătea în genunchi, cu picioarele desfăcute, la capul lui, veni şi mai aproape de Manlius.

„Ştiu un secret… ştiu un secret care valorează o avere”, începu el.

„Oo, te pomeneşti că ai găsit comoara Didonei!”

„Prostii. A fost o coinci… o coincidenţă, care m-a făcut să fiu martor la o… la o… împerechere secretă…”

Fetele începură să râdă în hohote. „în cercurile noastre trebuie să plăteşti pentru aşa ceva, dar nu ştiam că pot să şi câştigi bani dacă asişti!”

„Să asişti, asta nu-ţi aduce nimic!”, se înfurie Manlius. Râsetele lor îl făcuseră să se simtă ofensat. „Tăcerea, în schimb…!”

Licinia şi Sancia se uitau mirate una la alta.

„Când fiinţa care a participat la împerechere a depus un jurământ de castitate, atunci, aceasta e ameninţată cu… cu pedeapsa cu moartea, în cazul în care a făcut-o cu un bărbat. Pedeapsa cu o moarte înspăimântătoare!”, repetă Manlius, care simţea acum uimirea celor două, savurând-o vizibil.

„O preoteasă a zeiţei Vesta!”, spuse Sancia, speriată.

„Aşa este”, răspunse bărbatul plin de mândrie.

Un zvon era pe cale să pornească în lume.

* * *

În atrium, Vibidia, cea mai vârstnică dintre vestale, îşi aduna preotesele în jurul ei. Părea agitată. „Din Regia vine vestea că una dintre vestale a încălcat jurământul de castitate. Sunt sigură că e iarăşi vorba despre unul dintre nenumăratele zvonuri care circulă prin oraş. Romanii le înghit cu lăcomie, aşa cum înghit o delicatesă la un ospăţ. De această dată, totuşi, zvonul a ajuns la urechea lui Pontifex pro magistro iar acesta ne cere să lămurim împrejurările care au putut duce la această nouă bârfă!”

Preotesele zeiţei Vesta priveau, jenate, în pământ. Puternicul Pontifex pro magistro se ocupa de treburile curente ale lui Pontifex maximus, ale marelui preot şi, astfel, în sarcina lui intra şi supravegherea vestalelor. Fiindcă împăratul Claudius care, aşa cum se obişnuia încă de la începutul epocii imperiale, deţinea această demnitate, era prea puţin preocupat de serviciul vestalelor.

„Care dintre noi ar fi putut, în ultimele zile, să ofere, prin comportarea ei, prilej pentru astfel de speculaţii?”, întrebă Vibidia. Niciuna dintre preotese nu îndrăzni să o privească în ochi pe cea mai vârstnică vestală.

„Pe Vesta, mama noastră cea sacră”, se plânse una dintre ele, „Pontifex maximus nu are decât să o arunce de pe stânca lui Tarpaeus pe fiecare dintre noi care n-ar fi făcut decât să arunce o privire pofticioasă vreunui bărbat!” Alta începu şi ea să se lamenteze: „Fie ca Pontifex maximus să pună să mă biciuiască, dacă m-am dedat chiar şi numai în gând la vreo plăcere a simţurilor.”

Vibidia se plimba nervoasă în sus şi-n jos prin faţa preoteselor. „Fiecare pas pe care-l facem în afara acestei case”, spuse ea, „este însoţit de către doi lictori iar asta ne face în mod normal să fim mai presus de orice bănuială. Numai că în timpul catastrofei de le lacul Fucino nu am mai avut parte de supraveghere. Fiecare dintre noi a încercat să scape cu viaţă, la fel au făcut şi lictorii noştri.”

„Pe mine m-a adus acasă lictorul Pontius!”, spuse una dintre vestale. „El poate să depună mărturie că nu a existat niciun prilej pentru vreo bănuială.”

„O să verificăm asta”, răspunse Vibidia şi continuă: „Eu m-am întors împreună cu Lydia şi Helia. Negustorul Marcellus ne-a adus în oraş cu carul lui. În trăsură şedea şi soţia lui, însoţită de sclavul ei. Chiar dacă eram cu toate agitate şi fericite că am scăpat din catastrofă, nimeni nu poate să interpreteze asta drept comportare lipsită de cuviinţă.”

Acum, toate privirile se îndreptară spre Valeria. Ea ajunsese deja o dată în gura lumii, atunci când un retor celebru o urmărise luni întregi, dându-i nenumărate dovezi de favoare. Bărbatul care, prin arta elocinţei, ajunsese să fie unul dintre cei mai solicitaţi avocaţi ai apărării, încercase chiar să-l mituiască pe unul dintre lictori.

Valeria avea în jur de treizeci de ani şi tocmai se afla la jumătatea perioadei ei de preoţie. Din cauză că era, fără îndoială, cea mai frumoasă dintre vestale, celelalte o tratau cu îndoială şi reţinere; numai cu Tullia, cea mai tânără dintre ele, avea o relaţie de prietenie.

Lictorii mi-au raportat că tu ai fost ultima care s-a întors de la lacul Fucino”, spuse Vibidia după ce s-a întors spre Valeria.

Valeria răspunse: „Uitaţi-vă, încă se mai văd rănile pe braţele şi pe picioarele mele. Am fost călcată în picioare şi era cât pe aci să mor. Şi nici nu am avut norocul să fiu adusă acasă de o trăsură. Am venit pe jos.”

Celelalte priveau cu neîncredere rănile de pe corpul Valeriei. Vibedia făcu o faţă acră. „Aceea care se mişcă asemenea unei curve din lupanar, nu trebuie să se mire dacă bărbaţii chiar o tratează pe măsură…”

„Ce vină am eu, dacă Vesta m-a dăruit cu toate atributele unei femei”, se apără Valeria. „Oare asta înseamnă că păzesc cu mai puţină străşnicie focul sacru?”

„Ştii bine că, după legile sacre ale Vestei, nu are nicio importanţă dacă te-ai dedat de bună voie la desfrâu sau dacă ai fost silită s-o faci. Aşa că, dacă s-ar fi întâmplat cumva să uiţi de tine, atunci ai face un serviciu prestigiului tău şi al nostru, al tuturora, dacă te autodenunţi.”

„Nu mă ştiu vinovată cu nimic”, strigă Valeria, „niciun bărabt nu m-a atins cu vreo intenţie murdară, o jur pe Vesta, mama mea cea sacră!”

„Nu mai jura, Valeria; căci jurământul unei vestale este un delict la fel de grav ca şi păcatul. Recunoaşte! Recunoaşte şi scuteşte-ne pe toate de ruşinea asta!”

Valeria strigă cu vocea înecată în lacrimi: „Niciodată, niciodată nu am să recunosc o faptă pe care nu am comis-o!”

„Atunci o să te lăsăm în seama biciului lui Pontifex”, spuse Vibidia cu un glas lipsit de orice îndurare, „poate că loviturile tăioase de bici te vor obliga să spui tot ce s-a petrecut în noaptea aceea!”

„Nu!” Strigătul Tulliei răsună în întregul atrium. Ea sărise în sus, se agăţase de braţul Valeriei şi plângea în hohote, cu capul pe umărul ei: „Valeria e nevinovată. *Eu* sunt cea apăsată de vină.”

„Tullia!” Un strigăt de uimire se ridică din fiecare gură. Vestalele o fixau, cu ochii plin de îndoială, pe cea mai tânără dintre ele. „Lăsaţi-o în pace pe Valeria”, strigă ea, „îndreptaţi-vă mânia asupra mea. *Eu* sunt aceea care, în nebunia nefericitei catastrofe, am uitat de mine. Eu am fost aceea care m-am dăruit unui bărbat şi am fost surprinsă asupra faptei. Nu putea să rămână un secret!”

Vibidia fu cea dintâi care îşi recăpăta cumpătul. „Tullia”, spuse ea, „sper că eşti conştientă de urmările acestei fapte!”

Tullia îşi ascunse faţa în mâini. Ea aprobă din cap iar trupul suplu ale fetei de şaisprezece ani începu să se scuture de plâns.

„Cine a fost?”, întrebă Vibidia pe un ton aspru; dar Tullia nu facu decât să scuture din cap. „Cine a fost acela care te-a siluit?”

„Nu am fost siluită”, spuse Tullia printre sughiţuri, „eu m-am dăruit lui, eu am vrut s-o fac. Am vrut să simt şi eu o dată iubirea trupească, să simt şi eu un bărbat în mine…”

„O, sacră Vesta!” Preoteasa Aelia îşi înălţă mâinile în rugăciune şi privi spre tavan.

„Nu aş fi devenit niciodată o vestală lipsită de orice pată”, continuă Tullia, „căci nu a fost dorinţa mea să devin o păzitoare a focului veşnic, a fost dorinţa părinţilor mei. Ei au fost aceia care au vrut ca, datorită serviciului meu de treizeci de ani în templu, să câştige faimă şi respect. Acum nu au decât să se împace cu moartea mea.”

În timp ce Vibidia încă mai încerca să afle numele bărbatului care se făcuse vinovat de această nenorocire şi în vreme ce vestalele se rugau cu

mâinile înălţate spre cer, îşi făcu intrarea unul dintre lictori. Vibidia îl întrebă ce dorea.

„Am o solie pentru preoteasa vestală Tullia”, spuse el pe un ton milităros. Toate privirea îl urmăreau cu încordare pe lictor.

„Raportează!”, spuse Vibidia.

„Vitellius, gladiatorul, transmite că Tullia nu are de ce să-şi mai facă griji, căci el a plătit suma solicitată.”

„O, nu!”, exclamă tânăra preoteasă; apoi, ea se prăbuşi, fără un sunet, la pământ.

* * *

Cu braţele încrucişate la spate, Pheroras se plimba în sus şi-n jos prin camera lui de lucru. Fabius, secretarul său, îşi nota pe un sul de papirus toate însărcinările primite de la stăpânul său.

Pheroras îşi îndreptă degetul spre Fabius şi spuse: „Am nevoie de trei mii de oameni care să aplaude. Cel mai bine e să-i alegi dintre oamenii care se adună la hambarele de cereale. Poimâine se împart raţiile pentru cei care nu au de lucru, acolo găseşti destui bărbaţi pregătiţi să meargă în Circus maximus şi să-l aplaude pe Vitellius. Câte zece sesterţi de reprezentaţie; dar numai dacă aplauzele au fost convingătoare.”

„Negreşit”, spuse Fabius plin de zel şi luându-şi sârguincios notiţe. Fabius stăpânea aşa numitele *Notae Tironinae,* un fel comprimat de a scrie, pe care-l inventase Tiro, prietenul şi secretarul lui Cicero. Într-o vreme, în care cei mai mulţi nu stăpâneau nici măcar scrisul normal, un stenograf era un om absolut ieşit din comun pe care numai oamenii foarte bogaţi sau importanţi şi-l puteau permite.

„Cel mai bine ar fi”, continuă Pheroras, „să angajezi câte trei oameni care să le arate cum să aplude, pentru fiecare dintre cele trei moduri de a apaluda, unul pentru bombus, aprobarea prin zumzet, altul pentru testa, aplauzele cu palmele întinse, şi unul pentru imbrex, aplauzele cu palmele bombate. Fiecare primeşte câte unsprezece mii de sesterţi, zece mii ca salariu şi o mie pentru organizaţia lui.”

„Stăpâne”, îl întrerupse Fabius, „nu sunt de ajuns oameni care să aplaude şi să strige pur şi simplu? Aceia nu au nevoie de nicio pregătire, ăia încep să jubileze ori de câte ori se rosteşte numele lui Vitellius şi nu costă decât pe jumătate, eu aşa cred.”

Pheroras îşi privi secretarul şi surâse: „Fabius”, spuse el şi îi puse o mână pe umăr, „am irosit eu vreodată chiar şi numai *un singur* sesterţ?” Banii nu

sunt apanajul oamenilor bogaţi, la bani se pricep numai cei strângători şi zgârciţi. Ştiu foarte bine ce fac angajând oameni bine pregătiţi să aplaude. Fiecare roman preferă un alt mod de a aplauda. Aşa se face că, atunci când oamenii se manifestă în modul pe care-l preferă el, acela simte că lumea i se adresează personal, şi intră şi el în joc, chiar dacă aplauzele s-ar putea să contravină convingerilor sale. Numai astfel poţi să manipulezi aplauzele maselor. Roma trăieşte din aplauzele maselor. S-a întâmplat nu o dată ca masele să fie acelea care l-au mânat pe unul la moarte sau l-au transformat pe altul într-un om bogat. Dacă reuşeşti să influenţezi masele, atunci poţi să hotărăşti asupra morţii şi distrugerii, asupra fericrii şi bogăţiei."

Fabius dădu din cap că înţelesese.

„Fie ca gândurile voastre să se împlinească!", spuse el.

„Or să se împlinească, Fabius, or să se împlinească." Şi, după un scurt moment de gândire, Pheroras adăugă: „Dar, pentru aplauze, nu vreau decât oameni care sunt spălaţi şi proaspăt bărbieriţi!"

„S-a notat!", spuse Fabius.

„Atunci, hai să ne ocupăm de solia către chestorul Flaminius."

În timp ce se plimba în sus şi-n jos, Pheroras dicta: „Pheroras, bancher şi cămătar, îl salută pe chestorul Flaminius. Ştii bine că până acum nu am făcut decât să-i împrumut cu bani pe cei aflaţi la nevoie, să achiziţionez case şi terenuri, corăbii şi alte mijloace de transport şi să le folosesc pentru binele comunităţii. Dobânzile mele s-au situat întotdeauna în limitele legale, astfel încât încasările mele au fost mari şi câştigurile mele, considerabile.

Provincia Achaia este aceea din care se trage vorba că totul curge şi se află în continuă schimbare. La fel stau lucrurile şi cu bancherul şi cămătarul Pheroras. În ciuda celor cincizeci şi cinci de ani ai săi, el nu se simte prea bătrân pentru a întreprinde încă o dată ceva nou. Iată de ce îţi dau astăzi de ştire că sunt mentorul gladiatorului Vitellius. Vitellius a intrat în serviciul meu, eu îi plătesc salariul şi îi mijlocesc lupte noi. În ultima lui luptă, cea desfăşurată pe lacul Fucino, el şi-a câştigat libertatea şi a devenit astfel stăpân peste propriile lui decizii.

Prin victoria asupra lui Pugnax, care nici măcar nu ar fi putut fi mai spectaculoasă, ca şi prin graţierea lui anterioară, pe drumul spre locul de execuţie, Vitellius a ajuns la o popularitate care, în ciuda tinereţii sale, ne îngăduie să-l integrăm în şirul marilor nume ale arenei.

Iată de ce ţi-l ofer acum pe Vitellius pentru lupta principală în cadrul Ludi Plebeii, ale Ludi Apollinares ori ale Ludi Megalenses. Protejatul meu nu va

apărea însă decât pentru a concura cu un luptător de prim rang. Pentru această luptă, eu solicit 100.000 de sesterţi iar, în caz de victorie, suma dublă.

Deoarece te-am observat destul de des în cursul exercitării funcţiei tale şi ştiu să apreciez calităţile tale de organizator al jocurilor, sunt sigur că te va interesa propunerea mea şi că o să iei legătura cu mine pentru stabilirea tuturor detaliilor. Salve!”

Post scriptum: „În ceea ce priveşte datoriile pe care le ai faţă de mine şi care vor deveni scadente la începutul noului an, nu este cazul să-ţi faci niciun fel de griji.”

Fabius se ridică. „Am să trimit scrisoarea îndată!”

* * *

„Soarele s-a ridicat deja, stăpâne, treziţi-vă!” Sclavul care păşi până lângă patul lui Vitellius făcu o plecăciune plină de respect. Vitellius se frecă la ochi, ameţit de somn, şi ochii îi căzură pe tava plină de tot felul de fructe pe care i-o adusese servitorul. Ce spusese acela, stăpâne? Era prima oară în viaţa lui când cineva îi spusese „stăpâne”. Somnul îi dispăru imediat.

„Cum te numeşti?”, se interesă Vitellius.

„Mă numesc Pictor şi răspund de nevoile dumneavoastră personale. Am învăţat să slujesc în casa lui Pheroras şi mi-am mulţumit întotdeauna stăpânul.”

„Bine”, spuse Vitellius şi încercă să pară ceva mai stăpân, aşa cum se cuvenea stării lui de homo novus, de om care tocmai se ajunsese, „atunci înseamnă că şi eu am să fiu mulţumit de tine.”

Pictor făcu o plecăciune prietenoasă. „în afară de mine, vă mai stau la dispoziţie Minucius, Caenis şi Glaphyra. Sunteţi pregătit să-i primiţi?”

Tăcerea lui Vitellius, Pictor o interpretă ca pe un semn de încuviinţare. El bătu din palme şi de îndată apărură şi ceilalţi sclavi care serveau în casă pentru a fi prezentaţi stăpânului. Pictor puse capăt prezentărilor cu o mişcare hotărâtă a mâinii şi Vitellius dădu din cap în semn de mulţumire. Minucius se duse şi aduse un lighean cu apă iar Pictor tamponă, cu un burete ud, faţa şi subsuorile tânărului său stăpân.

„De dimineaţă aveţi în program antrenamentul în Ludusul lui Polyclitus, la prânz vă întâlniţi cu Pheroras în casa lui din oraş iar restul zilei vi-l petreceţi după bunul vostru plac.”

Abia acum reuşi Vitellius să se întoarcă în realitate. Pheroras îi angajase gladiatorului un profesor personal, pe Polyclitus, un gladiator celebru

odinioară şi care, după ce se alesese cu o paralizie a braţului stâng în urma unei lupte, îşi începuse activitatea de lanista. Dar Pheroras aprecia calităţile lui de antrenor mai presus decât abilitatea lui de a plasa gladiatori. „De dăruit nu ţi se dăruieşte nimic”, spusese Pheroras, şi-i stabilise protejatului său un program zilnic de trei ore de antrenament.

Casa în care locuia Vitellius se afla nu departe în spatele lui Circus maximus, lângă Via Appia, destul de aproape de locul în care Via Latina se curbează spre Est. Înconjurată de pini şi chiparoşi, într-o grădină în floare, ea producea impresia de nobilă idilă suburbană, nu tocmai un palat ca acelea din oraş, dar nicio casă oarecare de ţară. Romanii nu nutreau o apreciere deosebită pentru astfel de case, ei erau entuziasmaţi fie de vile în zone verzi, situate mult în afara oraşului, fie de case luxoase pe care şi le construiau în oraş, cât mai central cu putinţă. Case aflate la marginea oraşului, precum aceasta, având la parter o mare cameră de primire, baie şi mai multe încăperi mai mici pentru personal, iar la etaj două dormitoare, astfel de case erau îndrăgite îndeosebi de oameni proaspăt ajunşi, sau de sclavi eliberaţi care, într-un fel sau altul, reuşiseră să facă bani.

În acest domiciliu al lui, Vitellius se simţea ca un împărat. Nu-i venea deloc uşor să înţeleagă realitatea. Cu câteva săptămâni în urmă era pe cale să fie executat ca participant la conspiraţie. Dacă nu i-ar fi ieşit în cale Tullia, vestala, astăzi nu ar mai şti nimeni de el. Iar între timp schimbase celula întunecoasă din Ludus magnus pe o casă a lui, cu prorpriul său personal.

După terminarea toaletei matinale, Pictor dispăru dar reveni la scurt timp şi-l anunţă: „A sosit Mariamne, soţia lui Pheroras. Vă aşteaptă în atrium.”

„Transmite-i salutul meu”, spuse Vitellius, „sosesc îndată.” Spunând asta, îşi aruncă la iuţeală tunica pe el şi coborî.

„Un fericit salut matinal, Mariamne”, spuse Vitellius, apropiindu-se de ea cu ochii strălucind de bucurie, „această zi va fi negreşit una fericită, atunci când te întâlneşti cu Aurora dimineţii, cea cu degetele trandafirii.”

„Lasă-mă să-ţi întorc salutul matinal”, răspunse Mariamne. „Nu eşti numai un mare luptător, eu cred că ai şi talente de mare linguşitor!” Vitellius privi încurcat în pământ. „Pheroras mi-a spus să am grijă de omul nostru şi să te întreb dacă mai ai vreo dorinţă.”

Cu o figură serioasă, Vitellius se apropie de Mariamne, care se întinsese pe o canapea, îngenuchie lână ea cu o mişcare pătimaşă, îi prinse mâna şi i-

o sărută. „Vă sunt îndatorat până peste poate, ţie şi soţului tău!”, spuse el şi privi timid spre ea.

Mariamne îşi lăsă cu plăcere mâna într-a lui. „Nu trebuie să te mai gândeşti la asta”, spuse ea, „Pheroras nu a dăruit niciodată nimic, nimănui, nici măcar mie. Pentru el, tot ce face e o afacere. Iar dacă astăzi se ocupă de tine, atunci el ştie cu destulă siguranţă că mâine va scoate de câteva ori mai mult pe seama ta. Aşa este el făcut.”

Tânărul o privi pe femeie neîncrezător. „Da”, spuse Mariamne, „banii sunt profesia lui. Iar dacă banii nu ar exista, atunci i-ar inventa el, este un al doilea Cressus.”

„Fiecare luptă”, replică Vitellius, „este un risc pentru el, şansele sunt întotdeauna de cincizeci la cincizeci.”

„Nu cred că Pheroras se apucă de o treabă, dacă şansele sunt de numai cincizeci la cincizeci. Sunt cât se poate de sigură că are să aibă grijă să ai parte de un antrenament şi de adversari care să te facă să vezi lupta ca pe o rutină.”

„Dar toate aceste ludi sunt stabilite de împărat şi de către edil, şi chiar şi perechile de adversari sunt stabilite de ei ori prin trragere la sorţi.”

„Pheroras are o convingere fermă. Ea sună aşa: orice om poate fi cumpărat. El merge până acolo încât afirmă că până şi împăratul e coruptibil – ar trebui doar să i se ofere suma corespunzătoare. În orice caz, Pheroas are să fie primul om care cumpără un împărat. Sunt convinsă de asta. Şi-a cumpărat dreptul de cetăţenie romană, cu toate că toată lumea ştie suntem originari din Iudeea. Iar dacă tu nu ai fi acceptat de bună voie invitaţia lui, atunci ar fi cumpărat întregul Ludus magnus, cu gladiatori cu tot.” Mariamne râse.

„Pheroras spunea că *tu* ai fost aceea care ai vrut să mă vezi…”

„Da, aşa este. Mai bine zis, fiica mea, Tertulla, mi-a povestit despre destinul tău şi a afirmat că omul acesta ar trebui să fie foarte ieşit din comun şi că ar trebui să-l cunoaştem. Eu am spus, de ce nu, şi i-am comunicat lui Pheroras dorinţa noastră. În ziua următoare ţi-ai făcut apariţia la Tibur.”

„… Din cauză că aveam nevoie de bani.”

„Nu-i nicio ruşine în asta. Dacă toţi aceia care au datorii ar trebui să umble fără haine pe ei, atunci, la Roma nu ar mai exista decât oameni în pielea goală, numai sclavii ar mai umbla îmbrăcaţi. Până şi divinul Cezar avea la un moment dat 72 de milioane de sesterţi datorii.”

„Numai că eu aveam nevoie de bani pentru un scop ruşinos.”

Mariamne îi aruncă tânărului o privire întrebătoare. Acela scutură din cap şi privi disperat în pământ. Până la urmă, totul ţâşni afară din el, şi el îi povesti vizitatoarei despre salvarea plină de peripeţii a preotesei zeiţei Vesta, cum, furat de euforia victoriei, a ajuns să răspundă sentimentelor fetei de şaisprezece ani, dedându-se, împreună cu ea, actului iubirii, cum au fost surprinşi de Manlius şi cum acesta l-a şantajat în mod josnic.

O vreme, Mariamne nu spuse nimic, apoi se ridică şi se duse la fereastra înaltă, care lăsa privirea să se scalde în grădina înmiresmată şi întrebă: „De ce ai făcut asta?”

„Am uitat de mine”, spuse Vitellius plin de regret, „nu ar fi trebuit să fac asta niciodată, a fost ca un fel de beţie. Dar preoteasa îmi amintea atât de mult de o fată pe care am iubit-o foarte mult…”

„Ce s-a-ntâmplat cu fata aceasta?”, îl întrerupse Mariamne.

„Era evreică. A fost expulzată. În orice caz, a fost una dintre acele nenumărate fiinţe nefericte care nu au reuşit să-şi găsească un ascunziş şi nu au putut corupe autorităţile. Eu am ajuns la Ostia exact atunci când corabia în care se afla ea s-a desprins de ţărm.”

„Unde au dus-o?”

„Numai zeii ştiu asta. Erau vase care transportau cereale, cu astea au fost expulzaţi evreii. După cum se aude, mai mult de jumătate din flotă s-a scufundat. Probabil că s-a înecat, poate că, între timp, cadavrul ei a fost aruncat de mare pe cine ştie ţărm.”

Mariamne s-a întors şi l-a privit pe Vitellius în ochi. „O iubeşti foarte tare pe fata asta?”

„Cu siguranţă. Mi-aş da şi viaţa pentru ea.”

„Şi eşti în stare să păstrezi tăcerea?”

„Să-mi taie limba dacă am să dezvălui vreun secret pe care mi-l încredinţezi!”

„Bine”, spuse Mariamne şi începu să vorbească în şoaptă. „Trebuie să ştii că flota romană care transporta cereale nu s-a scufundat. Neptun nu a fost niciodată atât de binevoitor faţă de Mercur cum a fost anul acesta. Vasele care nu s-au mai întors nu zac pe fundul mării, evreii au luat echipajele cu asalt şi le-au deturnat, pe fiecare dintre ele în alt port. Negustorii evrei aşteptau deja vasele, au avut grijă de fiecare pasager, în aşa fel încât să-şi poată continua drumul spre Palestina, apoi, corăbiille au fost refăcute şi vopsite în alte culori. De o sută de ori.”

Vitellius urmărise povestirea Mariamnei mut de uimire. „De unde ştii toate astea?”, întrebă el neîncrezător. Mariamne nu spuse nimic. „înţeleg”, spuse el, „Pheroras…”

„Da”, răspunse vizitatoarea, „Pheroras i-a mituit pe supraveghetorii din port, astfel încât cei expulzaţi să-şi poată lua arme la bord.”

„Dar care a fost cauza?”

„Flota lui nu a fost solicitată. Vasele împăratului i-au luat cele mai bune comenzi. Acum nu mai e cazul.” „Pe Mercur, cel care face să prosepre negoţul popoarelor! Niciun om din Roma nu-i ajunge lui Pheroras nici la degetul mic.”

Mariamne surâse chinuit, şi Vitellius luă din nou act de senzualitatea aţâţătoare a buzelor ei frumoase. „E căsătorit cu banii lui, nu iubeşte nimic altceva decât banii. Dacă nu ar exista alte afaceri, mult mai profitabile, sunt sigură că m-ar fi vândut deja şi pe mine.”

Pe chipul atât de armonios al Mariamnei se citeau tristeţea şi resemnarea. Viaţa ei neîmplinită săpase deja cele dintâi riduri în jurul gurii ei senzuale. Cât de frumoasă trebuie să fi fost femeia asta în tinereţea ei, îşi spuse Vitellius. Să fi fost? Nu, ea *era* frumoasă. Părul des, savant pieptănat, negru, umerii înguşti şi rotunzi, sânii plini, care se revărsau pe sub veşmânt, dar talia ca de viespe şi şoldurile rotunde şi pline. Femeia asta era o frumuseţe care nu trebuia decât să fie făcută să înflorească. Vitellius se simţise atras de ea de când o văzuse pentru prima oară. Altfel decât Rebecca, faţă de care el avusese mai întâi sentimentul că trebuia să o apere, femeia aceasta trezea în el sentimentul de siguranţă. El se bucura de apropierea trupului ei, şi un fel aparte de poftă puse stăpânire pe el.

„O, Vitellius”, spuse Mariamne, în timp ce-l trăgea pe Vitellius la pieptul ei, „eu sunt invidiată de toate femeile din Roma pentru că am patru sute de sclavi care-şi dau silinţa să-mi citească orice dorinţă în priviri, pentru că pot, precum cocorii, să-mi petrec fiecare anotimp într-o altă provincie, unde avem proprietăţi întinse, şi pentru că în fiecare zi port alte podoabe şi veşminte noi. Dar toate astea nu fac decât să ascundă faptul că trăiesc abandonată şi lipsită de iubire. Plătesc o avere pentru un pic de tandreţe – dar asta nu mă face fericită.”

Prin mătasea galbenă a veşmântului ei, Vitellius simţea mişcarea aţâţătoare a sânilor ei. Cu voinţa paralizată îşi lăsă gura să alunece pe mătasea rece iar în locul în care îi bănuia sfârcurile trecu cu limba udă peste

rotunjimile tremurătoare. Mariamne trase aer adânc: „O, Vitellius!” Tânărul se abandonă fericit îmbrăţişărilor ei tot mai pătimaşe.

„Ştiu bine”, şopti ea, „că aş putea foarte bine să-ţi fiu mamă şi că poţi să ai femei mult mai tinere şi mai frumoase decât mine, dar primeşte această dorinţă a mea, de femeie neîmplinită, şi dăruieşte-mi puţină tandreţe. Fii sigur că n-o să ieşi în pierdere!”

Vitellius îşi aşeză arătătorul de la mâna stângă pe buzele ei, ca şi cum ar fi vrut s-o oblige să tacă. Căldura umedă a pielii ei, el o simţi ca pe o scânteie pe buricul degetului său. „Eşti o femeie frumoasă, aţâţătoare, tu nu ai nevoie să cerşeşti iubirea unui bărbat.”

„Dar tocmai am făcut-o”, răspunse Mariamne, „din asta poţi să-ţi dai seama cât de mare nevoie am de ea.”

Sclavul Pictor îşi făcu apariţia în atrium: „Tinere stăpân, e timpul, vă aşteaptă antrenamentul!”

Mariamne îl strânse pe Vitellius în braţe scurt, dar intens. „Cu bine, gladiatorule, mâine am să vin din nou să am grijă de omul nostru. Iar din cauza şantajistului nu e cazul să-ţi faci griji. Ai să-ţi primeşti banii înapoi. O să-l reducem noi la tăcere!”

O dată ajunsă în grădină, înainte să se urce în lectică, ea îi mai făcu un semn cu mâna: „Cu bine, frumosul meu gladiator!”

* * *

Vitellius fu întrebat pentru a nu se ştie câta oară ce anume doreşte, şi pentru a nu se ştie câta oară el îşi exprimă dorinţa: „Unde pot fi văzute listele cu numele vaselor şi ale pasagerilor care au părăsit Roma atunci, când cu expulzarea evreilor?” Dar, cu toate că în Ostia exista o autoritate portuară supremă, despre care se pretindea că ar fi controlat mişcările fiecărei nave, niciunul dintre chestori nu ştia exact. Suprastructura administraţiei romane era perfectă. Nicio mişcare, pentru care să nu fi existat un funcţionar anume care avea un salariu anual de la cinci sute de sesterţi în sus. Dar expulzarea a zece mii de oameni se consumase în mod evident fără vreo implicare adminsitrativă – cu toate că toţi chestorii negau asta cu vehemenţă.

Într-un târziu, atunci când deja nu mai credea că are să găsească ceva, Vitellius, care îl luase cu sine pe Pictor, sclavul care ştia să scrie şi să citească, găsi documentele căutate, şi anume la un funcţionar responsabil de aprovizionarea cu cereale, sub denumirea „fără încărcătură”.

„Pe Mercur, îmi aduc aminte”, spuse chestorul, „evreii au fost duşi afară din ţară cu flota imperială pentru cereale – înainte ca vasele să se întoarcă fără încărcătură… Dar jumătate din flotă s-a scufundat. Chiar şi acum, împăratul este nevoit să angajeze vase străine.”

„Când s-a-ntâmplat asta”, începu Vitellius, „fiecare dintre cei ce se îmbarcau pe una dintre corăbii a fost trecut pe lista aceasta.”

„Aşa este”, răspunse chestorul, „nu ne-a scăpat nici măcar un singur evreu. Despre ce e vorba?”

„Caut o fată pe nume Rebecca şi aş vrea să aflu numele vasului cu care a plecat.”

Chestorul rânji cu neruşinare: „Care va să zică, o fată. Ai face bine să-ţi îndrepţi atenţia cât mai repede spre alte lucruri; căci cauza ta e lipsită de sens. Doar ţi-am spus deja că jumătate din flotă s-a scufundat. Iar destinaţia celorlalte vase n-a cunoscut-o nimeni – în orice caz, nu avem niciun document referitor la ea.”

„Mă mulţumesc cu numele corăbiei”, repetă Vitellius încăpăţânat.

Chestorul mormăi, indispus: „Dacă nu ai fi Vitellius, gladiatorul, te-aş da afară. Dai peste cap toate aprovizionarea cu cereale a Romei.”

El arată cu dreapta pe fereastră, afară: „Ia uită-te la flota asta alcătuită din vase roşii. Ele îi aparţin, toate, bogatului Pheroras. Împăratul trebuie să plătească, zilnic, câte cinci sute de sesterţi pentru fiecare dintre ele. Poate că acum poţi să-ţi dai şi tu seama cât de preţios este timpul meu.”

„Nu vreau deloc să-ţi răpesc din timpul acesta preţios”, veni replica lui Vitellius. „Spune-mi numai unde putem găsi documentele, o s-o căutăm noi înşine pe Rebecca.”

Când îşi dădu seama că nu avea cum să scape de gladiatorul ăsta încăpăţânat, chestorul se ridică fără un cuvânt şi-i conduse pe Vitellius şi pe sclavul său, Pictor, într-o arhivă cu aer înecăcios. „Aici”, spuse el, arătând spre un rând de role de papirus; după care dispăru.

Pictor începu să cerceteze, unul după altul, papirusurile prăfuite, fragile, urmărit cu încordare de Vitellius. În lista a zecea de la sfârşitul primului teanc, el găsi ceea ce căuta: „Am dat aici peste o Rebecca, fiica gladiatorului Verritus.”

„Ea e!”, exclamă Vitellius. „Care este numele corăbiei?”

„Eudora”, îi răspunse Pictor, şi Vitellius îşi îmbrăţişă sclavul.

Pe drumul de întoarcere de la Ostia la Roma, trecură pe lângă ei pretorieni călare, cohorte înarmate până-n dinţi mărşăluiau în direţia

portului, la răspântii stăteau alţi pretorieni, înarmaţi până-n dinţi.

„Ce este cu agitaţia asta în roaş”, întrebă Vitellius.

„Împăratul a murit”, veni un răspuns.

Vitellius şi Pictor se priviră speriaţi: „Fie ca zeii să se îndure de el!”

* * *

Mult mai mult decât moartea împăratului senil Claudius, pe care, în ultima vreme, oricum nu mai avuseseră prilejul să-l vadă la faţă, pe romani îi interesa scandalul iscat în jurul preotesei vestale Tullia. După ce aceasta se autodenunţase, Pontifex pro magistro rostise sentinţa: moarte prin îngroparea de vie, incesti causa – din cauză de dezmăţ.

În Roma cea avidă de senzaţii, nimeni nu-şi putea aduce aminte să fi asistat vreodată la o astfel de ceremonie. Ultima acuzaţie împotriva unei preotese a zeiţei Vesta avusese loc cu mai mult de 125 de ani în urmă. La vremea aceea, o vestală se lăsase sedusă, în aparenţă, de către Catilina. Şi, cu exact 168 de ani în urmă, Pontifex maximus condamnase la moarte trei vestale o dată. Acum, romanii aşteptau cu nerăbdare îngrozitorul spectacol.

Înveşmântat într-o togă purpurie, însoţit de doi lictori, având în alai patru centurioni, Ponteifex ieşi din casa vestalelor. Centurionii purtau o targă acoperită cu un material alb, pe care zăcea, legată cu funii, Tullia. În conformitate cu regulile ceremoniei, Vibidia, având funcţia de Vestalis maxima, aşezase pe targă Vitta Tulliei, acoperământul pe care aceea îl purtase pe cap. Romanii, care ieşiseră cu zecile de mii pe treptele din preajmă, pe socluri, pe treptele templelor şi ale halelor Forumului, îşi întindeau gâturile, curioşi. Altfel decât se obişnuia în alte împrejurări publice, acum domnea o tăcere fantomatică – un amestec straniu de tristeţe şi curiozitate. Oare avea să înceapă să se vaite fata legată cu funii de targă? Dar nici măcar aceia aflaţi aproape de tot nu percepeau nici cel mai mic sunet.

„Cu siguranţă că e leşinată de frică”, şopti o doamnă din protipendadă către sclava ei. Aceea aprobă din cap.

Paşii centurionilor răsunau fantomatic pe marmura alba şi netedă ca oglinda din care erau făcute treptele templului zeiţei Vesta. Aici aştepta un car fastuos, tras de cai, care le era pus la dispoziţie celor şase vestale la ocazii oficiale şi care putea fi folosit chiar şi prin centrul oraşului – un privilegiu ieşit din comun într-un oraş în care e interzisă circulaţia oricărui vehicol. Centurionii aşezară targa între băncile aflate faţă în faţă ale carului;

pe urmă, celelalte cinci preotese ale Vestei se aşezară şi carul se puse, huruind, în mişcare.

Părinţii Tulliei păşeau, cu chipuri împietrite, în urma carului care se deplasă pe o porţiune din Via Sacra, pentru a coti apoi către Basilica Aemilia şi a-şi continua, trecând pe lângă Forum Julium, drumul spre nord. Ţelul procesiunii ce se deplasa în tăcere şi căreia i se alăturau din ce în ce mai mulţi oameni era terenul lui Servius Tullius de lângă Porta Collina, unde se afla şi tabăra pretorienilor. Acolo, pe un teren deschis, fusese săpată o groapă adâncă şi zidită o boltă din cuburi mari de piatră. Prin deschiderea din tavan ieşea capătul unei scări de lemn. În interior se afla un prici de lemn, o lampă cu ulei şi pâine şi apă pentru trei zile. Numai că, în cea de-a treia zi, preoteasa vestală avea să se fi sufocat de mult.

O dată ajunşi la locul execuţiei, centurionii ridicară targa din car şi o aşezară lângă deschizătura mormântului. Se apropie şi un călău; numai că, în ziua aceasta, mâna lui nu ţinea nicio sabie. Cu o singură smucitură, el trase pânza albă care acoperea targa şi un strigăt înmiit străbătu mulţimea. Goală, respirând greu, Tullia zăcea pe targa de lemn legată cu funii grosolane peste gât, burtă şi picioare, cu ochii larg deschişi. Cerul se întunecă, anunţând o furtună. Călăul tăie legăturile cu un pumnal, în clipa aceea se apropie şi Pontifex, îşi înălţă braţele spre cer şi, în timp ce primele fulgere sfâşiau aerul, rosti cu voce tare o rugăciune adresată zeiţei Vesta. El o ruga pe zeiţă să o ierte pe slujitoarea ei. Atunci când călăul şi Pontifex o apucară pe Tullia de braţe şi o conduseră la scara care cobora în adâncuri, mulţi dintre spectatori fură mişcaţi până la lacrimi.

Neobservat de miile de privitori, un bărbat stătea pe drumul ce şerpuia pe zidul oraşului şi urmărea scena de la distanţă. El nu vedea ochii fetei care privea neajutorată în jurul ei, ignorând, chiar şi în clipele dinaintea morţii, braţele întinse ale părinţilor şi necăutând, cu ochii ei, decât chipul iubitului. Oare chiar credea ea cu adevărat că el avea să se afle lângă mormânt?

Vitellius se întoarse cu spatele şi-şi apăsă fruntea de cărămizile aspre ale zidului ce înconjura oraşul. El nu era în stare şi nu voia să vadă cum fata asta delicată se agăţa de treapta cea mai sus a scării oferindu-şi faţa primelor picături mari de ploaie care începuse să cadă cu zgomot, înainte să dispară încet, pas cu pas, în jos, în hăul care se căsca sub ea.

Biciuţi de furtună, spectatorii se împrăştiară în numai câteva clipe. Grăbit, călăul trase scara afară, cei patru centurioni fixară placa grea de piatră peste deschizătura mormântului şi se îndepărtară. Cu pumnul strâns,

Vitellius lovi zidul până când sângele începu să-i curgă din degete. În vreme ce cohorte de nori grei şi negri goneau pe deasupra oraşului iar strălucirea verzuie a fulgerelor scăldau, preţ de fracţiuni de secundă, sfârşitul zilei într-o lumină orbitoare, gladiatorul coborî de pe zid şi păşi, cu braţele larg desfăcute prin rafalele de ploaie al bubuitoarei ruperi de nori către locul în care Tullia dispăruse în pământ. Cu toată forţa vocii lui împotrivindu-se tunetelor şi răpăitului maselor de apă care se prăvăleau din cer, Vitellius strigă: „O, Jupiter, tu care ai trimis fulgere şi tunete ca semn al împotrivirii tale. Trimte-mi un trăsnet în creştet, ca să pot ajunge în moarte înaintea acestei vestale. Jupiter! Ascultă-mă o dată!”

Vitellius alunecă pe pământul inundat. Noroiul cafeniu, murdar, i se lipise pe întreg corpul. El se ridică, alunecă din nou, se căţără în patru labe peste zidul de pământ ridicat de jur împrejurul mormântului. „Jupiter!”, strigă el spre elementele dezlănţuite, „Jupiter! Priveşte-mă! Distruge-mă! Nu mai sunt demn să trăiesc! Nu mai vreau să trăiesc. Mă auzi…Jupiter!”

Ploaia curgea în pâraie peste ridicătura de pământ şi alcătuiau un fel de vârtej deasupra locului care fusese acoperit cu placa de piatra. Vitellius se lăsă să lunece de partea cealaltă a ridicăturii de pământ şi încercă disperat să apuce marginea plăcii. Unghiile i se rupeau, buricele degetelor îl dureau – el nu găsea nicio margine de care să apuce.

„Tullia!”, strigă el cu disperarea din urmă spre apa învârtejită, „Tullia, mă auzi. Sunt eu, Vitellius!”

Timp de o clipă se opri, fiindcă i se păru că aude glasul Tulliei. Pe urmă îşi dădu seama însă că lucrul acesta ar fi fost cu neputinţă, şi începu din nou să pipăie marginea plăcii. Cu groază băgă de seamă că se formaseră deja alte trei vârtejuri prin care apa se revărsa în groapa de dedesubt. Atunci îşi dădu sema că nu mai era nimic de făcut.

„Tullia”, hohoti el şi-şi şetrse cu dosul palmei noroiul de pe faţă, „Tullia, nu am vrut să se întâmple aşa!”

Încremenit ca o statuie, el stătea ghemuit, cu mâinile încrucişate peste genunchi, pe ridicătura de pământ şi privea la vârtejurile de apă murdară. Mai întâi se potoliră vârtejurile mici, apoi se orpiră şi mişcările vârtejului mare. Acum, apa părea să stea în loc. Câteva bule de aer mai gâlgâiră, fantomatic, la suprafaţă. Ploaia se oprea, la suprafaţa maronie a apei pluteau bule de aer albe ca laptele. Vitellius îşi lăsă capul pe antebraţe, cu privirea fixată în noroiul alunecos şi începu să plângă cum nu mai plânsese niciodată în viaţa lui.

Capitolul VIII

Printre tacâmurile şi vesela din argint şi carafele din sticlă, pe masă zăceau carapace de stridii, cochilii de melci, oase de pui şi de viţel. Un cântăreţ grec se plimba printre mese cu o kithara şi lălăia un cântec compus chiar de el despre un cântăreţ orb care iubea o statuie de marmură. După un ospăţ care durase mai mult de trei ore, Pheroras făcu semn că se pot strânge mesele şi peste douăzeci de sclavi se năpustiră în triclinium, luară pe sus mesele supraîncărcate şi le duseră afară. Alţi servitori le întindeau mesenilor lighenaşe de argint cu apă caldă, parfumată, pentru spălatul mâinilor. În loc de prosoape, sclavii-copii îşi ofereau părul lor buclat. În sfârşit, tălpile mesenilor fură frecate cu esenţe parfumate iar şireturile lungi ale sandalelor fură împodobite cu coroniţe minuscule din mentă şi lavandă.

Pheroras îşi luă cupa şi închină pentru Vitellius: „Pentru următoarea ta luptă! Fie ca zeii să-ţi fie prielnici!”

Vitellius îşi ridică şi el cupa şi le mulţumi, zâmbind, tuturor. Privirea lui zăbovi puţin mai mult asupra Mariamnei decât asupra celorlalţi oaspeţi. Ea băgă de seamă, dar ceilalţi nu observară nimic.

„Are să fie o luptă grea”, fu de părere Pheroras, „şi nu numai din cauză că, până acum, cele mai multe lupte dintre un gladiator şi un leu au fost pierdute de gladiatori, ci şi pentru că lupta principală la inaugurarea unui nou amfiteatru intră în analele istoriei, motiv pentru care şi adversarul tău luptă cu şi mai multă ardoare decât oricând.”

„O arenă grandioasă”, spuse Vitellius plin de entuziasm, „deja ne-am mutat acolo antrenamentul zilnic. Asta îmi aduce un avantaj inestimabil, fiindcă pot deja să-mi exersez puterile pe nisipul acesta ciudat.”

„Ce anume are deosebit nisipul ăsta?”, vru să ştie Mariamne.

„Ei bine, are granulele mult mai mari decât nisipul nostru de aici. Împăratul a pus să fie adus din deșerturile Egiptului, ca să-i confere o culoare roşu-galbenă, adăugându-i miniu. Din aceste cauze, pericolul de alunecare este mult mai mare. Este mai dificil să-ţi păstrezi echilibrul, mai ales pentru un bestiarius, care trebuie să se lupte cu un leu foarte iute în mişcări.”

„Un împărat cu adevărat neobişnuit, acest Nero. Claudius mi-a angajat corăbiile pentru ca romanii să poată primi ceva de mâncare, dar acum,

situaţia este din nou atât de bună, încât împăratul pune să se aducă nisip de peste mări, pentru ca gladiatorii să se distingă cromatic mai bine pe acest teren!” Pheroras fu încă o dată scuturat de unul dintre celebrele lui accese de râs.

Tertulla întrebă, îngrijorată: „Şi tu n-ai mai luptat niciodată ca bestiarius până acum?”

„Nu”, răspunse Vitellius, „numai la antrenamente în Ludus magnus, dar niciodată încă în public.”

„Şi nu-ţi este teamă? În fond, fiecare luptă poate să fie şi cea din urmă.”

„Asta aşa e. Dar şi pentru tine fiecare zi poate să fie şi cea din urmă. În fiecare zi, la Roma se prăbuşesc clădiri, îngropând sute de oameni sub ele, se scufundă corăbii, trăsnetul loveşte păstori singuratici, destinul nostru, al tuturor, este determinat dinainte de zei. Atunci, de ce ar trebui să mă tem eu.”

„De risc, tu îţi asumi un risc mult mai mare.”

„Nu cred asta. Atunci când îmi fac apariţia în circus, o fac cu hotărârea fermă de a învinge. Încerc să-mi apăr viaţa şi fac tot ce pot pentru asta. Dacă tu te duci la teatru, atunci te gândeşti: ei, ce ar putea să mi se întâmple, şi nici măcar nu te întrebi dacă locul pe care stai este sigur. În cazul acesta, riscul *tău* e chiar mai mare decât al meu, gândeşte-te numai la catastrofa de la lacul Fucino.”

„Nu a avut loc niciun proces”, spuse Pheroras, „cu toate că orice om din Roma ştia că vina îi aparţinea lui Narcissus. Timp de ani de zile el a irosit banii din impozite şi o uriaşă forţă de muncă pentru a-i ridica un monument lui Claudius; în realitate, însă, urma să fie propriul său monument. Ideea fundamentală de a seca lacul era bună în sine; dar au mai fost şi alţii care au încercat să o pună în aplicare. Planificarea a fost greşită, execuţia neglijentă iar rezultatul îl cunoaştem cu toţii: în partea superioară a canalului, masele de apă au smuls cu ele tribuna oaspeţilor de onoare şi o parte de teren fertil, iar apa s-a acumulat în partea inferioară, fără să-şi mai atingă ţinta care era râul Liris – cârpăceală de la un capăt la altul. Ei, dar: De mortuis, nil nisi bene – haideţi să nu vorbim rău despre un mort!”

„Se spune că a avut o moarte jalnică în Tullianum, că a murit de inaniţie”, spuse Mariamne.

„Narcissus nu a pariat pe cine trebuia”, îi răspunse Pheroras, „cine s-ar fi gândit vreodată că Agrippina avea să ajungă să conducă imperiul. E adevărat că Nero este împărat, dar toate frâiele politicii trec prin mâinile

Agrippinei. Princeps-ul e prea tânăr pentru sarcina lui, el se mai ţine încă de poalele mamei – în orice caz, el are o relaţie strânsă cu mama lui.”

„Cu propria lui mamă?”, întrebă Vitellius uimit.

„Cu propria lui mamă”, confirmă Pheroras. „Seneca şi Burrus, cei care se ocupă de educaţia lui, sfetnicii şi oamenii de încredere ai lui Nero, caută acum cu disperare o femeie care să semene cât mai mult cu mama lui, ca să-l momească pe o altă cale. Căci, cu Octavia, cu care este însurat de la vârsta de şaisprezece ani, nu are nicio legătură.”

Mariamne surâse batjocoritor: „Pe toţii zeii, cum de poate să fie atât de greu să găseşti, între atâtea sute de mii de femei romane, una ca Agrippina?”

„Şi totuşi, asta e situaţia; căci Agrippina nu corespunde imaginii la modă a idelului de frumuseţe al femeii romane, care încă de la o vârstă fragedă îşi leagă sânii ca să rămână mici şi nedezvoltaţi. Agrippina, dimpotrivă, are forme materne şi sânii precum ai unei prostituate din lupanar.”

„Împăratul pare să iubească rotunjimile mai presus de orice”, observă Vitellius, „Circus-ul lui de pe Câmpul lui Marte are rotunjimi şi arcade chiar şi în acele locuri, unde zidurile drepte ar fi îndeplinit acelaşi scop.”

„Ar trebui să i-o trimit pe Mariamne”, râse Pheroras, „cred că ea ar fi exact genul de femeie pe care micuţul nostru împărat ar şti s-o aprecieze.”

Vitellius o observa cu plăcere pe Mariamne, care stătea întinsă vizavi de Vitellius şi care lăsase observaţia soţului ei să treacă pe lângă ea, fără nici cea mai mică reacţie. Buzele ei roşii ca focul tocmai sugeau dintr-un strugure albastru şi plin. Vitellius pipăia cu ochii corpul acesta ispititor, pe care-l cunoştea deja atât de bine, îi dădea tunica jos de pe umeri şi îşi îngropa faţa între sânii ca nişte talazuri, cât putea să se simtă de bine.

Glasul lui Pheroras îl readuse imediat la realitate. „Mi s-a raportat că locuinţa ta este în permanenţă asediată de fete şi de femei!”

Vitellius surâse încurcat, luă o înghiţitură lungă din cupa sa şi nu spuse nimic.

„Ele vor, cu toate, să-l vadă pe bărbatul pentru care a trebuit să moară preoteasa vestală Tullia”, continuă Pheroras.

„Taci, Pheroras”, îl întrerupse Mariamne, „ştii bine cât de mult a suferit Vitellius din cauza asta. Chiar trebuie să-i deschizi din nou rănile vechi?”

„Nu am vrut să te fac să suferi, Vitellius, dar eu sunt om de afaceri. Drama cu preoteasa vestală, oricât ar fi de regretabilă, nu a făcut decât să-ţi sporească valoarea de piaţă. Un gladiator pe a cărui victorie pariază bărbaţii

este, fără nicio îndoială, un bun gladiator; dar şi mai bun este acel gladiator care le apare noaptea femeilor în vis. Tocmai de aceea este necesar să ţi-l mânuieşte pe Priapus la fel de iscusit ca şi sabia. Dacă vrei să devii un idol al maselor, atunci nu ai nevoie numai de victorii în arenă, ai nevoie şi de biruinţe în pat. Şi ţine minte un lucru: nu te îndrăgosti niciodată de o femeie cu care te culci, fiindcă acesta este începutul sfârşitului. Dragostea înseamnă dependenţă. Un gladiator trebuie să fie liber. Nevasta unui senator trebuie să aibă sentimentul că te-ar putea avea, în aceeaşi măsură în care trebuie să simtă asta şi o biată sclavă eliberată. Prin urmare, dă-le femeilor ceea ce vor să aibă, dă-le-o cum se cuvine şi aruncă-le afară."

Mariamne sări ca arsă. „Cât poţi să fii de respingător!", spuse ea furioasă şi părăsi încăperea, urmată de fiica ei, Tertulla.

Pheroras arată cu degetul mare peste umăr: „Are o fiică în toată firea, dar are sufletul unei fetiţe de zece ani. Pentru ea, Venus continuă să fie zeiţa iubirii curate, pentru mine, Venus e zeiţa comerţului cu sentimente. Toate lucrurile pe lumea asta sunt o afacere, iar iubirea este cea mai veche dintre ele. Sau eşti de altă părere?"

Da, i-ar fi plăcut foarte mult lui Vitellius să spună, da, sunt de altă părere, eu am iubit o fată frumoasă ca o floare, a fost gonită ca un câine – numai fiindcă aparţinea unei alte seminţii. Dar Vitellius nu avea curajul să-l contrazică pe mentorul să; prin urmare, el spuse: „Nu, este întocmai cum spuneţi, cu siguranţă."

„Ceea ce-ţi trebuie ţie este o legătură cu o femeie frumoasă", continuă Pheroras, „o legătură care să le rupă gura romanilor."

Vitellius înghiţi în sec. El îl privi pe Pheroras fără un cuvânt.

„După apariţia ta în Circul lui Nero am să dau o serbare şi am să invit cele mai frumoase femei din Roma. Posibilitatea de a se întâlni cu un bărbat care a ucis un leu le va arunca pe femei în extaz. Tu nu trebuie să faci nimic decât să zâmbeşti. Restul poţi să-l laşi în seama mea liniştit."

* * *

„Patres…" Consulul Caius Vipstanus încerca cu mari eforturi să se facă ascultat. „Patres conscripti!", începu el din nou, dar tumultul din curie acoperi vocea lui firavă. De afară, din forum, pătrundeau strigătele agitate ale maselor, care se adunaseră acolo în pofida unei puternice furtuni de primăvară. Un singur nume răsuna, iar şi iar, deasupra splendorii de marmură a esplanadei: „Agrippina."

„Patres conscripti!”, repetă încă o dată consulul, bătu din palme şi strigă spre Senat: „în legătură cu moartea Agrippinei, Princeps-ul ne trimite o scrisoare cu următorul conţinut: «Nero Claudius Caesar Augustus către Senatul şi poporul Romei. Eu, Nero Claudius Caesar Augustus, prin prezenta fac cunoscută moartea mamei mele Agrippina. În seara zilei de ieri, Agrippina şi-a pus capăt vieţiii din proprie voinţă, după ce un atentat la viaţa mea, pus în scenă de ea, a eşuat. Agerinus, un sclav eliberat şi om de încredere al Agrippinei, a fost surprins când pornea spre mine cu sabia ridicată. Agrippina sperase să devină co-regentă şi să convingă cohortele de pretorieni să îi jure credinţă. Aceeaşi ruşine i-o pregătea şi Senatului şi poporului roman. Dar această speranţă a ei a fost zădărnicită şi, din furie împotriva soldaţilor, a Senatului şi a poporului, Agrippina a refuzat darurile şi donaţiile obişnuite şi încerca să pună bărbaţi aleşi în primejdie. Cât efort m-a costat să o împiedic să dea buzna în curie şi să le dezvăluiască unor trimişi străini o serie de secrete. Aduceţi-vă aminte de toate faptele ruşinoase petrecute sub precursorul meu, Claudius, şi acelea s-au petrecut tot din vina Agrippinei. Iată de ce eu, Nero Claudius Caesar Augustus, consider că moartea Agrippinei este o fericire pentru statul nostru».”

„Adevărat!”, exclamară senatorii, „adevărat!”

„Rugi de mulţumire în toate templele, pentru faptul că această catastrofă a fost îndepărtată!”

„Ziua de naştere a Agrippinei să fie trecută printre zilele negre!”

„Sărbătoarea Minervei, ziua în care au fost descoperite intenţiile Agrippinei, să fie celebrată an de an prin jocuri!”

Iar senatorul Ollius, cel care nu avea voie să lipsească de la nicio dezbatere, a solicitat ca, în curie, să fie ridicate o statuie de aur a Minervei şi o statuie a lui Nero.

Cu toate că pretutindeni circulau zvonuri care mai de care mai scandaloase, cum că, în realitate, Agrippina s-ar fi scufundat cu corabia şi s-ar fi înecat, şi cu toate că alţii vorbeau despre faptul că Nero şi-ar fi asasinat mama, toate cererile au obţinut aprobarea Senatului. În felul acesta, poziţia împăratului a devenit mai solidă ca oricând, iar romanii puteau să se dedice din nou ocupaţiei lor preferate, care erau jocurile.

* * *

Câmpul lui Marte, care se afla în afara oraşului, era aidoma unui furnicar. Întreaga Romă era pe picioare, romanii atât de dependenţi de distracţii aşteptau cu încordare ceea ce urma să le ofere tânărul împărat. Căci un

împărat nu mai era judecat după faptele lui pe câmpul de luptă, ci după jocurile pe care le organiza în arenă.

Acest Circus, construit din ordinul lui Nero în numai un an de zile cu un număr neînchipuit de mare de sclavi şi cu un efort uriaş, măsura 590 de metri în lungime, 100 de metri în lăţime şi putea cuprinde 100.000 de spectatori. Pe ambele laturi ale intrării principale, arcuite spre exterior, situate pe latura mai îngustă, se înalţau spre cer două turnuri zvelte. Deasupra intrării principale trona o cvadrigă înaltă, din aur curat, în care Nero însuşi mâna cei patru cai. Iar nisipul galben al arenei alcătuia un contrast plin de rafinament cu galeriile din lemn întunecat, aflate în continuarea primului rând de tribune din piatră. Un obelisc adus din Egipt, vechi de un mileniu şi jumătate, care părea că ajunge până la cer, era principalul ornament al Spinei, clădirea mediană, lunguiaţă, a Circusului. El împărţea arena în două piste, astfel încât să se poată organiza curse de care, dar slujea şi drept scenă înaltă, pentru spectacole mai deosebite.

De pe crenelurile cele mai înalte ale măreţului edificiu răsunară semnale de trâmbiţe. La tribuna de onoare îşi făcu apariţia împăratul. Poporul din interiorul şi din afara arenei – erau sute de mii de oameni care nu mai găsiseră locuri – izbucni în strigăte extatice. Jocurile erau pe punctul de a începe.

Şase heralzi îşi făcură intrarea, mărşăluind în ritmul muzicii. Veşmintele lor largi şi panaşele tremurătoare ale coifurilor licăreau, roşii ca focul, pe fondul galben al nisipului. Serioşi, aproape solemni, aceştia purtau nişte vase din aur în care se aflau bile albe. Spectatorii întindeau mâinile spre ei, ca şi când ar fi vrut să apuce bilele. Atunci, heraldul din mijloc a apucat o missilia, una dintre bile, şi a aruncat-o în sus, în tribune, după care şi ceilalţi heralzi începură să-şi arunce bilele în mulţime. În câteva secunde, stadionul s-a transformat într-un cazan în fierbere. Fiecare voia să pună mâna pe o bilă, oamenii din tribune începură să se îmbrâncească, să se bată, să se calce-n picioare. Cel care apucase să prindă o missilia o ţinea strâns în ambele mâini sau şi-o băga în gură, pentru ca această să nu-i poată fi smulsă de un altul. Priviri pline de invidie se îndreptau spre norocoşi; căci bilele conţineau câte un loz câştigător.

„Ce-ai câştigat?” – „Ei, te-ai îmbogăţit acum?” – „Nu uita că ţi-am fost prieten – chiar şi în vremuri grele!” – „Hai, deschide-ţi lozul!” – „Vrem să ne bucurăm şi noi de norocul tău!”

Cu mii de precauţii, cel invidiat îşi scotea bila din gură apucând-o între degetul mare şi arătător, extrăgea interiorul bilei micul sul de papirus şi i-o arăta vecinului care ştia să citească. Acela citea cu voce tare: „Gratulatio. A ta să fie casa de la ţară din proprietăţile imperiale, aflată în spatele grădinilor lui Lucullus, precum şi recolta din viile care o înconjoară.”

Norocosul îşi arunca braţele spre cer: „Ave, Nero Claudius Caesar Augustus, binefăcător generos!” – „Ave, Nero!”, strigau şi cei din jur. Scene asemănătoare se desfăşurau în toate locurile din stadion în care fuseseră aruncate bile. După care urmau să înceapă spectacole îndrăzneţe, care să-i facă să-şi uite dezamăgirea pe toţi aceia care aveau să părăsească Circusul la fel de săraci precum erau la venire.

Dintr-o dată, dintr-una din intrările de sub tribune îşi făcu apariţia un elefant. O jubilaţie asurzitoare făcu tribunele să trepideze. Romanii iubeau elefanţii. Ei bănuiau ce anume avea să se întâmple. Două funii de grosimea unui braţ erau întinse dintr-o parte într-alta a tribunei. În Circus se aşternu tăcerea. Sute de mii de perechi de ochi fixau, fascinate, elefantul. Cu un cârlig de fier, dresorul lovi picioarele imense ale animalului, care se lăsă până la urmă convins să se urce pe funii. Abia apucase imensul animal să se urce cu toate cele patru picioare pe funii, că dresorul sări pe el din spate. O exclamare de uimire trecu printre şirurile de privitori. Funiile făcură să trosnească locurile din care erau ancorate ori de câte ori elefantul punea, prudent, un picior înaintea celuilalt. Publicul stătea cu respiraţia tăiată.

Cu cât elefantul se apropia mai mult de mijlocul funiilor, cu atât mai tare se balansau acestea. Dar animalul îşi continua imperturbabil înaintarea lui atât de des exersată. Numai câţiva metri mai lipseau până când acesta avea să ajungă pe cealaltă parte. Abia acum, strigătele de entuziasm deveneau din ce în ce mai puternice. Încă patru, maximum cinci paşi. Dresorul îşi ridică ambele braţe în aer, apoi lovi elefantul pe coapse cu palmele, ei da, numărul îi reuşise!

Aplauzele şi ovaţiile explodară, pur şi simplu, ameninţând să dărâme tribunele. Oameni care urlau, tropăiau, aplaudau. „Ave, Caesar, ave, Nero Claudius Caesar Augustus!” Jubilaţia nu-i era adresată circarului, împăratul, ca organizator al jocurilor, era acela care avea dreptul să fie aplaudat.

Încă înainte ca delirul publicului să se fi potolit, o armată întreagă de pitici intră, mărşăluind, în arenă, unii erau drăgălaşi, alţii erau însă de-a dreptul urâţi, oameni graşi, mici, cu capetele mult prea mari şi membre care le rămăseseră prea mici. Totodată, pe sunetul instrumentelor de suflat, din

partea opusă intraseră în pas de marş femei înalte, pe jumătate dezbrăcate, sclave blonde din Galia şi Germania, şi altele suple, cu pielea de culoarea abanosului, din Africa. Ele nu purtau decât un şorţuleţ în jurul copaselor şi câte o sabie scurtă în mână.

Piticii erau mai numeroşi, iar săbiile lor, mai lungi decât acelea ale femeilor, în unele cazuri depăşind chiar propria lor înălţime. „Ave, Caesar, morituri te salutant!”, răsună strigătul lor în arenă, iar în momentul următor porniră în goană spre gladiatorii de sex feminin, rotindu-şi săbiile pe deasupra capetelor şi începu o luptă ce părea inegală.

„Hoc age!”, urlau spectatorii ori de câte ori câte un gnom se apropia de câte o femeie şi încerca, cu toată puterea de care era capabil, să-i lovească aceleia picioarele. Destul de repede, lupta se dovedi ca fiind cât se poate de avantajoasă pentru pitici; căci, spre deosebire de femeile acelea înalte, ei erau gladiatori antrenaţi, obişnuiţi nu numai să mânuiască armele, dar mai ales cât se poate de rezistenţi, calităţi cărora femeile nu aveau ce să le opună.

De fiecare dată, câte doi pitici atacau o femeie, unul din faţă, altul de la spate. Una se prăbuşi, aşteptând, în timp ce striga din răsputeri, lovitura mortală. Piticul îşi luă avânt şi-i reteză capul dintr-o singură lovitură. Un strigăt de groază răsună în Circus atunci când, exact în aceeaşi clipă, o sclavă veni de la spate şi-şi împlântă sabia scurtă în spinarea piticului. Zadarnic încercă ea s-o scoată, era înfiptă mult prea adânc. După aceasta, sclava, rămasă fără armă, fu alergată prin arenă de trei pitici. Scoţând ţipete ascuţite, ea s-a rezemat cu spatele de peretele spinei aşteptând, cu ochii închişi şi gura larg deschisă lovitura mortală. „Agite! Agite!”, urlau din răsputeri spectatorii din tribune, întotdeauna nerăbdători să vadă oameni omorându-se între ei. Si iată – lovitura, un şuvoi de sânge ţâşnind din rana din abdomenul sclavei, care căzu, încet, la pământ, rămase întinsă pe spate, iar spectatorii întinseră gâturile, să vadă cât mai exact cu putinţă sângele care se scurgea în nisipul auriu. „Ave, Caesar, jocurile tale sunt bucuria noastră!”

În acest timp, Vitellius îşi aştepta intrarea, într-o încăpere separată de ceilalţi gladiatori. În încăperea fără ferestre, flacăra lămpii cu ulei arunca o lumină fantomatică pe veşmintele de mare efect ale gladiatorului. Nervos, el îşi făcea de lucru la curelele de piele în care era înfăşurat braţul său drept. Şi coşul pieptului, şi pulpele erau protejate de curele încrucişate. O bandă de piele cu ciucuri scurţi îi împodobea genunchiul drept. În jurul mijlocului,

Vitellius purta o curea lată, închisă cu o catarmaă cu un simbol ce-l reprezenta pe zeul soarelui, Sol invictus.

Neliniştit, gladiatorul se plimba în sus şi-n jos prin încăperea întunecoasă. Vitellius tresărea ori de câte ori strigătul de jubilaţie din cele o sută de mii de piepturi ajungea în încăperea izolată. El ştia prea bine că cea care provoca această reacţie era moartea. În ceea ce-l privea pe el, nu-i era frică. Dar incertitudinea în ceea ce privea evoluţia luptei provoca în el o încordare pe care abia de putea s-o stăpânească. El trebuia să-l învingă pe leu fără să se aleagă cu nicio zgârietură. O lovitură cu gheara primită în braţ îi putea pune unui gladiator viaţa-n primejdie; căci, în momentul în care animalul sălbatic apucase să simtă mirosul sângelui, el devenea imprevizibil. Şi, cu cât lupta dura mai mult, cu atât şansele gladiatorului scădeau.

Pentru jocurile romane din Circus, leii erau prinşi, cu sutele, în provinciile africane. Romanii erau fascinaţi de aceste animale. Simpla lor imagine era de ajuns ca să le provoace extazul. Înainte de toate, pericolul pe care îl emanau aceste animale exercita asupra poporului o atracţie neobişnuită. Un bărbat care reuşea să supună un leu, fie în luptă, fie prin îmblânzire, se bucura, la Roma, de cel mai înalt prestigiu. Tocmai de aceea, marele comandant Pompeius obişnuia deja să meargă la Circus maximus într-un car de luptă tras de lei îmblânziţi, şi şi Marcus Antonius îi impresionase pe romani cu apariţii de acelaşi fel.

Vitellius începu să-şi încălzească muşchii. Corpul lui vânos era antrenat cât se poate de temeinic. Agilităţii şi vitezei lui de reacţie li se adăugaseră între timp putere şi stăpânire de sine. El simţea că se află la zenitul capacităţii lui; acum, când putea să învingă orice adversar, nu avea motive să se teamă nici măcar de un leu.

„Stăpâne, e timpul!” Sclavul îl smulse pe Vitellius din gândurile lui. El îşi apucă sabia scurtă, mai respiră o dată adânc şi părăsi încăperea, pornind spre arenă. „Fie ca Marte să te însoţească în luptă”, spuse sclavul. Concentrat, gândindu-se numai la ceea ce urma să se întâmple, Vitellius păşi pe sub bolta întunecoasă, fără să le vadă pe sclavele pe care curgea transpiraţia, cu părul vâlvoi, care veneau din direcţia opusă, fară să-i zărească nici pe piticii însângeraţi, el nu auzi nici sunetele marţiale ale trâmbiţelor, care anunţau lupta lui, el nu făcea decât să pună un picior înaintea celuilalt, în acelaşi ritm, hotărât, rece, aşa cum avea să se îndrepte spre leu; animalul sau el, pentru Vitellius, întrebarea avea un singur

răspuns. „Hoc age!”, îşi strigă el sieşi şi-şi ridică sabia în aer ca pentru a da o lovitură de moarte.

Secunde de aşteptare plină de încordare în faţa cortinei roşii, grele. Concentrare. Ultimele semnale de trâmbiţă. După care cortina avea să fie dată la o parte. În aer, o arşiţă paralizantă. Aplauzele, un adevărat uragan. „Ave, Vitellius!” Zumzete de aprobare dinspre stânga, din fundal, aplauze ritmate cu palmele făcute căuş. Pentru tine, Vitellius! Pentru tine! Să facă pas după pas prin nisipul adânc, pe ritmul bătăilor de tobă. Arşiţă. Curelele din jurul pieptului îl frecau. Loja imperială. Aha, acolo, sus, departe de tot, un cap cu păr roşu. Să salut. Să strâng sabia în mână. Vreau să lupt! Luptă.

Dintr-o dată coborî tăcerea. Ca ridicat de o mână fantomatică, grilajul de la celălalt capăt al arenei se deschise. Şi atunci, din cuşca întunecată, în arenă îşi făcu apariţia, cu un salt imens, un monstru de leu împroşcând nisipul până în public. „Am să te ucid!”, spuse Vitellius şi-şi întinse sabia scurtă spre leu. Abia acum luă act leul de adversarul lui, se opri din alergare cu labele îndepărtate şi-l măsură pe gladiator cu un mârâit care îngrozi publicul.

„Vino, hai, vino o dată!”, încercă Vitellius să-l provoace pe animal şi înaintă, pas după pas, cu spada întinsă înainte. Leul se trase puţin înapoi, ca şi când ar fi vrut să-şi pregătească saltul. Nici zece paşi nu-i mai despărţeau pe cei doi. În tribune, spectatorii nici nu mai îndrăzneau să respire. Ei ştiau din nenumărate lupte că gladiatorul era pierdut, dacă bestia apuca să sară la el. Vitellius se opri, se uită la ochii strânşi ai leului, îi auzi respiraţia şi mârâitul. „Vino o dată!”, îi şopti Vitellius. Dar leul stătea pe loc, cu muşchii încordaţi.

Vitellius făcu un pas scurt şi hotărât înainte. Nicio reacţie. Un sentiment de teamă urcă în Vitellius, nemişcarea fiarei îl făcu să fie nesigur. El văzu cum sabia începe să-i tremure în mână, el nu mai avea curajul să se mai apropie de animal nici măcar un singur pas. Atunci, el îşi aduse aminte de o variantă adeseori exersată la antrenament: Vitellius începu să se apropie de animal dintr-o parte, cât se poate de prudent şi nesfârşit de încet. Piciorul drept lateral, piciorul stâng încet după el. La început nu se întâmplă absolut nimic. Fiara rămase în poziţia ei iniţială, pregătită de salt, numai capul leului îi urmărea fiecare pas făcut lateral. Dacă el ar reuşi să iasă de pe direcţia de salt a leului, atunci ar avea o şansă să se repeadă asupra lui şi să-i împlânte sabia în corp. Piciorul drept lateral, stângul încet după el.

Deodată – un stigăt din public. Un spectator se pierduse cu firea, urla şi lovea în jur. Leul sări brusc spre Vitellius: nu făcu un salt înalt, ci voia să atace picioarele adversarului. Dar, cu o mişcare fulgerătoare, Vitellius se trânti la pământ, se răsuci pe spate, iar fiara se retrase, speriată şi se opri locului, ca şi când ar fi prins rădăcini.

Vitellius îşi reîncepu jocul. Piciorul drept lateral, piciorul stâng, încet, după el. Dar, încă înainte ca el să-şi fi găsit o poziţie care să-l avantajeze, leul se răsuci şi era din nou pregătit pentru salt. Jocul acesta se repetă de două ori. Când, deodată, Vitellius îşi mişcă genunchiul drept şi se propti cu mâna stângă în nisip. Mulţi dintre spectatori crezură că s-ar fi împiedicat şi că-şi căuta un punct de sprijin; apoi, însă, totul se petrecu cu iuţeala secundelor.

Gladiatorul îi aruncă fiarei care mârâia, furioasă, o mână de nisip în ochi. Cu laba dreaptă, leul încercă să-şi înlăture din ochi nisipul arzător. Vitellius se folosi de acest moment de neatenţie, facu un salt lateral asupra animalului, îşi luă elan şi-şi înfipse sabia în el cu toată puterea de care era capabil braţul său drept. Leul se arcui, se aruncă, urlând, pe o parte, ca şi când ar fi vrut să-şi astupe rana cu nisipul arenei şi exact atunci Vitellius îi înfipse sabia în corp a doua, a treia oară. Un strigăt de uşurare trecu prin întreaga tribună.

În timp ce sângele curgea, roşu-deschis, din rănile animalului, acesta încercă să se ridice pe picoare şi să se pregătească să sară asupra lui Vitellius. Dar gladiatorul dansa în jurul fiarei, îşi schimba în permanenţă poziţia pentru a-l face pe leul care se întorcea după el să-şi piardă complet puterile; în sfârşit, leul muribund se prăbuşi în nisipul arenei şi, pe fondul aplauzelor furtunoase ale publicului, îşi lăsă capul să-i cadă pe o parte în nisip, cu gura larg deschisă.

„Vitellius! Vitellius!”, începură să strige, dintr-o sută de mii de piepturi, spectatorii. Stârnit de aplauzele care nu mai voiau să contenească, Vitellius porni spre leul care sângera. El îi văzu ochii mari, neajutoraţi, care cu numai câteva secunde în urmă îi provocaseră teamă. Vitellius îşi apucă sabia cu amândouă mâinile, o ridică deasupra capului şi-şi lăsă arma să cadă cu toată puterea pe gâtul fiarei. Animalul muribund mai tresări o dată; apoi rămase nemişcat. Arena era cuprinsă de un tumult care facea zidurile să se clatine. Prin aer începură să zboare, aterizând în nisipul brăzdat de urmele luptei, flori, baticuri colorate, suluri mici de papirus, legate cu şnururi de culori aprinse.

Vitellius păşea prin circus cu braţele ridicate spre cer, ridica ici şi colo câte o floare pe care o arunca apoi înapoi în public, provocând astfel adevărate partide de lupte în tribune. Câteva suluri de papirus le luă şi le prinse sub curelele de piele de pe piept, facu semne de mulţumire spre spectatori. Aplauzele nu mai voiau să contenească.

Abia începură să se potolească spectatorii obişnuiţi, că se puseră pe treabă oamenii plătiţi de Pheroras să aplaude: în clipa asta, aplauzele veneau din faţă, în clipa următoare, din spate, disciplinate, puternice şi contaminante, astfel că şi publicul obişnuit începu din nou să bată din palme. Vitellius se scălda, pur şi simplu, în aplauze, el trăgea în piept ovaţiile spectatorilor aşa cum ar fi inspirat răcoarea unei dimineţi de octombrie în pădurile Campaniei. În timp ce sclavii târau, cu nişte cârlige de fier, cadavrul animalului afară din arenă desenând în nisipul galben o dâră groasă, de un roşu închis, în tribune, multe femei leşinau, fetele chiuiau şi izbucneau în lacrimi: „O, Vitellius, ia-mă!” – „Vitellius, iubitul meu!” – „Vitellius!”

* * *

La serbarea din Tibur, Pheroras invitase tot ce avea rang şi nume în Roma. El ştia cât se poate de bine ce făcea: Pe de o parte, el voia să-l introducă pe tânărul său prieten în societatea romană, pe de alta, invitaţii puteau folosi ospăţul drept prilej de a-l ruga pe bogatul creditor să le acorde un nou împrumut. Jumătate din Roma trăia din împrumuturi, iar în cercurile aşa-zicând mai bune, era aproape o chestiune de bun gust ca omul să aibă datorii de câteva milioane. Iar Pheroras trăia din datoriile altor oameni.

În vreme ce invitaţii trăgeau, cu carele lor care de care mai luxoase, în faţa vilei lui Pheroras, Vitellius şi mentorul său şedeau faţă în faţă în camera de lucru a aceluia şi închinau.

„Pentru victoriile tale, pentru aceasta şi pentru cea viitoare!”

„Îţi mulţumesc, Pheroras. Şi le aduc mulţumiri şi zeilor!” Vitellius îşi ridică paharul şi turnă o înghiţitură de vin pe pământ; pe urmă bău şi el, îşi şterse buzele cu antebraţul şi puse paharul la loc.

„Premiul se ridică la o sută de mii de sesterţi”, spuse Pheroras, „partea ta este jumătate, ţi-am deschis un cont la bancă.”

„Îţi mulţumesc!”

„Următoarea ta luptă”, începu Pheroras, „nu va mai costa o sută de mii de sesterţi. Data viitoare, noi vom lupta pentru jumătate de milion!”

Vitellius înregistrase cu satisfacţie faptul că Pheroras spuse noi, *noi* vom lupta. Gladiatorul şi mentorul său se simţeau ca un singur echipaj, care trăgea la acelaşi car.

„Şi cine o să plătească o jumătate de milion?”, întrebă Vitellius. „În Ludus magnus, împăratul pune să fie antrenaţi, cu o cheltuială mai mică, gladiatori care au obţinut mai multe victorii decât mine.” „Cu siguranţă”, răspunse Pheroras, „poate că aceia sunt chiar mai curajoşi, poate chiar mai iscusiţi decât tine, numai că ei nu sunt atât de îndrăgiţi şi de cunoscuţi ca tine. În Circus magnus, spectatorii au deja un nou strigăt de încurajare, prin care să-i stârnească pe gladiatori. Ei strigă ’Vitellius!’. Dacă stau să mă gândesc, o jumătate de milion e de fapt mult prea puţin.”

„Hai mai bine să nu-i provocăm pe zei.”

„Vitellius, problema asta las-o în seama mea. Eu îţi cunosc preţul.”

„Bine, fie cum spui.” Vitellius râse. „Fie precum doreşti. Numai că între timp îmi vine destul de greu să cred în faptul că Fortuna va continua să-şi reverse cornul abundenţei asupra mea. Îmi amintesc încă mult prea bine de zilele în care cârpeam cazane pentru un as pe zi.”

„Şi ai vrea cumva să se întoarcă acele zile?”

„Pe toţi zeii, nicidecum. I-am adus ofrande lui Jupiter Capitolinus pentru bunăvoinţa lui divină, am rostit rugăciuni pline de credinţă la templul lui Venus şi la acela al Romei, iar la templul zeiţei Vesta am împărţit săptămâni la rând de mâncare, ca să-mi mai ispăşesc din vină…”

„Asupra ta nu planează nicio vină”, întrerupse Pheroras cuvântul protejatului său, „bea apă din Lethe, râul uitării.”

„Cum aş putea să uit vreodată această întâmplare!” Vitellius îşi acoperi obrazul cu mâinile şi scutură din cap. „Niciodată, Pheroras, niciodată! Tullia mi-a salvat viaţa iar eu, drept mulţumire, am împins-o la moarte.”

„Vitellius!” Pheroras îşi puse mâna pe umărul gladiatorului. „Nu vestala Tullia a fost acea care ţi-a salvat viaţa…”

Vitellius îl privi pe Pheroras cu ochii măriţi de uimire. „Tullia nu a fost decât mijlocul pentru atingerea scopului, întâlnirea cu vestala a fost pregătită cu toată atenţia. Şi, aşa cum am aflat dintr-o sursă demnă de toată încrederea, în spatele ei se afla o femeie, al cărei nume s-ar putea să nu-ţi fie tocmai necunoscut, chiar dacă ea este obiectul unei damnatio generale.”

„Messalina?”, îl întrerupse Vitellius.

„Da”, spuse Pheroras. După o tăcere mai lungă, Vitellius spuse: „M-am întrebat adeseori în sinea mea, cum de a fost posibil ca tocmai eu să mă

întâlnesc în zorii zilei cu o vestală, şi au mai fost şi mulţi alţii care şi-au pus aceeaşi întrebare. Acum am răspunsul. Cu toate astea, destinul Tulliei nu-mi dă pace deloc. Eu am fost cauza pentru care ea a trebuit să moară, asta n-am să pot s-o uit niciodată."

Pheroras încercă să-l liniştească pe protejatul său: Dacă nu ai fi fost tu, ar fi existat un altul care să preia rolul tău. Tullia şi-a căutat moartea. Părinţii ei o făcut-o vestală împotriva voinţei ei. Iar după un an, fata a ştiut că nu-şi va putea îndeplini jurământul de treizeci de ani. Din cauza asta, ea a sedus un bărbat; a fost sinucidere."

„Sinucidere", repetă Vitellius alb. „Şi când te gândeşti că totul s-a întâmplat numai şi numai din cauză că ea semăna atât de tare cu o fată căreia îi aprţine toată dragostea mea."

„Încă o mai iubeşti?", întrebă Pheroras şi, fără să mai aştepte un răspuns, continuă: „Este lucrul cel mai rău care ţi se poate întâmpla în situaţia în care te afli."

Vitellius se sperie. „Dar ţi-am mai spus-o o dată", se aprinse Pheroras, „un gladiator nu are voie să-şi irosească puterea şi sentimentele pe o femeie. Dragostea lui este dedicată arenei. Această îl solicită *integral* pe bărbat, ea nu are ce să facă nici cu un vreun îndrăgostit visător, nici cu vreun bărbat curpins de slăbiciuni, nici cu unul măcinat de vicii. Femeile nu sunt bune decât pentru nevoile tale. Dacă ai poftă de o femeie, atunci pune-o să te servească, dar nu-ţi irosi niciodată sentimentele."

Vitellius îl acultase doar cu o ureche.

„O chema Rebecca", începu el brusc şi ezitant, „ochii ei negri erau adânci ca marea, corpul ei era unduios precum acela al unei gazele. Mi-aş da şi viaţa, numai ca să o văd din nou!"

„O, voi zei ai Romei, opreşte-te, nu mai vorbi. Cuvintele tale sunt cât se poate de clare. Dacă tot nu mai eşti în stare s-o uiţi, ce anume te împiedică s-o vezi pe fata asta?"

„Marea şi, mai mult decât ea, faptul că nu ştiu unde se află acum. Era evreică şi, la ordinul lui Claudius, a fost expulzată laolaltă cu ceilalţi." Vitellius căzu în genunchi în faţa lui Pheroras, luă mâna acestuia într-a sa şi-l imploră pe bătrân: „Pheroras, tu eşti singurul care mă poate ajuta! Ştiu de matrapazlâcurile tale cu flota împăratului, cunosc numele vasului cu care a plecat Rebecca. Tu eşti în posesia tuturor listelor, tu cunoşti rutele corăbiilor. Tu ştii şi unde anume a debarcat Rebecca. Te rog din suflet, Pheroras, ajută-mă!"

Pheroras tăcea. Faptul că Vitellius ştia de corăbiile deturnate îl făcea să fie nesigur. Ce trebuia el să facă? Unul dintre puţinii oamenii implicaţi în afacerea aceea îl trădase. Acum, băiatul îl avea la mână. „De unde ai aflat?”, întrebă Pheroras pe un ton care simula o mare indiferenţă.

„Nu pot să-ţi spun”, răspunse Vitellius, „dar poţi să fii sigur că nimeni nu va afla vreodată despre asta.”

Pheroras nu sperase câtuşi de puţin că avea să afle numele trădătorului. El nu se îndoia nici de faptul că, oricum avea să îl afle. „Cum spuneai că o cheamă pe fată?”

„Rebecca!”, răspunse Vitellius şi se ridică.

„Şi numele vasului?”

„Eudora. Am aflat numele corăbiei în port la Ostia.”

„Se pare că, într-adevăr, fata înseamnă mult pentru tine!”

„Mai mult decât viaţa mea”, răspunse Vitellius urmărind cu încordare cum bătrânul dădu la o parte capacul de marmură al uneia dintre bănci şi scoase din ea mai multe suluri de papirus. Murmurând încet de unul singur, el trecu cu degetul peste fiecare rubrică în parte, îi aruncă lui Vitellius o privire neîncrezătoare, apoi se opri şi spuse într-un târziu: „Uite aici, Eudora.”

Lângă numele corăbiei era trecute capacitatea navei, cumpărătorul, preţul şi destinaţia: Caesarea din Palestina. Pheroras scutură din cap: „Eudora nu a ajuns în Palestina”, minţi el, „ea a fost redirijată spre Grecia şi a acostat în Kirra.” După care se grăbi să ruleze sulul de papirus la loc şi să-l depună din nou în ascunzătoarea din care-l scosese.

Vitellius îi aruncă mentorului său o privire neîncrezătoare: „Pe toţi zeii, ce motive putea să aibă Eudora să se îndrepte spre Grecia?”

„Acum, dacă tot eşti iniţiat în toată istoria asta, am să-ţi povestesc totul. În Palestina nu era nevoie de peste o sută de corăbii. Am fost nevoit să le distribui în Grecia, Asia mică şi Egipt. Ceea ce aş vreau eu să ştiu ar fi doar cine anume ţi-a destăinuit totul.”

„Aşa cum eu nu-ţi destăinui ţie numele”, îi răspunse Vitellius, „nu are să afle nimeni vreodată despre această afacere”.

Pheroras îi întinse mâna lui Vitellius: „Am toată încrederea în cuvântul tău!”

În timp ce ei îşi strângeau mâinile, veni şi Mariamne. Ea purta o tunică lungă, dintr-o stofa cu licăriri argintii, care acompania fiecare pas al ei cu un foşnet. Umărul stâng era gol, atrăgând privirea spre locul din care pornea

sânul ai năvalnic. „Oaspeţii încep să devină nerăbdători!”, spuse Mariamna, făcând un gest prin care îi invita s-o urmeze. „Nu puteţi să-i mai faceţi să aştepte!”

„Atunci, să mergem”, spuse Pheroras şi Mariamne îl luă pe Vitellius de braţ. Când cei trei păşiră în atrium, se ridică un val de aplauze şi de strigăte: „Vitellius!”, „Vitellius!”. Gladiatorul mulţumi, zâmbind prietenos, strângând mâini, primind sărutări pe obraji.

Cei mai imporanţi bărbaţi şi cele mai frumoase femei din Roma îşi dăduseră întâlnire acum la Pheroras. Gazda fu cuprinsă de entuziasm atunci când descoperi, printre oaspeţi, un bătrân cu barbă şi cu părul ţepos, cu sprânenele încruntate deasupra nasului cocoşat, îmbrăcat neglijent, aproape sărăcăcios, înconjurat de un ciorchine de oameni. „Lucius Aennnaeus Seneca”, exclamă Pheroras, „prezenţa ta, aici, este o mare cinste pentru mine!”

Seneca, însoţit de soţia sa Pompeia Paullina, veni spre Pheroras şi Vitellius, se înclină scurt şi spuse: „Întreaga elită a oraşului s-a adunat astăzi aici. Cine ar putea să-şi permită să lipsească?”

Pheroras îi şopti lui Vitellius cu mâna la gură: „Individul îmi mai datorează două milioane!”, apoi spuse cu glas tare, ca să poată fi auzit de toţi cei de faţă: „Eu credeam că ai să refuzi invitaţia mea, fiindcă eşti un adversar declarat al luptelor de gladiatori. La urma urmelor, această serbare are loc în cinstea gladiatorului nostru Vitellius!”

Seneca ridică mâna ca şi când ar fi vrut să se apere: „Nu jocurile în sine sunt cele care mi se par respingătoare, ci felul în care, din cauza originii lor modeste, oamenii sunt transformaţi în sclavi şi trimişi la moarte. Vitellius, aşa cum ştie toată lumea, o face de bună voie, el poate oricând să refuze să lupte în arenă.”

„Care va să zică, Vitellius se bucură de simpatia ta?”

„E profesia lui, el şi-a ales-o. Mie personal nu-mi place meşteşugul lui sângeros, pe de o parte, fiindcă eu unul preţuiesc puterea spiritului mai presus decât pe aceea a muşchilor, pe de altă parte, mi-e de ajuns dacă reduc, de la o zi la alta, greşelile pe care le fac şi dacă-mi deplâng rătăcirile. Ei, dar unde oare am ajunge, dacă Roma ar fi populată numai de filosofi. Nu, să-i lăsăm lui Vitellius spada iar mie, uneltele de scris!”

Toţi cei din jur, care urmăriseră cu toată atenţie cuvântul filosofului, îl răsplătiră cu aplauze. Zilele acestea, cuvintele auzite chiar din gura lui Seneca erau consumate ca un medicament. Filosoful care-l educase pe

împărat dădea publicităţii, la intervale regulate, scrieri despre problemele actuale şi încerca, astfel, să le ofere oamenilor un anumit reper moral în aceste vremuri lipsite de orice orientare.

„A avut”, îi şopti Pheroras protejatului său la ureche în timp ce mergeau mai departe, „zece milioane datorii; dar, de când a ajuns Nero la putere, a început să fie punctual în restituirea datoriilor. El îi scoate împăratului banii din buzunar fără ca măcar acesta să bage de seamă. Seneca e tare în vorbe, în fapte, însă, e slab. El predică sărăcia cinicilor greci, dar el personal trăieşte ca un prinţ. Suum cuique – fiecăruia ce i se cuvine.”

În partea cealaltă a atrium-ului stătea o femeie blond-roşcată, cu pielea deosebit de albă. Avea aproximativ 25 de ani şi era însoţită de un bărbat urât, cu faţa rotundă şi părul vâlvoi. Pentru o clipă, privirile li se întâlniră, apoi, Vitellius privi încurcat într-o parte.

„Îţi place?”, întrebă Mariamna, care urmărise scena.

„E frumoasă precum Venus”, răspunse Vitellius. Pheroras rânji. „O să ai de-a face cu împăratul, dacă te încurci cu ea.”

„Cu împăratul?”

„A pus ochii pe ea, cu toate că e măritată cu unul dintre cei mai buni prieteni ai lui. Ea e Popeea Sabina. Mama ei, care purta acelaşi nume, trecea drept cea mai frumoasă femeie din lume. Bărbatul de lângă ea, ultimul cu care ai putea crede că poate fi împreună, e soţul ei, Otho. Se povestesc istorii absolut incredibile…”

„Cred că e mai bine să vă las singuri”, spuse Mariamna. „Dar nu vă apropiaţi prea mult de ea”, mai adăugă în timp ce se îndepărta, „altminteri o să purtaţi zile întregi mirosul dulcilor arome ale Egiptului!”

„Popeea iubeşte aromele mai presus de orice”, explică Pheroras observaţia batjocoritoare a soţiei sale, „ea se îmbăiază în lapte de măgar, se apără de soare înfăşurându-se în voaluri şi pune să i se prepare, din ingrediente exotice, amestecuri înnebunitoare, care-i atrag pe bărbaţi aşa cum mlaştinile Pontului atrag ţânţarii.” Şi mai adăugă, încet: „La Roma se povesteşte că ea ar fi fost cea care a tras sforile când cu moartea Agrippinei. Cine poate să ştie…”

Cei doi se apropiară de Popeea şi Otho, Vitellius o salută, prietenos, din cap şi, preţ de o clipă, ea îl privi adânc în ochi. Lui Vitellius i se păru că a putut surprinde o uşoară roşeaţă pe obrajii ei.

„Otho şi Popeea”, spuse Pheroras formal, „faceţi cunoştinţă cu marele nostru gladiator Vitellius” şi, întorcându-şi capul spre Vitellius, spuse cu un

zâmbet subţire: „Otho este un bărbat demn de invidie din două puncte de vedere – pe de o parte, el are o soţie frumoasă precum strălucirea stelelor, pe de alta, el este singurul om din această încăpere care nu-mi datorează bani.”

Otho râse: „Pheroras, se prea poate ca tu să fi cel mai mare dintre cămătarii Romei, dar cu siguranţă că nu eşti şi singurul. Cine nu are datorii la *tine,* nu înseamnă nici pe departe că este vreun Cressus. Dar haideţi să nu mai vorbim despre bani, ci despre faptele protejatului tău, Vitellius.”

„Câţi ani ai, frumosule gladiator?”, întrebă Popeea şi-i aruncă acestuia o privire discret jucăuşă. Felul în care-şi mişca pleoapele, sunetul mătăsos al vocii ei şi privirile pline de aşteptări ale celor din jur îl zăpăciră în asemenea hal, încât începu să se bâlbâie: „Eu”, spuse el poticnit, „douăzeci şi şapte.”

„Oo!” Popeea îşi trase voalul subţire ca aburul care-i acoperea decolteul aiuritor în dreptul gurii, se întoarse uşor într-o parte şi spuse pe un ton plin de admiraţie prin ţesătura delicată: „Douăzeci şi şapte!”

„Într-adevăr, ce talent ieşit din comun”, constată şi Otho, care păru să treacă cu vederea cochetăria soţiei sale, „ar trebui să-i sugerăm împăratului să-l ia pe Vitellius sub protecţia sa.”

Pheroras protestă: „Vitellius nu are nevoie de nicio protecţie, nici măcar de aceea a împăratului. Nero are proprii săi favoriţi, care sunt formaţi şi antrenaţi în Ludus maximus. Dacă are vreunul pe care-l consideră destul de bun, atunci să-l trimită să lupte cu Vitellius în arenă. Pentru o jumătate de milion de sesterţi, Vitellius e dispus să se lupte cu oricine. Dacă el pierde lupta, învingătorul său primeşte de la mine o jumătate de milion de sesterţi.”

În atrium se făcuse tăcere. Cu respiraţia tăiată, cei din jur ascultau convorbirea dintre mentorul gladiatorului şi omul de încredere al împăratului. Oare Pheroras mersese prea departe? Oare ridicase miza prea mult, provocându-l în felul acesta pe împărat?

Când Pheroras văzu figurile speriate al oaspeţilor, o luă de la capăt: „Vorbesc cât se poate de serios. Vitellius se va prezenta la următoarea lui luptă pentru o sumă de 500.000 de sesterţi. Şi acelaşi premiu îi va reveni şi aceluia care-l învinge. Pe braţul meu drept – aşa să fie!”

Oaspeţii îl aplaudară. „Trăiască Pheroras!”, strigară ei, şi „Trăiască Vitellius!” Numai unul rămase mut şi privea, supărat, în gol. Cei care

stăteau în apropierea lui ar fi putut observa cum mânia îi umflase venele de la tâmplă. Acela era Lentulus, conducătorul şcolii imperiale de gladiatori.

„Ai rămas pe gânduri şi nu spui nimic, scumpul meu Lentulus?”, strigă Pheroras pe deasupra capetelor celor din jur. „Ştiu bine că nu ai niciun adversar pe măsură pentru Vitellius.”

„Pentru asta este nevoie de o încercare serioasă”, veni replica lui Lentulus. „Ştim cu toţii cât se poate de bine unde şi-a început Vitellius ascensiunea. Şi nu sunt puţini acei luptători ai mei care au fost de faţă atunci când protejatul tău, pe când parcurgea ’strada păpuşilor îngrozitoare’ din Ludus magnus a fost lovit şi şi-a pierdut cunoştinţa!”

Pheroras făcu un gest dispreţuitor: „Lentulus, trăncăneala ta nu dezvăluie niciun secret. Vitelius a început de jos, el şi-a pus în joc dreptul lui de cetăţenie, ca să lupte ca voluntaris, dar astăzi el este cel mai mare gladiator al Romei. Numeşte-mi un singur om care poate să-l bată şi mâine chiar poate să fie un om bogat. Hai, Lentulus, ascult.”

Lentulus privea în gol. El se simţea umilit de acest Pheroras. Nivelul de pregătire al gladiatorilor săi nu era nicidecum mai scăzut decât sub împăratul Claudius, dar Vitellius, oriunde ar fi luptat, avea publicul de partea lui. El era îndrăgit de mase, fiindcă era unul de-al lor, unul care pornise de jos şi reuşise, un idol. Orice adversar al lui Vitellius avea de la bun început publicul împotriva sa. Iar să baţi un favorit al publicului era practic imposibil; fiindcă şi dacă s-ar fi întâmplat ca favoritul să piardă lupta, zeci de mii de spectatori ar fi ridicat degetul mare - un verdict căruia nici măcar împăratul nu ar fi îndrăznit să i se opună. Acestui Vitellius nu i se putea veni de hac decât printr-o întâmplare. El trebuia să fie ucis înainte chiar ca publicul să-şi dea seama ce se-ntâmplase.

„Spuneai că Vitellius luptă în toate disciplinele şi că oferta ta e valabilă pentru toate disciplinele!” Cel care vorbise era Aruntius Stella, funcţionarul care răspundea de jocurile Nero.

„Prin urmare, intră-n discuţie toate stilurile de luptă în care Vitellius nu a luptat încă în public?”

„El stăpâneşte *întreaga* gamă a meşteşugului de gladiator!”

„Şi pe acela al luptei cu pumnii?”

„Nimeni nu l-a observat pe Vitellius tresărind, atunci când Pheroras a răspuns: „Şi pe acela al luptei cu pumnii!”

E adevărat că el se antrenase în lupta dură cu boxul pe pumni şi cu curele de piele la încheieturi, dar, în Ludus magnus, el fusese bătut de Pugnax de

câteva ori până când îşi pierduse cunoştinţa, prea puternice, prea dure fuseseră loviturile aceluia. Dacă atunci ei nu ar fi luptat cu căşti de protecţie, Pugnax l-ar fi omorât pe Vitellius încă de la antrenament. Vitellius se temea de disciplina asta de luptă, el se temea de ea în primul rând din cauză că, în acest caz, simpatia publicului nu i-ar fi fost de niciun folos. O lovitură în locul potrivit şi firul vieţii lui s-ar fi rupt.

„Atunci, aşa să fie!”, exclamă funcţionarul împăratului, la jocurile următoare, Vitellius va avea parte de un adversar pe măsura lui. Ludi Megalenses tocmai s-au încheiat, dar pentru Jocurile lui Apolo din iulie încă nu s-a hotărât lupta principală. Este un lucru stabilit!”

„Aşa să fie!” Pheroras îi întinse braţul lui Arruntius Stella, amândoi îşi apucară încheieturile şi şi le strânseră. Vitellius făcea o figură abătută. Strălucirea din ochii lui, atunci când intrase în atrium, făcuse loc unei priviri nesigure, care încerca să evite alte priviri. Popeea, care încă mai stătea lângă el, observă imediat această nesiguranţă.

„Lupta cu pumnii nu e tocmai disciplina ta preferată?”, întrebă ea atât de încet, încât nimeni nu putea s-o audă.

Vitellius ridică din umeri şi încercă să-şi storacă un zâmbet chinuit. Popeea îi găsi mâna pe furiş: „Nu trebuie să te temi de această luptă. Cred că pot să te ajut.”

Între timp, însă, gladiatorul îşi recâştigase controlul, în ochii lui licărea mânia. El îşi retrase braţul stâng, îndoindu-l, strânse pumnul, i-l ţinu Popeei în dreptul feţei şi spuse cu o voce uşor ridicată: „Îţi mulţumesc pentru că te-ai oferit să mă ajuţi, Popeea, dar nu am nevoie de ajutorul tău; pot să mă bazez pe pumnul ăsta. El va fi cel ce va decide lupta – el şi numai el!”

„Iartă-mă dacă te-am jignit”, se scuză Popeea. „Vreau numai să ştii că toată simpatia mea este de partea ta şi că împăratul se străduieşte să-mi citească fiecare dorinţă pe buze. Eu cred că Pheroras va pune în scenă un veritabil spectacol – numai şi numai ca să ridice valoarea premiului tău pentru luptă şi, în felul acesta, a propriului său câştig. Pheroras e obişnuit să joace pe mize mari – el joacă pe viaţa ta.”

Vitellius o privi pe Popeea. Mânia dispăruse din ochii lui. „Se spune că tu eşti o femeie ale cărei acţiuni sunt dictate înainte de orice de raţiune. Romanii spun chiar, în bătaie de joc, că înainte să răspunzi la bună dimineaţa, tu stai mai întâi să te gândeşti dacă salutul ţi-ar fi de vreun folos…”

„Cui îi pasă de batjocura maselor”, râse Popeea. „Despre tine se vorbeşte că ai puterea unui Hercule şi că raţiunea ta ar fi la fel de rece ca gheaţa de pe craterul vulcanului Etna. În realitate, tu eşti un băieţaş din provincie, cât se poate de simpatic, care se bucură de hatârurile Fortunei şi care nu se teme de nimic mai mult decât de ziua în care zeiţa norocului îi va deveni infidelă.”

Vitellius roşi. Trecuse deja o bună bucată de vreme de când nu-l mai caracterizase nimeni cu atâta lipsă de respect şi cu atâta precizie cum o făcuse acum Popeea. „Sau nu am dreptate?”, întrebă Popeea. Gladiatorul răspunse încet: „Ba da, ba da.” Şi, după ce se gândi puţin: „Îţi mulţumesc, Popeea.”

„Pentru ce?”, întrebă ea.

„Pentru adevăr!”, spuse Vitellius. „Cine îţi mai spune astăzi adevărul la Roma! Fiecare nu are în minte decât folosul propriu. Ei vorbesc de dragoste şi se gândesc la plăcere, vorbesc de credinţă şi se gândesc la câştig, iar cel care se dă drept prietenul tău – de acela trebuie să te temi; şi chiar şi Seneca, cel care predică virtutea, o face numai pentru bani. Roma asta stă cu susul în jos: astăzi, atunci când o femeie spune nu, ea vrea să spună da. Cu cât are unul datorii mai mari, cu atât mai mare e prestigiul de care se bucură. Iar un împărat, care se pişă pe statuile zeilor, e considerat a fi divin. Oo, ce mai oraş!”

Ceilalţi începuseră deja să şuşotească în legătură cu discuţia atât de apropiată pe care păreau să o poarte Vitellius şi Popeea. De la moartea Messalinei, ea era femeia care se bucura de cea mai mare atenţie la Roma, mereu deschisă la un scandal şi enigmatică precum Sfinxul în ceea ce privea relaţiile ei cu împăratul. Se pare că lui Pheroras îi reuşise ceea ce el pusese în scenă cu atâta iscusinţă.

„Îmi place felul în care vorbeşti”, spuse Popeea după o pauză de gândire. „Tu vorbeşti altfel decât ceilalţi.”

În momentul acesta apăru şi Mariamna şi bătu din palme după un sclav: „Vin pentru Popeea şi Vitellius!” în felul acesta, ea încerca să-şi disimuleze gelozia cu care îi urmărise pe cei doi de o bună bucată de timp. Dar Vitellius se uita fix la un tânăr acre stătea alături de un senator purtător de purpură. Mai întâi, ea interpretă această privire ca pe un semn că Vitellius se simţea încurcat; pe urmă, însă, fară să-şi întoarcă privirea de la necunoscut, Vitellius întrebă: „Mariamna, cine e omul care stă lângă senator?”

„Din câte ştiu, e nomenclatorul senatorului Crispus.”

„Şi care este numele lui?”

„Asta numai zeii o ştiu”, râse Mariamna. „În fond, *el* se află aici pentru a-i comunica stăpânului său numele celorlalţi.”

Vitellius îşi aşeză paharul pe-o tavă. Îşi croi drum cu mâinile printre oaspeţii înghesuiţi în atrium şi, cu cât se apropia mai mult de senator şi de servitorul său, cu atât mai hotărât şi mai brutal îi împingea la o parte pe oameni. Nici senatorul, nici nomenclatorul său nu observaseră că Vitellius se îndrepta spre ei. Când ajunse la numai câţiva paşi de cei doi, Vitellius rămase locului, îl mai măsură o dată pe bărbat, apoi exclamă, cu jumătate de gură, dar destul de tare pentu ca fiecare om aflat în atriumul în care încetase orice discuţie să-l poată auzi: „Kaatha!”

Încet, simţindu-se deconspirat, omul se întoarse spre el. Cu pieptul lui îngust, acela părea acum şi mai firav în comparaţie cu Vitellius, gladiatorul plesnind de muşchi. Acesta punea, atent, un picior înaintea celuilalt, ca şi când ar fi cumpănit cu maximă grijă fiecare pas, se opri la apropae un metru de acela, mai şuieră o dată, plin de dispreţ „Kaatha”, îşi luă elan, îl pocni cu dreapta în bărbie pe slăbănog şi strigă: „Unde se află Rebecca - unde?”

Nomenclatorul îşi luă zborul pe spate, într-un arc înalt, aterizând pe una din mese şi rămase nemişcat printre fructe exotice storcite, pocale răsturnate şi bucăţi de carne împrăştiate. Ca şi cum s-ar fi achitat de o sarcină arzătoare, Vitellius se răsuci pe călcâie şi părăsi atriumul, ieşind în grădină.

Mariamna îi aruncă lui Pheroras o privire neajutorată, acela îi făcu un semn din cap în direcţia viridariumului. Mariamne fugi după Vitellius. La unul din bazinele arteziene cu delfini din piatră, ea îl ajunse din urmă. „Vitellius!”, strigă ea şi-l apucă pe gladiator de umăr, „linişteşte-te, Vitellius!”

„Fiul ăsta de târfa orientală”, se aprinse Vitellius, „ar fi trebuit să-l omor din bătaie. O are pe Rebecca pe conştiinţă, i-a promis că o ia de nevastă, i-a luat toate economiile şi apoi, când Claudius i-a expulzat pe evrei, el şi-a cumpărat libertatea şi a abandonat-o pe fată în voia soartei. Ah, de ce nu l-am omorât în bătaie!”

Mariamna îl trase pe Vitellius cu capul la pieptul ei. Când îşi trecu mâna peste obrajii lui, băgă de seamă că aceştia erau umezi. „Ştiam eu”, spuse Vitellius cu glasul înecat în lacrimi, „ştiam eu că într-o bună zi am să-l întâlnesc din nou. Nu i-a folosit absolut deloc faptul că şi-a ras barba şi că

acum îşi poartă părul scurt, ca un roman – i-aş recunoaşte hoitul ăla scârbos chiar şi la trecerea cortegiului saturnaliilor, printre mii şi mii de măşti.”

Din interiorul casei ajungeau până la ei vocile agitate ale oaspeţilor. Niciunul dintre ei nu cunoştea motivele acestei întâmplări, şi toţi încercau să ghicească ce anume avea de împărţit Vitellius cu nomenclatorul, în timp ce sclavii îl duceau de-acolo pe acela care-şi pierduse cunoştinţa, Mariamna luă capul gladiatorului între mâinile ei, îl trase foarte aproape de faţa ei şi spuse cu glasul sugrumat de emoţie: „Ştii bine, Vitellius, cât de mult însemni pentru mine, cât de dor îmi este de tine şi de corpul tău. Niciodată nu te-am vrut numai şi numai pentru mine, întotdeauna am fost mulţumită cu ceea ce am primit de la tine. Dar am simţit încă mai de mult că tu nu aveai decât *un* singur gând. Nu următoarea ta victorie în arenă ţi se părea importantă, dimpotrivă, de multe ori am avut impresia că tu îţi căutai moartea, pentru că erai cu gândul în permanenţă la această femeie.”

„Destinul m-a condamnat la viaţă”, spuse Vitellius cu amărăciune, „şi cu toate astea, viaţa aceasta nu înseamnă nimic pentru mine.”

„Şi tocmai acesta este secretul succesului tău. Dacă te-ai agăţa de viaţa ta aşa cum se agaţă un naufragiat de o scândură, atunci ai fi scăpat de ea de mult.”

Vitellius o privi pe Mariamna în ochi: „Ştii”, începu el ezitant, „am s-o găsesc pe Rebecca. Am s-o caut, şi de-ar fi nevoie să cutreier toate deșerturile Asiei.”

„Aşa să faci”, spuse Mariamna cu tristeţe în glas, „căci numai în felul acesta poţi să-ţi afli tihna.”

Vitellius se desprinse din îmbrăţişarea Mariamnei. El sări în sus. „Urmele Rebeccăi se pierd în provincia Ahaia. Corabia care a scos-o din ţară a ajuns la Kirra.”

„Un vas cu pânze are nevoie de trei zile ca să ajungă în Ahaia. Primăvara este foarte frumoasă în provinicia grecească. Porneşte chiar mâine la drum, atunci poţi să te întorci destul de devreme ca să te antrenezi pentru jocurile lui Apollo.”

Vitellius o strânse în braţe pe Mariamna fără un cuvânt şi dispăru. Când stăpâna casei se întoarse în atrium, oaspeţii uitaseră deja incidentul. Fusese unul dintre nenumăratele scandaluri, ale cărui dedesubturi aveau să le afle destul de repede.

„O veche rivalitate”, începu gazda să-şi liniştească oaspeţii, „nimic important”. Cuprinsă de nelinişte, ea văzu că soţul ei şi Arruntius Stella,

organizatorul serbărilor date de împărat, stăteau cu feţele apropiate după o coloană şi discutau în şoaptă. Asta nu putea să însemne nimic bun.

Cu un semn, Mariamna îşi chemă servitoarea. „Du-te şi vezi dacă poţi să prinzi ceva din ce discută ei acolo!” Servitoarea dădu din cap şi se grăbi să strângă vesela de pe masa cea mai apropiată de ei. În clipa în care Pheroras şi Arruntius Stella îşi puseră unul altuia mâna pe umăr şi se despărţiră, sclava se întoarse.

„Stăpână”, spuse ea abătută, dacă am înţeles eu bine cuvintele lui Pheroras, atunci el nici nu vrea ca Vitelius să câştige lupta următoare. În orice caz, el i-a oferit funcţionarului imperial un milion de sesterţi dacă reuşeşte să găsească un luptător cu pumnii care poate să-l bată pe Vitellius. Pheroras a afirmat că vremea lui Vitellius a trecut.”

Mariamna se lupta cu lacrimile. Ea îşi ascunse faţa în palme, dar imediat îşi recăpătă stăpânirea de sine. „O, divină mamă Isis”, se rugă ea încet, „stăpână a tuturor destinelor, trebuie să mă ajuţi!”

Capitolul IX

Când, după o traversare care durase trei zile, marinarii începură să lase pânzele în Golful Corinth, o răcoare plăcută cobora pe coastă dinspre muntele Parnas. Soarele înserării îmbrăca în aur stâncile aspre şi crea, ca prin farmec, culise ireale la orizontul liniştit al mării. Pe punte, pasagerii priveau în tăcere peisajul de care se apropiau. Oraşul-port Kirra stătea cuibărit între plantaţii de măslini licărind argintii şi, cu cât corabia se apropia mai mult de ţărm, cu atât mai tare se auzea sunetul strident produs de milioanele de cicade care-şi cântau cântecul de seară în cinstea zilei care se stingea.

Vitellius era însoţit de sclavii săi Pictor şi Minucius, primul dintre aceştia fiind deosebit de important pentru Vitellius, deoarece vorbea greceşte. Pe cheiul îngust de acostare domnea o activitate frenetică, aşa cum se întâmpla ori de câte ori acosta câte o corabie; oamenii din Kirra trăiau de pe urma portului lor. Totuşi, nu comerţul era acela care-i hrănea, ci mult mai mult faptul că orăşeulul lor era locul în care debarcau pelerinii smeriţi care mergeau la Delphi, pentru a primi, de la oracolul vestit în întreaga lume, un răspuns la problemele lor. De altminteri, Vitellius era într-adevărul singurul pasager a cărui destinaţie nu era misteriosul Adyton de la templul lui Apollo din Delphi, ci chiar oraşul-port în care – după cum îi destăinuise Pheroras – se pierdea urma Rebeccăi.

„Au ceva important de anunţat oamenii ăia care zbiară acolo?”, îl întrebă Vitellius pe însoţitorul său Pictor, arătând spre un grup de bărbaţi îmbrăcaţi neglijent, care alergau pe chei de colo-colo, aparent fără niciun plan şi răcnind cât îi ţineau plămânii.

Pictor râse: „Unii intermediază locuri ieftine de dormit, alţii îşi oferă, contra cost, propria lor promanteia, dreptul de a intra primii pentru a întreba oracolul; nu fiecare dintre cei care vin încoace poate să-i pună Pythiei imediat o întrebare. Cine nu plăteşte, poate să fie nevoit să aştepte şi până la patru săptămâni.”

Vitellius trase, împreună cu cei doi sclavi ai săi, la cel mai ales han din Kirra, care-i sărise în ochi în primul rând prin faptul că, deasupra portalului, era scris, în greceşte şi-n latineşte, următorul text: „Binevenit este orişice

oaspete care-mi aduce câştig.” O sclavă îi spălă aerul sărat al mării de pe trup, după care Vitellius se adânci într-un somn plăcut.

El a fost trezit de gălăgia imensă care a izbucnit o dată cu primele raze ale soarelui. Oameni cu catâri şi măgari îşi ofereau serviciile de a-i transporta pe clienţii oracolului pe urcuşul abrupt care ducea la Delphi; şi, într-un timp foarte scurt, orăşelul adormit se preschimbă într-un amestec agitat de popoare. Din case se revărsau, agitaţi şi vorbind în toate limbile pământului, romani, asiatici, africani şi oamenii de-ai locului pentru a porni pe drumul atât de greu ce ducea din Câmpia krisaică până sus, pe culmile Pamasului, pe care zorii zilei le scăldau într-o lumină rozalie. Acolo undeva se ascundea sanctuarul lui Apollo din Delphi, ce găzduia cel mai celebru oracol din lume.

Delegaţii de oameni de stat din ţări îndepărtate veneau aici să ceară sfatul oracului în probleme de război şi pace, negustori bogaţi o lăsau pe Pythia să decidă asupra unor proiecte de milioane şi tineri din Sicilia sau de pe coastele Asiei mici veneau să-i pună oracolului din munţi întrebarea decisivă: „Este aleasa mea femeia potrivită pentru mine?”

Afluxul de oameni care aveau nevoie de ajutorul Pythiei făcuseră ca Delphi şi oraşul-port din Golful Korinthului să ajungă la bogăţii legendare. Inestimabilă era averea care se adunase aici din taxe de intrare şi daruri şi ofrande. Statui şi veselă din aur curat erau arătate cu mândrie de oamenii din Delphi, de vreme ce ele demonstrau cât de demne de încredere erau prevestirile oracolului. De când romanii degradaseră Grecia transformând-o în provincie şi furaseră din Delphi cele mai preţioase obiecte, călătorii din Roma nu erau deloc îndrăgiţi; localnicii îi tolerau numai fiindcă nu aveau încotro.

Pe Vitellius, oracolul din Delphi nu prea-l interesa, el porni chiar de dimineaţă spre port căutând birourile administraţiei. Cercetările lui, în cursul cărora Pictor slujea drept tâlmaci, se dovediră din cale afară de anevoioase – la urma urmelor, cazul pe care încerca să-l lămurească romanul se petrecuse cu aproape zece ani în urmă. O corabie pe nume Eudora nu acostase niciodată în Kirra, afirmă, răspicat, şeful administraţiei portuare după ce se uitase prin arhivele lui, iar despre sosirea unei corăbii cu evrei nu auzise niciodată nimic. Abia după ce Vitellius îi dăduse un Auaeus roman cu efigia împăratului deveni mai vorbăreţ.

„Într-adevăr”, spuse el, „îmi aduc aminte de două vase romane transportând refugiaţi. Dar venirea lor nu a fost consemnată nicăieri. Navele

au intrat în posesia armatorul Aristophanes. Astăzi, ele navighează sub alte nume…”

„Şi unde pot să-l găsesc pe armatorul Aristophanes?”, întrebă Vitellius mai departe.

„În partea aceea, vila aia albă de la marginea oraşului îi aparţine lui Aristophanes!”

Vitellius mulţumi şi, însoţit de cei doi sclavi ai săi, porni spre vila armatorului. Nici acela nu ştia nimic despre corăbii de refugiaţi, în orice caz, el nu avusese nimic de-a face cu asta.

„Puteţi să aveţi toată încrederea în mine!”, minţi Vitellius. „Eu sunt prietenul lui Pheroras şi am plănuit atunci întreaga operaţiune.”

Numele lui Pheroras făcu minuni. Brusc, grecul începu să vorbească latineşte şi chiar să-şi aducă aminte de unele amănunte. „Eudora? – Nu, niciuna dintre corăbii nu se numea aşa când le-am preluat eu. Una purta numele Leto, cealaltă se numea Feronia. Dar de ce vă interesează de fapt toate astea? Doar trebuie să aveţi şi voi documentele!”

„Negreşit!”, spuse Vitellius, „şi nici măcar nu e vorba de corăbii, eu sunt în căutarea unei pasagere, o fată pe nume Rebecca.”

Aristophanes îl privi neîncrezător pe oaspetele său: „Listele de pasageri au fost distruse, refugiaţii au debarcat şi fiecare a trebuit să se descurce pe cont propriu. Cei mai mulţi au plecat în Korinth şi s-au dat la fund. La templul Afroditei găseşti numeroase prostituate evreice.”

Vitellius avea senzaţie că că se sufocă: Rebecca, prostituată! Să fie oare cu putinţă una ca asta? Totuşi, corabia cu care fusese expulzată Rebecca purta numele Eudora.

„Înţeleg că te interesează personal unde anume a fost debarcată fata?”

„Da”, răspunse Vitellius, „trebuie să o găsesc pe Rebecca.”

După o scurtă pauză de gândire, grecul spuse: „Dacă vrei, poţi să vii cu mine cu corabia în Corint. Poate că ţi- aş putea fi de folos…”

* * *

Corint, capitala provinciei romane Ahaia, era renumit ca loc de pierzanie. Deşi aflat în inima Greciei, oraşul era orice altceva decât grecesc. După ce întâmpinase o rezistenţă îndârjită împotriva romanilor, Lucius Mummius distrusese în întregime vechiul Corint iar locuitorii fuseseră măcelăriţi sau vânduţi ca sclavi. Timp de o sută de ani, oraşul a rămas pustiu, până când Caius Iulius Caesar l-a întemeiat din nou şi l-a populat cu sclavi eliberaţi şi cu veterani romani. De atunci încoace, oraşul era un adevărat creuzet pentru

toate popoarele şi rasele imperiului roman. Mai cu seamă colonia evreiască ajunsese la proporţii considerabile.

„Un evreu fanatic pe nume Paulus a atras jumătate din Corint sub influenţa sa”, îi explică Aristophanes în timp ce treceau prin piaţa mare, „el a fost un strălucit orator şi a găsit numeroşi adepţi pentru credinţa lui monoteistă.”

„Să fie oare vorba despre secta Creştinilor?”, vru să ştie Vitellius.

„O cunoşti?”

„Da, ea are şi la Roma numeroşi adepţi printre oamenii mărunţi.”

„Se spune că acest Paulus a fost arestat în Palestina pentru aţâţare la revoltă, dar e cetăţean roman; din cauza asta, el a insistat să fie judecat la Roma.”

„Nu-i o mutare rea”, constată Vitellius, „s-ar părea că el ştie cât de încet se învârt morile Justitiei la Roma. Adeseori durează ani întregi până când ajunge să se judece un proces; iar atunci, martorii acuzării nici nu mai sunt de găsit.”

„În locul acesta au loc procesele *noastre”,* spuse Aristophanes arătând spre capătul unui lung şir de prăvălii. O sală mare de tribunal înconjurată de coloane albe de marmură domina piaţa. Coloane şi statui aurite, strălucitoare, produceau impresia unei capitale de provincie bogate şi importante. Prăvălii, hale susţinute de coloane şi edificii publice repartizate pe două terase ce dădeau spre sud îi produceau străinului o impresie puternică.

Grecul, împreună cu oaspetele său roman, o porniră până la urmă spre oraşul de sus, numit Acrocorint, unde se afla legendarul templu al Afroditei.

„Cine ştie”, spuse Aristophanes, poate că ai s-o găseşti pe cea pe care o cauţi printre hierodule.” Grecul observă expresia întrebătoare a romanului. „Hierodulele sunt sclavele noastre sacre din templu, care o slujesc pe zeiţa iubirii. Asta înseamnă că ele li se oferă celor ce vizitează templul – pe bani, se înţelege. Încasările intră în vistieria templului.”

Vitellius refuza să accepte gândul că Rebecca ar fi putut să devină o prostituată – fie ea şi una sacră. „Şi cultul zeiţei Isis, la Roma”, spuse Vitellius numai ca să zică şi el ceva, „cunoaşte prostituţia în templu. La noi, însă, nu sclavele sunt cele ce-şi oferă serviciile, ci în special femeile de neam, pentru care rutina cotidiană a căsniciei a ajuns o mare plictiseală. Câte hierodule numără templul Afroditei?”

„În jur de o mie”, veni răspunsul lui Aristophanes.

Templul Afroditei era un edificiu elegant, construit din marmură albă şi roz. Pavilioane legate între ele de culoare străjuite de coloane înconjurau sanctuarul propriu-zis în care se afla statuia Afroditei din aur şi fildeş. Acces aveau numai preoţii. Când preotul ras în cap îi văzu venind pe cei doi bărbaţi, el făcu un semn de invitaţie cu mâna. Părea evident faptul că nu nevoia de a se adânci în rugăciuni smerite îi mânase pe cei doi încoace; de aceea, el le ceru obolul şi îi rugă să-l urmeze.

Drumul spre beatitudine trecea printr-un veritabil hăţiş de culoare subterane cu nenumărate uşi şi ducea într-o încăpere plăcut luminată, cu numeroase ferestre mici. Dar perdelele din mătase albă lăsau să se întrezărească faptul că ferestrele nu dădeau afară.

Preotul trase una dintre perdele deschizând privirii accesul la o scenă paradisiacă. Cu inima bătându-i puternic, Vitellius văzu, prin deschizătura din perete: fete goale sau pe jumătate goale stăteau întinse pe perne albe ca zăpada. Unele dormeau, altele le prezentau observatorilor trupurile lor fără cusur. O fată, abia dacă trecuse de paisprezece ani, lingea cu limba ascuţită rotunjimile generoase ale unei femei frumoase.

Preotul îi privi pe vizitatori. Ei scuturară din cap. Trecură la fereastra următoare. Şi aici aceleaşi scene, cu fete una mai frumoasă decât alta. „Întreabă-l dacă se află vreo Rebecca printre ele”, îl rugă Vitellius pe grec.

„Rebecca?”, spuse preotul pe un ton întrebător. Părea să se gândească. După care se duse la o altă fereastră, trase perdeaua în lături şi strigă: „Rebecca!” O clipă mai târziu, în faţa lor stătea o femeie cu părul negru, înfăşurată într-un voal de un verde pal, pe care şi-l ţinea strâns deasupra pieptului. Ea zâmbea. Vitellius o privi pe frumoasă, fără să ştie dacă trebuia să se bucure sau să se întristeze. — Oricum, fata nu era Rebecca *lui!*

„Întreabă-l dacă nu mai există şi o a doua Rebecca.” Aristophanes facu ceea ce i se ceruse. Preotul căzu din nou pe gânduri, îşi duse arătătorul la gură şi îi rugă să-l urmeze. După ce se întoarseră prin labirintul de culoare subterane vizitatorii ajunseră, în sfârşit, la acele chilii mici care-i atrăseseră deja atenţia lui Vitellius.

Preotul se apropie, atent, cu urechea de uşă. Din interior se auzeau gemetele plăcerii. Gândul că ar putea s-o găsească pe Rebecca în braţele altuia îl facu pe Vitellius să se cutremure. Romanul strânse pumnii, îşi muşcă buza de jos, în timp ce preotul deschidea uşa cu mare grijă. Vitellius aruncă o privire înăuntru. Îndată respiră uşurat: „Nu, asta nu este acea Rebecca pe care o caut eu. Slavă zeilor!”

Mai târziu, în timp ce cercetau cartierul evreiesc din Corint oprindu-se tot mereu să întrebe dacă nu cunoştea nimeni vreo fată pe nume Rebecca al cărei tată fusese gladiator roman şi după ce toţi cei întrebaţi le răspuseseră ridicând din umeri, grecul spuse, resemnat: „Ce facem noi acum seamănă cu căutatul unei pietricele pe malul mării. Corintul are o sută de mii de locuitori, oameni din toată ţările lumii, care de multe ori stau aici doar pentru scurtă vreme, cum s-o găsim noi aici pe Rebecca asta. Poate că ea a ajuns de mult înapoi în patria ei, în Palestina."

„Ţara evreilor nu e patria ei", răspunse Vitellius", „Rebecca a fost născută la Roma – numai părinţii ei se trăgeau din Iudeea."

„Atunci poate că s-a întors de mult la Roma şi acum trăieşte acolo sub un alt nume"

„Nu cred asta. M-ar fi căutat ea pe mine. Orice copil din Roma îmi cunoaşte numele."

„Şi dacă ea ar avea vreun motiv să-ţi ascundă prezenţa ei… Ştii, dacă ea s-ar fi căsătorit deja de mult cu un bărbat roman şi între timp e deja o mamă fericită, cu un cârd de copii? Pe de altă parte, există însă şi posibilitatea ca Rebecca să fi murit. Cine poate să ştie?"

„Da, cine poate să ştie", repetă Vitellius, descurajat.

Aristophanes apucă braţul romanului: „Oracolul! De ce nu te duci să întrebi oracolul din Delphi?"

„Până acum nu prea am pus mare preţ pe prevestirile Pythiei", răspunse Vitellius. „Dar în situaţii ieşite din comun, s-ar putea ca oracolul să fie ultima speranţă."

„O să luăm chiar astăzi corabia înapoi la Kirra", spuse Aritsophanes. „Doar mâine mai poţi beneficia de serviciile Pythiei, fiindcă de poimâine oracolul o să-şi închidă porţile pentru patru săptămâni. Hai mai bine să mergem, e timpul."

* * *

Sclavii se întrebuinţau din răsputeri ca să-şi croiască drum prin masele de oameni. „Faceţi loc pentru armatorul Aristophanes şi pentru gladiatorul roman Vitellius!" Pictor şi Minucius îşi susţineau cererea cu lovituri de pumn şi, uneori, şi cu şuturi. Şefi de clanuri cu bărbi albe, îmbrăcaţi în veşminte scumpe, erau căraţi de sclavi în lectici strălucind de atâta aur. Cu toţii încercau să o ia înaintea celorlalţi; fiindcă, la apusul soarelui, oracolul avea să amuţească. Aceia care nu-şi primeau răspunsul până atunci erau

nevoiţi să mai aştepte patru săptămâni până când Pythia avea să vorbească din nou.

Negustorii şi vânzătorii de leacuri miraculoase îşi lăudau mărfurile în gura mare, ghicitorii de tot felul şi cei pricepuţi să interpreteze visele zbierau cât îi ţinea gura că prezicerile lor erau la fel de sigure ca şi acelea ale Pythiei; şi erau destui oameni care, cuprinşi de îndoială şi tulburaţi, se răzgândeau constatând cât de mici erau şansele lor de ajunge la templul lui Apollo şi se lăsau pe mâna unuia dintre numeroşii şarlatani din mulţime.

Negustori ambulanţi vindeau plumb şi tăbliţe de ceară, scribii îşi ofereau serviciile pentru a reţine, în scris, în limba greacă, întrebările ce aveau să fie adresate oracolului. Vitellius achiziţionă o tăbliţă mare cât palma lui, i-o întinse lui Pictor şi începu să-i dicteze sclavului întrebarea pe care urma să i-o pună oracolului: „Spune-mi, Pythia, unde o s-o regăsesc pe Rebecca, femeia inimii mele, şi dacă o s-o mai revăd vreodată.”

Vitellius şi Aristophanes intrară pe străduţa îngustă care cotea, într-un unghi foarte ascuţit, ca să înceapă să urce spre oracolul din templul lui Apollo. Romanul privi în sus de-a lungul pantei abrupte şi fu cuprins de uimire: Amplasate în terase, se înghesuiau un monument peste altul, tezaure, statui şi ofrande de tot felul. „Toate acestea sunt daruri aduse lui Apollo drept mulţumire de către aceia cărora că le-a prezis corect viitorul!” Aristophanes arătă spre un şir de clădiri mici, în formă de templu: „Acestea sunt tezaure dăruite de diferite etnii, pline cu aur şi fel de fel de lucruri scumpe. Aici, pe stânga, se află tezaurul oferit de cei din Tarent, în partea cealaltă este acela al siphonienilor, acolo, acela al tebanilor, dincoace, cel al locuitorilor din Siracuza, aici, acelea ale atenienilor şi korintienilor, toate, pline până la tavan de giuvaere şi lucruri scumpe!”

„Şi toate astea, drept mulţumire pentru prezicerile care s-au îndeplinit?”

„Negreşit!”, veni răspunsul lui Aristophanes. „Crede-mă, te găseşti aici în cea mai bună societate. Cei mai mulţi clienţi vin din Roma, de la simpli negustori până la membri ai casei imperiale. Împăraţii şi regii au fost dintotdeauna cei mai frecvenţi şi mai darnici dintre clienţii Pythiei. Cressus, regele lidienilor, nu făcea niciun pas fără să fi întrebat mai înainte oracolul din Delphi. O dată, el i-a întins chiar o capcană Pythiei, trimiţând şapte delegaţii cu aceleaşi întrebări la şapte oracole diferite. Şi chiar a primit şapte răspunsuri diferite, numai unul însă a fost corect – acela al Pythiei. După care, Cressus a revărsat asupra oracolului aur şi alte daruri.”

Uimit, Vitellius spuse: „Fie ca Apollo să-mi afle şi mie răspunsul corect.”

Pe un altar în faţa templului trosnea un foc care împrăştia un fum gros şi urât mirositor. Aristophanes îi explică oaspetelui roman: „Tocmai este ars un animal sacrificat, ceea ce înseamnă că oracolul este deschis.”

Slujitorii templului se străduiau să ţină în frâu mulţimea care se înghesuia, gălăgioasă. Un medalion care atesta faptul că este din partea locului îi croi drum lui Aristophanes, care-l ţinea lângă el pe Vitellius, până în rândul din faţă., fără promanteia, dreptul preferenţial la profeţie, astăzi nu ai mai avea nicio şansă”, explică grecul.

Un preot al oracolului, din cale afară de bătrân, îmbrăcat în odăjdii albe, trecu de-a lungul şirului de oameni care aşteptau. El ducea o tavă cu prăjituri cu miere. Fiecare client achiziţiona câte o prăjitură drept ofrandă plătind pentru ea un preţ care i se părea lui potrivit. Cei mai mulţi dădură câte o drahmă. Vitellius puse şi el o monedă pe tavă. În acelaşi timp, preotul lua în primire tăbliţa cu întrebarea. După asta, Vitellius şi Aristophanes se aşezară pe treapta cea mai înaltă a templului. Pe marmura albă erau scrijelite nişte terenuri de joc, un fel de ţintar. Grecul, care nu se afla aici pentru prima oară, scoase un săculeţ cu pietre şi-l lăsă pe roman să-şi aleagă culoarea.

„Numai zeii ştiu cât o să avem de aşteptat”, spuse el, „s-ar putea să dureze câteva ore.”

Vitellius încuviinţă din cap, înţelegător. Îi venea greu să se concentreze asupra jocului. Atmosfera încărcată de tensiune, larma făcută de oamenii care continuau să se înghesuie şi care oricum nu mai aveau nicio şansă în ziua aceea, toate astea îl iritau peste măsură. „Nu trebuie să stai după mine”, spuse Vitellius, „ştiu să-mi port şi singur de grijă.”

Aristophanes refuză, explicând: „Sunt proxenosul tău. Fiecare ins care vine să ceară sfatul oracolului trebuie să fie însoţit de un proxenos! Eu voi aduce ofrande zeiţelor destinului, în vreme ce tu vei sta în adyton aşteptând răspunsul oracolului.”

Ochii lui Vitellius se plimbau, plini de veneraţie, de-a lungul coloanelor dorice ale templului, în sus. Deasupra portalului străluceau nişte litere greceşti din aur curat. „Ce înseamnă inscripţia asta?”, întrebă romanul. „Cunoaşte-te pe tine însuţi!”, îi răspunse grecul şi-i făcu semn străinului să se uite la cele două inscripţii situate de-a dreapta şi de-a stânga portalului. „Astea”, explică Aritophanes, „sunt dedicaţii venind de la cei mai înţelepţi şapte bărbaţi ai lumii. După vizita lor la oracol, ei au rostit câte o frază importantă.”

„Şi cine sunt cei mai înţelepţi bărbaţi din istoria omenirii?”

„Thales din Milet, Bias din Prienne, Pittakos din Mytilene, Kleuboulos din Lindos, Solon din Athena, Chilon din Sparta şi Periandros din Corint.”

„Cu toţii greci”, constată Vitellius.

„Cu toţii greci”, repetă Aristophanos, „e adevărat că voi, romanii, ne-aţi subjugat pe noi, grecii, pentru că mânuiţi sabia mai bine decât noi, dar în arte şi în ştiinţe ne-aţi fost şi ne sunteţi inferiori.”

Vitellius surâse. Când i-a venit, în sfârşit, rândul, el a fost condus, împreună cu Aristophanes, în interiorul templului. Preotul le-a amintit clienţilor că se cuvenea să nutrească numai gânduri curate. Proxenos-ul păşi până în faţa altarului, luă una dintre bucăţile de carne pe care le întindea preotul şi o aşeză pe focul pentru sacrificii. Un fum cu miros puternic ieşea prin frontonul templului, în rest, era întunecat şi apăsător. Din colţuri se auzea murmurul rugăciunilor. Nu se putea recunoaşte cine anume le rostea şi cui îi erau adresate.

Adytonul învăluit în atâta mister, scena unde avea loc rostirea previziunii, era amplasat în mijlocul templului. Câteva trepte coborau într-o chilie întunecată, ascunsă după o draperie. În spatele ei şedea Pythia, în transă. Preotul îl conduse pe Vitellius până în dreptul scării şi îi făcu semn să se oprească. Vitellius se uită în jur, căutându-l pe Proxenos-ul său, de al cărui ajutor avea nevoie. Dar încă înainte să fi apucat să-i facă un semn, el auzi, din spatele draperiei, vocea chinuită a Pythiei. Ea vorbea greceşte şi Vitellius nu înţelese niciun cuvânt. Dar preotul scria răspunsul pe faţa cealaltă a tăbliţei pe care o predase romanul la început. El i-o întinse lui Aristophanes. Acela îl privi pe Vitellius cu un aer serios, apoi îi traduse:

„Niciodată n-a călcat fata pe pământul Ahaiei.

Vor trece ani, până când drumurile voastre se vor încrucişa.

Atunci, însă, nu va fi o zi plină de bucurie; căci cea iubită de tine va sta în faţa ta iar tu nu o vei mai recunoaşte.”

* * *

Vitellius luă în mână tăbliţa plină de semnele acelea ilizibile pentru el, încercând, cu mare efort, să pătrundă semnificaţia celor spuse de oracol. În vreme ce preotul îşi făcea drum spre cei de afară, Vitellius conştinetiză, cu durere în suflet, importanţa oracolului. Aşadar, el avea să o mai întâlnească o dată, dar ea se va fi schimbat atât de mult, încât el nu mai avea s-o recunoască.

Dintr-o dată, Vitellius se trezi cu mii de întrebări în cap. El se întoarse, vru să se ducă înapoi în templu, strigă după preot; dar, cu zgomot puternic, uşa cea grea se închise. Era parcă orbit de lumina soarelui iar câmpia cea largă de jos, cu nenumăraţii ei măslini argintii, începu să-şi piardă contururile asemenea unei imagini oglindite în apă. Ochii lui Vitellius erau plini de lacrimi.

Capitolul X

„Nu vă sfiiţi, mâncaţi şi beţi până când simţiţi că vă plesneşte burta. Fiindcă ne aşteaptă vremuri grele!” Cu astfel de cuvântări încerca Pheroras să-şi convingă oaspeţii să se simtă bine. O dată pe an, bogatul cămătar îi invita pe cei mai cunoscuţi dintre datornicii săi la un ospăţ la casa lui de la ţară. Acum zăceau, care pe unde, ameţiţi de vin, sughiţând şi râgâind, cei mai înalţi funcţionari de stat, senatori respectaţi; şi nimeni nu s-ar fi mirat dacă în faţă, pe locul de onoare, ar fi şezut împăratul în persoană. Datoriile erau de bon ton; cel care nu avea datorii, trecea drept un ins nesofisticat. Această situaţie le asigura cămătarilor, Pheroras fiind, de departe, cel mai bogat dintre ei, o influenţă enormă. Iar cei ce se bucurau de credite ajungeau, dimpotrivă, într-o situaţie de dependenţă din ce în ce mai mare.

Când ospăţul îşi atinsese punctul culminant iar mulţi dintre datornici umblau deja de colo-colo cu capul mare, Pheroras luă cuvântul. Nu-i era deloc uşor să se facă ascultat. „Dragi romani, copiii mei!”, strigă el de mai multe ori, „ascultaţi ce anume vreau să vă spun. Este o bucurie pentru mine că am adunat în jurul meu atâţia bărbaţi iluştri şi că pot să vă numesc pe toţi prietenii şi partenerii mei de afaceri. După cum ştiţi, Roma a apucat să trăiască şi vremuri mai bune. Campaniile împotriva Britaniei, a Germaniei şi a Armeniei îşi cer tributul lor. Situaţia aprovizionăii noastre nu este una dintre cele mai bune – chiar dacă împăratul consideră că este mai bine să pună să fie vărsate în Tibru cerealele umede, în loc să le împartă săracilor.”

„Jos Nero, roşcovanul!”, îl întrerupse, urlând, un beţiv.

„Tocmai de aceea”, continuă Pheroras, şi mie îmi este din ce în ce mai greu să procur banii necesari. Totuşi, pentru ca şi alţii să se poată bucura de credite de la mine, sunt nevoit să vă rog, pe toţi cei adunaţi aici, ca anul acesta şi în anii ce vor veni să-mi înapoiaţi, fiecare, a zecea parte din datoriile pe care le aveţi la mine…”

Cuvintele următoare ale bancherului fură acoperite de urlete sălbatice. „Ne iei gâtul!”, „Cămătarule!”, „Criminalule!”, răsunară strigătele la adresa lui Pheroras. Unii îşi ridicară pumnii, ameninţători, în vreme ce alţii moţăiau, toropiţi de vin.

A durat o vreme până când spiritele încinse s-au mai domolit, dar ceea ce a urmat a fost şi mai rău. Pheroras continuă: „Lucrul acesta, copiii mei, este

însă numai şi numai în avantajul vostru. Fiindcă banii se scumpesc din ce în ce mai mult, aşa că până şi eu voi fi nevoit să măresc dobânzile. Cei care, până acum, au plătit câte zece la sută, vor fi nevoiţi, pe viitor, să plătească cincisprezece procente…”

„Moarte cămătarului Pheroras!”, începură să strige datornicii acum. „Să-l înecăm în banii lui!” Ei începură să arunce în Pheroras cu fructe, bucăţi de peşte şi copane de pasăre. Acesta nu făcea decât să rămână locului, cu un zâmbet larg pe faţă, şi să strige tot mereu: „Dar, copii mei!”

Trei bărbaţi aflaţi la una dintre mesele din spate îşi aplecară capetele unul spre altul. Spre deosebire de ceilalţi, care-şi strigau mânia în gura mare, aceştia vorbeau în şoaptă, uitându-se prudenţi în toate părţile. Eumolpus, un bărbat cu bucle negre şi sprâncene stufoase, îşi goli cupa dintr-o singură înghiţitură, o trânti de placa de marmură a mesei şi şuieră dispreţuitor: „Copacii din parcul său şi-i stropeşte cu vin, câinii lui mănâncă din farfurii de argint iar Mariamna, nevasta lui, poartă o rochie numai câte o singură dată. Şi cine finanţează stilul ăsta de viaţă? – Noi, prieteni, numai noi!”

„Felul în care trăieşte el e o mare ofensă la adresa zeilor”, fu de acord şi Terentius Ponticus, un bătrân cu părul cărunt şi faţa suptă; cu siguranţă că trăise şi zile mai bune. „Sau poate că nu este păcat să măreşti dobânda cu jumătate? Fie ca Mercur să-l pedepsească!”

„O să aştepţi tu mult şi bine până când o să te audă Mercur!”, spuse al treilea, Pedanius pe numele lui. Ca negustor de stofe, el se bucura de un mare prestigiu, fiindcă le vindea romanilor cele mai frumoase materiale care se găseau pe piaţa mondială. Pheroras îl număra printre cei mai buni prieteni ai săi şi, practic, afacerea aceluia îi aparţinea lui, de vreme ce o construise numai cu datorii; numai că nimeni nu ştia asta. „Nici nu ştiu de unde să fac rost de dobânzile astea mari, ca să nu mai vorbesc de restituirea datoriilor. Dacă am să măresc cu o treime preţul la stofele mele feniciene, desfacerea o să-mi scadă cu mai mult de jumătate, nu-mi rămâne decât să mă arunc în Tibru.”

Terentius Ponticus spuse pe un ton serios: „În cei şapezeci de ani de viaţă ai mei am trăit următoarea experienţă: să faci din o sută de sesterţi două sute, asta presupune o muncă uriaşă, dar să faci din o sută de mii de sesterţi două sute de mii, asta e aproape inevitabil. Din păcate, eu nu cunosc cifre atât de mari decât din lista mea de datorii, iar aceasta este de la o zi la alta mai mare. Nici eu nu mai ştiu ce să fac. Ultima recoltă a viilor mele a fost jalnică, terenul din jur e amanetat…”

Bătrânul amuţi brusc atunci când Pheroras se apropie de el. „Ce şuşotiţi voi aici între voi?”, întrebă el pe un ton prefăcut prietenos. „Nu cumva îl înjuraţi şi voi pe Pheroras?”

„Stăpâne!”, spuse Terentius Ponticus, „stăpâne, eu nu am de unde să-ţi restitui creditul. Păsuiţi-mă până la recolta următoare, altminteri sunt nevoit să acopăr datoria asta cu noi datorii.”

Pedanius apucă mâna lui Pheroras. „La mine e aceeaşi situaţie. Am să fac tot ce-mi stă în putinţă să fac rost de dobânda sporită; dar e peste puterile mele să restitui şi o zecime din datorie. Dacă o să măresc preţul la marfa mea, or să-mi fugă clineţii. Concurenţii mei de-abia aşteaptă. În felul ăsta ai să mă distrugi…”

Pheroras începu să pipăie tunica negustorului de stofe. „Câtă vreme îţi mai permiţi să porţi stofe feniciene atât de scumpe, nu se poate să-ţi meargă chiar atât de prost…”

„Pe toţii zeii!”, obiectă Pheroras, „oare eu, ca negustor, ar trebui să umblu îmbrăcat în haine sărăcăcioase de pânză, asemenea sclavilor? Ar fi o proastă reclamă pentru afacerea mea!”

„Dacă chiar vrei să ştii ce cred eu, află că da. Cui îi merge prost, acela trebuie să se mai strângă la pungă, asta e valabil şi pentru modul în care-şi conduce afacerile. Să ştiţi că eu nu vă vreau decât binele. Eu nu vrea să vă înghită dobânzile. De altfel, mulţi dintre voi nu mai lucrează decât pentru dobânzile la datoriile lor. Ei speră că într-o bună zi moartea are să-i scape de povara datoriilor, iar creditorii lor rămân atunci cu buza umflată.”

„Fă dovada mărinimiei tale”, îl rugă Terentius, „averea ta e atât de mare, că datoriile noastre nu sunt decât picături de apă în oceanul bogăţiei tale.”

„Gata cu văcicăreala!”, îl întrerupse Pheroras. „Dacă fac o excepţie în cazul tău, atunci vine Pedanius şi spune că de ce nu fac şi cu el o excepţie. Fiecare le povesteşte celorlalţi iar la urmă am să mă trezesc că nu mai plăteşte nimeni. Nu, nu există excepţii. Tuturor celor care nu plătesc la timp am să le pun sula-n coaste. Şi ţie, Terentius, şi ţie, Pedaninus şi tot aşa şi ţie, Eumolpus!” Cu aceste cuvinte, el se răsuci pe călcâie şi plecă.

Eumolpus strânse din pumni: „Dacă am să mă întâlnesc cu tâlharul ăsta noaptea în forum, s-a terminat cu el!”

„N-ai să te întâlneşti cu Pheroras noaptea în forum”, obiectă Terentius, „iar dacă da, atunci doar însoţit de o haită de sclavi şi de gărzi de corp. Asta e deosebirea dintre tine şi el. Pherora ştie că are mulţi duşmani care i-ar lua viaţa.”

„Pheroras ne-a pus gând rău, vrea să ne distrugă”, spuse Terentius. Sudoarea îi udă fruntea, el îşi şterse faţa cu palma. „Viaţa mea e terminată. Nu pot şi nu vreau să trăiesc, la bătrâneţe, ruşinea de a pierde totul. Mai bine să se aleagă praful de Pheroras.”

Eumolpus răspunse: „Nu fii nebun, bătrâne. Ticălosul ăsta nu merită să-ţi pătezi mâinile cu sângele lui. În Forum Boarium îşi fac veacul zi de zi sute de indivizi care, pentru o sută de sesterţi, sunt gata să ia viaţa cuiva şi apoi să dispară din oraş pentru totdeauna.”

Pedanius obiectă: „Un străin n-are să reuşească niciodată să se apropie de Pheroras. Uitaţi-vă puţin în jurul vostru. Fiecare uşă e păzită, iar bărbaţii aceia care stau de vorbă atât de prietenos în colţul fiecăreia dintre încăperi nu sunt musafiri, ci membri ai gărzii sale de corp. Nu, de Pheroras nu se paote apropia decât cineva care îi cunoşate casa, unul dintre sclavii săi. Pheroras are patru sute de sclavi. Sunt sigur că printre aceştia se află câţiva care nu mor de dragul lui.”

„Dar cum vrei să-i găseşti chiar pe aceia, fără să te dai de gol?”

„Nimic mai simplu! Fiecare stăpân pune din când în când să fie biciuit câte un sclav, ca să le dea celorlalţi un exemplu. Adeseori e nevoie de un pretext foarte mic pentru ca un sclav să ajungă să trăiască o asemenea umilinţă. Iar cine a fost pedepsit o dată sub ochii tuturor numai pentru că a spart un vas sau pentru că a făcut vreo remarcă nepotrivită, acela fii sigur că are să-şi urască stăpânul.”

Pedanius îi făcu semn unuia dintre sclavi care stăteau la uşi: „Hei, ia vino încoace şi spune-mi ceva: Pheroras e la fel de aspru cu sclavii lui precum e cu datornicii?”

„Pheroras este un stăpân sever, dar drept”, spuse fără să ezite cel întrebat.

„Dar nu s-a-ntâmplat niciodată să pună să fie bicuit vreunul dintre voi?”

„Ba da, chiar de curând Marcellus, bărbierul a făcut cunoştinţă cu biciul.”

„Marcellus, bărbierul, zici?”

„Da, domnule, el îl tăiase la bărbierit pe Pheroras pe bărbie. Aşa pedepseşte stăpânul nostru neglijenţa.”

„Aşa, aşa”, spuse Pedanius şi-l trimise pe paznic înapoi la uşă. „Vedeţi”, spuse el, întorcându-se spre ceilalţi doi. „Pot să-mi închipui că Marcellus, bărbierul, nu are o părere tocmai bună despre stăpânul său. Şi n-o fi el singurul din patru sute de sclavi.”

Terentius Ponticus privi în toate direcţiile, neîncrezător; după aceea, el le întinse mâna lui Pedanius şi Eumolpus. „Haideţi să punem la un loc

următoarea dobândă scadentă. Ar trebui să fie de ajuns pentru a-l convinge pe Marcellus sau vreun alt sclav, cât de tare îşi urăşte stăpânul.”

* * *

O dată întors la Roma, Vitellius găsi o solie, Mariamna îl ruga să stea de vorbă urgent. Dar, înainte ca el să poată porni spre ea, această îşi făcu apariţia în casa lui, agitată.

„O, iubitul meu”, se aruncă ea la pieptul lui Vitellius, „cât de mult mi-ai lipsit, cât de tare mi-a fost dor de tine. Ai călătorit bine?”

Vitellius o sărută pe Mariamna pe frunte. „Da, am călătorit bine – în ceea ce priveşte drumul pe mare; dar nu a fost o călătorie fericită. Căci nu am găsit ceea ce căutam…”

„Dar oare nu era de aşteptat că are să se-ntâmple aşa? Oare nu cumva le-ai cerut prea mult Moirelor?”

Vitellius aprobă din cap. „Călătoria aceasta mi-a distrus toate speranţele. Am întrebat şi Oracolul din Delphi. Răspunsul pe care mi l-a dat mi-a umplut ochii de lacrimi.”

„Ce anume ţi-a prezis Pythia?”

„Se pare că Rebecca nu a ajuns niciodată în Grecia. Trăieşte într-o ţară îndepărtată. Am să ajung s-o revăd o dată, dar nu am s-o mai recunosc.”

Mariamna nu mai spuse nimic. Cu multă tandreţe, ea luă mâna gladiatorului, o duse la gură şi-i sărută vârfurile degetelor. Vitellius privea drept înainte făr nicio expresie; el nu simţea nimic. Abia atunci când Mariamna începu din nou să vorbească, el reveni la realitate.

„Mi-am făcut o mulţime de griji pentru tine cât timp ai lipsit”, spuse ea. „M-am gândit mult dacă să-ţi spun sau nu. Abia după ce m-am dus să mă rog la Jupiter Capitolinus şi la mama sacră Isis, am ajuns la convingerea că trebuie să te avertizez.”

„Ce fel de secret porţi tu în inimă?”, întrebă Vitellius. „Eşti neliniştită şi tremuri din tot corpul.”

„Tremur pentru viaţa ta, iubitul meu!”

„Mâine îmi încep antrementele pentru următoarea mea luptă. Am să lupt şi am să înving. De ce-ţi faci griji pentru mine?”

„Vitellius”, începu Mariamna pe un ton cât se poate de grav, „până acum ai colaborat întotdeauna cu Pheroras. Pheroras voia ca tu să câştigi, iar tu ieşeai învingător. De data asta, însă, îl ai pe Pheroras împotriva ta. Pheroras vrea ca tu să pierzi lupta următoare, iar ceea ce-şi pune Pheroras în cap, îi şi reuşeşte.”

„Prostii”, spuse Vitellius, „nu ai auzit cu urechile tale că îi oferă 500.000 de sesterţi aceluia care mă învinge?”

„A oferit încă şi mai mult – l-a auzit camerista mea. Arruntius Stella, cel care organizează jocurle împăratului, urmează să primească un milion dacă-ţi găseşte un adversar care să te omoare în arenă.”

Vitellius fu cuprins de frică. La tâmple, sângele începu să-i bată cu putere. „Dar cum aşa”, întrebă el, „cum de mi l-am făcut duşman pe Pheroras?”

„Are două motive ca să se debaraseze de tine: din nu se ştie ce sursă a aflat de relaţia noastră. Nu că ar fi cumva înclinat să sufere în mod serios din cauză că ţin la tine, dar vanitatea lui masculină e jignită de relaţia noastră. El nu vrea ca, la Roma, lumea să vorbească despre el cu compasiune. Decisiv a fost însă faptul că ştii de vânzarea flotei imperiale. De când a aflat că ştii, a început să-i fie frică de tine. I-ar fi cât se poate de uşor să te înlăture, dar Pheroras se teme de faptul că eşti atât de îndrăgit. Mamele au început deja să le dea pruncilor numele tău. Un astfel de bărbat nu poate să dispară pur şi simplu. Un ucigaş plătit nu ar scăpa fără un proces public. Asta ar fi prea riscant pentru Pheroras. Nu, el vrea ca la următoarea luptă să fii omorât sub ochii tuturor. Vitellius, numai gândul că s-ar putea întâmpla una ca asta mă scoate din minţi.”

„Dar înainte să se ajungă acolo, ar trebui mai întâi să fiu învins în luptă.”

„O să ţi se impună o luptă murdară şi un adversar necinstit.”

„Atunci înseamnă într-adevăr că sunt pierdut.”

„Nu, Vitellius, sunt hotărâtă să mă lupt pentru tine. Chiar şi cu preţul vieţii.”

„Nu întrezăresc nicio soluţie”, spuse Vitellius abătut.

„Există o singură soluţie”, răspunse Mariamna, „anume, ca Pheroras să nu mai fie acela care să-ţi aranjeze următoarea luptă.”

„Mariamna!”, exclamă Vitellius speriat. „Nu-ţi dai seama ce vorbeşti!”

„M-am gândit mult la asta şi nu mi-a fost deloc uşor. Timp de aproape trei decenii, Pheroras s-a purtat cu mine aşa cum te porţi cu o vită, e drept, am fost animalul lui preferat, cu care se împăuna la ocazii festive, şi nu mi-a lipsit niciodată nimic; dar ca om, ca femeie cu care-şi împarte viaţa, nu m-a recunoscut niciodată. El m-a cumpărat, a plătit pentru mine, şi aşa m-a şi tratat. Dragoste? Lui Pheroras, cuvântul acesta îi este străin, sentimente irosite care nu-i aduc nimic în schimb. Pheroras nu m-a iubit niciodată, întotdeauna, el nu a făcut decât să mă posede.”

„Sărmana de tine”, spuse Vitellius neajutorat. „Sărmana de tine”, repetă el şi o mângâie, tandru, pe păr.

„Vitellius”, spuse Mariamna în şoaptă, în vreme ce o lacrimă de furie neputincioasă i se rostogolea pe obraz, „trebuie să-ţi destăinui un secret pe care nici măcar Pheroras nu-l cunoşate. Tertulla nu este fiica lui…”

Vitellius îşi ridică privirea, el se uita la ea cu ochii plini de aşteptări. După o lungă pauză de gândire, Mariamna spuse: „Tatăl Tertullei se numeşte Fabius.”

„Secretarul lui Pheroras?”

„Secretarul lui Pheroras. O femeie pe care bărbatul ei a încuiat-o într-o colivie de aur e recunoscătoare pentru orice variaţie care i se oferă. Dar, în afară de tine, nu mai ştie nimeni de asta.”

„Glaphyra!” Vitellius bătu din palme strigându-şi sclava. „Adu-ne o carafa de vin roşu de Falerno şi pe urmă ai grijă să nu mai fim deranjaţi!” Glaphyra se înclină.

Mariamna continuă în şoaptă, astfel încât nicio ureche străină să nu o poată auzi: „Pollio Julius, prefectul uneia dintre cohortele de pretorieni ale împăratului, îmi este îndatorat, şi printre oamenii lui de încredere se numără şi Locusta, temuta specialistă în otrăvuri. Se spune că împăratul a pus să fie arestată, ca să nu poată face vreo declaraţie. Se pare că ea a contribuit la asasinarea împăratului Claudius şi a fratelui vitreg al lui Nero, Brtiannicus. Pollio mi-a ajutat să ajung la Locusta, o bătrână decrepită cu nişte laţe de păr…”

„Cu otravă nu ai cum să-i vii de hac lui Pheroras”, o întrerupse Vitellius, „doar ştii foarte bine că el nu pune în gură niciun dumicat, nu bea nicio înghiţituă înainte ca mâncarea şi băutura să fi fost degustate de sclavul său.”

„Şi crezi că împăratul Claudius nu făcea la fel? Şi cu toate astea a murit otrăvit, pentru că Halotus, omul care gusta totul înainte, şi Xenophon, medicul lui personal, erau în aceeaşi barcă cu Agrippina. Halotus i-a picurat otrava peste ciuperci după ce el gustase din ele iar restul a fost rezolvat de Xenophon, care a mai adăugat şi el puţină otravă. Întotdeauna există căi şi mijloace.”

„Şi ce anume ai *tu* de gând să faci?”

„Am să-i ofer lui Pheroras un măr din care am muşcat eu însămi mai întâi. Mărul are două jumătăţi, una aducătoare de moarte şi una sănătoasă.”

„Încep să transpir numai când mă gândesc la asta”, spuse Vitellius, „alungă-ţi gândurile astea din minte. Prefer să lupt în arenă.”

Mariamna îi răspunse: „Atunci nu te mai gândi la asta. Mai bine uită tot ceea ce ţi-am spus astăzi.”

* * *

În ziua aceea fusese o căldură apăsătoare. Timp de mai multe săptămâni, romanii suferiseră din cauza unui val de căldură insuportabilă. Verdele, şi aşa puţin în oraşul cu milioane de locuitori, se transformase într-un maroniu prăfos. Apeductele care treceau pe deasupra acoperişelor oraşului aducând în Roma apa de băut atât de preţioase ameninţau să sece. Romanii considerau că vinovat era împăratul, care comisese păcatul de neiertat de a înota într-una din conductele cu apă potabilă ale oraşului; iar conductele erau considerate a fi sacre. Pe Capitoliu, preoţii îi aduceau jertfe lui Jupiter, ei sacrificau capre şi berbeci, dar părintele zeilor nu părea câtuşi de puţin dispus să accepte jertfele. În loc să urce spre cer, fumul negru ca smoala plutea deasupra Capitoliului, învăluind altarele aurite şi statuile albe de marmură, făcând ochii ghicitorilor în măruntaie să lăcrimeze.

„Semnele înspăimântătoare ale cerului vestesc nenorociri şi ameninţări”, clama un haruspex. Printre degetele mânjite cu sânge îi alunecau măruntaiele şi maţele animalelor sacrificate în timp ce el exclama: „O, Jupiter, zi luminoasă ce eşti, nu-ţi revărsa mânia asupra poporului tău!”

Preoţii murmurau, cufundaţi în rugăciuni şi, ca şi când părintele tuturor zeilor s-ar fi lăsat înduioşat de implorările lor, el începu să trimită fulgere din cer. Nori negri coborâră foarte jos, deasupra orşului iar oamenii căutau, speriaţi, să ajungă cât mai repede la casele lor în aşteptarea rafalelor de ploaie care să dăruiască viaţă.

Marele preot îşi ridică ambele braţe spre cer: „O, Jupiter Optimus Maximus, primeşte cu bunăvoinţă această jertfa şi trimite-ne ploaia mult dorită!”

În aceeaşi clipă, raza unui fulger ţâşni din nor şi lovi altarul pentru jertfe al templului. Dintr-o dată, acesta păru incandescent. Un trăsnet asurzitor îl doborî pe preot şi aruncă cât colo animalele sacrificate; urmă o tăcere înspăimântătoare. Abia în momentul în care stropi grei de ploaie începură să cadă cu zgomot pe pavajul prăfos şi fierbinte, preoţii îndrăzniră să se ridice de jos. Tulburaţi, ei îl ridicară pe Marele Preot, care continua să zacă nemişcat, pentru a-l căra în templu. Infernul se dezlănţui.

Norii întunecaţi începură să se deplaseze şi să se prăvălească, în rafale violente, din cer. Fulgerele incendiau pentru scurt timp oraşul pentru ca, secunde mai târziu, să-l arunce din nou într-un întuneric înfricoşător. După

ce Roma gemuse săptămâni întregi sub povara arşiţei, ea părea acum să se înece dintr-o dată în ploaie, în scurt timp, străzi întregi erau scufundate în apă. Trăsnetele loveau casele. Multe dintre prăvăliile negustorilor din preajma lui Circus maximus fură inundate sau pur şi simplu măturate de şuvoaiele care se prăvăleau de pe Aventin. Plângând şi jelindu-se, proprietarii păşeau cu greu prin şuvoaie, smulgându-şi părul din cap şi ridicând pumnii spre cer.

„O, voii, zei ai Romei, asta e răsplata pentru rugăciunile mele regulate?”, strigă unul, iar un altul urlă în acest infern dezlănţuit: „Te blestem, Jupiter, care ne loveşti cu fulgere tale. Întotdeauna ne loveşti doar pe noi, cei săraci!”

Cu iuţeala fulgerului, dinspre fluviu se împrăştie o veste: „Arde Tibrul, arde Tibrul!”

Oare ce anume putea să însemne asta? În oraşul acesta, bântuit în fiecare zi de o catastrofă sau alta, în care prăbuşirile de case sau incendiile nu erau câtuşi de puţin o raritate, strigătul „Arde Tibrul!” reuşea totuşi să stârnească o mare curiozitate. Fără să mai ţină seama de primejdiile furtunii, de fulgerele care sfâşiau aerul şi de casele care se prăbuşeau, oamenii se grăbeau spre Tibru în jos, mulţi dintre ei alergau în pielea goală. De la Forum Boarium se puteau vedea deja proporţiile reale ale neobişnuitei catastrofe. Lângă insula de pe Tibru, legată prin două poduri de malul estic şi de cel vestic, eşuaseră corăbii în flăcări. Fulgerele loviseră corăbiile cu cereale ale flotei imperiale, incendiindu-le, iar acum, mânate de curentul puternic al fluviului, navele intrau una în alta. Într-un timp foarte scurt, o sută de corăbii cu cereale erau cuprinse de flăcări, împreună cu încărcătura lor preţioasă. Un înspăimântător vierme de foc şerpuia prin oraş.

După ce spaima de la început s-a potolit, privitorii începură să chiuie şi să danseze, ca şi când împăratul ar fi pus în scenă anume pentru ei acest nou tip de spectacol. Făclii umane în flăcări, care se aruncau de la bordul vaselor în fluviu, erau întâmpinate de pe mal cu aplauze şi cu strigăte de încurajare. Nici Arruntius Stella, organizatorul jocurilor imperiale, nu ar fi putut imagina un spectacol mai atractiv. Lui Arruntius i-ar fi fost greu să depăşească vreodată spectaculozitatea acestor scene. Că, în cursul acestui spectacol, erau distruse preţioase rezerve de cereale, din care ar fi putut trăi un milion de oameni timp de trei luni, asta nu părea să neliniştească pe nimeni. „Videant consules!”, aşa suna răspunsul laconic. „Or să vadă ei, consulii, cum rezolvă problema!”

Zile întregi, zeci de mii de sclavi s-au străduit să înlăture mormanele de noroi de pe străzi. Roma puţea până la cer; Cloaca maxima, principalul canal de scurgere al oraşului, nu mai avusese capacitatea să preia şuvoiaele şi refulase apele reziduale pe străzile principale. Acum, tot ceea ce în mod normal dispărea în sistemul de canale subterane, se afla dintr-o dată pe străzile Romei: excremente umane, resturi menajare, cadavre de animale, ba chiar şi cadavre de copii. De frica epidemiilor, romanii abia dacă mai îndrăzneau să iasă din case. Forumul părea pustiu. Viaţa economică a oraşului ameninţa să sucombe.

Împăratul şi sfetnicii lui îşi dădură seama foarte repede că aceste împrejurări insuportabile favorizau o conspiraţie sau poate chiar o revoluţie. Din această cauză, Nero puse să se împartă gratuit cereale peste raţiile obişnuite, ceea ce momea plebea să iasă pe străzi. Prostituatele din zona Circus maximum primiră de la împărat tarife zilnice fixe; în schimbul acestora, ele trebuiau să-şi servească clienţii pe gratis. Pe Colina Capitoliului începură lucrările de construire a unui arc de triumf, pretextul fiind celebrarea victoriei asupra parţilor. Numai că victoria nici măcar nu fusese obţinută, dimpotrivă, situaţia se prezenta destul de prost pentru legiunile romane aflate în îndepărtata Asie. Dar obiectivul fusese atins: Cine nu se lăsase încă atras pe străzi datorită raţiilor gratuite de cereale şi plăcere, acela ieşea acum din casă mânat de curiozitate.

Pentru honestiores fuseseră organizate adunări festive. Împăratul îi ceru fostului său dascăl, Seneca, să organizeze un recital de poezie. Seneca, cel ale cărui opere fuseseră tratate cu multă vitregie de critici, dar care erau foarte îndrăgite de popor, citea în biblioteca lui Augustus, amplasată lângă templul lui Apollo pe acea parte a Palatinului care dădea spre Circus maximus. Toţi aceia care considerau că au rang şi nume în oraş se înghesuiau să participe la eveniment.

Îmbrăcat lejer, Seneca îşi întâmpina oaspeţii cu strângeri de mâini. „Onoarea pe care mi-o acorzi tu, Pliniu, prin prezenţa ta, mă bucură în mod deosebit. Vreau să spun că ar fi mult mai potrivit ca, după această catastrofa naturală, să reciţi tu din operele *tale.* Poate că, în a ta istorie naturală, ai avea şi o explicaţie pentru evenimentele petrecute în zilele din urmă.”

„Cu siguranţă am o explicaţie”, îi răspunse Plinius. „Zeii au fost aceia care au vrut ca lucrurile să se petreacă astfel!” Cei din jur izbucniră în râs. „Dar ia spune-mi, cum stai cu vânzarea operelor tale? Acum, că sunt citite în întreaga lume, ar trebui să fii putred de bogat!”

„O, Plinius!”, râse Seneea, „tu ar trebui să ştii cel mai bine că literatura îi îmbogăţeşte numai pe editori. E adevărat că scrierile mele sunt citite până şi în ţinututile învăluite în ceţuri ale Britanniei, dar pentru autor rămân doar gloria şi onoarea, de câştig se bucură editorul meu, Dorus.”

„Acel Dorus, care a răspândit în lume şi cele 142 de cărţi ale lucrării ’Ab urbe condita’ a nemuritorului Livius?”

„Exact acesta. În editura lui de lângă Angiletum are între timp douăzeci de sclavi care copiază operele mele cu cerneală pe suluri de papirus lungi de metri întregi. El cere între patru şi douăzeci de sesterţi pentru un sul – în funcţie de prezentarea grafică. Scoate un câştig frumos. Dacă aş avea partea mea la tot ceea ce vinde el, aş fi într-adevăr un om bogat.”

„Atunci, e limpede că arta pedagogiei a fost aceea care te-a făcut bogat. La urma urmelor, nu oricine are norocul să poată număra un împărat printre elevii lui.”

Seneca se apără: „Când am început să mă ocup de educaţia lui Nero, nu aveam de unde să ştiu că într-o bună zi are să ajungă împăratul celui mai mare imperiu din lume.”

Plinius surâse: „Fie ca zeii să te creadă.”

Între timp, un număr din ce în ce mai mare de oameni se înghesuiau în bibliotecă. Consuli, senatori şi funcţionari de stat, niciunul nu voia să piardă evenimentul, în public se aflau şi numeroase femei, femeile erau acelea care-l venerau cel mai mult pe Seneca. Pheroras veni însoţit de sclavul său Fabius.

Senatorul Ollius, care nu lipsea nici de la acest eveniment public, i se adresă armatorului: „Te salut, Pheroras. Să te mai întreb cum îţi merg afacerile ar fi inutil. Cu siguranţă că ai un legământ cu Jupiter însuşi!”

„Ce vrei să spui cu asta?”, întrebă Pheroras, care înţelesese însă foarte bine aluzia.

„Ei bine”, spuse Ollius, sunt convins că n-ai vărsat nicio lacrimă din cauză că flota imperială a ars.”

„Fireşte că nu; dar să ştii că nici nu i-am adus jertfe lui Jupiter ca să trimită o catastrofa de asemenea proporţii. De altfel, şi eu am pierdut zece corăbii, pe mare, în portul Ostia. Acolo, furtuna a mai distrus încă două sute de vase.”

„Ce înseamnă pentru tine zece corăbii. Sunt sigur că ai în continuare o capacitate suficiemtă de transport ca să preiei aprovizionarea oraşului.”

Pheroras aprobă din cap. „Corăbiile mele navighează pe toată Mediterana, de la ţărmurile Feniciei şi ale Lusitaniei, până în Cartagina şi Corint. Nicio furtună nu poate fi atât de mare, încât să distrugă toate corăbiile mele.”

Ollius râse: „Fericit e acela care poate să vorbească aşa!”

Seneca începu să citească. Cu capătul unui sul ţinut sub bărbie şi marginile sulului în cele două mâini, el citea din cea mai îndrăgită operă a sa, cea despre ’Viaţa fericită’.

„O viaţă fericită”, începu să citească Seneca, „iată ceea ce îşi doreşte fiecare; dar nimeni nu doreşte să înţeleagă premisele pentru o astfel de viaţă. Şi, cu adevărat, nu este deloc uşor să câştigi fericirea: o dată ce te-ai abătut de la drumul cel bun, oricât de grabnică ţi-ar fi căutarea, nu faci decât să te îndepărtezi tot mai mult de el. Dacă drumul ajunge să te poarte chiar în direcţia opusă, tocmai graba este aceea care face ca distanţa faţă de fericire să crească din ce în ce mai mult. Astfel că nu ne rămâne nimic altceva de făcut, decât să ne înţelegem mai întâi ţelul, iar apoi drumul care duce cel mai repede la el…”

Ascultătorii dădeau din cap aprobator. Înţeleptele consideraţii despre viaţă ale lui Seneca erau scrise de cele mai multe ori sub forma unei epistole adresate unei persoane cu care, la nevoie, se putea identifica fiecare dintre cititori. ’Despre viaţa fericită’ era adresată unui anume Novatus.

Pheroras nu prea reuşea să înţeleagă mare lucru din cartea înţeleptului. Tocmai de aceea, în vreme ce Seneca îşi citea reflecţiile despre virtuţi, el îi şopti secretarului său Fabius: „Eu am să ies să iau o gură de aer proaspăt. După ce termină Seneca, trebuie să vorbesc ceva cu consulul. Mă întorc imediat.” Fabius dădu din cap ascultând în continuare cuvintele filosofului.

Ascultătorii sorbeau fiecare dintre cuvintele lui Seneca. Acela ajunse să vorbească pe larg despre contradicţia dintre virtute şi plăcerile simţurilor pentru a se ocupa apoi de lăcomia romanilor: „Pentru bărbatul înţelept, bogăţia este un rob, pentru cel nebun, ea e stăpânul. Pentru cel înţelept, bogăţia nu e nimic, pentru voi, ea este totul. Voi vă obişnuiţi cu ea şi vă agăţaţi de ea, ca şi când vi s-ar fi promis că vă veţi afla în posesia ei pentru eternitate; dar tocmai atunci când este mai bogat, înţeleptul se gândeşte cel mai mult la sărăcie. Un comandant nu are niciodată atâta încredere în pace, încât să nu fie pregătit pentru război; fiindcă, chiar şi atunci când armele tocmai se întâmplă să tacă, războiul este departe de a fi înlăturat din lume…”

Lectura lui Seneca fu întreruptă brusc. „Asasini!”, se auzi o voce strigând dinspre intrare. „Asasini!” Ascultătorii îşi întinseră gâturile într-acolo. Doi sclavi îşi făcură apariţia din întunericul sălii cu coloane. Ei purtau, pe braţe, corpul neînsuflşeţit al unui bărbat. Fabius sări în sus, îngrozit. Gâtul bărbatului era plin de sânge. Ajunşi în mijlocul încăperii, sclavii îl depuseră pe mort pe podea. Fabius îşi acoperi gura cu mâna. Era Pheroras.

„Pheroras! Este Pheroras! Fie ca zeii să se îndure de el!” Cei din preajmă nu îndrăzneau să vorbească decât în şoaptă. Fabius simţi privirile tuturor aţintite asupra sa. Oamenii, cadavrul aflat în faţa sa, totul începu să se învârtească sub ochii lui. Când, într-un târziu, Fabius îşi reveni, oaspeţii zbierau de-a valma. „Cum de s-a întâmplat aşa ceva?” – „N-a văzut nimeni nimic?” – Cei doi sclavi fură asaltaţi din toate părţile: „Vorbiţi o dată!”

Unul dintre ei era atât de tulburat, încât nu reuşea să scoată o vorbă, celălalt bâigui: „Am auzit deodată un geamăt, m-am întors spre el şi mi s-a prăbuşit în braţe.”

„Unde?”

„Acolo, în sală. Eu stăteam lângă prima coloană.”

„Asasinul i-a tăiat beregata. „Trebuie să-l fi pândit în spatele coloanei.”

„Trebuie să i se comunice soţiei sale!”, spuse Plinius. Fabius se ridică în picioare cu mare greutate. „Am să mă ocup eu de asta.”

* * *

La Roma, asasinatele erau la ordinea zilei; de cele mai multe ori, nici nu se mai făceau anchete ori procese, din cauză că asasinul nu era de găsit. Iar anchete de amploare se făceau numai în cazuri rarissime. Faptul că, în cazul lui Pheroras, lucrurile nu s-au petrecut aşa, i se datora lui Fabius. El, care a trebuit să preia gestionarea afacerilor stăpânului său de pe o zi pe alta, a pus un premiu de zece mii de sesterţi pentru prinderea asasinului. Atraşi de suma atât de mare de bani, mulţi oameni trimiseră numeroase indicii; dar niciunul nu se dovedi a fi de vreun folos. Până la urmă, hazardul a fost acela care a dat o mână de ajutor.

Mariamna puse să fie adunaţi toţi cei patru sute de sclavi şi cei 100 de servitori liberi pentru a le aduce la cunoştinţă situaţia cea nouă. „Nu e nevoie să mai vorbesc despre meritele soţului meu în ceea ce priveşte viaţa economică a acestui oraş şi bunăstarea noastră, a tuturor. Eu nu v-am adunat decât pentru a vă aduce la cunoştinţă faptul că nu se va schimba nimic. Eu am să duc mai departe afacerile soţului meu iar Fabius, care l-a slujit pe Pheroras timp de aproape trei decenii, are să mă ajute. Aceia dintre sclavi,

cărora Pheroras le-a promis, prin testament, libertatea drept răsplată pentru serviciile lor, sunt liberi începând de astăzi.”

Strigătele de bucurie întrerupseră cuvântarea Mariamnei şi a durat un timp până când i-a fost cu putinţă să citească numele celor treizeci de sclavi cărora li se dăruia libertatea. Fiecare dintre cei strigaţi făcea un pas înainte şi se înclina în faţa stăpânei. Când îi veni rândul lui Marcellus, Mariamne începu să-l caute cu privirea: „Dar unde este Marcellus, bărbierul?”

Fabius se ridică şi întrebă: „Cine l-a văzut pe Marcellus ultima oară?”

Tăcere.

„Cine sunt tovarăşii lui de cameră?”, întrebă Fabius, supărat.

Cinci bărbaţi făcură un pas înainte. Ei stăteau cu capetele plecate, niciunul nu îndrăznea să ridice privirea. Mariamna se duse până la cel mai apropiat, îl apucă de bărbie şi-l obligă să ridice privirea. „E nevoie să pun să fii biciuit ca să aflu unde se găseşte Marcellus?”

Sclavul tresări, apoi începu să vorbească: „Stăpână, Marcellus a dispărut din ziua în care s-a întâmplat nenorocirea cu stăpânul nostru.”

Mariamna şi Fabius se priviră fără un cuvânt: „Şi de ce nu a venit nimeni să ne anunţe?” Mariamne spuse, furioasă: „Poate fiindcă aţi fost înţeleşi cu Marcellus?”

„Nu, jur pe mâna mea dreaptă,” spuse sclavul, „nu avem nimic de-a face cu Marcellus. Dimpotrivă, noi l-am ameninţat atunci când şi-a dat în vileag gândurile de răzbunare faţă de stăpânul nostru.”

„Gânduri de răzbunare?”

„Da”, spuse un alt sclav, „el se simţise nedreptăţit atunci când Pheroras pusese să-l bicuiască – mai cu seamă că, aşa cum spunea el, îl slujise pe stăpânul nostru încă de când acestuia îi dăduseră primele tuleie de barbă.”

Cel de-al treilea sclav prinse şi el curaj: „Când am băgat de seamă că pare să coacă ceva împotriva stăpânului nostru l-am obligat să vorbească. Marcellus s-a întâlnit de două ori cu negustorul de stofe Pedanius şi cu încă doi bărbaţi pe care nu-i cunoşteam. Noi am început să bănuiam ceva şi l-am ameninţat că, dacă i se va întâmpla ceva stăpânului nostru, aveam să-l dăm în vileag pe Marcellus. Dar el ne-a răspuns aşa: ’N-o să mă daţi în vileag. Pentru că, dacă o s-o faceţi, o să aveţi parte de aceeaşi pedeapsă ca mine!’ Din cauza asta am tăcut până acum.”

După asta, Fabius a pus să fie înconjurată casa negustorului de stofe Padanius şi l-a pus faţă în faţă cu sclavii care-l văzuseră împreună cu Marcellus. După ce mai întâi a negat totul, a recunoscut că fusese implicat

în atentatul împortiva lui Pheroras. Dar el nu jucase decât un rol minor, capul întregii conspiraţii fusese Terentius Ponticus.

La via lui Terentius l-au găsit şi pe Marcellus. Acesta avea asupra sa banii primiţi pentru asasinat, o mie de sesterţi, şi nici măcar nu a încercat să nege. Marcellus a recunoscut că fusese plătit de Terentius, Pedanius şi Eumolpus, că-l pândise pe Pheroras şi îi tăiase beregata cu briciul.

Procesul a fost o simplă formalitate. În calitate de cetăţeni romani, Terentius, Pedansiu şi Eumolpus au fost condamnaţi la moarte prin sabie, sclavul Marcellus la moartea pe cruce. Toate astea nu erau nimic ieşit din comun, deoarece, pe Câmpul lui Marte, aveau loc zi de zi execuţii. Pentru romani, ele reprezentau un mod îndrăgit de a-şi omorî timpul. Cu toate astea, acest proces a provocat o atenţie deosebită, deoarece, conform legilor în vigoare, toţi sclavii care locuiau sub acelaşi acoperiş cu asasinul trebuiau să fie condamnaţi la moarte. În cazul de faţă erau patru sute.

Din cauza aceasta, în casa lui Pheroras a izbucnit panica. Soldaţii au înconjurat clădirea pentru ca niciunul din sclavi să nu poată da bir cu fugiţii. Numai că ei nu i-au putut împiedica pe câţiva sclavi să se omoare cu sabia. Alţii umblau de nebuni prin casă, se tăvăleau, urlând, pe podele şi strigau: „Sunt nevinovat! Sunt nevinovat!” într-un colţ al casei, o pereche de sclavi, strânşi unul într-altul, se ghemuiseră cu lacrimile şiroindu-le pe obraji şi femeia repeta cu glasul înecat de plâns: „Cu ce-am greşit noi!” Alţii scriau scrisori de adio sau stăteau cu ochii pironiţi în gol, până când au fost puşi în lanţuri şi duşi.

Roma întreagă dăduse în clocot. Unii aşteptau cu nerăbdare spectacolul, să vadă patru sute de sclavi şi de sclave murind pe cruce, alţii erau indignaţi de uciderea atâtor oameni nevinovaţi. Oare asta mai era dreptate, să trebuiască să moară patru sute de oameni din cauză că unul dintre ei îşi omorâse stăpânul?

Până la urmă, cazul ajunse în faţa Senatului, şi şi aici existau două tabere. În cazul cu care se confruntau, spuneau cei din prima tabără, legea iuliană se dovedea a fi prea severă, în vreme ce oponenţii lor, reprezentaţi de oratorul Caius Cassius, argumentau că adunătura de sclavi nu putea fi ţinută în frâu decât cu ajutorul fricii. „Chiar şi într-o armată învinsă”, spunea Cassius, „există şi luptători viteji pe care-i loveşte soarta, atunci când fiecare al zecelea bărbat este bicuit până la moarte.” în felul acesta, orice pedeapsă de amploare includea şi un anume grad de nedreptate; dar

pedeapsa suferită de individ era contrabalansată de folosul adus colectivităţii.

Strigătele de aprobare şi cele de protest care se făceau auzite în curie se menţineau în echilbru. De aceea, votul era aşteptat cu nerăbdare. Rezultatul a fost pe muchie de cuţit. O majoritate infimă de senatori a înclinat balanţa în favoarea aplicării cu stricteţe a legii şi, astfel, pentru executarea celor patru sute de sclavi.

În zorii zilei, când soarele se ridică, alb-lăptos, de după Palatin, închisoarea era încojurată de mii de romani gălăgioşi. O cohortă încerca să-şi croiască drum cu săbiile scoase. „Nu vă atingeţi de oameni nevinovaţi!”, răsuna corul mulţimii. Când porţile grele ale închisorii s-au deschis şi soldaţii au încercat să-şi croiască drumul prin mulţime, pietrele începură să zboare. Orbi de furie, soldaţii începură să lovească cu săbiile în spectatori. Însă aceştia răspunseră cu o grindină de pietre. Miile de oameni strigau, mânioşi: „Nu vă atingeţi de oameni nevinovaţi!” Drept urmare, soldaţii se retraseră şi porţile grele ale închisorii se închiseră la loc. Cazul Pheroras devenise un caz politic, o încercare majoră în confruntarea dintre sclavi, dintre cei lipsiţi de putere şi orice bunuri, pe de-o parte, şi lege, respectiv împărat, pe de alta.

După ce, în primii şase ani ai domniei sale, împăratul Nero nu prea se arătase interesat de politică, acum, el recunoscu gravitatea situaţiei. Era momentul să dea dovadă de autoritate şi să preîntâmpine o revoltă a maselor, încă în aceeaşi noapte, patru cohorte de soldaţi, sprijiniţi de pretorienii împăratului, închiseră ermetic Via Flaminia, de la Capitoliu până la Câmpul lui Marte. Sclavii şi romanii care se revărsară, încă de când se crăpa de ziuă, spre închisoare, se văzură faţă în faţă cu un număr copleşitor de soldaţi înarmaţi până-n dinţi. Cei patru sute de sclavi condamnaţi la moarte începură să se târască, în lanţuri, printre rândurile de oameni tăcuţi şi abătuţi, spre Câmpul lui Marte, unde fusese ridicată o pădure de cruci. De la execuţiile în masă care avuseseră loc sub Tiberius şi Caligula, romanii nu mai văzuseră un astfel de spectacol.

De data asta, însă, nimeni nu mai vedea în asta un merit al împăratului. În popor începu să se facă simţită o schimbare de atitudine. Pentru a mai potoli masele, nu există decât o cale: jocuri, jocuri!

Capitolul XI

În mijlocul lacului care licărea, verzui, aluneca o plută cu străluciri aurii. Oameni îmbrăcaţi în piei lunecoase de broaşte vâsleau, conducând încet scena plutitoare pe apa din care ieşeau, ici şi colo, nimfe în voaluri albe. Din peisajul plutitor aflat acum în mijlocul lacului se iţea un palmier de aur, sub care un băiat frumos în pielea goală producea sunete de jale pe lira lui. Apollo cânta insula Delos, acolo unde, odinioară, a fost adus pe lume de mama sa, Leto, sub un palmier.

Locul de desfăşurare şi peisajul se aflau în parcurile lui Agrippa, amenajat de ginerele lui Augustus pe Câmpul lui Marte. Fostul amiral, care condusese odinioară întreaga flotă romană la Actium, dăduse dovadă, la amenajarea parcului, de o mare simpatie pentru jocurile de apă şi nu se zgârcise nici la cascade artificiale, nici la fântâni arteziene. Pe malul lacului pe care se afla scena plutitoare fuseseră ridicate corturi şi pavilioane în care spectatorii puteau să stea cât se poate de comod.

Ofonius Tigellinus organizase deschiderea festivă a Jocurilor Apollinice şi invitase personalităţile de vază ale Romei. De fapt, Tigellinus era comandantul gărzii de corp a împăratului; dar ideile extravagante ale acestuia în conceperea spectacoleleor festive de toate felurile treziseră repede interesul lui Nero şi, în felul acesta, el devenise unul dintre oamenii de încredere cei mai apropiaţi ai împăratului. Ori de câte ori era vorba să pună în scenă ceva nou, nemaivăzut, Tigellinus avea mână liberă iar visteria personală a lui Nero îi era deschisă la orice oră.

Băieţi frumoşi şi fete fermecătoare, care abia dacă împliniseră cincisprezece ani, se mişcau, ca nişte zâne, de la un pavilion la altul, stropindu-i pe invitaţi cu miresme îmbătătoare. Corpurile lor goale, vopsite în roz, alcătuiau un contrast delicat cu iarba de pe mal iar pulberea de aur din părul lor licărea în luminaţia artificială.

Într-o grotă poleită cu folie de argint, care amplifica sunetul cântecelor ce veneau dinspre lac asemenea unei uriaşe cutii de rezonanţă, stăteau întinşi, în jurul unei mese de marmură albă, Mariamna, Fabius şi Vitellius. Pe masă se ridicau turnuri de fructe exotice şi alte bunătăţi, în carafe din sticlă licărea un vin roşu, greu, iar lămpiţele din alabastru, umplute cu sare,

împrăştiau o lumină galben-verzuie, ce părea ireală. Din întunericul din faţa grotei de desprinse, deodată, o siluetă masivă.

„Prezenţa voastră aici este, pentru împărat şi pentru mine, o plăcută onoare” şi, înainte ca vreunul dintre cei trei să fi apucat să răspundă, Tigellinus continuă: „După cum constat, perioada ta de doliu a luat deja sfârşit.”

Mariamna reacţionă nestăpânit: „Cât timp ar trebui să-mi jelesc soţul, ca să nu intru în gura lumii? O jumătate de an, un an, sau şi mai mult? Oare ar trebui să umblu în haine de doliu trei ani, precum Marcia, cea care şi-a pierdut fiul?”

„Pe toţi zeii Romei, nu”, o linişti Tigellinus pe Mariamna, „în privinţa asta, eu unul sunt de acord cu stoicii, care consideră că vieţile noastre, ale tuturor, sunt determinate dinainte şi că nimic nu este determinat de întâmplare. La ce bun atunci un doliu atât de lung?”

„Nici împăratul nu ţine doliu după soţia lui, Octavia, cu toate că nu au trecut decât câteva săptămâni de la moartea ei”, răspunse Mariamna; dar Tigellinus se abţinu de la orice comentariu. „Toată fericirea lui e Popeea”, spuse el surâzând, „acum e gravidă şi-i va dărui împăratului primul său urmaş la tron.”

Mariamna continuă să-l împungă: „Ferice de acela care are puterea şi-şi trimite pur şi simplu rivalul în îndepărtata Lusitanie…”

„Otho a plecat din propria-i dorinţă”, răspunse Tigellinus, „el a vrut să devină guvernatorul Lusitaniei. Nero şi Otho au fost şi rămân cei mai buni preieteni.”

„Că Otho a vrut să devină guvernator, asta o cred, fireşte, onorabile Tigellinus, dar că a fost propria lui dorinţă să o lase pe soţia sa Popeea la Roma şi că el şi împăratul sunt în continuare prieteni buni, ei bine, asta s-o creadă cine vrea, nu eu.”

Tigellinus râse: „Un lucru e sigur, nu eşti deloc sfioasă în conversaţie. Sunt sigur că faci faţă foarte bine şi fără soţul tău, Pheroras. Dar tot atât de sigur sunt şi că zilele tale ca văduvă sunt numărate. Tu eşti cea mai dorită văduvă din toată Roma. După cum se aude, cei mai importanţi bărbaţi ţi-au pus deja inima lor la picioare.”

„Un lucru pe care nu pot să-l împiedic”, spuse Mariamna, „însă, după cum vezi şi tu, am deja în preajmă doi bărbaţi inteligenţi şi frumoşi.”

Fabius şi Vitellius surâseră încurcaţi în vreme ce Tigellinus nu prea ştia cum ar fi trebuit să reacţioneze la răspunsul ei; fiindcă, de câteva zile bune,

prin Roma umbla zvonul cum că Mariamna urma să-l aleagă drept soţ pe unul dintre cei doi. Fabius avea avantajul că avea experienţă în materie de afaceri, el avea cu siguranţă calităţile necesare pentru a călca pe urmele bancherului şi armatorului Pheroras. În vreme ce Vitellius avea numai dezavantaje: tinereţea lui – el era cu mult mai tânăr decât Mariamna, educţaia lui lacunară – tocmai ce învăţase să scrie şi să citească – şi ocupaţia lui – e adevărat că, în calitatea lui de vedetă printre gladiatori se bucura de simpatia maselor, dar nu se pricepea câtuşi de puţin la afaceri. Un singur argument vorbea în *favoarea* lui: Mariamna îl iubea pe Vitellius. Iar despre asta se vorbea deja.

Tigellinus încercă să schimbe subiectul. Întorcându-se spre Vitellius, el spuse: „Mâine ai să lupţi în Circul lui Nero împotriva lui Spiculus. Spiculus se bucură de simpatia împăratului.”

„Cui îi aparţin simpatiile faţă de Spiculus mă interesează foarte puţin”, răspunse Vitellius cât se poate de relaxat. „Tot ce mă interesează pe mine sunt calităţile lui de luptător cu pumnii. După cum am auzit, el nu a pierdut încă nicio luptă. Este el într-adevăr un luptător deosebit de bun, sau sunt numai relaţiile lui cu împăratul deosebit de bune?”

Tigellinus ridică din umeri: „Mă tem că nu sunt în măsură să judec asta. În Ludus magnus este considerat cel mai bun.”

„Ei bine, atunci am să-l înving pe cel mai bun!”, spuse Vitellius. „în ultimele săptămâni m-am antrenat din greu în lupta cu pumnii. Am prelucrat o mulţime de trunchiuri de copaci cu pumnii şi am spart o mulţime de saci cu nisip. Maestrul cu care m-am antrenat m-a ajutat să-mi însuşesc o tehnică specială, cu care o să-mi macin adversarul.”

Tigellinus zâmbi: „Fie ca aşteptările tale să se îndeplinească.” După care făcu o plecăciune în faţa Mariamnei şi dispăru fără să mai salute.

„Rândaşul ăsta puturos!”, şuieră Mariamna.” În Forum i-au fost ridicate statui, numai fiindcă se ocupă de îngrijirea armăsarilor din atelajul împăratului. Nero îl admiră numai pentru că este şi mai nestăpânit şi mai extravagant decât el. Tigellinus nu-şi împarte patul numai cu mama sa, ci şi cu Julia Livilla, sora lui Caligula. Tocmai de aceea a şi fost trimis în exil; dar iată că s-a-ntors. Astăzi, el deţine comanda asupra pretorienilor împăratului, şi cei mai mulţi se tem de el mai mult decât de împărat.”

Fabius dădu din cap aprobator. „Până şi pe Seneca a reuşit să-l dea afară din palat. Odinioară sfetnicul cel mai apropiat şi omul de încredere al lui Nero, Seneca s-a retras acum la moşia lui de la ţară şi nu se mai ocupă decât

de studiile sale filosofice. Nimeni nu mai îndrăzneşte să facă vreo remarcă critică în public, pretutindeni stau la pândă spionii lui Tigellinus. Ne aşteaptă nişte vremuri îngrozitoare.”

Între timp, pe lacul învăluit într-o lumină galben-aurie, scenografia se schimbase. O corabie cu pânze având la bord un echipaj complet plutea încet pe unde, ca trasă de o mână nevăzută. Cântecele marinarilor arătau că echipajul era alcătuit din greci. Deodată, de corabie se apropie un delfin călărit de un tânăr frumos. Acesta mână delfinul spre corabie, urcă la bord dintr-un salt şi schimbă cursul vasului în direcţia opusă. Pe maluri, publicul ilustru chiuia de încântare faţă de numărul reuşit de dresură, care făcea parte dintr-o cunoscută poveste din mitologia greacă: alegerea, de către Apollo, a preoţilor care urmau să-l slujească. Corabia trase la ţărm. Băiatul în pielea goală, cu părul lung, sări pe mal precum o stea strălucitoare şi-i îmbie pe marinarii speriaţi în templul său, din care începură foarte curând să se ridice flăcările unui foc frumos mirositor.

„Ca organizator de serbări, acest Tigellinus e un adevărat maestru”, mârâi Vitellius iar Fabius constată, cu vădită neplăcere, că aplauzele publicului erau întrerupte de strigăte: „Ti-gel-li-nus!” „Într-adevăr”, spuse Fabius, el ştie foarte bine să-i entuziasmeze pe romani. Şi tocmai ăsta e lucrul periculos la el.”

Spectacolul se sfârşise. Pe lac, pe o plută acoperită cu aur, cânta o orchestră înconjurată de dansatoare goale care-şi puneau în evidenţă farmecele. Prostituate de lux se grăbeau, neauzite, de la un pavilion la altul oferindu-li-se oaspeţilor. Unele purtau măşti pe faţă, lucru care, în condiţiile în care nu mai purtau nimic altceva pe trup, nu făcea decât să le sporească farmecul.

„Hei, ce-i cu voi”, întrebă Mariamna, „nu aveţi poftă să vă distraţi? În spatele măştilor se ascund doamne din înalta societate romană. O ocazie ca asta, de a fi satisfăcuţi de soţia unui senator, a unui consul sau a unui aristocrat nu se va mai ivi prea repede.” Fabius şi Vitellius rânjiră.

În aceaşi clipă se apropie, în paşi de dans, o mască de o frumuseţe aiuritoare, îl îmbrăţişă pe Fabius şi până la urmă îl luă cu ea. Vitellius făcu eforturi considerabile să se apere de încercări asemănătoare. Când, într-un târziu, apărură şi băieţei care voiau să-l seducă pe Vitellius, Mariamna spuse: „Cred că singura posibilitate de a scăpa de insistenţele lor e să te dedai amorului.” Fără să aştepte vreun răspuns, Mariamna îşi ridică poala rochiei şi-şi vârî o pulpă între pcioarele iubitului; apoi îi băgă degetele în

păr şi-l trase pe pernele aflate pe banca de marmură. „Sau ţi-e cumva ruşine?”, şopti ea, să-ţi expui în public sentimentele faţă de mine? Poate că măştile ţi se par mai atrăgătoare?” – Vitellius nu răspunse, el îşi lăsa limba să se joace pe gâtul Mariamnei, explorând, cu mâinile, fiecare centimentru al corpului ei savuros. Curând, el uită de lupta care-l aştepta în ziua următoare.

Zvonul că, în spatele măştilor, s-ar fi aflat doamne din lumea bună fusese lansat de Tigellinus. În realitate, favoritul împăratului angajase femei inteligente cu trupuri impecabile ca să lucreze ca spioane. Raţionamentul lui fusese corect: unde altundeva mai era dispus un bărbat să spună adevărul, dacă nu în braţele unei femei frumoase! Cu multă iscusinţă, frumoasele măşti reuşeau să direcţioneze conversaţia spre politică şi în special spre Nero, împăratul. Fiindcă la Roma se făcea auzit zvonul că s-ar pune la cale o conspiraţie împotriva lui Nero. Împăratul trăia cuprins de panică, el îşi dublase garda de corp şi nu îşi mai făcea apariţia în public decât sub o maximă protecţie.

Trei erau oaspeţii cărora le fuseseră repartizate dame absolut speciale. Pe de o parte, ele se distingeau prin pregătirea lor şi prin misiunea deosebit de importantă pe care o aveau de îndeplinit, pe de alta, exteriorul lor corespundea exact tipului ideal de femeie pe care o preferau bărbaţii respectivi. Cei trei bărbaţi erau oratorul Caius Calpurnius Piso, Faenius Rufus, cel de-al doilea căpitan al pretorienilor, şi tribunul Subrius Falvus.

În cortul său, Piso se distra cu o blondină mascată, a cărei siluetă de băieţel o deosebea de majoritatea celorlalte femei, cu forme mai degrabă bogate. Căpşorul ciufulit şi merişoarele delicate ale sânilor îi confereau o aparenţă aproape copilărească iar gâfâitul ei îi provoca lui Piso extaze.

„Destăinuie-mi numele tău”, se ruga Piso de ea, „aş vrea atât de mult să te mai văd!”

Micuţa chicotea în spatele măştii. „Numele meu nu ai să-l afli niciodată; fiindcă nu doresc ca, din cauza escapadelor mele, soţul meu să aibă de suferit. El are o funcţie importantă, se bucură de multă preţuire şi vreau ca lucuruile să rămână aşa.”

„Bine, dar atunci de ce îţi îngădui astfel de escapade?”, insistă Piso.

„Rigorile funcţiei îi lasă soţului meu foarte puţin timp pentru mine”, şopti frumoasa mască, „numai că eu sunt femeie şi uneori sunt însetată de dragoste.”

„Lasă-mă pe mine să-ţi dau ceea ce-ţi doreşti – şi nu numai astăzi!”

„O, cât de mult mi-aş dori să se poată!”

„Atunci lasă-ţi masca să cadă şi spune-mi numele tău. Îţi promit că voi păsatra secretul, poţi conta pe asta aşa cum poţi conta pe faptul că eu mă numesc Caius Calpumius Piso.”

„Tu eşti Piso, oratorul?”

„Da, eu sunt Piso.”

„Se vorbeşte că nu ai o părere prea bună despre împărat. Şi că ai face parte dintr-o conspiraţie…”

Piso se sperie. „Cine îndrăzneşte să afirme una ca asta?”

„Fii fără grijă”, minţi masca, „şi eu sunt împotriva împăratului şi, prin urmare, de partea ta.”

Piso ezită, apoi contemplă trupul impecabil al femeii-copil şi începu să vorbească: „Prima mea soţie a fost răpită de împăratul Caligula chiar în ziua nunţii. Timp de trei zile şi trei nopţi a ţinut-o ostatică, a siluit-o, după care a alungat-o şi ne-a trimis pe amândoi în exil. În timpul domniei lui Claudius am reuşit să ne întoarcem la Roma. Dar nici Claudius nu era stăpân pe simţurile lui, şi nici cu Nero lucrurile nu prea stau altfel. Are prea multe urechi. Asta îl face din ce în ce mai imprevizibil.”

„Şi când te gândeşti că împăratul nu are decât treizeci de ani!”

„Tocmai de aceea”, spuse Piso, privind speriat în jur, „e necesar să fie înlăturat.” El privi îndelung masca imobilă, dar la urmă spuse, pe un ton ezitant: „Destăinuie-mi numele tău şi atunci am să-ţi încredinţez şi eu un secret.”

„Aşa să fie.” Masca se declară de acord. „Începi tu!”

Piso spuse în şoaptă: „Împotriva lui Nero s-a pus la cale o conspiraţie, din care fac parte destui romani de vază. Ne întâlnim în mod regulat în locuri diferite şi discutăm noi planuri de atentat. La urmă a devenit absolut imposibil să te mai apropii de împărat. El nu ia în gură nicio înghiţitură de apă şi niciun dumicat de mâncare înainte ca acestea să fi fost degustate, se fereşte să mai apară în locuri publice iar atunci când îşi face apariţia la Teatru sau în Circus e înconjurat de o hoardă de gărzi de corp.”

„Şi atunci ce-ar mai rămâne de făcut?”

„Trebuie să se întâmple pe drumul spre Circus. Acolo, şansele noastre sunt considerabil mai mari.”

„Şi când urmează să se întâmple?”

„Poate chiar mâine, la Jocurile lui Apollo. În orice caz, noi am făcut toate pregătirile. – Acum destăinuie-mi şi tu secretul tău!”

„Fie”, spuse femeia-copil şi se ridică, „întoarce-te şi ţine-ţi mâinile la ochi până te strig.”

Piso făcu precum i se ceruse. Dar el a aşteptat zadarnic îndemnul fetei de a-şi întoarce capul. Iar atunci când se întoarse, frumoasa mască dispăruse iar Piso fu cuprins de un sentiment de frică.

* * *

Încăperea în care aştepta începerea luptei lui nu îi mai era străină lui Vitellius. Marmura albă a pereţilor şi a podelei numai prietenoasă nu părea. În pereţii lipsiţi de ferestre cu făcliile lungi prinse în suporturi domnea o atmosferă sumbră, de mausoleu, cu singura diferenţă că masa de masaj din mijloc nu avea pe ea niciun sarcofag.

„Am să-i rup toate oasele, unul câte unul!”, începu Vitellius să se încarce, umblând neliniştit cu capul în piept încoace şi-ncolo şi lovind cu amândoi pumnii un adversar imaginar. Pe trupul său, muşchii unşi cu ulei luceau, în jurul coapselor purta un fel de şorţ, în picioare purta sandale din piele ale căror şnururi erau înfăşurate până sub genunchi, antebraţele le avea înfăşurate, până pe la jumătate distanţei dintre pumni şi coate, în curele cu franjuri iar pumnii îi erau protejaţi de curele din piele în care erau încastrate mici inele din fier. El dansa de pe un picior pe altul.

În jurul lui se aflau trei bărbaţi şi o femeie: Pictor, sclavul lui de corp, secundantul oficial pentru această luptă, Polyclitus, antrenorul lui Vitellius, un sclav din tabăra adversarului său Spiculus, şi Mariamna. Sclavul adversarului era prezent acolo la dorinţa lui Vitellius. La rândul său, el îl trimisese pe sclavul său Minucius în tabăra adversă, pentru a preîntâmpina eventuale incorectitudini. Prezenţa unei femei era cât se poate de neobişnuită, totuşi, deoarece Mariamna era soţia mentorului său, ea era tolerată.

Niciunul dintre cei aflaţi în această încăpere nu era interesat de mersul jocurilor ce aveau loc afară, în Circul lui Nero. Nici faptul că, momentan, împăratul tocmai cânta din lăută nu-i preocupa câtuşi de puţin, nici pe femeie, nici pe cei patru bărbaţi. Fiindcă, peste puţine momente, în joc avea să fie chiar viaţa gladiatorului. El, care nu putu să nu observe neliniştea ei, căută cuvinte de îmbărbătare. „După cum mi se pare mie, frica voastră este mai mare decât a mea. În fond, însă, asta nu este decât o zi obişnuită în viaţa unui gladiator. Credeţi-mă, fulgerele lui Jupiter mă înspăimântă mai mult decât loviturile unui Spiculus; căci fulgerele lui Jupiter sunt imprevizibile, pe când de pumnii lui Spiculus te poţi apăra cu curaj şi

îndemânare.” Spunând aceste cuvinte, el începu să împartă pumni unui adversar nevăzut.

Dar cuvintele lui Vitellius nu avură darul să-i liniştească nici pe Polyclitus, care-l pregătise pe elevul său cât a putut el de bine pentru această luptă, nici pe Mariamna, pe care organizatorul jocurilor festive Arruntius Stella o şi făcuse să înţeleagă, cu cuvinte convingătoare, că dorinţa soţului ei decedat nu era şi dorinţa *ei.* Mariamna voia o luptă cinstită, iar învingătorul avea să primească o jumătate de milion de sesterţi. „Atunci are să decidă pumnul!”, constatase Arruntius, vizibil dezamăgit, iar Mariamna răspunsese: „Aşa cum e şi normal în lupta cu pumnii.”

Vitellius se întinse pe masa de masaj şi-i întinse antrenorului său piciorul drept. Ployclitus începu să frece tălpile de piele ale sandalelor gladiatorului cu o piatră aspră, spre a le mări aderenţa. „Trebuie să dansezi”, spuse el pe un ton insistent, „să dansezi ca o curvă nubiană, să rămâi mereu în mişcare, ca să nu devii o ţintă fixă pentru adversar, înţelegi?”

Gladiatorul aprobă din cap absent. El se vedea de mult în arenă, în acest cazan în clocot plin de oameni care nu aşteptau decât ca în jurul unuia dintre cei doi să se lase noaptea. Vitellius ştia că avea oamenii săi plătiţi să-l aplaude. Dar poate că împăratul îi va fi cumpărat gladiatorului său preferat mai mulţi spactatori care să-l susţină. Pumnii luptătorului sfâşiau aerul şi pe dreapta, şi pe stânga. În clipa aceea, în încăpere intră Arruntius Stella.

Organizatorul jocurilor împăratului obişnuia uneori să viseze dinainte înfrângerile sau victoriile gladiatorilor şi rezultatele curselor de care. În orice caz, el aşa afirma. Dar poate că asta nu era decât dovada manipulărilor şi a actelor de corupţie din timpul jocurilor. În ceea ce priveşte lupta dintre Vitellius şi Spiculus, în vis i se arătase pasămite Spiculus drept învingător, iar Arruntius se străduise din răsputeri să-şi facă visul cât mai cunoscut în public.

„Visele tale sunt numai dorinţele tale”, spuse Mariamna. Arruntius zâmbi încurcat. „împăratul tocmai recită penultima strofă”, spuse el pe un ton cât se poate de sec, „pregătiţi-vă.”

„Spicullus ar face mai bine să-şi numere ultimele minute de viaţă”, strigă Vitellius în urma lui. Arruntius se făcu nevăzut.

Ca să-l liniştească, Mariamna îi puse o mână pe umăr. Ea îl privi, dar Vitellius se uita prin ea. Polyclitus îi dădu protejatului său o palmă uşoară pe spate: „Atunci, fie ca Marte şi Jupiter să-ţi fie alături!” Vitellius se ridică.

În faţa draperiilor roşii şi grele, prin care răsunau strigătele de entuziasm la adresa recitalului oferit de împărat, stătea Spicullus, numai puţin mai înalt decât el, dar mai vânjos, mai puternic, o masă de carne. Polyclitus, care nu-l scăpa pe Vitellius din ochi, îi spuse, încurajator: „Totul e-n ordine.” Vitellius păşi lângă adversarul său fără să se uite la el, dar el simţea apropierea neplăcută, şi e de presupus că nici Spicullus nu simţea altfel.

Sunetele fanfarei reduseră la tăcere aplauzele care parcă nu mai voiau să contenească şi cortina se ridică. Doi heralzi îi conduseră pe gladiatori în faţa tribunei împăratului. Vitellius o recunoscu pe Popeea, dar locul împăratului era gol. „Ave, Caesar, morituri te salutant!”, strigară cei doi şi salutară cu braţul drept întins înainte. Apoi, ei porniră spre spina, construcţia albă din mijlocul arenei, pe care se afla un patrulater din marmură roşie. Vitellius şi Spicullus se postară în colţuri opuse. În aplauzele asurzitoare ale publicului, ei se priviră pentru prima oară.

Acesta era, după cum afirmau numeroşi gladiatori, momentul în care adversarul era deja omorât – cu privirea. Cu gesturi ameninţătoare, fiecare încerca să-l înfricoţeze pe celălalt şi, dacă ar fi fost permis, fiecare şi-ar fi atârnat pe el toate trofeele obţinute în urma victoriilor de până atunci, ca să-i arate celuilalt câte succese avusese până atunci. În cazul de faţă, situaţia trofeelor ar fi fost echilibrată căci amândoi câştigaseră până acum toate luptele, în afară de cea dintâi.

Lovitura de gong a arbitrului îi chemă la luptă. Spiculus porni spre Vitellius. Sprâncenele lui, unite deasupra nasului, produceau un efect neplăcut. El respira zgomotos prin buzele ţuguiate şi umărul său stâng tresălta, nervos. Vitellius îl lăsă să vină. Nemişcat şi strălucind ca o statuie clasică din marmură, el stătea pe loc şi aştepta.

„Pe toţi zeii, de ce nu dansează?”, exclamă agitat Polyclitus şi o privi derutat pe Mariamna, care luase loc alături de el în tribună. Ca şi când ar fi avut plumb în sandale, el îl lăsă, cu o mişcare de rotaţie, pe Spiculus să treacă pe lângă şoldul său, se răsuci şi-şi balansă braţele, în tribună, o tăcere da parcă toată lumea şi-ar fi ţinut respiraţia. Trunchiul lui Spiculus făcea mişcări uşoare de aplecare înainte, care se transmiteau până în pumnii lui. Vitellius înregistra asta, fără nicio reacţie. Atunci, însă, o lovituă năprasnică izbi fruntea lui Vitellius. Pentru o clipă, el crezu că-şi pierde cunoştinţa, dar corpul său reacţionă automat, începu să danseze, să ţopăie uşor de pe un picior pe celălalt şi să-şi mişte pumnii în acelaşi ritm. Aşa ceva, romanii nu mai văzuseră niciodată. Ei începură să chiuie, crezând la început că ar fi

fost vorba de o joacă, până când băgară de seamă că în spatele acestui joc se ascundea o tactică bine gândită. Spiculus trebuia să urmărească cu precizie fiecare mişcare a adversaruluiu, fiindcă în spatele fiecărei mişcări putea să se ascundă un atac.

Şi exact atunci porni spre Spiculus, din una din acele mişcări din şolduri, dreapta lui Vitellius, lovindu-l de jos în stânga, sub coaste, cu duritatea unui berbece care se propteşte, trosnind, în poarta oraşului. Spiculus rămase fără aer. Vitellius continuă să danseze. El văzu că adversarul său se încovoaie un pic şi mai lovi o dată cu dreapta, de data aceasta spre cap; dar adversarul său eschivă.

Orice lovitură care este trimisă cu o putere atât de devastatoare, dar nu-şi atinge ţinta, este un uriaş consum de energie. Ea nu este considerată doar o lovitură eşuată, ci chiar un fel de înfrângere. Spiculus profită imediat de şansa sa, nu-i lăsă lui Vitellius nicio secundă să se refacă şi-l lovi în umărul drept, dar fără să obţină cine ştie ce efect. Vitellius continua să danseze – spre deliciul spectatorilor.

„Nu-i aşa că-i extrordinar?”, jubilă Polyclitus în tribună, lovindu-se cu palmele peste şolduri. Uşurinţa cu care se mişca adversarul său îl enerva pe Spiculus văzând cu ochii. Ochii lui licăreau de furie. Furios ca un taur, el alerga după Vitellius, riscând în permanneţă să încaseze una din loviturile pe care acela le-ar fi lansat din mişcare. Vitelius lovi din nou; dar Spiculus încasă lovitura în abdomen ca şi când nici nu ar fi primit-o. Asta îl enervă pe Vitellius, care mai lovi o dată, dar intră cu bărbia direct în stânga lui Spiculus. Maxilarul îl durea, Vitellius ar fi vrut să strige, dar el dansă mai departe, îl lovi pe Spiculus în cot, astfel încât braţul cu care acesta se apără fu împins în sus. Ocazie să dubleze lovitura. Vitellius trimise o lovitură puternică în regiunea ficatului.

O clipă, amândoi părură că se opresc, Spiculus, fiindcă aştepta efectul dureros al loviturii, Vitellius, fiindcă se gândea că adversarul său va cădea la pământ. Dar nu se întâmplă nimic, amândoi continuară să lupte, Spiculus, violent şi primejdios ca un leu, Vitellius, elegant şi imprevizibil ca o panteră. Loviturile pe care şi le împărţeau amândoi îi făceau să rămână fără aer, să respire şuierat, cu un zgomot care sublinia efortul făcut.

O lovitură necontrolată îl luă pe Spiculus prin surprindere şi-l izbi în cap, făcându-l să se clatine. Spectatorii se porniră să urle de entuziasm. Acum începură să se audă strigăte de îmbărbătare: „Vitellius! Vitellius!” Stânga, dreapta. Loviturile curgeau una după alta, cap, coaste, umăr, cap.

„Vitellius!” De ce nu se părbuşeşte ăsta o dată. Loviturile lui Vitellius deveneau mai lente, acum gâfâia. „Acum!”, strigă el, aşteptă – nimic. Ca prin vis, fără să pară că ar fi încasat vreo lovitură, Spiculus îi întorcea loviturile, stânga, dreapta.

Furia lui Vitellius spori, se transformă într-o disperare periculoasă, poate că nici măcar nu va fi în stare să-l bată pe leul ăsta, din cauză că era pur şi simplu prea puternic. Dar exact când Vitellius gândea asta, Spiculus îşi presă pumnul drept de corp. O anume lovitură păruse să-l fi afectat în mod deosebit, căci, acum, el nu se mai apăra decât cu stânga.

Deodată, Vitellius văzu breşa pe care o aşteptase atâta timp. Poate că or fi fost minute; dar, având în vedere loviturile brutale, fiecare dintre ele putând însemna sfârşitul, minutele se transformau într-o veşnicie de martiriu ce nu mai vrea să se sfârşească. Cu toată forţa pe care mai reuşi s-o scoată din încheieturile dureroase ale braţului, Vitellius îşi trimise pumnul drept exact în bărbia adversarului. Violenţa loviturii îi dădu adversarului capul pe spate, moment în care Vitellius întâlni privirea adversarului său iar această privirea părea să spună: „Eşti mai bun decât mine!”

Încet, nesfârşit de încet, colosul începu să se lase pe spate, să cadă, să se prăvălească. Genunchii i se înmuiaseră şi el căzu cu toată greutatea pe spate, cu capul tras în piept. „Acum am să te omor”, gândi Vitellius. El nu a gândit-o ca atunci când îţi propui să faci un lucru. Instinctul lui era acela care-l obliga să-şi omoare adversarul pentru ca acela să nu-i mai poată ieşi vreodată în cale.

Însă, tocmai în clipa în care Vitellius se pregătea să se aplece, pentru a-şi desăvârşi lucrarea îngrozitoare, un strigăt de uimire traversă arena, femeile ţipau ascuţit, alţii strigau „Huoo!”. Vitellius îşi ridică privirea. Nero stătea lipit de balustrada lojei sale, ţinea degeteul mare de la mâna dreaptă ridicat şi un rânjet i se întindea pe faţa lui lată. Graţeiere pentru Spiculus, care zăcea în continuare nemişcat.

Învingătorul se înclină şi porni, atât de drept pe cât i-o permitea starea lui, spre cortină. Arena ameninţa să se rupă în bucăţi. Strigătele de bucurie provocate de victoria lui Vitellius erau aproape acoperite de urletele de protest faţă de graţierea lui Spiculus.

Polyclitus şi Mariamna îl întâmpinară pe gladiator jubilând. Mariamna săruta tot mereu locul însângerat de sub ochiul stâng al lui Vitellius, în vreme ce antrenorul acestuia striga într-una, într-un entuziasm nestăpânit: „Hercule al meu, Hercule al meu, cine ar putea să te învingă vreodată?”

Vitellius se apără de ovaţii cu un surâs. Creierul său lupta în continuare. Eschivă, lovitură, stânga, dreapta. Şi chiar şi atunci când stătea întins, extenuat, pe masa de masaj iar Polyclitus îi desfăcea, grijuliu, curele de piele de pe pumnii înroşiţi, el continua să eschiveze cu capul lovituri nevăzute. Cu un prosop umed, înmuiat în mentă, Mariamna îi ştergea transpiraţia de pe faţa stăpânită de spasme. „Vitellius!”, spunea ea în şoaptă, „Vitellius!” Dar, cu toate că învinsese, gladiatorul continua să lupte.

Capitolul XII

Era miezul nopţii, când Vitellius sări din somn, speriat, în faţa lui, în picioare, stătea o umbră, era Pictor. „Iertare, stăpâne, că vă tulbur odihna, arde Roma!”

„Las-o să ardă!”, mormăi Vitellius prost dispus; la urma urmelor, abia dacă trecea vreo noapte în care să nu cadă pradă flăcărilor pe undeva vreun bloc de locuinţe sau vreo stradă întreagă.

„Nu, stăpâne”, protestă Pictor, „focul a cuprins deja multe părţi ale oraşului. Circus maximus este cuprins de flăcări, la fel şi Palatinul şi Caelius!”

„Caelius?” Vitellius se ridică în capul oaselor. „Vrei să spui că edificiile din jurul lui Mons Caelius sunt în flăcări?”

„Da, stăpâne!”

Mariamna, gândi gladiatorul, îşi aruncă tunica pe umeri, îşi legă sandalele şi-i spuse lui Pictor: „Să mergem!” Pe Via Appia, dinspre nord, cerul era luminat în roşu-sângeriu. Ciuperci de fum, negre ca smoala, se ridicau în aer asemenea unor fântâni arteziene şi, cu cât se apropiau mai mult de centrul oraşului, cu atât mai luminoasă era noaptea. Cai speriaţi şi fugiţi din grajduri, câini şi pisici veneau în goană pe drumul spre Caelius, din direcţia opusă, oameni care zbierau în gura mare îşi smulgeau părul din cap, se băteau cu pumnii în piept şi strigau, disperaţi: „Ăsta-i sfârşitul!” – „Roma piere!” – „Zeii se răzbună pentru faptele noastre ticăloase!”

„Ultimele zile şi le-a petrecut în palatul de stat!”, zise Vitellius, gâfâind, în timp ce alergau pe sub apeductul lui Claudius. Pictor arătă undeva în faţă: „Stăpâne, întregul Caelius e scăldat într-o mare de flăcări!”

„Ţi-e frică de foc?”, întrebă Vitellius.

„Da, stăpâne, la fel de tare ca de moarte.”

„Atunci întoarce-te şi ia-te după pisici şi după câini.”

„Nu, stăpâne, frica mea e mare, dar am să te urmez.”

Un fum înecăcios şi înţepător îi făcea să respire din ce în ce mai anevoios. Sub picioarele lor, pământul părea să se cutremure. Oameni cu chipurile înnegrite de funingine şi haine parţial arse alergau, împleticindu-se, spre ei. Vitellius simţi că se sufocă atunci când duhoarea greţoasă de carne carbonizată îi pătrunse în nări. Un bărbat în vârstă, care venea pe

drum, se agăţă de Vitellius cu un aer rătăcit: „L-ai văzut şi tu pe Pluton, cel cu ochii roşii. Asta, aici, e lumea lui, lumea subterană! Imperiul umbrelor!”

„Du-te în Hades, bătrân smintit!” Vitellius îl îmbrânci pe bătrân în lături şi-şi continuă drumul, grăbit. Pe ambele laturi ale străzii, din gărurile care fuseseră ferestrele caselor, ţâşneau flăcări. Strigăte cutremurătoare răzbăteau din interiorul clădirilor. Grinzile care se părbuşeau şi zidurile care se surpau îi obligară pe gladiator şi pe însoţitorul lui să caute să înainteze prin mijlocul străzii, aruncând priviri înspăimântate în sus să vadă dacă nu cumva vreo grindă cuprinsă de flăcări avea să se prăvălească peste ei.

Atunci când cotiră spre strada pe care se afla palatul de stat, în faţa lui Vitellius se prăbuşi, pe pavaj, corpul cuprins de flăcări al unei femei. Gladiatorul rămase locului, parcă paralizat. Cu veşmintele deja aprinse, ea se aruncase de la fereastră. Cu ochii larg deschişi, Vitellius văzu cum braţul aprins al femeii se curbă dintr-o dată, ca şi când ar fi vrut să-i facă cu mâna. Vitellius îl apucă de braţ pe sclavul său şi-i strigă, disperat: „Trebuie s-o salvăm pe Mariamna!”

O hoardă de tineri care prădau ce mai era de prădat trecu în goană prin dreptul lor. Ei cărau vase preţioase şi baloturi de stofe şi veşminte. „Înapoi!”, urlă conducătorul lor, „înapoi, n-are niciun rost. S-a format deja un zid de flăcări!” Arşiţa devenise aproape insuportabilă. Trosnetul focului îi răpăia lui Vitellius în urechi asemenea semnalului dat de heralzi în Circus. Şi tot mereu treceau pe lângă ei, în goană, fugari, desenând umbre fantomatice pe caldarâm. Doar zeii puteau să ştie din ce văgăuni ieşiseră. Dacă erau strigaţi, nu răspundeau – nu voiau decât un lucru: să se îndepărteze, să plece o dată din infernul acela.

În sfârşit, ei ajunseseră la palatul Mariamnei. Flăcările ţâşneau de la parterul clădirii. Cu limbi galben-verzui, ele lingeau deja ferestrele de la primul etaj. Sclavii care adormiseră la subsol şi care încă mai puteau părăsi clădirea alergau prin faţa casei înnebuniţi de groază. Un grup de oameni căzuseră în genunchi pe caldarâm şi se rugau cu mâinile la piept: „Vie împărăţia ta, acum şi pururea şi-n vecii vecilor, Amin.” Unul încercă să-l apuce pe Vitellius de mânecă; atunci când gladiatorul privi în jos, el văzu chipul fericit, zâmbitor, al unui bătrân: „Nu te întrista”, spuse bătrânul, „căci aceasta este Ziua Judecăţii de Apoi. Dumnezeu este aproape. Aceasta este ziua în care vom intra cu toţii în împărăţia lui…”

Cuvintele bătrânului îl derutară pe gladiator, el nu înţelese nimic, crezu că acela-şi pierduse minţile, se smulse din strânsoarea lui şi-i tăie calea unuia

dintre sclavii care alergau bezmetic: „Unde este stăpâna voastră? Unde este Mariamna?” – „Fie ca zeii să se îndure de ea”, răspunse sclavul cu braţele încrucişate pe piept şi arătă spre palatul în flăcări.

„Dar nu a încercat nimeni s-o salveze pe Mariamna?” Vitellius îl apucă pe sclav de umeri şi-l scutură. „Stăpâne, scara care duce la etaj ardea deja când incendiul ne-a trezit din somn. Camera de dormit a stăpânei dă spre curtea interioară.” – „Apă”, strigă Vitellius, „avem nevoie de apă!” El se uită în jur, disperat. Sclavul spuse: „Focul ăsta n-or să-l stingă nici mii de găleţi cu apă!” – „Idiotule”, zbieră Vitellius la el, „nu ca să sting focul am nevoie de apă!”

Bazinul din curtea interioară! Vitellius rămase o secundă pe gânduri. „Trebuie să îndrăznesc!”, îi spuse el lui Pictor, care se holba, îngrozit, la stăpânul său. Acesta mai apucă să strige: „Stăpâne, nu vă duceţi!”, dar gladiatorul sărise dintr-un singur salt peste treptele porticului arzând şi dispăruse ca o stafie înghiţită de vâlvătaie. Ceilalţi, care stăteau în jur şi urmăriseră scena, scoaseră un urlet de groază.

Vitellius cunoştea bine casa, ştia unde se afla fiecare coloană, intuia fiecare ieşitură a zidurilor. Cu mâna dreaptă apăsată pe gură, el porni în goană spre peristil. Ajuns mai repede decât crezuse în curtea interioară, trase adânc aer în piept şi se aruncă, aşa cum era, în bazinul cu apă. Cu apa curgându-i din haine, el ieşi din bazin, alergă înapoi şi, ca şi când, brusc, ar fi prins rădăcini, rămase în faţa scării care ducea la etaj. Treptele din lemn erau cuprinse de flăcări. De sus venea un nor gros de fum negru şi înecăcios. Vitellius îşi privi o secundă sandalele ude, apoi, ochii lui măsurară scara arzândă. Trei salturi, aprecie el, şi ar fi ajuns sus. Încă o dată îşi evocă împărţirea camerelor de la etaj: la stânga, pe coridor înainte, apoi prima uşă pe dreapta; îşi luă avânt.

Între timp, în faţa palatului cuprins de flăcări oamenii se strânseseră ciorchine. Privitorii gesticulau cu braţele, agitaţi, ei arătau spre ferestrele de la primul etaj. Pictor fu copleşit de ruşine din cauza propriei sale laşităţi, în acelaşi timp, însă, el condamnă îndrăzneala nebunească a stăpânului său care îi apărea acum ca fiind curată sinucidere. Cu cât Vitellius rămânea mai mult timp dispărut în palatul mistuit de flăcări, cu atât mai resemnate erau comentariile celor ce urmăreau scena. „Tot timpul şi-a căutat moartea”, spuse una din sclave, „uite că acum a găsit-o!”

În timpul acesta, Vitellius se lupta din greu să-şi croiască drum printr-un adevărat Hades de bolţi şi coloane incandescente. Aşa trebuie să fi arătat

hăul lumii subterane peste care domnea Pluton. „Mariamna!”, strigă el din răsputeri, ca să acopere vuietul focului, trosnetele şi zgomotele grinzilor care se prăbuşeau, „Mariamna!”. Dogoarea, fumul şi frica aproape că îi anesteziau toate simţurile. El încercă să respire, dar ceva ca un dop îi astupa căile respiratorii. Vitelius se încovoie, se lăsă pe vine, îşi apăsă fruntea pe antebraţe şi încerca să tragă aer în piept. El simţi cu fumul negru îi pătrundea în plămâni dar, o dată cu el, şi destul aer ca să mai poată face câţiva paşi.

Statuia de marmură a zeiţei Isis de la capătul coridorului îl privea pe Vitellius cu bunăvoinţă şi admiraţie. La picioarele ei, ceva ca o legătură părea să se mişte. Gladiatorul înlătură, cu palmele, fumul care-l împiedica să vadă. Acum, fiecare pas devenea un efort uriaş, pentru care trebuia să-şi adune toată energia şi tot curajul. Acum, Vitellius îl recunoscu pe jos pe Fabius care zăcea fără cunoştinţă. „Fabius!”, urlă gladiatorul lovindu-i faţa cu palmele, „unde este Mariamna?” – Niciun răspuns. Vitellius apucă repede un colţ al veşmântului său ud, îl stoarse peste capul lui Fabuis astfel încât un fel de zeamă neagră i se prelinse acestuia pe faţă. Fabius deschise ochii. „Unde e Mariamna?”, strigă Vitellius. Fabius îl privi cu ochi obosiţi, apoi arătă în direcţia verandei de la capătul coridorului.

Vitellius sări în sus, el simţea o înţepătură cumplită în piept, se încovoie de durere, dar, clătinându-se, continuă să înainteze. Cu cât se apropia mai mult de locul în care se afla uşa, cu atât mai puternic simţea vâlvătaia, în faţa lui se ivi balustrada de marmură, dar nici urmă de Mariamna. Voia deja să se întoarcă dar tocmai atunci o zări, ghemuită, în colţ lângă balustradă. Ea îşi ţinea mâinile în dreptul gurii şi al nasului cu ochii lipsiţi de orice expresie aţintiţi în pământ.

Vitellius înaintă, prudent, spre Mariamna. Ea nu avu nicio reacţie. Cu multă grijă, el îşi puse braţul ei stâng pe după umăr. Cu dreapta o apucă pe după mijloc iar braţul stâng şi-l trecu pe sub picioarele ei, după care se ridică cu ea cu tot. O înţepătură îi trecu prin trup, asemenea unei suliţi de foc. Vitellius se împletici, era în pericol să cadă. Cu un mare efort se redresă şi începu să pună un picior înaintea celuilalt. Trecând pe lângă Fabius, care-şi pierduse din nou cunoştinţa, el îşi cără povara de-a lungul coridorului în direcţia scării. Mariamna atârna nemişcată în braţele lui; dar gladiatorul nu avea timp să se gândească dacă Mariamna mai trăia sau nu. Ochii lui fixară, îngroziţi, trepetele incandescente. De sus, totul părea şi mai ameninţător, şi mai imposibil de trecut. În timp ce se gândea dacă să pornească în jos sărind

din două în două trepte cu povara lui în braţe, ca să nu-i ia foc tălpile, îl văzu venind spre el, ca un zeu al focului, pe Pictor. „Stăpâne!”, urlă sclavul ca să acopere zgomotul, „stăpâne, trebuie să ieşi de aici! Porticul poate să se prăbuşească dintr-o clipă într-alta!”

Vitellius arătă cu capul spre statuia lui Isis. „Acolo zace Fabius! Du-te şi ia-l!”

„Stăpâne, se prăbuşeşte proticul!”

„Du-te şi ia-l pe Fabius, îţi poruncesc!” în timp ce urla la sclavul său, Vitellius văzu că gura Mariamnei încearcă să schiţeze un zâmbet. „Mariamna!”, spuse gladiatorul. „încă puţin şi ieşim de aici, încă puţin şi suntem în siguranţă!”

El strânse din dinţi şi coborî ca prin vis treptele în flăcări. El simţea sub tălpi scârţâitul şi sfârâitul pielii încă ude a sandalelor, care devenea, cu fiecare pas, din ce în ce mai fierbinte. Pe la jumătatea scării îi veni să urle de durere, fiindcă tălpile sandalelor începuseră să-l ardă. Abia ce trecuse de ultima treaptă, că se şi repezi cu Mariamna spre portic. O grindă în flăcări, care tocmai se prăbuşise, la bara calea. Vitellius îşi luă avânt. Tălpile lui ardeau ca focul. El reuşi să sară peste obstacolul în flăcări şi intră, împleticindu-se, într-un nor de fum, spre ieşire.

Un strigăt de groază străbătu mulţimea atunci când, aburind şi fumegând, gladiatorul îşi făcu apariţia în faţa porticului. Ca un copil speriat, Mariamna se ţinea cu toată puterea de Vitellius. „Stăpâna trăieşte!”, strigă un sclav care le veni în întâmpinare. „Stăpâna trăieşte!” Oamenii se revărsau din toate părţile spre ei, îl înconjurară, gălăgioşi, pe salvator, care abia mai reuşea să se ţină pe picioare. El se opri în loc, buimăcit, o întinse pe Mariamna cu multă grijă pe caldarâm, după care picioarele i se înmuiară şi-şi pierdu cunoştinţa.

„Pictor!”, bălmăji Vitellius după ce-şi reveni din leşin. „Pictor!” Mariamna îl ştergea pe faţă cu un articol de îmbrăcăminte şi scutură din cap. Gladiatorul se aşeză în capul oaselor. El trase cu mare greutate aer în piept, apoi văzu ruina incandescentă a palatului. Porticul deasupra intrării se prăbuşise complet. Femeia îşi puse mâna pe braţul înnegrit de funingine al gladiatorului şi spus: „A venit prea târziu. Pictor şi Fabius nu au mai reuşit să iasă. Imediat după ce am ieşit noi, intrarea cu coloane s-a prăbuşit. Fie ca zeii să se îndure de ei.”

Vitellius privi în jur. De pretutindeni se auzea vuietul monumentalului incendiu care începea să se stingă. În faţa lor se mai prăbuşi, trsnind şi

bubuind, o clădire. „Trebuie să ne întoarcem înainte ca focul să ne bareze drumul”, spuse Vitellius. El făcu eforturi uriaşe să se ridice. Mariamna şi una din sclave îl sprijiniră, ajutându-l să meargă. Fiecare pas pe care-l facea cu tălpile goale îl durea ca şi când ar fi mers pe cărbuni aprinşi. Mariamna vedea cum îi tremurau buzele. Durerea îl făcea să strângă din pleoape, astfel încât ochii lui priveau ca printr-o crăpătură îngustă.

Cu mare efort şi cu dureri chinuitoare ajunseră pe Via Appia. Aici se simţeau mai în siguranţă faţă de infernul acela dezlănţuit. Mariamna îşi trimise sclava acasă la Vitellius ca să aducă ajutoare.

În acest răstimp, în Roma se desfăşurau scene indescriptibile. Vântul care se înteţise aţâţase şi mai mult vâlvătaia cea lacomă. Oamenii care se salvaseră de flăcări adăpostindu-se pe străduţe lăturalnice s-au trezit dintr-o dată înconjuraţi de o mare de flăcări. Orbiţi de disperare, ei se aruncau în mijlocul flăcărilor şi ardeau de vii. Alţii se luau de mână şi dansau, cântând cântece pline de evlavie. Mai cu seamă secta creştinilor vedea în acest incendiu semnele de netăgăduit ale sfârşitului lumii şi ale izbăvirii de toate durerile lumeşti.

Roma nu mai trăise un incendiu de asemenea proporţii de pe vremea împăratului Claudius, când întreaga suburbie de pe Câmpul lui Marte fusese mistuită de flăcări, dar catastrofa de acum părea să pună în umbră toate incendiile care avuseseră loc până atunci. Focul pornise de undeva lângă lângă Circus maximus. Acolo, printre prăvălii din lemn şi colibe primitive, incendiul a avut din belşug cu ce să se hrănească pentru ca, apoi, să se repeadă cu flăcări înalte ca nişte turnuri asupra cartierelor din jur. Astfel, chiar în aceeaşi noapte, au căzut pradă flăcărilor Palatinul, cu palatele lui imperiale şi cu cartierele Isis şi Serapis. Timp de cinci zile şi cinci nopţi, mii de pompieri s-au luptat zadarnic cu uriaşul incendiu şi abia în cea de-a şasea zi au reuşit să oprească înaintarea focului, astfel încât flăcările să nu mai aibă cu ce să se hrănească.

Niciun om nu a reuşit să afle vreodată câte victime omeneşti a generat uriaşul incendiu. Trebuie să fi fost zeci de mii. Complet ferite de foc au rămas numai patru din cele paisprezece districte ale Romei, printre ele şi un cartier al săracilor, Transtiberim. A zecea parte din toate clădirile Romei erau doar ruine şi cenuşă.

Pentru armata celor rămaşi fără adăpost, împăratul puse la dispoziţie edificiile sale private, parcurile, halele publice şi termele. Zonele cu străduţe înguste şi îmbârligate, care favorizaseră împrăştierea incendiului,

au fost făcute una cu pământul iar în locul lor au fost construite străzi largi cu case de închiriat cu câte trei etaje. Pentru sine însuşi, Nero a pus să se construiască un amplu şi generos complex de palate. Acesta se întindea de la Palatin până la Esquilin şi, din cauza aspectului ei fastuos, romanii au numit-o 'casa de aur'. La intrare a crescut o statuie înaltă de treizeci şi cinci de metri, din bronz aurit, a lui Sol, zeul soarelui, a cărui faţă avea trăsăturile lui Nero. Şi, fiindcă împăratul a pus la dispoziţie sume mari de bani pentru casele ce aveau să fie construite într-un timp scurt şi într-un anume stil, Roma s-a ales destul de repede cu un chip nou, şi mai frumos decât cel dinainte.

* * *

Tigellinus, sfetnicul împăratului, era purtat în lectică în direcţia Tibur. Aşa cum era el înconjurat de o armată de sclavi, ar fi putut fi confundat cu însuşi împăratul. Numai că, acum, Tigellinus venea în calitate de solicitant în numele împăratului, el avea nevoie de bani; şi el ştia prea bine de la cine poate să-i obţină: de la Mariamna.

„Ai fost salvată din flăcări ca printr-o minune", spuse, prietenos, Tigellinus.

„O, nu", îi răspunse Mariamna, n-a fost nicio minune căreia îi datorez viaţa. Gladiatorul Vitellius a fost acela care m-a salvat, punându-şi propria-i viaţă în pericol. Dacă nu ar fi fost el, astăzi nu am mai fi stat faţă-n faţă."

„Un bărbat cu adevărat curajos. Cu siguranţă, nu au fost prea mulţi care să săvârşească astfel de fapte în timpul incendiului. Pentru mulţi, averea lor a fost mai importantă decât viaţa altor oameni. Si, aţi suferit pierderi mari?"

„O, mulţumesc zeilor, nu. Faptul că palatul meu din oraş a căzut pradă flăcărilor mă afectează prea puţin. Era vechi şi, oricum, era timpul să fie restaurat. În felul acesta s-a făcut loc pentru un nou edificiu."

Tigellinus ajunse la subiect: „Împăratul, dimpotrivă, a avut de suferit pagube uriaşe. Tocmai a pus să se construiască străzi întregi cu case cu tot, palatul lui înghite milioane şi pe lângă asta mai împarte şi cereale la săraci. E mult timp de când n-am mai cucerit nicio provincie nouă aşa că, acum, vistieria e goală. Sper că îl conisderi pe împărat demn de un credit."

„Cât?", întrebă Mariamna rece.

Răspunsul lui Tigellinus fu la fel de rece: „O sută de milioane."

Pe faţa Mariamnei nu tresări niciun muşchi. „Oare nu este periculos ca împăratul să facă un împrumut atât de mare, care-l face dependent de banca mea?"

Tigellinus ridică din umeri: „Există cu siguranţă şi afaceri mai plăcute. Dar până şi Caesar şi Augustus, divinii noştri împăraţi, au trecut prin perioade în care au depins de buzunarul unor oameni din popor. Asta nu le-a afectat câtuşi de puţin gloria.”

Mariamna savura în mod vizibil faptul că un trimis al împăratului venea la ea ca să-i ceară ceva. „Dar de ce nu vine personal, împăratul ăsta al tău?”, întrebă ea surâzând.

„Ştii bine cât de temător a devenit Nero în relaţiile cu oamenii. El trăieşte în permanenţă cu teama că ar putea fi ucis, asemenea predecesorului său.”

„Circulă zvonul că Nero însuşi ar fi incendiat oraşul, ca să-şi poată construi o nouă Romă, Neropolis.”

„Roma e plină de zvonuri – aşa cum se întâmplă întotdeauna după marile catastrofe. Numai că, de data aceasta, zvonul este lipsit de orice fundament. Împăratul se afla la Antium când a izbucnit incendiul. Dacă el ar fi fost cel care a dat ordinul să se incendieze oraşul, atunci el ar fi pus fără îndoială să se dea foc acelor zone ale oraşului, care se aflau cât mai departe de palatul său.”

„Poate că şi el voia să-şi clădească un palat nou?”

„Atunci şi-ar fi dus la loc sigur măcar preţioasa lui colecţie de opere de artă greceşti. În calitatea mea de prieten al lui, ştiu mult prea bine cât a însemnat colecţia asta pentru el. Nu numai că valora milioane, dar el era legat cu toată inima lui de sculpturile acelea şi a plâns ca un copil mic atunci când a văzut că toată marmura aceea majestuoasă a ars şi s-a preschimbat în var.”

„În privinţa asta mi-e greu să te contrazic.”

„Nu, Nero nu a incendiat Roma. În schimb, el merge acum pe urma altui zvon. În timpul incendiului, în diferite părţi ale oraşului se spune că au fost văzuţi oameni care dansau şi cântau…”

„Şi eu am întâlnit astfel de oameni”, spuse Mariamna. „Era vorba de acei creştini, care credeau că au văzut venind sfârşitul lumii şi, astfel, izbăvirea lor. Să fie ei aceia care au pus focul?”

„Evrei”, mârâi Tigellinus.

„Nu, nu sunt evrei”, răspunse Mariamna, „numai că mişcarea asta a lor a luat fiinţă în Palestina.”

„În orice caz, ei locuiesc în Transtiberim, împreună cu evreii. E cât se poate de ciudat că tocmai această parte a oraşului a fost ocolită de flăcări.”

„Şi ce motiv puteau să aibă creştinii?”

„Cine mai poate să ştie, cu toate sectele astea orientale care prind rădăcini la Roma. Poate că au vrut să se răzbune pentru faptul că doi dintre conducătorii lor sunt arestaţi şi închişi în închisoarea lui Mamertinus.”

„De ce fel de delict sunt acuzaţi?”

„Ei îi nesocotesc pe zeii noştri şi aţâţă poporul împotriva împăratului. Delictul de lezmajestate se pedepseşte cu moartea.” Când băgă de seama că vorbele lui erau întâmpinate cu neîncredere de Mariamna, el se grăbi să adauge: „Unul e un tip inofensiv, un pescar din Galileea. Celălalt însă e un bun vorbitor, vorbeşte mai multe limbi şi este familiarizat cu filosofia stoicilor. A fost arestat în Ierusalim, dar a insistat să fie judecat la Roma. Ceea ce vom şi face, şi încă foarte curând. Fiindcă, dacă legile noastre sunt nesocotite, se va alege praful de statul acesta.”

„Şi tu chiar crezi că cele câteva mii de creştini sunt în stare să facă să se clatine imperiul mondial care este Roma?”

O vreme, Tigellinus nu spuse nimic. „De trei nopţi, pe cer se află o cometă”, spuse el într-un târziu, „iar cititorii în stele sunt de părere că ea vesteşte declinul celor aflaţi acum la putere. Nero l-a întrebat pe Balbillus, astrologul Curţii, ce anume ar fi de făcut.”

„Şi ce sfat i-a dat acesta împăratului?”

„El consideră că ar trebui ca sângele unui bărbat celebru să fie vărsat drept jertă. Atunci, condiţiile existente acum ar putea dăinui.”

„Este cât se poate de derutat, împăratul ăsta al tău, şi pare să creadă că zilele domniei lui sunt numărate. Orişicât, domnia lui durează deja de zece ani, şi nu a fost o perioadă rea pentru Roma. Numai că princeps-ul nostru pare predestinat să moară de moarte violentă.”

„Încă mai *este* împărat!”

„Un bărbat singuratic şi nefericit, asta este, un om care se menţine la putere cu ajutorul pretorienilor săi. În persoana lui sălăşluieşte un artist, un muzician sau un poet, dar nicidecum un politician.”

„Aproape că foloseşti propriile lui cuvinte, Mariamna, numai că destinul l-a ales pentru rolul acesta şi nu-i nimic de făcut, dar ia spune-mi, ce să-i transmit împăratului? Poate să conteze pe creditul solicitat?”

Mariamna se gândi puţin, apoi spuse cu voce fermă: „O sută de milioane de sesterţi reprezintă o sumă uriaşă şi un risc care nu trebuie trecut cu vederea…”

„Împăratul nu este un client oarecare!”, se înfurie Tigellinus; dar Mariamna îi răspunse cât se poate de liniştit: „Creditul e credit şi creditul

înseamnă să fii convins cu toată puterea că vei primi banii înapoi cu dobânda cuvenită.”

„Te îndoieşti?”

„În orice caz, nu sunt foarte sigură. Douăsprezece mii de gărzi de corp nu sunt o garanţie pentru mine. Întreabă-l pe împăratul tău ce garanţii îmi poate oferi pentru o sută de mii de sesterţi. După aceea am să iau o hotărâre.” Vocea Mariamnei suna atât de hotărât, încât Tigellinus nu îndrăzni să mai obiecteze. El salută şi părăsi casa.

* * *

În vreme ce Roma creştea spre cer mai strălucitoare şi mai impunătoare ca niciodată până atunci, oraşul era în fierbere. Confruntat cu vistiera goală, Nero se hotărî să ia nişte măsuri neobişnuite, care îi aduceau şi mai mulţi duşmani decât avea deja. El îi trimise pe sclavul său eliberat Acratus în Asia şi pe oratorul Secundus Carrinas în provincia grecească Ahaia. Cei doi aveau misiunea ca, ajutaţi de o hoardă de soldaţi, să jefuiască din temple statuile de aur ale zeităţilor precum şi daruri preţioase aduse zeilor drept ofrande şi să le aducă la Roma. Celelorlalte provincii le impuse tributuri mai mari decât până atunci. Atunci când împăratul ajunse să pună să se care aurul până şi din templele romane, el îşi pierdu până şi ultimele simpatii ale poporului său.

Pe zidurile caselor se puteau citi texte batjocoritoare la adresa împăratului, precum: „Întreaga Romă trebuie să-i devină lui palat; cetăţeni, mutaţi-vă la Veji! În caz că acest palat al lui nu are să ajungă până la Veji.” Iar în societate, în locul ghicitorilor atât de îndrăgite odinioară, se recitau poezii batjocoritoare.

Nero simţea că se înstrăina din ce în ce mai mult de poporul său. Incendierea oraşului continua să rămână principala temă de conversaţie. Cum de a fost posibil să se ajungă la o catastrofă de asemenea proporţii? Nu erau deloc puţini romanii care, confruntaţi cu monumentalele clădiri proaspăt construite, considerau că într-adevăr împăratul fusese acela care pusese ca Roma să fie incendiată pentru ca, prin reconstrucţia oraşului, să-şi ridice un monument nepieritor. Pentru a pune capăt o dată pentru totdeauna unor astfel de zvonuri, Nero l-a însărcinat pe prefectul său peste pretorieni Tigellinus să conducă cercetările privind cauza incendiului.

Pentru Tigellinus, soluţia veni aproape de la sine. Nu era deloc dificil să-i demaşte pe creştini drept incendiatori, de vreme ce aceştia se comportaseră atât de ciudat în timpul focului catastrofal. Cât despre creştini, aceştia

afirmau, ce-i drept, că în niciun caz nu dăduseră ei foc oraşului, pe de altă parte, abia dacă făceau efortul să se apere. Mulţi se străduiau chiar să fie condamnaţi, astfel încât, atunci când numărul acestora deveni copleşitor, Tigellinus se duse la Seneca să-i ceară sfatul, mai cu seamă că el voia să mai vorbească cu acesta şi într-o altă problemă. „Am trăit multe la viaţa mea, dar faptul că nişte oameni caută moartea cu atâta seninătate îmi este de neînţeles”, spuse filosoful la acest capitol.

Seneca se retrăsese, la propria lui dorinţă, la moşia lui din Campania, la o depărtare de patru mile de porţile Romei. El nu mai voia să se identifice cu politica lui Nero, dar era respectat în continuare ca un om de mare autoritate. „Execuţia conducătorilor lor Petru şi Paul”, considera Seneca, „seninătatea cu care aceştia şi-au întâmpinat moartea a devenit, pentru creştini, un exemplu călăuzitor. Ei le-au demonstrat adepţilor lor cât de serioasă este învăţătura lor.”

„Ce anume predică această superstiţie?”

„Profetul lor, un anume Iisus, care a fost executat în timpul domniei lui Tiberius, afirma că împărăţia lui nu se găseşte pe acest pământ şi că abia moartea le-ar aduce izbăvirea. Acest Iisus a fost primul dintre ei care le-a dat un exemplu ducându-se în moarte iar acum, toţi ceilalţi caută şi ei moartea, în speranţa unei vieţi mai bune.”

„Dar toate lucrurile astea sunt pur şi simplu absurde. Sau nu-i aşa? Tu ce părere ai?”

„Absurde sau nu – cine poate să hotărască asta. Vreau să spun că aceşti creştini nu sunt deloc departe de învăţăturile stoicilor. Şi eu cred că viaţa noastră pe pământ nu este decât un preludiu al vieţii noastre adevărate, veşnice. Şi pentru mine, clipa morţii este clipa naşterii propriu-zise a omului. Si, printr-o existenţă plină de virtuţi, noi decidem asupra existenţei noastre de dincolo.”

Pe Tigellinus, cuvintele filosofului îl speriară. „Tu vorbeşti aproape la fel ca aceşti creştini. Te pomeneşti că, până la urmă, eşti şi tu unul de-al lor?”

Asta îl făcu pe bătrânul Seneca să râdă, lucru care se întâmpla destul de rar, şi el spuse: „Patria mea o reprezintă Stoa, acea hală din Atena în care, odinioară, Zenon din Kition îi învăţa pe oameni că natura este raţiunea prin excelenţă. Învăţătorii mei au fost Attalos şi Sotion. Născut în Spania, eu sunt totuşi aproape grec. Eu trăiesc greceşte, gândesc greceşte. Un copac bătrân ca mine nu mai poţi să-l muţi în alt pământ. Iar dacă totuşi ai face-o, el s-ar usca.”

„Acestea sunt cuvintele unui înţelept”, răspunse Tigellinus, „numai că ele nu mă ajută mai departe. Cum să procedez cu aceşti creştini?”

„Tratează-i aşa cum prevede legea; numai să-ţi întrebi conştiinţa dacă chiar aplici legea în mod corect.”

„Legea-i lege”, spuse Tigellinus pe un ton aspru, „şi de altfel, nu eu sunt braţul legii, ci împăratul. Împăratul e legea…”

„Iar împăratul este o jucărie în mâinile sfetnicilor săi”, îl întrerupse Seneca pe musafirul său, „prin urmare, poţi la fel de bine să spui că sfetnicii sunt legea.”

În momentul acesta, Tigellinus întrebă cu voce tăioasă: „Eşti pentru împărat, sau împotriva lui?”

Seneca răspunse liniştit şi relaxat, aşa cum îi era felul: „Eu am condus destinul lui Nero de când avea unsprezece ani. Eu l-am învăţat să scrie şi să citească şi, nu în ultimul rând, să gândească. Iar dacă, astăzi, Grecia este ţara viselor lui, atunci, asta nu este o întâmplare. Eu am fost acela care l-a făcut pe împărat să se apropie de arta şi filosofia greacă. Eu l-am modelat, aşa cum un sculptor modelează o statuie; numai că, în loc să-i modelez membrele, eu i-am modelat gândurile. Prin urmare, nu ţi se pare că e curată nebunie să întrebi dacă sunt pentru împărat sau împotriva lui? La fel de bine ai putea să mă întrebi dacă sunt pentru mine sau împotriva mea.”

„Atunci, de ce te-ai îndepărtat de împărat? De ce te mulţumeşti să-i urmăreşti faptele cu neîncredere, de la distanţă?”

„Uite, asta am de gând să-ţi explic acum”, răspunse Seneca. „Am şaizeci de ani şi mulţi ani din viaţa mea am fost atât de bolnav, încât Caligula m-a şters de pe lista condamnaţilor la moarte, fiindcă era de părere că nu putea să execute un om pe jumătate mort. În timpul domniei lui Claudius am petrecut şapte ani în Corsica, în exil, dar acum îmi lipseşte pur şi simplu puterea să mă lupt cu voi, oamenii tineri, cu voi, cei care-i prescrieţi împăratului fiecare pas, cu voi, cărora nu vă pasă decât de binele vostru şi nu de acela al statului.”

Tigellinus nu se lăsă mai prejos: „La urma urmelor, nici serviciile tale nu au fost tocmai gratuite. Nu mai e un secret pentru nimeni că averea a ta a crescut cu trei sute de milioane de sesterţi în perioada în care te-ai aflat în serviciul împăratului.”

„Nici nu neg asta”, îi răpsunse filosoful, „numai că eu mă deosebesc de voi într-un punct esenţial. Voi, sfetnicii lui, nu aveţi alt gând decât acela de a-i scoate împăratului banii din buzunar. Eu, dimpotrivă, m-am apărat

atunci când împăratul mă răsplătea peste măsură. Şi numai cu puţin timp în urmă l-am rugat pe împărat să-şi ia înapoi toate moşiile pe care mi le-a dat. Numai că el a refuzat.”

„Cu atât mai ruşinos este faptul că îl ataci pe împărat pe la spate…” Seneca îi aruncă lui Tigellinus o privire întrebătoare. „Spionii mei afirmă că au constatat că ai luat legătura cu acei bărbaţi din aristocraţia romană, care construiesc un complot împotriva împăratului. O femeie din rândurile lor a fost dată în vileag; dar nici cu fierul înroşit pe carne nu a fost dispusă să-i dea în vileag pe tovarăşii ei de complot.”

„Poate că nici nu există tovarăşi de complot.”

„Ba există. Sunt absolut convins că există. Din păcare, nu mai am cum să storc nicio informaţie de la femeie. S-a spânzurat cu şalul.”

„Şi dacă a fost nevinovată? Nu simţi niciun fel de vină pentru moartea ei?”

„Comandantul trupelor din Misenum s-a jura pe toţi zeii şi pe mâna lui dreaptă că femeia a încercat să-l convingă să ia parte la conspiraţie. Este un bărbat demn de încredere.”

„Demn de încredere? Nu cumva e vorba de acel Volusius Proculus, care a fost amestecat şi în moartea Agrippinei? Dacă da, din câte mi se pare mie, e un om care jură absolut orice i se cere, dacă e bine plătit”.

Tigellinus făcu o faţă serioasă: „El m-a informat că tu ai contacte secrete cu un anume Piso, căpetenia conspiratorilor, şi că ei ar fi stabilit ca tu să fii urmaşul lui Nero.”

Seneca sări ca ars şi începu să umble încoace şi-ncolo, vizibil iritat. Tigellinus îşi puse un zâmbet neruşinat şi spuse: „Dacă ar fi cumva să te gândeşti la fugă, atunci află că e prea târziu. Casa ta e înconjurată de pretorieni.” Bătrânul se duse la fereastră se uită afară. Când văzu coifurile aurii cu panaşele din pene roşii, el întoarse capul, scârbit. „Este hotărârea ta sau voinţa împăratului?”

Tigellinus evită un răspuns direct: „Ceea ce se întâmplă e pentru binele împăratului.”

„Înţeleg”, spuse Seneca liniştit, „ceasul meu a sunat.” După care o strigă pe soţia sa, Paulina.

* * *

Descoperirea conspiraţiei împotriva împăratului a avut urmări catastrofale. Când împăratul îşi dădu seama că scăpase ca prin urechile acului dintr-un atentat la viaţa sa, el începu să lovească în jurul său ca un

animal hăituit şi puse să fie arestaţi toţi aceia împotrivă cărora exista vreun denunţ, indiferent de la cine ar fi venit acesta.

Seneca se sinucise, tăindu-şi venele. El nu voise să se expună unui proces de formă. Moartea lui declanşă, la Roma, un veritabil val de sinucideri, după ce devenise cunoscut faptul că filosoful şi poetul murise fericit. Romanii care avuseseră deja dintotdeauna o relaţie foarte specială cu moartea, încercară să-l imite.

În timpul proceselor de înaltă trădare, cele mai importante puncte ale oraşului fuseseră ocupate în mod strategic de soldaţi. Nero se temea de o răsturnare, aşa că se ascunse în noul său palat, încă neterminat, şi-i lăsă lui Tigellinus mână liberă. Acela conduse o îngrozitoare judecată însângerată, care nu-i menajă nici măcar pe prietenii împăratului. Cu toate astea, împăratul trăia într-o frică permanentă; şi, cu toate că vistieria era aproape goală, el puse să li se împartă tuturor membrilor gărzii sale de corp câte două mii de sesterţi. În felul acesta el spera să-şi poată cumpăra puţină siguranţă.

În aceeaşi perioadă avură loc şi procesele creştinilor, procese care, conform Legii celor douăsprezece table, se terminară, toate, cu condamnări la moarte. Pentru acuzare, un singur martor era suficient. Dacă martorul afirma, sub jurământ, că-l văzuse pe acuzat în timpul incendiului ţinând o făclie în mână sau că-l văzuse într-un loc întunecat, lucrul acesta era de ajuns pentru condamnare. Şi, din cauză că cea mai mare parte dintre creştini nu erau oameni liberi, ei primiră pedeapsa destinată sclavilor, fiind nevoiţi să moară pe cruce. Pe Câmpul lui Marte aveau loc crucificări în fiecare zi. Pentru romani, noul lor mod de a-şi omorî timpul era să vadă creştini murind pe cruce.

Pentru a se face îndrăgit de popor, Nero cedă solicitărilor romanilor şi mută crucificările la ceasul înserării. El puse să se toarne smoală peste cel crucificat, după care acestuia i se dădea foc. După lăsarea întunericului, Câmpul lui Marte era luminat de făcliile vii ale celor crucificaţi. Iar pentru jocurile din Circus, împăratul şi sfetnicii săi concepuseră un spectacol cum nu se mai văzuse până atunci.

* * *

Arruntius Stella, organizatorul de serbări al lui Nero, îl căută pe Vitellius. Spunea că vine cu o invitaţie din partea împăratului. Gladiatorul îl invită pe trimisul împăratului în atrium şi-l întrebă ce anume dorea.

„Împăratul”, începu Arruntius, organizează cea de-a două ediţie a jocurilor ’Neronia’. Acestea urmează să se desfăşoare în Teatrul lui Pompeius, în Saepta Iulia şi în Circul lui de pe partea cealaltă a Tibrului şi urmează să pună în umbră toate jocurile desfăşurate vreodată. În aceste vremuri grele, Roma are nevoie de ceva care s-o înveselească, de ceva despre care oamenii să vorbească apoi săptămâni întregi, Roma are nevoie de pâine şi jocuri.”

„Invitaţia ta mă onorează”, îi răpsunse Vitellius, „dar spune-mi, în care discipline se va lupta?”

„Sunt prevăzute întreceri în domeniul muzelor, Nero are să apară el însuşi şi să cânte, în afară de asta, vor avea loc întreceri de care şi jocuri în Circus.”

„E un program bun”, răpsunse Vitellius, „şi în ce stil de luptă urmează să particip eu?”

Arruntius Stella îşi propti amândoi pumnii în şolduri. „Pentru tine, împăratul a conceput o luptă cu totul ieşită din comun, ceva ce nu s-a mai făcut până acum, o luptă prin care ai posibilitatea să-ţi consolidezi faima de cel mai mare gladiator al secolului.”

„Mă faci curios”, spuse Vitellius, „să fie vorba de un elefant sălbatic cu care să trebuiască să mă lupt cu o sabie simplă, sau vreun animal necunoscut din stepele Asiei? Cum are să se numească adversarul meu?”

Arruntius făcu o faţă plină de importanţă: „Împăratul m-a însărcinat să-ţi ofer o luptă împotriva a zece creştini îmbrăcaţi în piei de lei. Tu vei lupta ca retiar, cu plasă şi trident, creştinii vor fi neînarmaţi, dar zece la număr. Ca premiu pentru victorie îţi fac cu ochiul de cinci ori câte o sută de mii de sesterţi.”

Vitelliuis nu spuse nimic, apoi trase aer adânc, scutură din cap şi spuse: „Sunt deja optsprezece ani de când lupt în arenă. M-am luptat cu o jumătate de sută de adversari în cele mai variate discipline. Dar de fiecare dată când intram în arenă, rezultatul era incert. Întotdeauna a câştigat cel mai bun. Iar acum tu îmi ceri cu toată seriozitatea să accept o luptă al cărei sfârşit e cunoscut dinainte?”

„Sunt zece contra unu”, îl întrerupse Arruntius.

„Zece creştini neînarmaţi, neantrenaţi, care nu sunt familiarizaţi cu nicio tehnică de luptă, împotriva unui gladiator care toată viaţa lui nu a făcut nimic altceva decât să lupte. Nu, Arruntius Stella, asta nu este o confruntare serioasă. Fiindcă pe tine şi pe împăratul tău nu vă interesează decât să

puneţi să fie măcelăriţi sub ochii publicului zece creştini lipsiţi de apărare. Eu cred că nici măcar nu s-ar apăra. Doar ai văzut cu ochii tăi cu câtă bucurie întâmpinau moartea pe Câmpul lui Marte.”

„Care va să zică, refuzi?”

„Mă lupt cu gladiatori sau cu animale sălbatice, dar nu cu sinucigaşi!”

„E vorba de o jumătate de milion de sesterţi”, se aprinse Arruntius, „ar trebui să te mai gândeşti o dată în linişte la toată treaba.”

„Nu am la ce să mă gândesc. Hotărârea mea este luată. Du-te la Spiculus, el se află în slujba împăratului şi se luptă pentru o mie de sesterţi. Eu sunt un om liber şi mă lupt cu cine vreau eu. Împotriva creştinilor însă nu vreau să lupt, spune-i asta împăratului.”

Arruntius Stella privea în gol, indispus. „Jocurile Neroniene fără cel mai mare gladiator al Romei, astea sunt ca un templu fără o statuie a zeului. Cum pot să-l fac pe împărat să înţeleagă asta?”

Capitolul XIII

„Mai repede, catâri puturoşi ce sunteţi” Vitellius îşi mâna sclavii cu voce tare. Gâfâind, cei patru sclavi purtau lectica în care şedea Vitellius pe Via Appia în direcţia Tibur. Un sol îi adusese vestea că Mariamna, zgâlţâită de febră, era nevoită să rămână la pat. Se întuneca deja, iar focurile pe ambele laturi ale străzii împrăştiau licăriri fantomatice. Mii de cadavre, înfăşurate în pânze albe, erau puse unul peste altul pe rugurile aprinse, se contorsionau în flăcările dogoritoare şi se desfăceau, trosnind, în bucăţi.

Sclavii purtau lectica pe lângă care hodorogite care, încărcate cu morţi, mergeau pe drumul ce ducea afară din oraş. Roma era bântuită de ciumă.

În faţa mormântului lui Pontinus, Vitellius le dădu ordin să se oprească. El se dădu jos din lectică şi tocmai se pregătea să-i certe pe cei doi din faţă, când unul dintre ei se prăbuşi. „O, zei!”, strigă Vitellius. „Atât de aproape a ajuns moartea acum?” Şi, întorcându-se către sclavi, spuse: „Aveţi grijă de el, eu am să merg mai departe pe jos!” Vitellius îşi trase mantia în dreptul feţei.

Ajuns în vila din Tibur, Vitellius fu întâmpinat de rugăciunile sclavelor. „Suntem îngrijorate”, îi spuse sclava de corp a Mariamnei şi-l rugă pe oaspete să o urmeze. Ajunsă în dormitorul stăpânei, ea trase draperiile din dreptul patului şi spuse în şoaptă: „Vine Vitellius.”

„Nu te apropia de mine!”, îi spuse Mariamna lui Vitellius, în timp ce sclava aprindea micile lămpi cu ulei. Şi, atunci când el, fără să ţină seama de avertismentul ei, vru să apuce mâna Mariamnei, aceasta şi-o trase înapoi. Cât de mult se schimbase Mariamna! Ea surâdea, dar buzele ei erau stăpânite de spasme iar gura ei semăna cu o linie îngustă. Ochii i se adânciseră în orbite şi privirea ei era tulbure. Strălucirea lor de altădată făcuse loc unui mare gol. Transpiraţia îi curgea pe frunte în jos.

„Mariamna!”, spuse Vitellius, încercând să nu se lase stăpânit de nesiguranţa provocată de compasiune, „trebuie să te faci bine, auzi!”

Mariamna scutură din cap. „Vitellius”, spuse ea, şi gladiatorul băgă de seamă, înspăimântat, cât de slabă era vocea ei, „ştii bine ce înseamnă asta.” Spunând asta, îi arătă nişte noduli închişi la culoare pe gât; Vitellius se sperie şi mai mult.

„Ştiu unde m-am molipsit. Când supravegheam descărcarea corăbiilor de grâu la Ostia, atunci trebuie să se fi întâmplat. Îi controlam pe muncitorii din port, aşa cum fac în fiecare zi. Una dintre corăbii, care venea din Egipt, colcăia de şobolani. Acolo trebuie să se fi întâmplat.”

Tertulla pătrunse în încăpere însoţită de un bărbat ale cărui veşminte inspirau frică. El purta o mantie lungă şi roşie, chipul lui era ascuns sub o mască galben-aurie, ca de pasăre, din care ieşeau în faţă un cioc şi două picioruşe. „Mamă, a venit medicul pentru ciumă!”, spuse Tertulla şi izbucni în plâns.

Doctorul cercetă gâtul pacientei, dădu din cap, ceea ce, cu masca aceea, avea un aer fantomatic şi, cu o mişcare a capului, le făcu semn Tertullei şi lui Vitellius să-l urmeze afară. Acolo, el îşi dădu jos masca aia înspăimântătoare şi spuse: „Nu încape nicio îndoială, e ciumă.” Tertulla îşi acoperi faţa cu mâinile şi începu să plângă în hohote. Fără să spună un cuvânt, Vitellius îi trecu un braţ pe după umeri. Cu o plăcuţă din teracotă, cât palma, el ştampilă o reţetă pe o bucată de pergament. „Poftim, pegătiţi-i băutura asta puternică din ierburi. Fie ca zeii să o ajute!”

Tertulla îi făcu semn unei sclave să se apropie şi-i dădu reţeta ca să procure ierburile.

„Cât crezi că mai are de trăit?”, întrebă Vitellius.

„Eu nu sunt Aesculap, fiul lui Apollon”, răspunse medicul, „dar am mai văzut bolnavi de ciumă ridicându-se din pat, vindecaţi. Numai că acestea sunt miracole ale medicinei. Mai degrabă cred că, în trei zile, Mariamna e moartă!”

Tertulla era scuturată de hohote de plâns iar Vitellius avea şi el faţa plină de lacrimi. Acum, în situaţia asta lipsită de perspectivă, se simţeau legaţi unul de altul.

„Vino”, spuse Vitellius după ce medicul plecase, îi şterse Tertullei lacrimile de pe obraji, îşi trecu cu mâneca peste faţă şi o împinse uşor pe Tertulla în camera bolnavei.

„Ce-a spus medicul?”, vru să ştie Mariamna. „Spuneţi-mi adevărul adevărat. Sunt destul de puternică încât să-l suport.”

Un timp, Vitellius şi Tertulla se uitară unul altul. Niciunul nu era în stare să spună ceva. În sfârşit, Vitellius vorbi: „A spus că e ciumă. Dar medicul a văzut şi bolnavi de ciumă care s-au sculat din patul lor vindecaţi.”

„Eu una nu cred că mă fac bine”, spuse Mariamna, încet. „Am văzut cometa pe cer, ea a vestit nenorocirea asta. Vezi, Vitellius, nu poţi să

păcăleşti Parcele şi să rămâi nepedepsit! Mie, moartea îmi era predestinată încă de atunci, de la incendierea oraşului; numai că tu m-ai salvat. Acum, zeiţele destinului m-au ajuns din urmă.”

„Nu mai spune nimic!”, zise Vitellius. „Cât mai respiri, avem motive să sperăm.” Spunând asta, el se lupta cu lacrimile.

„Ascultă-mă, Tertulla”, începu Mariamna privindu-şi fiica în ochi, „acum, când simt mi se apropie sfârşitul, vreau să-ţi destăinui un secret pe care nu vreau să-l iau cu mine în mormânt. Tu ştii că relaţia mea cu Pheroras a fost condusă mai mult de raţiune decât de inimă. Şi nu din cauza mea. Cu toate astea, vei fi uimită dacă acum îţi voi spune că Pheroras nu a fost tatăl tău.”

Vitellius se uita la Tertulla fiindcă aştepta o reacţie de la ea; dar Tertulla rămăsese cu ochii pironiţi în gol. „Tatăl tău este mort, el a murit în timpul marelui incendiu, e vorba de Fabius”, continuă Mariamna. „Nu l-am iubit niciodată, dar, la un moment dat, l-am dorit. Cred că îţi datoram această explicaţie.”

„Îţi mulţumesc, mamă”, spuse Tertulla şi începu din nou să plângă.

„Nu mi-e ruşine de relaţia asta”, spuse Mariamna, privindu-şi fiica în ochi. „Dar nu am iubit cu adevăart decât un singur bărbat în viaţa mea iar acela stă lângă tine. E adevărat că puteam să fiu mama lui, dar el a fost singurul care m-a făcut să simt că sunt femeie.”

Acum, nici Vitellius nu avea puterea să se stăpânească, el începu să plângă ca un copil. Numai Mariamna îşi păstră liniştea şi continuă să vorbească în şoaptă, cu o voce din ce în ce mai slabă: „Dacă aş mai putea să obţin de la zeiţele destinului îndeplinirea încă unei dorinţe, atunci aş şti foarte bine ce vreau…”

„Vorbeşte”, o rugă Vitellius, „spune-mi care ar fi dorinţa aceasta şi ţi se va îndeplini, de-ar fi să-mi dau şi viaţa pentru asta.”

„Dorinţa mea este să o iei pe Tertulla de nevastă”, spuse Mariamna încet, „şi să te porţi cu ea aşa cum te-ai purtat şi cu mine. Promite-mi.”

Vitellius se aştepta la orice, dar ca Mariamna să-i ceară să o ia de soţie pe fiica ei, aşa ceva nu-şi închipuise. Propunerea l-a luat atât de tare prin prin surpridere, încât nu era în stare să spună nu. Oare putea el să-i refuze ceva Mariamnei, care era pe patul de moarte, de vreme ce îi promisese că şi-ar fi dat până şi viaţa? Astfel că el îi întinse mâna Tertullei şi spuse, cu un surâs trist: „Dacă tu doreşti asta, atunci dorinţa ta va fi îndeplinită.”

În momentul acesta, un zâmbet relaxat trecu peste chipul Mariamnei. Mariamna închise ochii şi vocea ei suna nesfârşit de obosită: „Ştii, Vitellius, Tertulla este, ce-i drept, o femeie în toată firea; dar, după ce am să mor, are nevoie mai mult ca oricând de o mână de fier. Ea nu poate să conducă de una singură afacerile lui Pheroras, de acum încolo, sarcina asta îţi va reveni ţie. Afacerile lui îţi aparţin. Tertullei trebuie să-i meargă mai bine decât mi-a mers mie după moartea lui Pheroras. Pe atunci, peţitorii stăteau la coadă şi-mi făceau oferte. Când, de fapt, ei nu mă voiau decât ca garanţie pentru banii mei. Era un spectacol dezgustător. Dacă tu, Vitellius, o iei de nevastă pe Tertulla, atunci relaţiile sunt cât se poate de clare. Asta este ultima şi singura mea dorinţă."

Vitellius şi Tertulla îşi petrecură noaptea veghind, cu schimbul, la patul Mariamnei. Pe când se crăpa de ziua, din parcul vilei se auziră ordine rostite în gura mare. Vitellius se duse jos şi-l văzu pe Tigellinus, însoţit de un grup mare de pretorieni. „S-a formulat o acuzaţie împotriva Mariamnei", strigă el pe un ton aspru, „ea este învinuită de a fi participat la conspiraţie. Unde e acum?"

Vitellius îi făcu semn unei sclave să se apropie şi-i porunci să-l conducă pe Tigellinus în camera Mariamnei. Cât despre el, a preferat să aştepte în parc. După câteva clipe, soldaţii dădură buzna afară din casă, răvăşiţi. „E moartă", strigară ei, căutând să se îndepărteze, „zeilor, aveţi milă de noii!" Pe când trecea, alergând, pe lângă Vitellius, Tigellinus îi strigă acestuia: „Punem noi mâna şi pe tine, poţi să contezi pe asta!"

* * *

Sfârşitul împăratului Nero veni mai repede decât se aşteptaseră. Se spunea că se refugiase din Roma la vila lui de vară din Antium. În Forum se adunase o mulţime de oameni al cărui număr era cu neputinţă de estimat. Pietre din pavaj erau catapultate asupra statuilor de aur ale Princeps-ului. Numai statuia lui monumentală, înaltă de 35 de metri, de la intrarea palatului său rămase în picioare – era prea mare ca să poată fi distrusă.

În schimb, mânia romanilor se îndreptă acum asupra tuturor acelora cărora, fiindcă fuseseră apropiaţii împăratului, acesta pusese să li se ridice statui în Forum. Mai întâi fură doborâte statuile Popeei Sabina. Nero o omorâse fără să vrea, cu o lovitură de picior, dar păstrase amintirea frumuseţii ei prin nenumărate statui. Tigellinus, care se amestecase, fără a fi recunoscut, printre oamenii din popor, văzu, cu ochii măriţi de spaimă, cum era doborâtă propria lui statuie. Mulţimea declama în cor: „Înc-un pas şi

înc-un pas – Tigellinus cade-n nas!” De fiecare dată când una dintre statuile lui se prăbuşea cu zgomot, spărgându-se în mii de bucăţi, Tigellinus simţea o durere în stomac. Ca şi când propriile lui măruntaie s-ar fi făcut zdrenţe.

Din locul său de observaţie din spatele tribunei vorbitorilor, Tigellinus putu să vadă cum o ceată de adolescenţi îşi croiau drum printre oameni. Ei mânau de la spate un bărbat cu mâinile legate căruiau îi tot cărau la şuturi, strigându-i: „Înainte, înainte!” „Pe toţi zeii”, îi scăpă observatorului, „ăsta e Spiculus.” Tinerii îl luaseră pe gladiatorul preferat al lui Nero din Ludus-ul aflat în apropiere. Strigătele de „Huo!” se abăteau ca o grindină asupra celui legat. Romanii nu uiatseră încă jignirea suferită prin graţierea acestuia de către împărat după lupta lui cu Vitellius.

Spiculus fu împins până în faţa unei statui uriaşe a lui Nero şi câţiva adolosecenţi îi legară picioarele unul de altul; apoi, îl întinseră pe gladiator pe jos, în dreptul statuii. Ei aruncară nişte funii pe după gâtul statuii şi încercară, astfel, să balanseze colosul de marmură. Când îşi dădu sema ce moarte îngrozitoare îl aşteaptă, Spiculus scoase un urlet cumplit, care fu însă repede înăbuşit cu o cârpă care-i fu îndesată în gură. Deodată, uriaşa statuie începu să se balanseze, adolescenţii care trăgeau de funii chiuiau, în timp ce colosul începu să se aplece încet în faţă, pentru a-l zdrobi, apoi, cu un zgomot uriaş, pe gladiatorul aflat dedesubt. Bălţile de sânge întunecat care începură să curgă de sub statuie le provocă unora o stare de vomă. Între timp, zvonurile se succedau cu o repeziciune aiuritoare. Pretorienii, afirmau romanii, se deziseseră de Nero. Dacă zvonul acesta s-ar fi adeverit, atunci, acesta ar fi fost sfârşitul. Fiindcă un împărat fără gardă de corp era pierdut. În Spania, afirmau unii, bătrânul luptător Servius Sulpicius Galba ar fi fost proclamat de către soldaţii lui. Pe acest Galba nu-l cunoştea nimeni, de vreme ce îşi petrecuse cea mai mare parte din viaţă în străinătate, comandând oştiri şi guvernând provincii romane. Se părea că el avea deja 73 de ani iar oamenii povesteau că membrele lui erau atât de deformate de gută, încât el nu era în stare nici să poarte încălţări, nici să apuce vreun obiect de scris. Ce mai împărat!

În căutare de noi informaţii, Vitellius încerca să-şi croiască drum spre Forum. Deodată, din spatele lui, un bărbat îi puse mâna pe umăr: „Nu cumva eşti Vitellius, gladiatorul?” Vitellius aprobă din cap. „Eu sunt Plinius şi, de la lupta ta împotriva lui Pugnax pe Lacul Fucino, un mare admirator al artei tale. Din păcate, nu ne-am întâlnit niciodată până acum.”

„Regretul e de partea mea. Am auzit atât de multe despre studiile tale, încât am nutrit adeseori dorinţa de a lua parte la ele. Iată însă că a trecut mult timp de când nu s-a mai auzit nimic despre tine.”

Plinius râse: „Nici nu-i de mirare. Am însoţit legiunile noastre în Palestina. Ai auzit cu siguranţă de răscoala evreilor. L-am însoţit pe Vespasian şi pe fiul său, Titus. Am fost trimis la Roma ca să aflu ce anume se petrece aici. În îndepărtata Palestină se aud cele mai incredibile poveşti.”

Vitellius făcu un uşor gest de lehamite: „Nici pe aici lucrurile nu stau altfel. Nu trece nicio zi fără o zvon nou, referitor la un nou urmaş al împăratului. Nero a murit deja de o mie de ori, în realitate, însă, se pare că se distrează cu nişte băieţei frumoşi la moşia lui din Antium.”

„Nu se poate”, spuse Plinius şi arătă spre tribuna oratorilor, „ăla de acolo, nu-i aşa că seamănă cu Tigellinus? – Să mergem!”

Cei doi îşi croiră drum cu forţa prin mulţimea gălăgioasă. „Într-adevăr, chiar el este!”, strigă Plinius, „Tigellinus!” Când băgă de seamă că a fost recunoscut, favoritul împăratului încercă să dea bir cu fugiţii, dar Vitellius îi tăie calea: „Hei, ce-i cu tine aici, singur-singurel, fără gardă de corp? Cum de nu eşti alături de împăratul tău în aceste vremuri grele?”

„Împăratul e mort”, bâigui Tigellinus, „s-a înjunghiat cu sabia. Chiar eu i-am văzut cadavrul.” – „Pace cenuşii lui”, spuse Vitellius neutru şi, când celălalt mai făcu o încercare să dispară în mulţime, îl înşfacă de braţ: „Nu pleci nicăieri. Sau te grăbeşti cumva să i te bagi sub piele noului împărat?” Tigellinus scutură din cap. Vitellius spuse cu amărăciune: „Acum ai şi tu ocazia să vezi cum e când eşti obligat să tremuri întruna pentru viaţa ta. De fapt, câte vieţi omeneşti ai deja pe conştiinţă? O mie, zece mii, sau mai multe?

Tigellinus gesticula cu amândouă braţele ridicate în aer. „Toţi au murit după o judecată dreaptă, iar mulţi au ales moartea de bună voie!”

„Şi de ce au făcut-o? Fiindcă ştiau prea bine ce-i aştepta. Fiindcă le era frică de metodele tale de tortură!”

„Eu nu am făcut decât să duc la îndeplinire voinţa împăratului meu!”, se apără Tigellinus, străduindu-se să vorbească în aşa fel, încât nimeni din jur să nu audă ce spune. „Împăratul împărţea sarcinile, eu n-am făcut decât să le duc la îndeplinire”

„Eşti un mincinos absolut jalnic, Tigellinus!”, strigă Vitellius furios. „Orice om din Roma ştie că tu l-ai determinat pe împărat să ia toate deciziile politice. El personal ura politica mai mult decât orice pe lumea

asta. Lui îi plăcea mult mai mult să cânte la kithara, decât să pronunţe sentinţe de condamnare la moarte. În spatele tuturor sentinţelor de condamnare la moarte te-ai aflat tu, Tigellinus. Tu îţi cumpăraseşi martori ca să o târăşti pe Mariamna la tribunal, numai pentru că nu se arătase dispusă să-ţi acorde creditul acela de o sută de milioane. Nu împăratul a fost acela care avea nevoie de bani, tu aveai nevoie de ei, pentru afacerile tale dubioase! Mraiamna a murit însă mai repede decât voiai tu. Nici nu ştiu, să spun din păcate, sau slavă zeilor că a fost aşa. Şi cu siguranţă că te-ai fi răzbunat şi pe mine, dacă steaua împăratului nu ar fi apus peste noapte şi, o dată cu ea, şi steaua ta. Mi-e scârbă de tine, Tigellinus!” Vitellius scuipă pe pavaj.

Vorbele lui Vitellius, rostite cu o voce din ce în ce mai tare, îi făcuseră atenţi pe cei din jur. Când auziră numele de Tigellinus, întoarseră capetele. „Iată-l pe Tigellinus!” – „Tigellinus e, într-adevăr!” – „Pe toţi zeii, criminalul se află printre noi!” – „Tigellinus!” Gloata se îmbulzea, pumnii începură să zboare, o mână îl pălmui în plină faţă, în sfârşit, îl trântiră la pământ iar acum ameninţau să-l linşeze.

Atunci, Plinius sări la tribuna oratorilor şi strigă: „Opriţi-vă, romani, ascultaţi-mă! Eu sunt Caius Plinius Secundus, vin din Palestina şi, după cum aud, împăratul şi-a pus singur capăt vieţii. Tigellinus afirmă că i-a văzut cadavrul.” Oamenii din dreptul tribunei începură să chiuie. „Mânia voastră”, vorbi Plinius mai departe, „e cât se poate de justificată, dar asta nu înseamnă că puteţi pur şi simplu să omorâţi pe oricine avea legături cu roşcovanul. Nu trebuie să răsplătiţi nedreptatea cu altă nedreptate. Băgaţi-l la închisoare şi faceţi-i un proces drept, dar abţine-ţi-vă de la justiţia linşajului.”

În Forum, romanii strigau de-a valma. Unii voiau capul lui Tigellinus, alţii îi dădură dreptate lui Plinius cum că omul lui Nero trebuia mai întâi judecat. În sfârşit, câţiva bărbaţi îl apucară de braţe şi-l târâră spre închisoarea lui Mamertinus.

„Ai vorbit bine”, spuse Vitellius cu admiraţie iar Plinius îi răspunse: „Roma a avut de suportat atâtea nedreptăţi în anii din urmă. Scopul nostru este acela de împiedica noi nedreptăţi.”

„Nu cred că lucrul acesta e cu putinţă câtă vreme avem un împărat. O, cât de fericite erau totuşi zilele pline de ordine de pe vremea republicii.”

Plinius protestă: „Totuşi, adu-ţi aminte de ultimele zile ale republicii. Şi atunci domneau violenţa şi asasinatul, ura şi corupţia, la fel ca acum. Nu,

Vitellius, orice formă de stat este exact atât de bună cum sunt oamenii care o pun în practică.”

La tribuna oratorilor se afla acum un bărbat cu o statură de taur, care încerca să se facă ascultat.

„Cine mai e şi monstrul ăsta?”, întrebă Plinius, vizibil amuzat.

„Cum, nu-l cunoşti?”, se miră Vitellius. „Este pretorianul Nymphidius Sabinus. Ştii, el susţine că este unul din fiii divinului Caligula, pentru că frumoasa lui mamă s-a culcat o dată cu împăratul, în realitate, însă, el seamănă ca două picături de apă cu gladiatorul Martianus.”

„Cui dintre noi nu i-ar plăcea să fie vlăstarul unui împărat?”, râse Plinius.

„Romani”, începu Nymphidius Sabinus, „în drum spre Curie vreau să vă comunic faptul că pretorienii l-au recunoscut pe Galba ca fiind noul împărat al Romei. Toţi membrii gărzii lui de corp sunt, ca un singur om, în favoarea Princeps-ului şi îl aşteaptă să se întoarcă din Spania. Am să comunic Senatului hotărârea pretorienilor şi am să-i rog pe membrii acestuia să-l proclame pe Galba împărat.”

„Şi pe voi cu cât vă plăteşte, tâlharilor?”, strigă un bătrân din mulţime. „Mai mult decât v-a plătit Nero, atunci?”, rânji un altul. Iar un al treilea strigă: „Daţi-ne şi nouă ceva din mita pe care-o primiţi!”

Nymphidius Sabinus părăsi, vizibil enervat, tribuna oratorilor şi o porni spre Curie, acolo unde senatorii se adunaseră deja pentru o şedinţă în cursul căreia urmau să discute despre viitorul marelui imperiu roman.

„Se spune că Agrippina a plătit atunci câte 15.000 de sesterţi fiecărui pretorian pentru fiul ei, Nero.” La un număr total de 12.000 de gărzi de corp, asta a însemnat 180 de milioane de sesterţi. Să recunoşti drept împărat un om bătrân ca Galba costă cu siguranţă mult, mult mai scump.”

Vitellius aprobă din cap: „Cunoşti, desigur, oracolul de care a avut parte Nero la Delphi, în timpul călătoriei sale în Grecia?” Plinius făcu semn că nu. „Ei bine”, continuă gladiatorul, „Pythia i-a spus împăratului, şi nu a trecut nici măcar un an de atunci, să se ferească de şaptezeci şi trei de ani. Nero avea treizeci de ani atunci şi a crezut că moartea avea să-l ia în cel de-al şaptezeci şi treilea an al vieţii lui. Cine ar fi putut să bănuiască atunci că Pythia îl avertiza să se ferească de un om de şaptezeci şi trei de ani!”

„Uluitor!”, spuse Plinius. „Cu toate că, între timp, nu se mai bucură chiar de cel mai bun renume, ea continuă să uimească prin previziuni cât se poate de exacte. Prietenului şi comandantului meu Vespasian i-a prezis un preot evreu că el şi fiul său Titus vor fi cândva stăpâni peste pământ, mare, şi

peste toată rasa umană. Până acum m-am îndoit de oracolul acesta, fiindcă Vespasian are deja şaizei de ani. Ei, dar acum, când Galba, care are şaptezeci şi trei de ani, se pregăteşte să pună mâna pe tron, încep să văd lucrurile altfel.”

Vitellius stătut puţin pe gânduri, dacă să vorbească despre asta sau nu, apoi se hotărî însă să o facă şi spuse: „Si eu am fost o dată la Delphi să pun o întrebare oracolului. Eram în Grecia să caut o fată pe care am iubit-o cândva din cale afară de mult, şi am primit răspunsul că o dată şi o dată am s-o revăd, dar că nu am s-o mai recunosc. Tu eşti un om inteligent, Plinius, oare ce semnificaţie are acest mesaj?”

„Nu ştiu să interpretez oracolele”, îi răspunse Plinius, „dar presupun că ai s-o reîntâlneşti o dată pe femeia asta la bătrâneţe, atunci când părul ei va fi alb iar riduri nenumărate îi vor brăzda obrazul, astfel încât ea nu va mai corespunde închipuirii şi amintirii tale.”

„Tot aşa l-am interpretat şi eu”, spuse Vitellius, „dar mi-e greu să mă împac cu gândul ăsta.”

„Dacă vrei să-mi asculţi sfatul, crede oracolul şi uit-o pe fată. Nu are niciun rost să alergi o viaţă întreagă după un ideal şi, astfel, să treci pe lângă viaţă fără s-o trăieşti.”

„Ai foarte mare dreptate. De fapt, între timp am început şi eu să mă împac cu situaţia, chiar dacă nu-mi vine deloc uşor. M-am însurat deja cu altă femeie.”

„Şi cine este aleasa?”

„Tertulla, fiica lui Pheroras.”

„Tertulla?” Plinius era uimit. „Atunci înseamnă că eşti un bărbat bogat şi poţi să-ţi cumperi propriul tău împărat.”

„Nu banii au fost cei care au decis situaţia”, spuse Vitellius râzând, „te asigur că am avut cu totul alte motive ca să mă însor cu ea. Tatăl Tertullei, Pheroras, a fost omorât de un sclav, mama ei, Mariamna, a murit de ciumă. Aflată pe patul de moarte, Mariamna m-a făcut să-i promit că am să mă însor cu Tertulla ca să mă ocup în continuare de afacerile ei.”

„Asta înseamnă că ai atârnat în cui plasa şi tridentul, ca să începi să te lupţi acum cu impozite şi bilanţuri?”

„Cel puţin pentru început. Dar poţi să fii convins că am să cobor din nou în arenă, de îndată ce afacerile mele mi-o vor permite. Fiindcă acela care a înghiţit o dată nisipul arenei, care şi-a simţit mirosul propriei frici şi şi-a şters de pe trup sângele adversarului, acela nu mai scapă niciodată, el va fi

întotdeauna atras în cazanul clocotitor, ca şi când în felul acesta el ar putea obţine, prin luptă, o porţie de nemurire.”

* * *

Bătrânul scrib Cornelius Ponticus îi luă locul secretarului lui Pheroras, Fabius. El avea peste şaizeci de ani şi, din cel de-al optsprezecelea an de viaţă, aparţinea casei iar în ultimii zece ani fusese la curent cu fiecare afacere mai importantă, cunoştea pe dinafară situaţiile datoriilor celor mai mulţi dintre creditori şi era informat în legătură cu toate navele din flotă, ştia unde se aflau şi ce încărcătură transportau.

De la el află Vitellius că suma creditelor acordate se afla undeva în jur de 780 de milioane, că flota sa se compunea din 152 de corăbii şi că deţinea următoarele proprietăţi: paisprezece domenii la ţară, cu podgorii şi grădini de măslini, trei vile, două insulae, aşadar, blocuri de locuinţe, unul în Esquilin şi altul în Transtiberim – alte două fuseseră distruse de marele incendiu – şi două dintr-un număr iniţail de patru case în oraş, printre acestea şi fosta lui casă de pe Via Appia. Summa summarum, o avere de basm, pe care, ca s-o cheltuiască, nu i-ar fi ajuns o singură viaţă.

Dar gândurile de felul acesta nu-l preocupau pe Vitellius. El avea treizeci şi şapte de ani şi ajunsese la o vârstă la care omul începe să se gândească mai departe decât la ziua de mâine. Vitellius îşi conducea afacerile din vila situată în Tibur iar Cornelius Ponticus avea sarcina de a-l introduce pe noul său stăpân în tainele adminsitrării întregii afaceri. În fiecare zi, timp de mai multe ore, el îi explica cu multă răbdare tânărului său stăpân bilanţurile şi mecanismele afacerilor iar Vitellius avea o uimitoare capacitate de asimilare. E adevărat că banca şi flota erau conduse de experţii din clădirile care le adăposteau sediile, cu toate astea, decizia ultimă îi aparţinea lui Vitellius, care proceda la fel cum procedase odinioară Pheroras.

Cornelius Ponticus intră cu o plecăciune politicoasă şi rugă să i se permită să-i prezinte, spre alegere, pe noii sclavi personali.

„La ce bun noi sclavi personali”, întrebă Vitellius, „oare nu avem deja mai mult de patru sute?”

„Aşa se obişnuieşte”, se apără bătrânul, „există obiceiul ca, o dată cu schimbarea stăpânului casei să se schimbe şi sclavii.”

„Care va să zică, aşa se obişnuieşte. Ei bine, atunci nu am să mă pun eu în calea tradiţiei. Şi de câţi sclavi e vorba?”

„Numai de sclavii pentru tine, stăpâne, şi pentru soţia ta Tertulla, frizer, bărbier, cel care are grijă de haine, sclavii pentru baie, nomenclatorii,

gărzile de corp şi degustătorii – în total, douăzeci şi patru de oameni.”

„Douăzeci şi patru? Cornelius, am impresia că ai înnebunit. Să fiu înconjurat zi de zi de douăzeci şi patru de sclavi, asta mă calcă pe nervi. Nu putem să mai reducem puţin efectivele?”

Bătrânul îi răspunse surâzând: „Stăpâne, numai doisprezece îţi revin ţie, doisprezece sunt pentru soţia ta. În afară de asta, numărul sclavilor nu va creşte din cauza lor. Fiindcă pe cei vechi îi vindem la piaţă.”

„Ei bine, atunci hai să vedem ce mi-ai pregătit.” Vitellius se ridică de la biroul său de marmură şi se lăsă să cadă pe bancheta cu perne albastre de culoarea levănţicii. Cornelius Ponticus bătu din palme şi le facu semn scalvilor să intre.

„Aşteaptă puţin”, spuse Vitellius. „Cheam-o şi pe Tertulla. E mai bine să-şi aleagă singură sclavii.”

„Iertare, stăpâne”, răspunse bătrânul, „lucrul acesta cade numai în sracina ta.”

„Doresc să vină Tertulla!”, spuse Vitellius pe un ton cât se poate de hotărât, în timp ce sclavii cei noi se aliniau în faţa lui. Atunci când Vitellius zări, printre ei, şi chipuri de pe alte meleaguri, el dori să afle dacă toţi aceştia stăpâneau limba latină. A fost asigurat că toţi vorbeau latineşte.

„Tu de unde vii?”, îl întrebă Vitellius pe un tinerel blond cu ochi albaştri care dădea impresia că e mai deschis la minte.

„Sunt german şi vin de pe Rin, din locul în care se află oraşul vostru Colonia Agrippinensis.”

„Oo, da, locul de baştină al nefericitei mame a împăratului nostru decedat! Dar tu, tu de unde vii?” Vitellius arătă spre o sclavă micuţă cu părul creţ şi negru şi c-o feţişoară cât se poate de senzuală.

Micuţa făcu un pas înainte şi vorbi cu ochii coborâţi în pământ: „Stăpâne, eu mă numesc Kachel şi m-am născut în Cezareea, pe ţărmurile Palestinei, am fost adusă încoace de aceia care ne-au învins.”

În acest moment, Tertulla intră în camera de lucru a lui Vitellius. Purta o rochie galben-verzuie din mătase foşnitoare iar chipul ei era fardat în culori stridente şi sclipitoare. Vitellius îşi dădu seama imediat ce anume intenţiona soţia lui: Tertulla voia să fie ca mama ei, Mariamna, acea Mariamna care-l vrăjise atât de mult pe Vitellius. Dar, aşa cum apărea ea acum, nu era decât o umbră penibilă. „Aş vrea ca tu însăţi să-ţi alegi sclavii personali”, spuse Vitellius, „la urma urmelor, *tu* eşti aceea care are treabă cu ei.” Machiajul strident şi lipsit de gust îl trecu cu vederea.

„Ce mă interesează pe mine sclavii”, răspunse Tertulla înţepată, „pe acela care nu-şi face treaba cum se cuvine, pun să-l biciuiască iar acela ai cărui ochi numi plac, va fi vândut la târgul de sclavi.” Rostind aceste cuvinte, ea arătă cu degetul spre micuţa brunetă şi spuse: „în primul rând, asta nu-mi place. Să dispară!”

Vitellius se uită la soţia lui fără să înţeleagă nimic. „Dar ce ai cu palestinianca? E prietenoasă, tânără şi plăcută privirii.”

„Tocmai de aceea”, spuse Tertulla, „tocmai de aceea.”

Fruntea lui Vitellius se încruntă. „Ai vreun motiv obiectiv să nu o accepţi?”

„Pur şi simplu nu-mi place. Nu-mi place şi gata.”

„Copila rămâne în casă!”, stabili Vitellius liniştit, dar cu toată fermitatea, apoi se ridică şi mulţumi cu o înclinare a capului. O dată cu sclavii plecă şi Tertulla. În timp ce ieşea, ea mai spuse, printre dinţi: „Pur şi simplu nu-mi place!”

Cornelius Ponticus urmărise scena în tăcere şi-şi formulase fără îndoială propriile lui gânduri. Când Vitellius se uită la el întrebător, ca şi când ar fi vrut să spună: „Sper că am procedat aşa cum se cuvine!”, bătrânul spuse: „Grecii au un proverb foarte înţelept. El sună cam aşa: Ascultarea e mama bunăstării.” Vitellius râse.

„Ei nu-i place de fata evreică dintr-un motiv cât se poate de precis. Ştii de ce?” Bătrânul scutură din cap. „Ei, bine”, spuse Vitellius, „în anii tinereţii mele m-am îndrăgostit de fata unui gladiator evreu. Era frumoasă ca o stea de pe cer, micuţă şi delicată. Sub domnia lui Claudius, evreii au fost expulzaţi. Doar eşti la curent cu lovitura dată de Pheroras flotei imperiale de cereale. De atunci, n-am mai văzut-o niciodată. Dar şi astăzi mai visez la ea.”

„De ce n-ai încercat s-o găseşti?”

„Am căutat-o în Grecia, am întrebat chiar şi oracolul din Delphi – totuşi, zadarnic. Pythia mi-a spus că ea se găseşte într-o ţară îndepărtată.” în timp ce Vitellius vorbea, Cornelius Ponticus scotocea prin suluri vechi de papirus. „Cunoşti numele corăbiei cu care a plecat?” – „Cu siguranţă”, spuse Vitellius, „corabia purta numele Eudora.” – „Corabia a plecat în Cezareea”, spuse bătrânul, arătând un rând pe papirus. „A plecat la Kirra”, îl contrazise Vitellius. „Citeşte şi singur!”, răspunse Cornelius Ponticus şi-i ţinu stăpânului său papirusul sub ochi.

„Pe toţi zeii”, exclamă Vitellius, „aici stă scris: Portul de destinaţie: Cezareea. Dar atunci de ce mi-a numit Pheroras un alt port şi m-a lăsat să călătoresc în Grecia? Ce motive putea să aibă să facă asta?”

„Chiar nu poţi să-ţi închipui?”, întrebă bătrânul, văzându-şi stăpânul că priveşte în gol, fără un cuvânt. „Pheroras nu era numai un ins foarte calculat, el facea şi planuri cât se poate de subtile. Eu l-am observat timp de mai mult de patruzeci de ani şi cred că pot să afirm că ştiu cum gândea. În cazul de faţă sunt destul de sigur: Pheroras nu voia ca tu să o regăseşti pe fată. La urma urmelor, el avea o fată aflată la vârsta măritişului, dacă îmi este permis să spun – o persoană orgolioasă şi dificilă, care era extrem de reţinută în relaţiile cu bărbaţii. Ea avea nevoie de o personalitate puternică, de un bărbat pe care să poată să-l admire. Bărbatul acesta erai tu, stăpâne. Tu nu erai unul din acei inşi molatici care încercau să intre în graţiile Tertullei dar care, în realitate, nu aveau altceva înaintea ochilor decât milioanele Tertullei. Tu erai bărbatul pe care el îl alesese pentru Tertulla. Dar trebuia ca mai întâi să confirmi. Atunci când a băgat de seamă că erai la curent cu afacerile lui necurate, şi-a pierdut cumpătul. El nu avea încredere în tine, se temea că aveai să-l dai de gol şi a pus toate pârghiile în mişcare ca să pierzi următoarea ta luptă. Şi atunci a intervenit mâna criminală…”

Vitellius căzuse pe gânduri, cu privirea pierdută în grădina arsă de soare; apoi spuse – iar vocea lui era copleşită de tristeţe: „Eu nu m-am căsătorit cu Tertulla din dragoste, am facut-o din dragoste faţă de mama ei.”

Scribul Cornelius Ponticus dădu din cap cu înţelegere şi spuse: „Ştiu, stăpâne, ştiu.”

* * *

Aceia care crezuseră că, o dată cu moartea lui Nero, situaţia tulbure a Romei avea să se normalizeze, constatară că se înşelaseră. Dimpotrivă, lucrurile deveneau şi mai greu de înţeles. E adevărat că Senatul îl proclamase pe Galba drept împărat, dar, pentru moment, noul Princeps prefera să observe situaţia din îndepărtata Spanie. Jocul dubios pe care-l făcea Nymphidius Sabinus îl puse pe gânduri şi, ca să verifice cât era de mare puterea acestui bărbat, el trimise din Spania ordinul de demitere a aceluia.

Bătrânul vulpoi ştiuse ce face: Nymphidius a intrat în panică. El îi adună în mare grabă pe tribunii gărzii de corp şi le ţinu o cuvântare înflăcărată:

„Romani, pretorieni, apărători ai împăratului, bărbaţi viteji! Jupiter ne-a dat o pedeapsă grea pentru pentru toate fărădelegile de care ne-am făcut

vinovaţi. Abia ce a plecat dintre noi un împărat, sinucigându-se, abia ce a apucat Senatul să aleagă un altul, când, iată, devine limpede pentru toată lumea că bătrânul şi blândul nostru stăpân nu mai este stăpân pestre propria lui raţiune. Nu numai că refuză să păşească pe pământul roman, dar se şi supune influenţei aducătoare de nenorociri a unor sfetnici dubioşi astfel încât, acum, înainte ca el să fi apărut măcar la Roma, domnesc deja aceleaşi condiţii ca sub stăpânirea lui Nero. Tocmai de aceea avem nevoie de un împărat nou, de un alt împărat. M-am gândit îndelung dacă e cazul să mă pun la dispoziţia voastră pentru această împovărătoare funcţie. Şi iată că, acum, eu spun da. Eu nu sunt tributar nici rigidităţii în gândire a bătrâneţii, nici uşurătăţii vârstei tinere. Şi cu toate astea posed experienţă din belşug. În timpul absenţei lui Nero, eu am fost acela care am condus, în Ahaia, treburile imperiului, fără ca imperiul nostru să fi fost păgubit în vreun fel. Atunci când voi fi învestit cu puterea unui împărat, voi conduce şi mai bine treburile imperiului.

Cu această putere, numai voi mă puteţi învesti. Voi aţi fost aceia care l-aţi ridicat pe tron pe ultimul nostru împărat, şi nici măcar Senatul roman nu a îndrăznit să se împotrivească hotărârii voastre. De aceea, bărbaţi, tribuni, adunaţi-vă soldaţii şi aduceţi-le la cunoştinţă situaţia. La miezul nopţii, am să-mi fac apariţia în cazarma noastră; acolo vreau să mă proclamaţi împărat!”

Tribunii se împrăştiară şi începură să discute în grupuri mici despre perspectivele de succes ale conducătorului lor. Părerile erau împărţite. Fără îndoială, un pretorian pe tronul imperial le-ar fi sporit considerabil prestigiul, numai că – în comparaţie cu Sulpicius Galba, Nymphidius Sabinus era un sărman neisprăivit. Era limpede care dintre ei era capabil să plătească şpăgile mai mari.

Cazarma pretorienilor se afla la doisprezece kilometri de mijlocul oraşului, între Via Nomentana şi Via Collatina, întinsă pe o suprafaţă mare mărginită pe cele patru laturi de străzi cu blocuri de locuinţe. Cerul nopţii era perfect senin. Însoţit de prieteni înarmaţi, înconjuraţi de purtători de făclii, Nymphidius se apropia de portalul principal. El nu se îndoia de faptul că pretorienii aveau să-i acorde susţinerea lor. De ce însă, pe toţi zeii, poarta cea mare rămânea închisă? Prin întuneric, Nymphidius reuşi să desluşească, pe ziduri, soldaţi înarmaţi până-n dinţi.

„Cine v-a ordonat să staţi de strajă pe ziduri, înarmaţi?”

„Răspunsul veni pe mai multe voci: „Galba este împăratul nostru, Galba este împăratul nostru!”

În momentul acesta se deschise portalul principal, însoţitorii săi rămaseră ca împietriţi. Şi Nymphidius fu cuprins de ezitări. Oare ce îl aştepta înuntru? Nu cumva era o capcană? La început, Nymphidius se gândi să fugă; pe urmă îşi dădu însă seama că nu avea voie să se întoarcă. Un căpitan care fugea din faţa propriilor săi soldaţi nu era demn nici măcar de gradul de căpitan.

Prin urmare, el trecu de poartă cu o ţinută demnă şi ochii cercetând întunericul. Tocmai ajunsese în curtea cazărmii, când tăcerea fu sfâşiată de şuieratul unei suliţi. Unul dinte însoţitori îşi ridică scutul, suliţa se lovi, cu zgomot, de metalul protector, şi încă înainte ca Nymphidius să poată cântări situaţia, pretorienii se repeziră, cu scuturi şi săbii, asupra comandantului lor. În măcelul îngrozitor, Nymphidius reuşi să dispară şi să se ascundă într-una dintre celule; dar soldaţii lui scotociră pretutindeni până-l găsiră şi se repeziră cu săbiile asupra lui, până când acesta rămase nemişcat într-o baltă de sânge.

Galba veni la Roma abia la începutul lui octombrie, dar îşi pierdu îndată toată simpatia pretorienilor, fiindcă refuză să le plătească banii promişi. „Eu obişnuiesc să recrutez soldaţi, nu să-i plătesc”, declară el. Vorbe mari, rostite de un om bătrân – ele au însemnat condamnarea sa la moarte. Pretorienii l-au ucis după trei luni de domnie. Nici Otho, urmaşul său, nu a domnit mai mult, astfel că, la Roma, cetăţenii ajunseseră să se salute sarcastic: „Salve, astăzi, cine mai e de fapt împărat?”

„Otho? Nu, de astăzi e Aulus Vitellius!”

„Care Aulus Vitellius? Ah, ăla!”

„Dar se spune că tocmai a fost omorât.”

„Şi cum se numeşte urmaşul lui?”

„Vespasian.”

„O tempora, o mores! – Ce vremuri, ce moravuri!”

Capitolul XIV

„Numele?”

„Mareus Encolpius.”

„Care ţi-e meseria?”

„Sunt şeful băieşilor la Termele lui Agrippa. Am în subordine o armată de două mii de sclavi băieşi.”

„Şi care e dorinţa ta?”

„Stăpâne, am nevoie de cincizei de mii de sesterţi. Ştiu că este o sumă mare pentru un om cu ocupaţia mea; dar ea va fi investită cu folos.”

Vitellius spuse râzând: „Te pomeneşti că te gândeşti la binele comunităţii şi vrei să-ţi deschizi propriile terme?”

„Nu, stăpâne”, răspunse Encolpius, „vreau să deschid pe Câmpul lui Marte un salon de masaj. Fiindcă am băgat de seamă că sunt din ce în ce mai mulţi romani din lumea bună care evită băile publice pentru igiena lor corporală din cauză că e prea mare aglomeraţia. Am închiriat o casă în imediata apropiere a Termelor lui Agrippa iar acum nu mai am nevoie decât de dotări şi de mobilier.”

„Îmi place planul ăsta al tău”, spuse Vitellius. „Ai familie?”

„Am o soţie şi două fete în toată firea şi toate or să mă ajute în afacerea mea.”

„Eşti dispus să plăteşti o dobândă de doisprezece la sută? În prima jumătate de deceniu nu are nicio amortizare. După aceea, cinci procente.”

„Vă mulţumesc, stăpâne!” Encolpius îi căzu lui Vitellius în genunchi şi vru să-i sărute mâinile, dar acesta se feri. „Opreşte-te, Encolpius, târgul nu este încă încheiat!” Şi, întorcându-se spre scribul său Cornelius Ponticus: „Verifică toate datele şi pregăteşte scrisoarea de credit. – Următorul!”

Cine l-ar fi văzut pe Vitellius şezând după marele său birou din clădirea nou construită de pe Esquilin, şi-ar fi putut închipui cu mare greutate că bărbatul acesta încă se mai bucura de renumele de a fi cel mai mare gladiator din Roma. Barba ţepoasă îi acoperea faţa iar Vitellius părea mult îmbătrânit. Numai atunci când se ridica în picioare şi umbla în sus şi-n jos prin biroul său cu mâinile încrucişate la spate, dictând scrisori de afaceri, simţeai ceva din mobilitatea lui de felină, care-l ajutase să învingă nenumăraţi adversari.

„Numele?”, întrebă el, conform rutinei, fără să se uite în sus atunci când intră următorul client.

„Eu sunt Antonia, soţia pretorului Domitius.”

Vitellius îşi ridică privirea. În faţa lui stătea o femeie de vârstă mijlocie. Ea purta părul lung şi ondulat cu cărare pe mijloc şi strâns la spate într-un coc. Ochii mari şi cenuşii îi confereau chipului ei un aer copilăros. O tunică largă îi ascundea numai cu greu formele femeieşti.

„Cu ce te pot ajuta?”, întrebă Vitellius, iar vocea lui suna altfel decât la primul client. Antonia privi cu frică în jurul ei, privirea ei rămase lipită de scribul care şedea într-un colţ al încăperii în spatele unor teancuri de dosare şi suluri de papirus.

„Este vorba despre o afacere personală”, spuse femeia şi-şi coborî capul, stânjenită. Vitellius se ridică, se duse la Cornelius Ponticus căruia îi şopti ceva; după care acesta se ridică şi dispăru. Vitellius o privea pe Antonia cu interes.

„Nu trebuie să-ţi fie ruşine dacă ai nevoie de un credit”, spuse Vitellius, pentru a depăşi cumva momentul de tăcere penibilă; „jumătate din Roma trăieşte din credite, nevoia de bani nu ocoleşte nici măcar casa imperială, iar eu din asta trăiesc. Când ultimul nostru împărat, tizul meu Aulus Vitellius, a plecat în Germania, el i-a luat mamei sale o perlă din ureche şi a lăsat-o amanet. Nevasta şi copiii şi i-a băgat într-o locuinţă cu chirie iar propria sa casa a închiriat-o. Dacă ar fi venit la mine, l-aş fi putut scuti de toate astea.”

„Eu nu am nevoie de bani”, îl întrerupse Antonia.

„Asta-i un lucru neobişnuit”, spuse Vitellius, „la mine vin numai oameni care au nevoie de bani.”

„Pentru mine, tu nu eşti un bacher care face afaceri pe seama nevoilor altora. Pentru mine, tu încă mai eşti marele, puternicul, curajosul gladiator Vitellius, care nu se teme de nimic, care, cu o singură răsucire a corpului său, entuziasmează o sută de mii de oameni, care loveşte cu sabia exact atunci când nu se aşteaptă nimeni.” Şi, în timp ce spunea asta, ochii ei mari luceau.

Cuvintele femeii îl uimiră pe Vitellius.

„Am văzut fiecare luptă a ta”, continuă ea, „am tremurat şi m-am rugat pentru tine, am suferit alături de tine şi am învins împreună cu tine. De doi ani tot încerc să mă împac cu gândul să vin la tine. Nu am îndrăznit niciodată. Mi-am pus sclavii să te ţină sub observaţie şi îţi cunosc obişnuinţele. Adeseori ţi-am tăiat calea pe stradă, dar nu m-ai băgat în

seamă. Nu am îndrăznit niciodată să-ţi vorbesc, din cauză că ştiam câtă grijă avea Mariamna de tine. Abia acum, când toată lumea din Roma vorbeşte despre cât e de nefericită căsnicia ta cu Tertulla, am prins curaj să vin la tine şi să-ţi spun cât de mare e dragostea mea pentru tine.”

Vitellius îi răspunse cu distanţa şi răceala unui om de afaceri: „Şi ce anume aştepţi tu de la mine?”

Antonia se lupta cu lacrimile. „Vorbeşti la fel ca Pheroras, dar tu eşti Vitellius. Dar chiar dacă ai atâtea milioane, nu eşti bancher. Şi nici cele peste o sută de corăbii nu fac din tine un armator. Tu eşti Vitellius, cel care şi-a câştigat existenţa prin luptă. Niciodată nu vei putea nega asta!”

„Şi ai venit până aici ca să-mi comunici toate astea”, spuse Vitellius pe un ton alb. Antonia îl privi pe interlocutorul ei cu ochi mari. „Iartă-mă, dar este într-adevăr singurul motiv. Ştiu că tu eşti în continuare bărbatul visurilor fiecărie femei din Roma şi că poţi avea oricâte femei doreşti; numai că mă gândeam că poate eşti trist şi ai nevoie de mine.”

Chiar dacă nu lăsa să se observe nimic, într-un fel, pe Vitellius îl emoţionau cuvintele femeii. Oare nu avea ea dreptate, atunci când afirma că el nu era făcut câtuşi de puţin pentru rolul acesta pe care-l juca acum? Pe toţi zeii, el nu se simţea deloc bine în pielea lui, şi asta din cauză că viaţa îi era pur şi simplu făcută cadou şi nu trebuia să se mai lupte pentru ea. Gândul că nu trăia din nimic altceva decât din starea lui de saţietate îi era profund neplăcut. Bineînţeles, ascensiunea lui era neobişnuită, fără asemănare şi invidiată de mulţi; dar oare nu tocmai ascensiunea asta îl şi izolase din ce în ce mai mult, însingurându-l? Şi asta într-atât, încât ajunsese să trăiască într-o colivie de aur cu o femeie pe care nu o iubea, proprietarul unei averi cu care şi-ar fi putut cumpăra câţiva împăraţi, slujit de patru sute de sclavi, şi cu toate astea era nefericit? Şi singurul om care observa asta şi care chiar avea şi curajul să i-o spună era această Antonia.

„Tu – tu eşti căsătorită?”

„Nu altfel decât tine”, răspunse Antonia. „Părinţii mei mi-au căutat un bărbat care le-a sporit stima de care se bucurau. Pe atunci, aveam şaisprezece ani. Astăzi am de două ori pe atât. Şi tot de atunci caut într-una, zadarnic, ceea ce se numeşte fericire. Astăzi merg pe propriile mele drumuri. Poate că lucrul acesta ţi se pare demn de dispreţ; dar eu sunt femeie şi am acelaşi drept să trăiesc ca şi voi, bărbaţii.”

„Dar cine îţi refuză acest drept?”

„Societatea în care trăim. Nimănui nu-i pasă dacă un senator are o relaţie cu nevasta unui consul. Nevasta consulului, în schimb, riscă să fie bătută cu nuielele. Un stăpân, care se culcă cu una din sclavele lui, nu-i decât un bărbat care ştie ce vrea, o soţie, care are o relaţie cu un sclav, îşi pierde dreptul de cetăţenie şi ajunge ea însăşi sclavă. Starea de fapt este aceeaşi dar, la Roma, este o mare deosebire."

„Nu pot să te contrazic", spuse Vitellius şi se ridică de la biroul său. El se duse la Antonia, care-i aruncă o privire nesigură. De fiecare dată când se uita la el, ea îşi cobora imediat privirea şi se uita în pământ. Obrajii i se înroşiseră şi păreau să dogorească iar sânii îi urcau şi-i coborau, trădând respiraţia ei agitată. „Eşti o femeie frumoasă", îi spuse Vitellius, „zeii au fost cât se poate de darnici cu tine."

Antonia răspunse fără să se uite la Vitellius: „La ce îmi folosesc toate darurile zeilor, dacă nimeni nu le preţuieşte."

„Dar oare nu ţi-am mărturisit tocmai acum admiraţia mea?" Antonia privi, ruşinată, în sus, şi voi să-şi pună braţele pe după umerii lui; dar Vitellius o apucă de încheieturile mâinilor, împiedicând orice încercare de apropiere. „Nu aici!", spuse el cu fermitate.

„Dar unde?", întrebă Antonia.

Vitellius ezită. „Pe Podul lui Mulvius?"

„Bine!"

„În ziua de după marşul triumful, la primul ceas al serii."

„La primul ceas al serii", repetă Antonia, „trebuie să vii!"

Vitellius îşi spuse în sinea lui: „Soţia pretorului Domitius, o femeie care îmi poate fi de folos!"

* * *

Marşul triumfal era anunţat de două luni. Un eveniment festiv asemănător se mai petrecuse cu patru ani în urmă. Atunci, Nero îl întâmpinase, la Roma, pe regele armenilor, Tiridates, împreună cu toată curtea acestuia şi 3000 de călăreţi, conducându-l prin oraş într-un mare marş triumfal. Vespasian, noul împărat şi părinte al patriei, putea sărbători un triplu triumf: el însuşi ocupase regiuni întinse din Palestina, fiul său Titus tocmai anunţase distrugerea Ierusalimului, iar Domitian, băiatul lui mai mic, tocmai îi liniştise pe germani şi pe gali. Motive suficiente pentru ca Senatul roman să-i aprobe fiecăruia dintre ei propriul marş triumfal. Pentru popor, în sfârşit, un nou prilej să sărbătorească.

Din cauză că străzile prin care ar fi urmat să treacă marele cortegiu triumfal nu ar fi putut să cuprindă armata de milioane de spectatori, împăratul deschisese teatrele şi arenele circurilor, în care sute de mii de oameni puteau să-şi găsească un loc cu o vedere bună. Cortegiul a fost plimbat prin teatru, ceea ce a fost cu putinţă numai după mărirea porţilor.

Vitellius asistă la eveniment alături de numeroşii invitaţi de onoare, în teatrul lui Marcellus, pe care divinul Augustus îl construise cu optzeci de ani în urmă în onoarea iubitului său nepot şi ginere. Lângă el şedeau Plinius împreună cu sora sa care tocmai rămăsese văduvă, Plinia, şi fiul ei, un băiat de nouă ani. În preajma lor, senatori şi înalţi slujitori ai statului. Domnea o atmosferă de adevărată sărbătoare.

Încă din timpul nopţii, legiunile biruitoare ocupaseră poziţii în faţa porţilor oraşului, lână Templul lui Isis. În zorii zilei, Vespasia, împreună cu cei doi fii ai săi, fiecare cu cununa de lauri pe cap şi înveşmântaţi în purpură triumfală, sosiseră la hala cu coloane a Octaviei. La o tribună luaseră loc senatorii iar trei jilţuri din fildeş strălucitor îi aşteptau pe eroi.

Abia se aşezaseră cei trei, când, din toate părţile, dădură buzna legionarii, îi înconjurară pe comandanţii lor într-o larmă asurzitoare. Şi trupele erau îmbrăcate festiv şi fiecare soldat purta de asemenea câte o cunună de lauri. Împăratul reuşi numai cu mare greutate să-şi liniştească soldaţii; pe urmă, Vespasia, Titus şi Domitian rostiră împreună o rugăciune prin care le mulţumeau lui Marte şi lui Jupiter pentru biruinţele lor.

În acest timp, soldaţii alcătuiau formaţia pentru cortegiul triumfal. Ei trăgeau care încărcate din abundenţă şi împodobite din belşug, animale, până şi corăbii pe roţi fuseseră introduse în paradă, toate, luate ca pradă din campaniile victorioase. Tobele mari începură să sune în ritm, trâmbiţele dădură comanda: marşul triumfal se puse în mişcare. Ţinta lui era Templul lui Jupiter Capitolinus.

Aplauzele explodară, pur şi simplu, atunci când cortegiul ajunse la Teatrul lui Marcellus. În tribune, o mare de flori şi baticuri colorate îi întâmpină pe legionarii care făceau cu mâna. „Ai putea crede”, se bucură Plinius, „că ei şi-au obţinut victoriile fără să fi fost nevoiţi să lupte, când, de fapt, după cum ştiu foarte bine din propria-mi experienţă, luptele din Iudeea au făcut o mulţime de victime.”

Vitellius aprobă din cap: „La ceasului triumfului, toate astea sunt date uitării. De câte ori nu mi-am spus eu, în timpul unei lupte, dacă termini lupta asta în viaţă, gata, ai terminat, te retragi; după aceea, însă, au urmat

aplauzele, arena începea să vuiască, tu te simţi tot mai mare şi mai mare, absorbi ovaţiile în tine ca pe un aer plin de parfumul florilor – şi tot ce hotărâseşi este dat uitării.”

„Unchiule, ce poartă soldaţii pe umeri”, vru să ştie Plinius cel mic şi arătă spre legăturile cu care treceau prin faţa lor legionarii. „Sunt ţesături preţioase din cele mai rare soiuri de purpură”, îi răspunse unchiul, „haine ţesute din astfel de stofe poartă doar regii şi împăraţii.”

Soldaţii care urmară ridicau în braţe vase din aur şi argint şi obiecte decorative din fildeş, încrustate cu pietre preţioase. Pe bare asemănătoare celor ale lecticilor, erau purtate statuile uriaşe reprezentând zeităţi străine. Cu uimire fură întâmpinate acele care alegorice reprezentând, pe mai multe etaje, scene de război în tablouri vivante: duşmani care se prăbuşeau, loviţi de moarte, de suliţele romane. Soldaţi iudei care încercau să fugă dar erau luaţi prizonieri. Ziduri de cetăţi care se prăbuşeau sub loviturile de berbece ale romanilor. Romani care se căţărau pe zidurile oraşului şi produceau o adevărată baie de sânge. Temple barbare care erau incendiate cu ajutorul făcliilor. Iar în urma fiecărui car veneau fie romanii învingători, fie prizonierii barbari.

„Ia uitaţi-vă”, se entuziasmă Plinius, „acelea sunt prăzi din templul Ierusalimului, pe care l-a distrus Titus”. Masa din aur masiv cântărea cu siguranţă câţiva talanţi. Iar sfeşniucul de aur avea forma unei coloane, din care se iveau ramuri mai subţiri, asemenea unui trident. Pe el pot fi puse şapte lumânări. La evrei, cifra şapte e considerată a fi sacră.”

Şapte sute de prizonieri, ce jucau rolul de duşmani care se distingeau fie printr-o statură ieşită din comun, fie prin frumuseţe, alcătuiau avangarda învingătorilor. Veşmintele viu colorate şi scumpe le ascundeau rănile şi locurile mânjite de sânge. Iar Plinius facu următoarea remarcă: „Orice s-ar spune, e un tip isteţ, Vespasian ăsta, el nu ne arată decât sclavii cei mai vânjoşi şi femeile cele mai frumoase; asta, pentru că romanii să creadă că aceştia sunt sclavii cei mai buni din tot imperiul. Ceea ce va influenţa fără doar şi poate preţul lor, căci banii de pe sclavi intră în vistieria împăratului.”

„Ce păr negru, minunat de frumos, au sclavele alea”, spuse Plinia cu încântare, „şi ce drept merg ele. Nu cred că lui Vespasian o să-i fie prea greu să-şi găsească clienţi pentru ele.”

„Cu siguranţă nu”, răspunse fratele ei, „Vietellius, tu ce părere ai?”

Acesta fixa cu o privire pătrunzătaore cortegiul sclavilor evrei iar gândurile lui se întoarseră cu două decenii în urmă, atunci când el se

îndrăgostise de o tânără evreică asemenea celor pe care le vedea trecând acum pe sub ochii lui. Câte nu se întâmplaseră de atunci. Amărâtul de cârpaci de cazane ajunsese să fie unul dintre romanii cei mai de vază. Tinerelul timid devenise un bărbat sigur pe el, sărăntocul – un Cressus. Ceea ce câştiga el atunci într-un an întreg, acum nu i-ar fi ajuns nici măcar pentru nevoile unei singure zile. Tempora mutantur – astfel se schimbă timpurile!

Oare cum ar mai arăta, astăzi, Rebecca? Poate aşa ca femeia aceea micuţă cu mersul ei plin de graţie. Poate că, acum, ea nici măcar nu i-ar mai plăcea, poate că între timp nu se schimbase numai felul în care arăta ea, ci şi caracterul ei, poate că, acum, fiinţa odinioară atât de atrăgătoare îşi făcea acum drum prin viaţă ca prostituată, care se lăsa acum pipăită de plebei libidinoşi făcându-şi apoi meseria pentru care era plătită? Putea el să ştie dacă Rebecca mai trăia? Singură, neavând niciun fel de sprijin într-o ţară străină pentru ea, fusese nevoită să-şi clădească o existenţă nouă. Probabil că ea se măritase cu primul bărbat întâlnit în cale – ce altceva îi rămânea de făcut. Poate că avea deja un cârd de copii cu ochii la fel de negri şi cu părul lung şi negru. O, Rebecca…

„Ia te uită, Vitellius!” Plinius îl trase de mânecă pe vecinul său. „Aceştia sunt eroii noştri.”

Într-un un car de luptă cu două roţi, tras de patru armăsari înhămaţi unul lângă altul, se apropiau cei trei mari biruitori. Vespasian, împăratul, stătea în mijloc şi mâna, cu braţele lui puternice bidiviii speriaţi de uralele publicului. În dreapta lui, Titus, cuceritorul Ierusalimul, saluta masele cu braţele ridicate. Domitian, care abia de împlinise douăzeci de ani şi era, aşadar, cu doisprezece ani mai tânăr decât fratele său, făcea bezele spre publicul care-i răspundea cu chiote isterice.

„Ave, Vespasian!” – „Ave, Titus!” – „Ave, Domitian!” erau strigătele de salut care răsunau din zeci de mii de piepturi. În spatele fiecăruia dintre imperatori stătea câte un sclav care ţinea cununa de lauri ridicată deasupra capului stăpânului său. Din timp în timp, sclavii le strigau celor trei comandanţi în urechi, în momentele de maxim triumf, două cuvinte: „Memento mori! – Ţine minte că eşti muritor!”

Cât de mult fuseseră nevoiţi romanii să aştepte acest moment de triumf! Acum, fiecare dintre ei se simţea învingător, cuceritor, stăpân al lumii. Erau uitate toate disputele şi conflictele din jurul nefericiţilor predecesori pe tronul imperiului, uitaţi erau crudul Galba, zgârcitul de Otho şi mâncăul de

Vitellius, uitat era anul haotic care trecuse, în care se succedaseră nu mai puţin de patru împăraţi, uitate erau şi acţiunile de epurare întreprinse de fiecare dintre aceştia în rândurile adepţilor predecesorului lor. Roma, aşa se părea, se îndrepta spre un viitor nou, spre un viitor mai bun.

Marşul triumfal se încheie cu o entuziastă serbare populară. Oamenii dansau pe străzi. Vinul se împărţea gratuit, la fel şi diverse produse de panificaţie, boii erau fripţi la proţap; şi fiecare avea voie să se înfrupte din belşug. Plinius şi Vitellius nu reuşiră să se desprindă din mulţimea de romani care jubilau şi dansau de jur împrejur. Iar bucuria cu care sărbătoreau oamenii îi cuprinse şi pe ei, şi începură să chiuie şi să danseze şi să cânte şi o ţinură aşa până când începu să se însereze. „Ave ţie, Caesar!” – „Ave ţie, Titus!”

Pentru Plinius era totodată şi serbarea de bun rămas de la Roma căci îl aştepta o nouă misiune, trebuia să plece în sudul Galiei, ca procurator.

„Când porneşti la drum?”, îl întrebă Vitellius la despărţire.

„Poimâine, când se crapă de ziuă. Au început deja să încarce carele. O să facem cinci zile pe drum.” După care, cei doi îşi strânseră antebraţele şi-şi luară rămas-bun. Intorcându-se către Plinia, Vitellius mai spuse: „Dacă s-ar întâmpla ca tu sau băiatul tău să aveţi nevoie de ajutorul meu, află că îţi stau oricând la dispoziţie.”

* * *

Târgul de sclavi din Forum Boarium îl atrăgea pe Vitellius cu o putere de neînţeles. Cu toate că existau cu sutele de mii, sclavii erau, la Roma, o marfă neîndestulătoare. Ei erau vânduţi mai cu seamă pe sub mână. Tocmai de aceea, în prima zi după marşul triumfal, mii de romani cu stare se înghesuiră la târgul de vite, ca să achiziţioneze fie un băiat drăguţ, fie o fată cu pielea întunecată, dintre aceia pe care-i văzuseră cu o zi înainte în cortegiul triumfal.

Înlănţuiţi, câte doisprezece, unii de alţii, ei stăteau asemenea vitelor mânate la tăiere, cu chipuri obosite, fără urmă de speranţă, în tribunele amenajate anume pe treptele halelor, în faţa intrării în templul zeiţei Ceres. Acum, când nu mai aveau pe ei veşmintele viu colorate şi fastuoase din ziua precedentă, ei păreau mult mai puţin frumoşi şi exotici. Strigătele vânzătorilor abia dacă se deosebeau de acelea care se auzeau în zilele obişnuite de târg, în care se vindeau vite bune de tăiere. „Romani, apropiaţi-vă! Priviţi carnea asta musculoasă, picioarele astea puternice. Sunt mulţi ani

de când nu aţi mai avut ocazia să cumpăraţi aşa ceva. Două mii cinci sute de sesterţi pentru sclavul acesta frumos din îndepărtata Iudee!”

„Dar ştie să vorbească pe limba noastră?”, întrebă cineva din mulţime. Dar cel întrebat îi răspunse: „De unde ar putea să ştie? La urma urmelor, când era prunc, nimeni nu i-a spus că va ajunge într-o bună zi să presteze servicii de sclav la Roma.” Romanii se scuturară de râs.

„Dar ce spuneţi de fetiţa asta plină de nuri?”, continuă vânzătorul şi împinse în faţă o fetişcană, aproape că era încă un copil. Fata se trase furioasă înapoi şi-l lovi pe precupeţul roman peste obraz. Acesta o lovi cu biciul peste picioarele goale. Un ţipăt reprimat cu mare efort, iar din ochii ei licărea un amestec de furie şi ură. „Vedeţi bine”, glumi vânzătorul de sclavi, „este încă un animal sălbatic care mai are nevoie să fie îmblânzit. În schimb, pe chestia asta, mai târziu are să vă mănânce din palmă!”

„Două mii de sesterţi!” – „Două mii cinci sute!” – „Eu ofer trei mii!” Romanii continuau să liciteze, fiecare din ei o voia pe fată. „Bărbaţi!”, continuă vânzătorul să biciuiască dispoziţia cumpărătorilor, „de fapt, ea valorează încă mult mai mult fiindcă este încă fecioară, şi unde mai există aşa ceva la Roma!” Şi, spunând asta, el îi smulse scurtul veşmânt de pe trup. Dar, în loc să-şi acopere goliciunea cu mâinile, sclava făcu o mişcare lipsită de echivoc din şolduri şi-l scuipă în plină faţă pe un privitor care chiuia – ceea ce avu darul să-i mai mărească preţul cu cinci sute de sesterţi. Până la urmă, secretarul unui roman bine îmbrăcat plăti patru mii de sesterţi şi fata fu dusă de acolo.

„Dacă îmi dai voie să-ţi dau un sfat, niciunul din ăştia nu e făcut pentru muncă!” Vitellius se întoarse. Bărbatul mărunt de statură, cu privirea vioaie şi aspect de grec îşi ţinu mâna în dreptul gurii şi spuse în şoaptă: „Sclavii buni de muncă au fost deja plasaţi pe sub mână. Ceea ce se oferă aici – ăştia nu-s buni decât pentru reprezentare sau pentru pat”.

„Dar tu de unde ştii?”, întrebă Vitellius, uimit.

„Eu sunt Eumarus, atreprenorul de construcţii. Cine crezi tu că-mi construieşte amfiteatrul?” Vitellius se uită întrebător la străin. „Numai evrei pe care Titus i-a adus ca pradă de război, mai sunt şi câţiva creştini pe care împăratul mi i-a pus la dispoziţie, dar încolo – numai evrei. Ăştia care sunt vânduţi aici – or fi ei arătoşi, dar de muncă nu-s buni deloc.

„Eu sunt Vitellius”, se prezentă gladiatorul; dar Eumarus îl întrerupse îndată: „Crezi că nu te-am recunoscut? Tocmai fiindcă eşti Vitellius am

ţinut să-ţi dau un sfat. Împăratul are nevoie de fiecare sclav capabil de muncă, dacă vrea să mai apuce darea în funcţiune a amfiteatrului.”

În vreme ce încercau să-şi croiască drum prin mulţime, Vitellius cerceta fiecare sclavă cu interes. „Teatrul tău promite să devină cel mai frumos şi mai încăpător din întregul imperiu”, îi spuse el, vădit plictisit, lui Eumarus.

„Asta sper şi eu”, îi răspunse acesta, „şi tocmai de aceea am nevoie de fiecare sclav disponibil. Împăratul m-a asigurat că o să am la dispoziţie douăzeci de mii. Deocamdată trebuie să mă descurc cu douăsprezece mii. Ia te uită la asta de colo!” El arătă spre o sclavă cu pielea întunecată într-o rochie zdrenţuită de pânză. Ochii ei obosiţi şi părul nepieptănat nu puteau să ascundă faptul că era o femeie din cale afară de frumoasă. „Cum te numeşti?”, întrebă Eumarus într-o doară, fără să aştepte vreun răspuns. Cu atât mai uimit fu el atunci când frumoase spuse: „Mă numesc Iudit.”

„Si vorbeşti limba noastră?”, întrebă Vitellius.

„Sigur că da”, spuse sclava, „cei mai mulţi dintre noi vorbesc limba voastră, dar susţin că nu o vorbesc din ură faţă de destinul lor.”

„Şi tu nu-ţi blestemi destinul?”

„La ce mi-ar folosi? Şi mai rău decât la mine acasă, în Iudeea, nu are cum să-mi meargă aici.”

„Dar ia spune-mi”, se intersă Vitellius, există printre sclave şi vreuna numită Rebecca?”

Asta o făcu pe frumoasă să râdă. „Stăpâne, există sute care poartă numele ăsta; este unul dintre cele mai des înâlnite în ţara noastră.”

Vitellius dădu din cap. „Fie ca zeii să te aibă în grijă.”

„Există unul singur”, protestă sclava. Iar Eumarsu râse: „Sub Nero, afirmaţia asta ar fi putut să te coste chiar viaţa.” Şi, întorcându-se către Vitellius, el spuse: „Dacă vrei, am să-ţi arăt amfiteatrul.” Vitellius era entuziasmat.

În depresiunea dintre Esquilin şi Palatin, la o aruncătură de băţ de Ludus magnus, construcţia gigantică începea deja să se ridice spre cer. Trecând pe lângă templul lui Venus şi al Romei, Eumarus şi Vitellius ajunseră la colosul aurit pe care Nero îl ridicase la intrarea în palatul său. Acesta era îmbrăcat în schele şi, la o înălţime ameţitoare, doi sculptori îi prelucrau capul cu dalta şi ciocanul.

„Pe Jupiter, de ce îl lovesc oamenii aceia pe Zeul Soarelui în plină faţă?”

Eumarus surâse hâtru: „Ei bine, ştii că Nero a vrut ca Zeul Soarelui să poarte trăsăturile lui. Asta îl deranjează pe Vesapasian. El vrea ca Zeul

Soarelui să-i semene lui.” Amândoi izbucniră în râs.

Încă de departe se auzea ciocănitul miilor de pietrari, trosnetul uriaşelor grinzi folosite drept pârghii, ordinele brutale ale supraveghetorilor de sclavi. O coadă aparent nesfârşită alcătuită din o mie de care trase de boi se mişca în continuu de la primii zori ai zilei până la lăsarea înserării între Tibru şi centrul oraşului transportând preţiosul travertin, care se găsea în acea zonă. Cărămizile şi tuful veneau din Campania, marmura din Luni. Lui Vitellius i-ar fi plăcut să finanţeze proiectul, dar concurenţa i-l suflase.

Trecând pe lângă sclavi uzi de sudoare, care trăgeau, pe role, blocuri uriaşe de piatră, Eumarus şi Vitellius ajunseră în acea parte a şantierului care dădea spre şcoala de gladiatori. Din locul acesta aveau cea mai bună perspectivă. Şapte cercuri concentrice din stâlpi alcătuia schelăria de bază a teatrului oval, acestea urmând să suţină arena şi rândurile de bănci ale tribunelor. Ceea ce îl uimi însă pe Vitellius fu arena propriu-zisă: ea cobora cu două etaje mai jos.

„După cum vezi, teatrul este complet liber”, îi explică Eumarus, „dar undeva trebuie să amplasez cuştile pentru animalele sălbatice, încăperile pentru gladiatori şi magaziile pentru echipament. Aşa că m-am gândit să le duc *sub* arenă. În sine, aceasta nu este o problemă deosebită. Cea ce face ca această construcţie să fie complicată este doar faptul că împăratul vrea ca arena să poată fi umplută cu apă pentru bătălii navale. Astfel că pe nivelele subterane a trebuit să construiesc o vană etanşă din marmură, lungă de şaptezeci şi nouă de metri şi lată de patruzeci şi şase.”

„Eşti un geniu, Eumarus!”, exclamă Vitellius cuprins de admiraţie.

„Nu te pripi cu aprecierile”, glumi meşterul constructor, „atunci când primii lei or să se înece încă înainte de luptă, n-ai să mai gândeşti aşa despre mine.”

„Şi câţi spectatori urmează să cuprindă amfiteatrul?”, vru să ştie Vitellius.

„Conform instrucţiunilor date de împărat, mai mulţi decât teatrul lui Marcellus şi mai puţini decât Circus maximus. După socotelile mele, el va putea cuprinde în jur de 50.000 de oameni. Acolo” – Eumarus arătă spre sud-est – „se construieşte loja împăratului, cu intrare separată şi două saloane aflate în spate. Pe partea cealaltă, pluvinariile, lojele de onoare. Fiecare rând are, spre exterior, optzeci de arcuri de cerc şi între ele poţi să numeri câte optzei de semi-coloane. La nivelul de dedesubt vei putea recunoaşte, printre altele, coloane dorice, deasupra vor fi coloane ionice iar

la cel de-al treilea nivel, coloane corintice. Iar între coloane şi arcurile de cerc urmează să fie amplasate statui ale învingătorilor.”

„Ce operă de artă”, spuse Vitellius cuprins de entuziasm, „ce bucurie trebuie să fie să lupţi şi să învingi în teatrul acesta!”

„Tu – tu nu mai lupţi, nu-i aşa?”, se interesă, prudent, Eumarus şi adăugă, plin de respect: „De altfel, la ce bun să mai lupţi!”

Asta îl supără pe Vitellius. „Vrei să spui, că nu mai am nevoie să lupt. Asta vrei să spui?” Eumarus nu spuse nimic. „Crede-mă”, continuă Vitellius, „am să lupt din nou. Vreau să ies în arena teatrului tău iar statuia mea să se afle acolo pentru ca, încă o mie de ani de aici înainte oamenii să se oprească în dreptul ei şi să-şi aducă aminte de Vitellius, gladiatorul – presupunând că Roma încă va exista atunci.”

„Dacă Roma dispare, o să dispară lumea întreagă”, spuse Eumarus, „dar lumea aceasta a rezistat la furtuni şi cutremure, le-a rezistat lui Hanibal şi Caligula, ea nu o să dispară cât timp va dăinui acest teatru.”

Vitellius se aşeză pe un bloc de piatră privindu-i pe sclavii care trasportau blocurile de travertin cu ajutorul pârghiilor, al rolelor şi al funiilor. Supraveghetorii pocneau din bice şi se întreceau în comenzi rostite cu glas tunător. Eumarus intui gândurile lui Vitellius şi spuse: „Nu trebuie să-ţi pară rău pentru ei. Sunt obişnuiţi cu munca. Patria lor e săracă şi neroditoare iar roadele pământului ei le obţin cu foarte multă trudă. Iar noi nu am fost niciodată sclavi. Atunci când, cu mai mult de o mie de ani în urmă, strămoşii lor munceau în slujba faraonului egiptean, ei au ridicat minuni ale lumii care şi astăzi încă ne mai uimesc. Acum, ei sunt aici ca să ridice pentru Roma o nouă minune a lumii.”

La auzul acestor cuvinte, gladiatorul văzu tribunele crescând spre cer, umplându-se cu spectatori îmbrăcaţi în haine de sărbătoare şi auzi din zeci de mii de piepturi strigătele de îmbărbătare: „Vitellius! Vitellius!” şi se văzu dintr-o dată faţă în faţă cu adversarii săi, care se repezeau asupra lui cu tridente şi săbii. Dar el evita toate atacurile, le eschiva cu mişcări iscusite de răsucire şi trecea la rândul lui la atac. Vitellius îşi rotea plasa pe deasupra capului, arunca tridentul, adversarul se prăbuşea; asupra celui de-al doilea se repezea cu sabia, şi-o împlânta în trupul lui, după care se repezea la celălalt cu pumnii goi, îl lovea în bărbie şi-şi trimitea adversarul în nisip. O durere ascuţită îl aduse înapoi în realitate. Vitellius lovea cu pumnii într-un bloc masiv de piatră. „Am să lupt din nou! Am să lupt din nou!”

* * *

Erau concurenţi înverşunaţi, dar, atunci când era vorba să-l pună la punct pe cel mai mare rival al lor, ei se strângeau la un loc şi se înţelegeau ca fraţii. Ei aleseseră cârciuma de lângă farul din Ostia deoarece credeau că aici nu-i recunoaşte nimeni. Acolo, îşi făceau curaj, cu limbile dezlegate de vinul greu de Falerno, să-l înveţe minte pe Vitellius, pe începătorul ăsta.

„Dacă nu acţionăm”, fu de părere Pedanius, cel de-al doilea bancher al Romei ca importanţă, după Vitellius, „atunci gladiatorul ăsta o să ne sufle afacerea cu flota de cereale şi nouă nu ne mai rămâne decât să finanţăm creditele mărunte ale tuturor pârliţilor din Transtiberim.”

Valerius, un bărbat mai în vârstă cu ochi mici şi vicleni, împungea aerul cu arătătorul de la mâna dreaptă: „Şi totuşi, tocmai afacerile financiare mărunte fac treaba cea mai mare. Trebuie să ai grijă ca dobânzile să fie plătite punctual, să asiguri amortismentul – indiferent dacă cineva îţi datorează o mie de sesterţi sau un milion. Vă spun eu, dacă de data asta rămânem cu buzele umflate, atunci…”

„Vom finanţa acest proiect aşa cum am finanţat şi amfiteatrul”, îl întrerupse cel de-al treilea bancher. „Fiecare dintre noi face afaceri de o viaţă întreagă, chiar trebuie să capitulăm acum în faţa unui gladiator? Se prea poate ca averea lui să fie mai mare decâte toate ale noastre la un loc, dar Vitellius are un singur cap, noi avem trei.”

„Bine vorbit, Metilius!” Pedanius lovi cu pumnul în masă, cât pe aci să răstoarne cupele cu vin. O curvă din port, care stătuse la pândă până atunci, consideră că acum era momentul potrivit să-şi ofere serviciile. Pentru doi aşi, era dispusă să o facă şi sub masă. Cei trei izbucniră în râs şi o împinseră la o parte. „Lasă-ne-n pace”, spuse Pedanius râzând în urma ei, „avem treburi mai importante de rezolvat.” Şi, întorcându-se spre însoţitorul său, spuse: „Vremurile sunt grele, şi asta e bine pentru noi. Împăratul e un sărăntoc, el trăieşte în mare parte pe datorie. Nevoia l-a făcut deja să dubleze tributurile plătite de provincii, ceea ce, mai devreme sau mai târziu, va duce din nou la răscoale. Mai nou, el a intrat chiar şi în afaceri: cumpără, prin provincii, stofe şi veselă en gros şi le revinde cu un câştig de sută la sută, comercianţilor romani cu amănuntul. Până şi slujbele de stat le-a scos la vânzare, ba există chiar şi inşi care, acuzaţi nu de mult de delicte capitale, acum umblă liberi fiindcă şi-au cumpărat achitarea.”

„Bucuraţi-vă că lucruile stau aşa şi nu altfel”, spuse bătrânul Valerius, „se spune că Tiberius ar avea aproape trei milioane de sesterţi puşi de-o parte prin vistieriile lui, ăla n-a avut nevoie să împrumute de la niciun bancher;

nu, Vespasian ăsta nu poate decât să ne convină. Vespasian e lihnit după bani, aşa cum era divinul Caesar după femei. Mai nou, în teatrul lui Marcellus şi-a făcut apariţia un actor purtând o mască cu chipul împăratului şi i-a întrebat pe procuratori cât ar costa înmormântarea sa şi cortegiul funerar. Aceştia au răspuns: zece milioane de sesterţi! Atunci, el a exclamat: ’Daţi-mi mie o sută de mii de sesterţi şi aruncaţi-mi cadavrul în Tibru!’”

Cei trei se băteau cu palmele peste şolduri de încântare. „Nu se poate să nu reuşim să-l debarcăm pe gladiatorul ăsta”, spuse Metilius cu toată seriozitatea. „Până acum, toate proiectele de finanţare ale statului i-au revenit lui Vitellius. El îi mituieşte pe cei mai importanţi dintre funcţionari plătindu-le, practic, un al doilea salariu; în plus, dobânzile pe care le cere el se află tot mereu cu o jumătate de procent sub ale noastre, ceea ce a făcut până acum ca el să aibă câştig de cauză. Acum, cu amfiteatrul, a fost prima oară când am reuşit să i-o luăm înainte. Dacă vrem acum să mai punem mâna pe un proiect de mare amploare, cum e construirea unei flote pentru cereale, trebuie să plătim o mită mai mare şi să cerem dobânzi mai mici decât gladiatorul. Pentru asta este nevoie să cunoaştem numele acelora pe care Vitellius îi mituieşte cu regularitate.”

Valerius suspină adânc. „E limpede că acesta este singurul drum spre succes. Numai că nu văd nicio posibilitate să punem mâna pe lista cu nume. La urma urmelor, nu avem cum să le plătim câte un al doilea salariu tutror funcţionarilor din Roma.”

„Haideţi”, spuse Pedanius, „să presupunem pentru început că am cunoaşte numele…”

„Dar cum s-ar putea una ca asta?”, întrebă Pedanius uimit. „Ei bine”, spuse Metilius vizibil încântat, „există unele posibilităţi.”

„Atunci”, spuse Valerius, „le-am oferi respectivilor cu jumătate mai mult, în loc de o mie, o mie cinci sute de sesterţi; puteţi să fiţi siguri că ar trece cu toţii de partea noastră.”

„În orice caz”, continuă Metilius, „nu ajunge numai să finanţăm proiectul împreună, dar şi efortul financiar pentru obţinerea informaţiilor şi pentru mită trebuie să-l împărţim la trei. Şi în ceea ce priveşte obţinerea informaţiilor, eu am şi investit ceva în direcţia asta. În orice caz, niciunul din noi nu ar putea produce de unul singur mijloacele financiare necesare, nici măcar tu, Pedanius; împreună, însă, avem toate şansele să punem mâna pe o afacere care va face posibil ca, pe viitor, să renunţăm la creditele

mărunte. Vitellius trebuie să vadă că are de-a face cu oameni de specialitate. Sunt deja cunoscute nişte cifre mai exacte?”

Pedanius le povesti că, nu cu mult timp în urmă, se întâlnise la terme cu comandantul flotei din Misenum iar acela vorbise de şaiezci până la optzeci de nave de transport. Fiecare dintre aceste oneraria trebuia să aibă o capacitate de 50.000 de talanţi şi o lungime de 120 de coate. În legătură cu costurile, însă, nu reuşise să obţină niciun fel de informaţii.

Valeius luă o înghiţitură mare, îşi puse cupa pe masă şi spuse: „Nu că ar trebui să mă privească pe mine problema asta, dar oare nu-şi asumă împăratul risc mare, dacă pune să se construiască nave atât de mari pentru cereale? La urma urmelor, este cunoscut faptul că numai trei din patru corăbii care navighează spre Egipt se mai şi întorc.

„Nu”, răspunse Pedanius, „nu cred asta. O corabie mare este mai puţin expusă talazurilor mării decât o coajă de nucă pe care valurile o pot răsturna mult mai uşor. Şi pe urmă, corăbiile mari fac mai puţine transporturi decât corăbiile mici, mai numeroase, şi transportă aceeaşi cantitate de cereale. Consumul de cereale al oraşului nostre se situează în prezent la douăzeci de milioane de talanţi pe an. Şaptesprezece milioane sunt aduse din provinciile de peste mări. Asta înseamnă că optzeci de oneraria, câte sunt prevăzute a fi construite acum, au nevoie, în medie, de numai cinci curse pe an. Şi în felul acesta riscul este cu siguranţă mai mic decât în cazul velierelor mici, care călătoresc într-una pe Mediterană.”

Ceilalţi doi fură de acord cu el. Metilius promise să facă rost de lista funcţionarilor mituiţi de Vitellius, dar cei doi tovarăşi ai lui erau sceptici. Au stabilit ca, la idele lunii următoare, să se întâlnească în acelaşi loc pentru a lua hotărâri concrete.

„Hei, curvo”, strigă Pedanius spre colţul întunecat al cârciumii, vino şi arată-ne ce poţi!”

* * *

Cât de mult se schimbase ea! La el în birou se prezentase femeia cumsecade a unui pretor iar acum, în faţa lui Vitellius, se afla o femeie senzuală care nu se zgârcea deloc să-şi arate farmecele. Antonia purta o rochiţă subţire, de culoarea lavandei, care era strânsă în jurul taliei de un lanţ de aur. Şi, la cea mai mică mişcare, decolteul adânc lăsa să i se vadă sânii goi.

„Era cât pe aci să nu te recunosc”, se scuză Vitellius care, aşa cum se cuvenea unui bărbat cu stare, venise într-o trăsură trasă de cai.

Antonia surâse. „Mă pricep să stârnesc un bărbat, chiar dacă până acum lucrul asta nu prea mi-a reuşit cu soţul meu.” Ea le facu semn să se îndepărteze sclavilor care stăteau cu lectica ei puţin mai la o parte. „Nădăjduiesc”, întrebă ea, „că nu ai nimic împotrivă dacă mă urc la tine-n trăsură?”

Vitellius dădu din cap şi o întrebă: „Vii des prin partea asta a oraşului?”

„Nu. Jur pe mâna mea dreaptă”, răspunse Antonia, „dar, pentru oamenii în căutare de aventuri, acesta pare să fie locul potrivit.”

„Aşadar, eşti în căutare de aventuri”, repetă Vitellius şi privi spre agitaţia din jur. Cu mai mult de douăzeci de ani în urmă, Podul lui Mulvius fusese locul unde pusese piciorul pentru prima oară pe pământul Romei. Viaţa colcotitoare care pulsa aici îl şocase atunci pe cârpaciul de cazane din Bononia. Aici începuse totul. Şi pe partea cealaltă, iată-l, mai stătea şi acum Cesonius; nu mai avea niciun fir de păr pe cap, dar tot mai arunca priviri pofticioase spre băieţeii care treceau pe acolo.

„Ce înseamnă aventură”, spuse Antonia, şi se aşeză lângă Vitellius, nu înainte de a profita de ocazia de a-i oferi gladiatorului o imagine a sânilor ei goi, „cu toate că, pentru început, m-aş mulţumi fără doar şi poate şi cu o simplă aventură.”

Poate că, dacă Antonia nu s-ar fi aflat deja lângă el în trăsură, Vitellius le-ar fi dat bice cailor şi ar fi luat-o din loc. Acum, însă, nu-i mai rămânea nimic altceva de făcut decât să aştepte. Într-un fel, femeia aceasta îi aducea aminte de Messalina, cu care se întâlnise exact în acelaşi loc. Şi ce deznodământ primejdios avusese aventura aceea! Acum, însă, el se hotărî să gonească aceste gânduri. Antonia nu era Messalina, şi nevasta unui pretor nu era nevasta împăratului. Messalina voia să se distreze cu el iar el, acum, voia să se folosească de Antonia pentru afacerile sale. O legătură cu nevasta pretorului printre ale cărei atribuţii se număra şi supravegherea vistierei statului era un avantaj inestimabil pentru un bancher. Aşadar, el se hotărî să vadă cum aveau să meargă lucrurile.

Era evident că purtările provocatoare ale prostituatelor din lumea bună o stânjeniseră pe Antonia. Cum îşi ridicau ele rochiile, cum îşi ofereau ele sânii, cu vorbe lipsite de orice decenţă. Până şi băieţeii care ţopăiau de la un bărbat la altul, oferindu-le serviciile, erau prea mult pentru ochii nevestei unui pretor.

„Ce-ar fi să mergem în grădinile lui Lucullus”, propuse Vitellius acum, „acolo avem mult mai multă linişte”, şi întoarse trăsura.

Ultima bucată de drum o parcurseră pe jos. Iazurile cu peşti erau aşternute de plantaţii de pomi fructiferi şi cuşti cu animale iar între ele, pavilioanele răcoroase te invitau la odihnă – un peisaj artificial conceput cu multă fantezie, la marginea deşertului de piatră care e Roma. „Un om demn de toată admiraţia, acest Lucullus”, comentă Vitellius în timp ce se plimbau, „de obicei, marii comandanţi şi politicieni nu prea au simţ pentru cele romantice. Lucullus a fost marea excepţie; el a murit cu mintea rătăcită.”

Antonia nu spuse nimic. Ea se apropaise atât de tare de însoţitorul ei, încât acesta ajunsese să-i simtă căldura trupului. „S-ar părea că nu e tocmai uşor să fii căsătoriă cu un pretor”, spuse el, cu speranţa de a primi un răspuns, dar Antonia nu reacţionă. „El personal este păzit în permanenţă de doi lictori, iar pe soţia lui nici măcar nu ajungi să o cunoşti.”

Antonia se opri şi-şi puse braţele pe după gâtul lui Vitellius: „Ce n-aş da pentru un gladiator ca tine!” Spunând asta, ea îi căuta gura cu limba. Vitellius, care se temea că ar putea fi văzuţi împreună, o trase într-unul din numeroasele pavilioane în formă de scoică. Abia se aşezaseră pe o bancă de marmură în răcoarea interiorului de grotă, că Antonia începu să se dezbrace, încet, de veşmintele ei parfumate iar Vitellius vedea acum în faţa ochilor ceea ce până atunci doar simţise. Ce sâni superbi, cu moliciuni de piersică, tresăltau cu fiecare mişcare a corpului ei trandafiriu, iar în locul din care porneau picioarele ei lungi licăreau, sub puful delicat al părului pubian, labiile ei trandafirii.

„Ia-mă”, îl rugă Antonia fierbinte şi-şi desfăcu picioarele, iar atunci când observă ezitarea gladiatorului ea spuse, gâfâind uşor: „Sunt ani de când nu am mai simţit un bărbat în mine, sunt ani de când soţul meu nu-mi mai arată niciun pic de interes, ia-mă!” Ea îşi băgă mâna tremurândă sub tunica lui şi începu să-i mângâie mădularul. Vitellius închise ochii, savurând din plin mângâierile delicate ale femeii. Într-un târziu, uită de tot ce-l înconjura şi-i dărui Antoniei lucrul după care tânjea…

„Ce bărbat extraordinar eşti!”, susură Antonia după ce, în ultima lumină a înserării, se treziră din extazul lor, iar el îi răspunse: „Cât eşti de bună, Antonia!” O vreme, stătură întinşi unul în braţele celuilalt.

„Ia spune-mi, îl urăşti pe soţul tău?”, întrebă Vitellius deodată.

„Nu-l urăsc”, îi răspunse Antonia, „dar nici nu-l iubesc. Ca supraveghetor al vistieriei statului, el e căsătorit cu slujba lui. Nu am niciun fel de dovezi, dar cred că are el nişte femei cu care-şi satisface nevoile. În orice caz, nu pot să-mi imaginez altceva.”

„Nu neapărat!”, spuse Vitellius. „Nevasta mea, Tertulla, e astfel alcătuită, încât refuză toate plăcerile lui Venus. Ea nu s-ar uita nici la vreun alt bărbat. Dar asta nu-i deloc o consolare pentru mine!”

„Ţie, ca bărbat, îţi este mult mai uşor. Un bărbat se duce la lupanar, îşi ţine o amantă secretă şi poate chiar îi plăteşte o locuinţă în vreo insula; iar dacă la un moment dat totuşi nu mai suportă situaţia, îi trimite consoartei scrisoarea de divorţ. O femeie, în schimb, trebuie să aştepte până când o părăseşte soţul ei, iar dacă ea nu a avut averea ei înainte de căsătorie, atunci nu-i mai rămâne nimic altceva de făcut, decât să se arunce în braţele altui bărbat.”

„Vrei să te desparţi de soţul tău?”

Antonia nu spuse nimic.

„Oare n-ar fi mai bine dacă i-am mărturisi soţului tău relaţia noastră?”, întrebă Vitellius. „La urma urmelor, e pretor.”

Antonia însă respinse ideea. La urma urmelor, aveau destule posibilităţi să se întâlnească pe ascuns. „Sau te pomeneşti că afacerile tale nu-ţi lasă timp să ne întâlnim mai des de o dată pe lună?”

„Nu-mi vorbi de afaceri”, o rugă Vitellius, „pe Mercur, există lucruri mult mai plăcute! M-a atins foarte tare ceea ce mi-ai spus data trecută, şi anume că nu sunt făcut pentru rolul acesta. Ai avut dreptate. Am fost obligat să intru într-un rol care nu mi se potriveşte şi pentru care nu am niciun fel de imbold.”

„Îţi cunosc profesia”, spuse Antonia spre uimirea lui Vitellius. „Domitius, soţul meu, vorbeşte mult despre afacerile lui financiare. Şi se întâmplă destul de des să-ţi rostească numele. De altfel, Domitius se numără printre admiratorii tăi. I se pare extraordinar cum ai reuşit să evoluezi, transformându-te din gladiator în bancher; dar Domitius nu cunoaşte decât cifrele. Nu de mult a vorbit despre oferta ta privind finanţarea noii flote pentru cereale.” Antonia începu să se îmbrace.

„Şi, cam care sunt şansele mele?” Vitellius era acum dintr-o dată cât se poate de treaz, uitase toate jocurile erotice abia consumate, acum, el era din nou bancherul Vitellius.

„Oferta ta nu-mi mai e chiar atât de proaspătă-n minte”, spuse Antonia, „care erau condiţiile tale?”

„Pentru o sută de milioane de sesterţi, ceream nouă la sută dobândă şi amortisment de cinci la sută după cinci ani.

„Corect, aşa era. Concurenţa ta cea mai aprigă vine din partea unui consorţiu bancar, care a înaintat o ofertă cam la fel de avantajoasă. Acum, totul depinde de măsura în care vor fi mituiţi cei mai importanţi dintre funcţionarii şi consilierii împăratului…”

„Dacă Domitius află despre relaţia noastră, sunt pierdut, atunci o să se ducă pe apa sâmbetei afacerea cu flota de cereale!”

„Nu are să afle, şi pe urmă, ştiu că-i plăteşti o mită destul de bună. De fapt, câţi bani îi dai?”

„Fiecare funcţionar de stat cu o funcţie mai înaltă primeşte de la mine câte o mie de sesterţi pe lună, aici intră cei douăzei de chestori, cei şaisprezece pretori şi cei doi consuli. De curând, am început să le trimit şi celor patru edili o bonificaţie de cinci sute de sesterţi – nu pentru că mi se par atât de importanţi, dar atribuţiile lor de supraveghere a paznicilor de circulaţie, de băi şi bordeluri îmi pot fi uneori de folos; iar câte unul din edili a mai reuşit apoi să ajungă şi la o slujbă mai înaltă. Dar hai să nu mai vorbim atât despre afaceri.”

„Nu, hai să vorbim despre noi”, spuse Antonia. „Când am să te mai văd?”

„Dacă vrei, la calendele următoare, la aceeaşi oră, în acelaşi loc!” Vitellius se aprinsese.

* * *

Vitellius auzi, încă de afară, ţipetele de durere ale unei fete. „Ce se petrece?”, îl întrebă el pe sclavul care-l întâmpină la portalul vilei sale. „Stăpâna a pus ca evreica să fie biciuită”, răspunse acesta şi arătă cu mâna spre peristil. În ochii lui Vitellius se aprinse mânia, el se grăbi spre curtea cu coloane, acolo unde Tertulla urmărea scena brutală cu vădită plăcere: un sclav lovea cu nuiaua fundul gol al fetei. Ea fusese legată de mâini şi pusă cu faţa în jos pe o bancă. Ceilalţi sclavi stăteau în jur şi erau obligaţi să se uite.

„Încetează!”, strigă Vitellius încă înainte să ajungă în curte. Speriaţi, sclavii rămaseră cu privirile aţintite spre stăpânul care tocmai dădea buzna înăuntru, apoi o priviră pe Tertulla şi înţeleseră că era pe cale să înceapă o ceartă conjugală. „Dezlegaţi-i mâinile şi dispăreţi!”, porunci Vitellius. „Numai tu, Tertulla, rămâi aici!”

Parcă speriaţi de ameninţarea unei furtuni, sclavii fugiră în încăperile lor.

„De ce ai pus să fie biciuită?”, întrebă Vitellius.

„Era cât pe-aci să mă sugrume când m-a ajutat să mă schimb”, se aprinse Tertulla, „mi-a smuls rochia de pe cap în timp ce cordonul mi se înfăşurase

în jurul gâtului.”

„Şi oare nu a fost ăsta prilejul îndelung aşteptat, pentru tine, că s-o pedepseşti pe tânăra evreică?”

„Este dreptul meu, să pun să fie biciuită o sclavă care a meritat-o. Şi dreptul ăsta nu poţi să mi-l iei.”

Vitellius ridică vocea: „Câtă vreme sunt eu stăpân în această casă, sclavii nu vor fi biciuiţi decât atunci când au meritat-o. Iar sclava asta – sunt cât se poate de sigur – este nevinovată. Pui să o biciuiască pe *ea,* fiindcă astfel crezi că mă loveşti pe *mine.* Ţie nu ţi-a plăcut de ea de la bun început, din cauză că mie mi s-a părut că arată bine şi că are o fire plăcută. Iar acum vrei să faci o demonstraţie de forţă.”

„E ridicol!”, şuieră Tertulla. „Tu crezi că eşti puternic, în realitate, însă, eşti un om slab şi jalnic. Numai pentru că ştii să-ţi foloseşti pumnii, ai impresia că eşti bun de ceva. Ştii să lupţi, da, dar de altceva nici că mai eşti în stare. Ca om de afaceri eşti un ratat. Lână Templul lui Venus se construieşte cel mai mare amfiteatru din lume. Şi cine finanţează proiectul? Trei bancheri neînsemnaţi, care până nu de mult se considerau fericiţi dacă cineva le cerşea un împrumut mărunt. Vreau şi eu să ştiu de ce cheltuieşti o avere ca să plăteşti mită, dacă alţii sunt cei care pun mâna pe proiectele mari. O, dacă ar fi trăit tata să vadă asta!”

Cuvintele Tertullei l-au lovit pe Vitellius în plin şi l-au lovit profund. Soţia lui avea dreptate, în ultima vreme, afacerile erau în declin. El nu era un om de afaceri versat şi viclean, ca Pheroras, care să ştie să-i aţâţe pe clienţi unii împotriva altora şi care să-şi depăşească întotdeauna concurenţa. Corăbiile lui, cu care Pheroras făcea înainte o grămadă de bani, zăceau acum, fără încărcătură, în portul Ostia şi înghiţeau o groază de bani, câte cinci sute de sesterţi pe zi, ambarcaţiunile vechi de marfa aveau nevoie urgent de reparaţii. La ce bun însă să bagi bani într-o flotă care oricum nu era folosită?

„Trăim vremuri mai grele”, se apără Vitellius.

„Tocmai atunci când vremurile erau mai grele, tatăl meu făcea afacerile cele mai mari”, strigă Tertulla furioasă. „Dar, atunci când un om de afaceri are numai muşchi, dar îi lipseşte capul…”

„Nu eu am dat buzna în casa asta!”

„Nu, n-ai dat buzna, te-ai strecurat în ea!”

„Când era pe patul de moarte, mama ta m-a rugat să…”

„Muribunzii nu ştiu ce vorbesc, orice copil ştie asta!”

„Am făcut-o din dragoste faţă de mama ta.”

„Din dragoste? Tu nu ai iubit-o pe mama mea, tu te-ai culcat cu ea. Asta-i marea deosebire.”

„În orice caz, pe ea am iubit-o mai mult decât pe tine; căci pe tine nu poate nimeni să te iubească, inima ta e de piatră.”

Tertulla zbieră: „De ce nu-mi dai scrisoarea de despărţire? Eu pot să trăiesc şi fară tine. Am să-ţi spun eu de ce: eşti legat de banii mei.”

„Eu n-am nevoie de banii tăi. E adevărat că nu sunt un Cresus, dar, atunci când te-am luat de nevastă, nu eram nicidecum sărac. Profesia mea de gladiator e cât de poate de profitabilă şi, mai ales, îmi aduce satisfacţii. Fiecare victorie pe care o obţineam în arenă mă făcea să fiu mândru de mine. În schimb, niciuna din afacerile pe care le-am dus la bun sfârşit nu m-a mulţumit cu adevărat. Dimpotrivă. Mi se face greaţă când trebuie să-i mituiesc pe funcţionarii ştia nesimţiţi ai statului, să fiu nevoit să-mi cumpăr bunăvoinţa lor, şi să trebuiască să-i cercetez pe oamenii care-mi cerşesc credite dacă sunt sau nu solvabili.”

„Păi atunci întoarce-te în praful arenei, du-te să te lovească, să te înjunghie, lasă-te sfâşiat de fiarele sălbatice, din partea mea, lasă-le pe femei să te venereze ca erou, dar ia-ţi mâinile de pe afacerile financiare.”

Copleşiţi de furie, niciunul dintre ei nu băgase de seamă că scribul Cornelius Ponticus intrase în încăpere şi fusese martor fără voie al disputei lor. „Îmi cer iertare, stăpâne”, se hotărî el într-un târziu să înterupă schimbul brutal de cuvinte, „dar trebuie să vă comunic ceva important!” Vitellius se uită în jur. „E vorba de construirea flotei de cereale. Tocmai acum m-am întors din Forum şi am aflat că proiectul a fost dat altcuiva.”

„Ei, şi?”, întrebă Vitellius vizibil enervat.

„Noi am rămas cu buza umflată.”

Tertulla izbucni într-un râs sarcastic. Hohotele ei de râs îl scoteau din sărite pe Vitellius şi el fu nevoit să facă un uriaş efort de stăpânire ca să nu o lovească peste faţă.

„Acum ce mai poţi să spui, ratatule!”

Vitellius se prefăcu a nu auzi cuvintele Tertullei. „De unde ai informaţia?”

Cornelius Ponticus răspunse: „Pretorul Domitius a comunicat-o în Forum. Spunea că şi el a participat la luarea deciziei. Lucrarea au primit-o cei trei bancheri care finanţează şi amfiteatrul.”

Vitellius îşi aruncă o mantie pe umeri. Spumega de furie. „Să mergem!”, îi spuse el scribului şi, atunci când acela întrebă: „Unde mergem?”, răspunsul sună: „La pretorul Domitius!”

* * *

Domitius locuia într-un palat luxos în oraş.

„Anunţă-l pe stăpânul tău că Vitellius doreşte să-i vorbească!”, îi spuse el sclavului de la uşă. Acesta dispăru, înclinându-se, se întoarse la scurt timp după aceea şi îi conduse pe cei doi în atrium.

Domitius apăru cu un aer prietenos şi totodată încurcat, având pe el toga de purpură, aşa cum se cuvenea pentru cineva de rangul lui. „Te salut, Vitellius!”

Acesta intră direct în subiect şi povesti ce veşti îi ajunseseră la ureche. Vitellius aştepta de la Domitius o explicaţie care să nege tot, o reacţie de indignare, cum că nimic din ceea ce auzise nu era adevărat, dar nu se întâmplă nimic de felul acesta. Cu un rânjet impertinent, Domitius răspunse: „Într-adevăr, aşa stau lucrurile.”

Cuvintele acestea îl amuţiră pe Vitellius şi a durat un timp până când a reuşit să-şi găsească vorbele. „Uite ce e, Domitius”, începu el, „e o bună bucată de timp de când eu îţi plătesc, lună de lună, câte o mie de sesterţi fiindcă mă gândesc că influenţa pe care o ai mi-ar putea fi folositoare în afaceri. Şi, după cum bine ştii, nu eşti singurul care se bucură de o astfel de favoare. Aproape fiecare funcţionar mai înalt din Roma primeşte de le mine nişte bonificaţii. Eu nu cheltuiesc banii aceştia pentru că nu aş avea ce să fac cu ei, dimpotrivă, până acum mi s-a părut că fac o investiţie utilă, fiindcă mi se întorcea sub forma unor comenzi de la stat. Iată însă că, acum, am rămas deja de două ori cu buza umflată. Lumea a început deja să râdă de mine din cauză că trei pitici mi-au luat afacerea de sub nas. Ce ai să-mi spui în legătură cu asta?”

„Bineînţeles”, începu Domitius, „o mie de sesterţi sunt mulţi bani…”

„Mai mulţi decât îţi aduce slujba de pretor”, îl întrerupse Vitellius.

„… însă”, continuă Domitius, „o mie cinci sute sunt şi mai mulţi, vreau să spun că tu nu eşti singurul care se străduieşte să-mi cumpere bunăvoinţa.”

Vitellius se făcu cenuşiu la faţă: „Încerci să-mi spui că alţii ţi-au oferit mai mult?”

În acelaşi moment, în atrium intră o femeie. Strălucirea roşietică a părului ei alcătuia un contrast fermecător cu tunica ei de culoare verde-închis. Ea le

zâmbi oaspeţilor cu amabilitate. „Antonia, acesta este gladiatorul Vitellius şi scribul său Cornelius Ponticus.” Şi, întorcându-se spre Vitellius, el spuse: „Aceasta este Antonia, soţia mea.”

„Dar asta nu-i cu putinţă!”, era cât pe aci să-i scape lui Vitellius. „Asta nu este soţia ta Antonia. Cu soţia ta m-am culcat în grădinile lui Lucullus!” Dar reuşi să nu scoată niciun cuvânt şi, încet-încet, avu impresia că-i cade un văl de pe ochi: el picase victimă unei intrigi rafinate. Concurenţii lui îi trimiseseră o momeală ca să-i smulgă detaliile ofertei sale, iar el, gladiatorul naiv, le căzuse în cursă, destăinuind, în beţia plăcerii, secretele cele mai importante ale afacerii lui care, acum, se găsea în pragul ruinei.

„Dacă te mai holbezi mult aşa la soţia mea”, îl auzi el spunând pe Domitius, „atunci chiar că o să am motive de gelozie.”

„Ah, nu e cazul să-ţi faci griji”, spuse Vitellius, „chiar nu e cazul!”, şi-şi luă rămas-bun.

Ajunşi în faţa portalului, Vitellius îi spuse scribului său: „Ar fi trebuit să-mi dau seama. Nu trebuie să te întâlneşti cu nicio femeie pe Podul lui Mulvius. Mi s-a mai tras o dată de la asta. Mireasa unul gladiator este arena.”

Cornelius Ponticus privea înainte fără nicio expresie. El nu înţelesese niciun cuvânt din ceea ce-i spusese stăpânul său.

Capitolul XV

Vitellius gâfâia. Transpiraţia îi încreţea firele de barbă care-i acopereau faţa. Cu pumnii bandajaţi, el izbea într-un trunchi de copac atârnat vertical. Fiecare lovitură îi provoca o durere care pornea din încheieturile degetelor şi se propaga până în articulaţiile umerilor.

„Mai repede”, urlă Polyclitus, „şi cu mai multă putere. Pumnii tăi trebuie să plece ca pietrele din catapultă!”

Gladiatorul se clătina. Durerea din braţe îl seca de putere,. Finis!”, strigă Polyclitus. „Gata pentru azi!” Antrenorul se apropie de Vitellius, îl privi în ochi şi îi spuse încet: „Dacă continui tot aşa, la următoarea luptă ai să te trezeşti în nisipul arenei. Eşti gras şi te-ai înmuiat şi nu mai eşti în stare să le ţii piept celor mai tineri. Ai să te trezeşti faţă-n faţă cu luptători care au jumătate din vârsta ta. Cum crezi că poţi să le faci faţă în forma în care te găseşti acum?”

„Am o experienţă de trei decenii”, spuse Vitellius. Polyclitus nu spuse nimic. Gladiatorul îşi dădu seama şi singur cât de stupid fusese răspunsul său. Răspunsul corect ar fi fost: *„Trebuie* să mă întorc în arenă.” Cu trei zile înainte de Saturnalii, Vitellius îi înmânase soţiei sale Tertulla scrisoarea de despărţire prin care căsnicia era anulată. După legile matrimoniale ale lui Augustus, averile soţilor rămâneau separate, astfel că Vitellius trebui să-i lase soţiei sale afacerile şi să se întoarcă doar la ceea ce câştigase el ca gladiator. Oricum, însă, nici onoarea lui nu i-ar fi permis să ia chiar şi numai *un* sesterţ din averea soţiei sale.

„Locul meu este în nisipul arenei”, spuse gladiatorul, în vreme ce ochii săi priveau fix în nisip, „şi, dacă trebuie, acolo am să-mi găsesc şi sfârşitul. Eu nu m-am omorât niciodată după purpură şi fast. Puterea, influenţa şi averea mi-au fost întotdeauna băgate pe gât.”

„Dar dacă ai luat hotărârea să lupţi din nou”, spuse Polyclitus, „atunci nu ai voie să intri niciodată în arenă cu gândul că ţi-ai putea găsi sfârşitul. Un gladiator nu cunoaşte decât un singur gând, şi acela înseamnă victoria.”

„Bunule Polyclitus”, spuse Vitellius şi-şi puse mâna pe umărul antrenorului său, „îţi datorez multe şi ştiu că nu îmi vrei decât binele, numai că trebuie să mă obişnuiesc din nou cu toată atmosfera. Acum însă spune-mi cinstit, crezi că mai am vreo şansă?”

Polyclitus clătină din cap încoace şi-ncolo: „Doar cunoşti şi tu vorba aceea, că un gladiator care a privit o dată o luptă din tribună, nu ar trebui să se mai întoarcă niciodată în arenă. Şi, într-adevăr, toate încercările de până acum s-au încheiat tragic. Dar, dacă există vreunul care poată să contrazică această lege nescrisă, atunci, acela eşti tu, Vitellius. Fie ca zei să fie alături de tine.”

Vitellius îşi îmbrăţişă antrenorul fără un cuvânt. După aceea, Polyclitus spuse: „Când te-am luat sub aripa mea, erai un flăcăiandru suplu, extrem de iute, dar căruia îi lipseau forţa şi rezistenţa. Astăzi, tu ai şi putere, şi rezistenţă, în plus mai ai şi experienţă, dar îţi lipseşte impetuozitatea tinereţii. Nici eu nu ştiu cum e mai bine, aşa sau aşa. Cel mai periculos lucru pentru tine poate să fie saţietatea ta. Înainte ai luptat ca să supravieţuieşti, ai fost *nevoit* să intri în arenă, dacă nu voiai să mori de foame. Astăzi, tu *vrei* să lupţi, simţi nevoia să te întorci la gloria ta de odinioară, vrei să extaziezi din nou masele şi sigur că poporul din tribune te-ar graţia, dacă s-ar întâmpla să pierzi lupta. În felul acesta, însă, tu te joci cu viaţa ta; fiindcă se întâmplă mult prea des ca sabia adversarului să fie mai iute decât degetul susţinătorilor tăi.”

Vitellius îşi strânse la loc bandajele din piele de pe pumni, strânse din dinţi şi măsură trunchiul de copac care atârna în faţa lui. Apoi, el lovi obiectul de antrenament cu dreapta, cu atâta putere, încât tresări de durere. „Mi-am propus să lupt”, spuse gladiatorul cu chipul strâmbat de durere, „şi vreau să învinge. Zilele trecute, când am fost să văd lucrările de construcţie ale amfiteatrului din faţa palatului imperial, am auzit dintr-o dată masele strigând din tribune: ’Vitellius! Vitellius!’ şi în mine s-au trezit energii noi. M-am luptat cu retiari şi cu animale sălbatice, am mers din victorie în victorie şi am ştiut că, pentru mine, pe lumea asta nu există altă meserie în afara aceleia de gladiator!”

Policlytus facu un gest de respingere cu mâna. „Oamenilor le place mult prea mult să trăiască din amintiri şi mulţi mor de foame făcând asta. Dacă vrei cu adevărat să te întorci în arenă, atunci trebuie să uiţi tot ce a fost până acum, trebuie să iei totul de la capăt şi să te lupţi pentru fiecare victorie ca şi când ar fi cea dintâi apariţie a ta în Circus.”

„De cât timp crezi că am nevoie până să îndrăznesc să lupt din nou?”

„Câtă vreme a trecut de când ai intrat ultima oară în arenă?”

„Opt ani cred că au trecut de atunci…”

Antrenorul desena ceva cu piciorul în nisipul arenei. „Vitellius, eşti un mare luptător, ai trimis în Hades o mulţime de bărbaţi care se numărau printre cei mai mari gladiatori ai Romei. Asta s-a întâmplat fiindcă îţi era foame. Acum ai trăit mulţi ani în belşug; din cauza asta îmi fac griji pentru tine.”

„Aşadar, de cât timp am nevoie?” insistă Vitellius.

După ce se mai gândi un timp, Polyclitus spuse: „Dacă ne apucăm din nou de antrenamente ca în vremurile vechi, atunci, într-un an, eşti din nou pregătit să te trimit în arenă.”

Chipul lui Vitellius strălucea de fericire. Asemenea unui băieţel cuprins de bucurie, se lovea cu pumnii în pieptul gol şi ţopăia de pe un picior pe celălalt. „Am să muncesc din greu şi am să le arăt eu la toţi bobocii ăştia cine este cel mai mare gladiator al Romei!”

Noaptea fusese sufocantă. Erau săptămâni întregi de când pământul tânjea după ploaie iar concertul strident al cicadelor nu-l lăsa pe Vitellius să-şi afle somnul. Cu toate că se simţea bine în casa lui cea veche de pe Via Appia, zona odinioară atât de familiară i se părea în continuare neobişnuită, aproape înfricoşătoare. Gladiatorul trăgea cu urechea în întuneric. Dincolo de ţârâitul greierilor se putea auzi limpede un fel de ciocănit înfundat, îndepărtat. Vitellius se ridică în capul oaselor: acum se auzea din nou! Lovituri înfundate, a căror direcţie nu putea fi ghicită. Până la urmă îşi aruncă tunica pe umeri şi se strecură pe scară în jos, până în grădină, acolo unde zgomotul cicadelor era şi mai insuportabil. Şi aici se putea auzi ciocănitul şi bubuitul. Gladiatorul se întoarse în toate direcţiile, ca să stabilească de unde se auzeau zgomotele – zadarnic, ele veneau de peste tot.

Acum putea să audă şi paşi. Vitellius se ascunse după o tufă de leandri. Pe stradă vedea venind, privind cu frică înjur, o femeie cu o legătură. Care era motivul prudenţei ei? O clipă, gladiatorul ezită. Oare avea femeia ceva de a face cu zgomotele acelea neobişnuite? Cu multă grijă, el încercă să o urmărească.

La vreo sută de paşi de la casa lui, silueta coti la stânga. Când ajunse el însuşi în locul acela, Vitellius rămase privind uluit în întuneric – silueta dispăruse, ca şi când ar fi înghiţit-o pământul. Acum nu se mai auzeau nici loviturile acelea înfundate. Vitellius se întoarse în casă, se întinse în pat şi rămase cu ochii deschişi pironiţi în întuneric.

Nici în noaptea care urmă, gladiatorul nu-şi găsi somnul. El privea de la fereastră în grădina întunecată, când zgomotul unor paşi îl făcu să ciulească

urechile. Iat-o apărând din nou, silueta de ieri! Şi, din nou, ea se uita înspăimântată în jur să se asigure că nu era urmărită. Vitellius coborî scara în goană şi, cu paşi mari, se apropie cât mai mult de ea. Ciocănitul devenea din ce în ce mai puternic – nu încăpea nicio îndoială, asta se întâmpla doar în închipuirea lui. La fel ca în noaptea dinainte, silueta o luă la stânga. De data aceasta, Vitellius nu mai rămase în urmă şi mai apucă să vadă cum, la mai puţin de o aruncătură de băţ de el, silueta dispăru în pământ.

La început crezu că visează. Avea fruntea plină de transpiraţie. Pe Jupiter! Nici măcar în copilăria lui nu crezuse în fantome. Până la urmă, el merse, împiedicându-se de rădăcinile pinilor, până la locul în care silueta fusese înghiţită de pământ. În faţa sa se deschidea o gaură, poate doar puţin mai mare decât o piatră de moară, prin care ieşea un aer răcoros. Nişte trepte de piatră, tocite, duceau în jos. Vitellius trase cu urechea. Ciocănitul încetase. El auzi voci îndepărtate.

Fără să stea pe gânduri, gladiatorul puse un picior înaintea celuilalt, coborând cu grijă treptele de piatră. Scara era îngustă, abia dacă era mai lată decât umerii lui, şi ducea în adâncuri. Parcursese douăzeci, poate treizeci de trepte când o rază palidă de lumină îi permise să recunoască un fel de peşteră. Vitellius se opri, vocile se auzeau de la mare depărtare. De perete era fixată o lămpiţă de ulei, lăsând să se zărească patru coridoare, ce duceau în toate cel patru puncte cardinale. Vitellius îşi ciuli urechile în toate direcţiile, dintr-una din ele se auzeau, clar, nişte zgomote.

Aerul era înecăcios şi uscat, îngreunând respiraţia. Vitellius înaintă, atent, de-a lungul coridorului care era din ce în ce mai înalt. Pe dreapta şi pe stânga fuseseră săpate în piatră nişe orizontale, unele fuseseră zidite şi aveau încastrate în ele semne sau monede. În momentul acela, ciocănitul reîncepu. Gladiatorul se opri, acum, zgomotul era cu siguranţă mai puternic. Lui Vitellius i se păru că aude paşi care se apropiau. El se înghesui, grăbit, într-una din nişele orizontale, nici nu mai îndrăznea să respire. Acum vedea apropiindu-se flăcăruia unei lămpiţe cu ulei.

În lumina difuză se distingea silueta unei femei cu un voal pe cap. Pentru o fracţiune de secundă, Vitellius îi văzu faţa; dar secunda asta fu de ajuns pentru a-i produce gladiatorului o mare nelinişte. Undeva, el trebuie să mai fi văzut chipul acesta. Şi, înainte să apuce el să se uite mai bine, femeia dispăruse şi zgomotul paşilor ei se stinsese. Gladiatorul îşi părăsi ascunzătoarea strâmtă şi, orientându-se cu braţele de-a lungul pereţilor coridorului, îşi continuă drumul în direcţia din care se auzeau zgomotele. O

rază slabă de lumină îi semnală locul şantierului subteran. Imediat după o nouă răscruce, el ajunse la o scară care ducea cu încă un etaj mai jos. Zgomotul care se auzea de jos trăda o activitate intensă. Ascuns după o ieşitură a zidului, Vitellius observă, lipit de perete, cum cinci bărbaţi pe jumătate goi săpau, cu târnăcoape şi mistrii, alte nişe în pereţi. Pe jos erau împărştiate urcioare şi alte vase pe care cu siguranţă că le adusese, cu puţin timp înainte, necunoscuta. Bărbaţii munceau în tăcere.

Vitellius nu ştia nici el ce anume se aşteptase să găsească acolo jos; într-un fel, însă, era dezamăgit. Fără îndoială că nimerise într-unul din acele labirinturi pe care – după cum se auzea prin Roma – acei Christiani le săpau de-a lungul Viei Appia pentru a-şi îngropa morţii. Ceea ce îl fascinase însă pe gladiator fusese chipul femeii. În timp ce îşi căuta, pe pipăite, drumul înapoi, el vedea înaintea ochilor săi chipul acela. Era ca o atracţie magică, şi el bănuia că o mai întâlnise pe femeia aceea de mai multe ori.

În ziua următoare, gladiatorul îl întrebă pe secretarul său Cornelius Ponticus dacă, acum, secta creştinilor era acceptată sau interzisă.

„O, stăpâne”, răspunse acesta, „ei se înmulţesc precum iepurii, cu toate că împăratul nu este din cale afară de tolerant faţă de credinţa lor.”

„Care va să zică, există în continuare procese intentate creştinilor?”

„Desigur, stăpâne. Cine refuză să depună ofrande în faţa marii statui a zeului soarelui, care poartă acum trăsăturile lui Vespasian, este crucificat.”

„Iar aceşti Christiani refuză să depună ofrande?”

„Cei mai mulţi dintre ei. Ei nu sunt foarte ataşaţi de viaţă. Împărăţia lor, afirmă ei, nu s-ar afla pe lumea asta.”

„Ştiu asta”, spuse Vitellius şi, după o pauză: „Cunoşti cumva membri ai acestei secte?” Cornelius Ponticus nu spuse nimic. „Mie poţi să-mi spui adevărul”, insistă galdiatorul, „nu sunt eu omul care să-i denunţ.”

Secretarul începu, reţinut:, Aproape fiecare om din Roma care face parte din categoria sclavilor sau se numără printre humiliores are legături cu aceşti Christiani. Aceştia le promit fericirea veşnică şi o viaţă care începe abia după moarte. Ei cred că va veni ziua în care morţii vor învia…”

„Probabil că acesta este şi motivul pentru care ei nu îşi ard morţii după obiceiul roman, ci îi depun în morminte săpate în pământ.”

Cornelius Ponticus aprobă din cap.

„Cunoşti vreunul din locurile lor de înmormântare?”, întrebă Vitellius în continuare.

Secretarul negă. „Până acum, nu am dat curs nici unuia dintre îndemnurile lor pentru că eu unul cred în continuare în zeii Romei cu templele şi statuile lor – în orice caz, mai mult decât în acest zeu necunoscut şi unic dintr-o ţară îndepărtată.”

În noaptea următoare, Vitellius se postă din nou la fereastră şi începu să aştepte. Din depărtare auzi din nou ciocănitul şi bocănitul. Şi nu a trecut mult timp până să-şi facă apariţia silueta femeii care privea speriată în jur. Gladiatorul îşi aprinse o lămpiţă cu ulei şi porni, grăbit, pe urmele femeii. Cu mai multă siguranţă decât în ziua precedentă, el coborî treptele înguste cu lămpiţa în mâna dreaptă întinsă în faţă. El o auzi pe necunoscută vorbind cu oamenii care munceau şi acum nu mai avea nici cea mai mică îndoială: pe femeia asta, el o întâlnise deja.

În mâna Iui, lămpiţa tremura şi arunca o umbră neliniştită pe peretele din spate. Vitellius aşteptă în încăperea din care porneau cele patru coridoare şi ascultă vocea plăcută a necunoscutei, din care nu reuşea să distingă decât crâmpeie de cuvinte, cuvinte pioase pe care le schimba cu bărbaţii; în sfârşit. I se păru că aude cuvintele de bun-rămas: „Salve – cu bine, Tullia.”

„Tullia?”

În clipa următoare, paşii se apropiară. Gladiatorul îşi ţinea lămpiţa, ca pe o armă, departe în faţă. El crezu că femeia avea să se sperie de moarte; dar, când îl văzu, aceasta se opri şi spuse liniştit: „Lăudat fie Domnul Dumnezeu, stăpânul nostru!”

Vitellius nu scoase niciun cuvânt, el îşi ridică lămpiţa, merse doi paşi în direcţia necunoscutei şi-i trase de pe cap vălul care-i acoperea părul. Ar fi vrut să strige; dar vorbele îi rămaseră înţepenite în gura deschisă. El înghiţi în sec, pe urmă începu să bâiguie: „Tullia, Tullia!”

Femeia lăsă ochii-n pământ şi spuse în şoaptă, fără să-l privească: „Vitellius… da, eu sunt… Vitellius.”

„Dar, Tullia”, încercă gladiatorul să-şi recapete stăpânirea de sine, „dar, Tullia, tu…”

„Ţi se pare că ai în faţa ochilor o stafie, din cauză că, odinioară, Tullia, preoteasa zeiţei Vesta, a fost îngropată de vie. Nu te îndoi de raţiunea ta – sunt chiar eu.”

„O, zei, ajutaţi-mă!”, bâigui iarăşi Vitellius.

„Zeii tăi nu au putere”, spuse Tullia cu o voce sigură, „dacă era după ei, eram condamnată să mor de o moarte îngrozitoare dar, după cum vezi, Dumnezeul *meu* a fost mai puternic, el m-a salvat.”

Vitellius privea cu neîncredere, ba chiar cu disperare chipul Tulliei. Nu, nu putea să încapă nici cea mai mică îndoială, în faţa lui stătea acea femeie care, cu douăzeci şi cinci de ani în urmă, pe când era încă doar o fată, o îngropaseră de vie pe Câmpul lui Marte din cauză că încălcase legământul de castitate al vestalelor.

„Atunci”, începu Tullia, „când furtuna şi rafalele biciuitoare de ploaie i-au alungat pe privitori şi pe paznici de la mormântul meu, Dumnezeu mi-a trimis doi salvatori, doi Christiani care se rugaseră la crucificarea fratelui lor. Eu stăteam deja până la gât în apă, când le-am auzit glasurile: Fie ca Dumnezeu cel atotputernic să se îndure de sufletul ei sărman. Nu le-am înţeles cuvintele, dar am început să strig, cât puteam eu de tare, ’vreau să trăiesc, vreau să trăiesc’. Deodată, placa grea de piatră a fost dată la o parte şi cei doi bărbaţi m-au tras afară – era noapte. Ei m-au dus în Transtiberim şi m-au primit în comunitatea lor. Acum, sunt una de-a lor. În fiecare zi mă rog la Dumnezeu şi-i mulţumesc pentru salvarea mea iar viaţa mi-am pus-o în slujba creştinilor.”

Vitellius îşi aşeză lampa într-una din nişele din perete, o apucă pe Tullia de braţe, în ochii lui luceau lacrimile. „Şi toate astea din cauza mea”, spuse el şi hohotele îi zguduiră trupul masiv.

„Amândoi eram tineri şi lipsiţi de experienţă”, încercă Tullia să-l liniştească, „am păcătuit şi am luat vina asupra noastră, dar Dumnezeu are să ne ierte.”

Cu o mişcare bruscă, Vitellius o trase pe Tullia la pieptul său: „Tullia, sentimentele mele faţă de tine sunt aceleaşi ca şi atunci, pe malul lacului Fucino!”

Tullia se trase hotărât din îmbrăţişare: „Nu ai voie să vorbeşti aşa, Vitellius. Trebuie să uiţi ce s-a-ntâmplat între noi. Viaţa mea cea nouă, eu i-am dedicat-o lui Dumnezeu. Nu trebuie să ne mai vedem niciodată. Cu bine, Dumnezeu să te aibă în pază.”

Ea se răsuci pe călcâie şi dispăru într-unul din coridoare.

„Tullia!”, strigă Vitellius şi-ntinse mâna după lămpiţa lui. El mai apucă să audă paşii ei îndepărtându-se-n grabă şi, descurajat, urcă la suprafaţă, unde fu întâmpinat de ţiuitul înmiit al cicadelor.

În nopţile care urmară, Vitellius a continuat să umble în sus şi-n jos prin camera lui de dormit, fără să-şi găsească liniştea. La cel mai mic zgomot, el alerga la fereastră cu speranţa că o va vedea din nou pe femeia cu capul acoperit, grăbindu-se spre catacombe. Dar nu s-a mai întâmplat nimic. Şi

ciocăniturile şi bătăile încetaseră. Când, la câteva zile după aceea, a coborât din nou în labirintul creştinilor, şantierul era părăsit.

* * *

„Vitellius luptă din nou!”

Aşa stătea scris pretutindeni pe zidurile caselor, în forurile oraşului, asta era tema zilei iar în faţă la Circus maximus lucrul acesta era scris cu litere aurite pe plăcuţe de bronz. Vestea că, după o întrerupere de opt ani, cel mai mare gladiator al Romei voia să se întoarcă în arenă îi umplu de entuziasm pe romani: „Ce natură de luptător!”

În discuţiile aprinse care aveau loc peste tot, întrebarea nu era dacă luptătorul în vârstă de patruzeci şi opt de ani ar mai fi putut învinge, fiindcă nimeni nu se îndoia de asta; toată lumea nu se întreba decât cât era de mare suma de bani care-l determinase pa gladiator să ia această hotărâre. După închipuirile romanilor, trebuia să fie vorba de o sumă inimaginabilă stabiltă de împăratul Vespasian drept premiu la jocurile prilejuite de sărbătoarea zeiţei Minerva.

Întrecerile de care dintre verzi şi roşii, lupta gladiatorilor imperiali împotriva taurilor din Lusitania, perechea de luptătoare din Germania, toate astea păleau pe lângă lupta cu pumnii dintre Vitellius şi Baibus. Baibus provenea din şcoala de gladiatori de la Pompei şi era considerat ca fiind invincibil. La treizeci de ani obţinuse deja treiezeci de victorii şi nu înregistrase nicio înfrângere. El se gândea la retragere iar lupta aceasta urma să fie ultima, ca o încununare a întregii cariere. La fel ca Vitellius, el atrăsese atenţiea în special prin victoriile sale în lupta cu pumnii. Viteza şi duritatea loviturilor erau calităţile sale principale – nu altfel decât în cazul adversarului său.

Vitellius se supusese unor antrenamente dure, pierduse mult din greutate şi-şi recâştigase uşurinţa de odinioară. Antrenorul său, Policlytus, era încrezător faţă de această luptă. „Dacă crezi cumva că e mai putemiuc decât tine”, îi tot băgase el în cap lui Vitellius, „atunci gândeşte-te că el era încă la ţâţa doicii când tu obţineai deja primele victorii.”

* * *

„Ave, Caesar, morituri te salutant!” Strigătul acesta suna ca un cântec de bucurie în urechile lui. Vitellius râse atunci când îşi întinse dreapta înainte pentru a-l saluta pe împărat. Vespasian şedea adâncit în loja sa, el îmbătrânise şi era cam bolnav. Caenis, o sclavă eliberată cu care-şi împărţea aşternutul după moartea soţiei sale Flavia Domitilla îl îngrijea cu toată

căldura. Doi heraldo cu panaşe colorate pe coifurile lor de aur îi conduseră pe cei doi luptători cu pumnii până în mijlocul arenei. Cu fiecare treaptă pe care o urcau, încet, spre înalta spina, aplauzele deveneau din ce în ce mai puternice, urletele mai extatice, iar sus, pe platforma de marmură albă, timpanele ameninţau să plesnească de zgomotul făcut de spectatori.

Când Vitellius îşi ridică braţele, Baibus, adversarul său, care era de aceeaşi statură, păru să devină mai mic. Obiecte de îmbrăcăminte şi pernele de sub şezut începură să zboare prin aer şi să aterizeze în nisipul arenei. Minute întregi, gladiatorul rămase în aceeaşi poziţie. Baibus stătea de-o parte.

În tribune domnea tumultul. Semnalul de luptă dat de conducătorul aflat la poalele obeliscului fu înghiţit de larma făcută de spectatori. Aceştia aproape că uitaseră pentru ce anume se aflau cei doi bărbaţi pe acea spina situată în mijlocul arenei. Abia în clipa în care Vitellius îşi coborî braţele înfăşurate în fâşii de piele şi păşi în suprafaţa de luptă încadrată într-un chenar roşu, larma începu să se potolească; cei doi adversari se aflau, în sfârşit, faţă în faţă, gata de luptă.

Clocoteşte de furie, îşi spuse Vitellius, i se citeşte în ochi. Are să se repeadă la tine ca un taur sălbatic. O să vrea să te-nveţe minte. Foarte bine. Lasă-l să vină. În clipa aceea – gongul.

Hai, vino o dată! De ce nu vii? Vrea să inducă în eroare, vrea să-ţi impună tactica *lui.* Bine gândit, prietene; dar nu aşa îl păcăleşti tu pe Vitellius! Să aştept, să-l las să vină, să fiu liniştit. Nu auzi? Primele huiduieli din partea publicului. Ei vor să lupţi! Ah, uite-l că vine.

Acum are să încerce să atace. Cât de jos îşi ţine braţele! Închide-te. Pe toţi zeii, ce pumni are! Uite că a lovit. Durere? Nu. Unde se lasă descoperit? – Nicăieri. Să dansez, stânga, dreapta.

Îi auzi cum aplaudă? Ei îţi amintesc de lupta împotriva lui Spiculus. Aici – în coaste. De ce nu se blochează, încă o lovitură în coaste. Aproape nicio reacţie. Nu aşa îi vii de hac! Loviturile astea îţi consumă prea multă energie. Respiraţia lui fierbinte – scârboasă. Atenţie! Scădere de nivel. Bine rezolvat.

El îţi vizează faţa, caută breşa în blocajul tău, vrea să te termine dintr-o lovitură. Vrea o luptă scurtă. Aşa să fie. Dar nu *el* are să te trimită pe *tine* la pământ, ci *tu* pe *el.* Învaţă-l minte.

Ţi-a intrat o lovitură-n stomac; stânga în umăr. Da, asta doare. Uită-te la el cum se-ndoaie. Încă o dreaptă-n stomac. Transpiraţie pe faţă. Nu e cazul

să te ştergi, e prea periculos; atunci are să lovească. Lasă-te-n jos – prea târziu, prea târziu, prea târziu. Ce lovitură – exact la rădăcina nasului. Dansează, piciorul stâng, piciorul drept, dansează. Unde-i adversarul? Uite – încă o lovitură, în acelaşi loc. Dansează, fereşte-te. Baibus! Dreapta ta e ca un baros. Iată-l din nou. A fost ca şi când l-aş fi pierdut din ochi.

Auzi tăcerea publicului? Îi e frică pentru tine. Acum trebuie să arăţi *tu* ceva. La încă o lovitură ca asta nu mai rezişti. Na – şi na – să te-nveţi minte. În acelaşi loc. Încă o lovitură în plin stomac. Uite-l că se opreşte. De ce nu se prăbuşeşte? Încă o dreaptă în vârful bărbiei. Îi auzi cum urlă?

O, nu, nu – n-ai fost atent: încă o lovitură din aia teribilă la rădăcina nasului. Doare, îmi vine să urlu de durere. De ce, o, zei, mi l-aţi trimis tocmai pe Baibus ăsta!

Las' că-ţi arăt eu ţie, na – şi na, încă o lovitură în bărbie. Cum îi trosnesc fălcile! Te omor din bătaie! Îţi fac zob ţeasta! Tot nu-ţi ajunge? Mai ia.

Ai vrut să lupţi împotriva lui Vitellius, acum arată-mi ce poţi. Aha, nu mai ai putere! Bine, am s-o scurtez. Încă o lovitură-n bărbie, un pumn în frunte. Ce se-ntâmplă?

Uite-l că se-mpleticeşte! Baibus! Se prăbuşeşte! Baibus! Nu se mai mişcă! Vitellius, ai învins! Victorie! Victorie!

În tribune, urletele scăzură o clipă, ca şi când spectatorii ar fî aşteptat ca Baibus să se ridice. Dar, atunci când acesta nu mai dădu niciun semn de viaţă, izbucni uraganul în public. Două sute de mii de oameni aplaudau şi urlau. „Vitellius! Vitellius!", iar gladiatorul învingător salută tribunele cu braţele ridicate. „Ai reuşit!", îşi repeta Vitellius tot mereu. „Ai reuşit!"

Capul ameninţa să-i plesnească de durere. Când strângea din pleoape ca să se apere de lumina soarelui, o durere ascuţită urca de la rădăcina nasului până în creier. Vitellius nu îndrăznea să-şi atingă locul dureros, fiindcă avea sentimentul că între ochii lui se căsca o gaură adâncă. Minute în şir el continuă să salute publicul cu braţele ridicate. În sfârşit, el începu să coboare treptele spre arenă ţinându-se de balustradă, fiindcă drumul dispărea sub ochii lui ca o piatră în apă. Când simţi scârţâitul nisipului sub tălpile sandalelor, el privi, încă însoţit de aplauze şi chiote, spre cortina roşie care acoperea portalul de la intrarea-n arenă şi nu mai recunsocu decât o pată întunecată. Spre pata asta păşea Vitellius acum cu o ţinută demnă.

Niciunul dintre spectatorii care aplaudau frenetic nu băgă de seamă cât de nesigur punea gladiatorul un picior înaintea celuilalt, câtă durere se citea pe chipul lui ori de câte ori se freca la ochi şi cu cât efort încerca el să se

orienteze. Romanii strigau în continuare în cor: „Vitellius! Vitellius!”, dar idolul lor se lupta din răsputeri cu o pată de culoare mată, care-şi schimba tot mereu dimensiunile şi care ameninţa în fiecare moment să dispară înghiţită de un alb lăptos.

Încă teizeci de paşi îl mai despărţeau pe gladiator de ţelul său. Treizeci de paşi, în cursul cărora nimeni din Circus maximus nu avea voie să bage de seamă că el îi parcurgea orbeşte. Vitellius ştia că avea să reuşească; dar, undeva înăuntrul său, îşi făcea loc o intuiţie înspăimântătoare. „Pe divinitatea Minervei”, se ruga el în sinea lui, „de unde vine întunericul ăsta în jurul meu?”

Instinctiv, gladiatorul începu să-şi numere paşii. Polyclitus avea să-i vină în întâmpinare, să-l ia în primire, să-l felicite, mulţi oameni ar fi vrut să-l bată pe umăr – Vitellius îşi propuse să nu lase să se vadă nimic. Nimeni nu avea voie să ştie că acest Baibus aproape că-l omorâse din bătaie, că totul în jurul lui era înecat într-un cenuşiu lăptos, întunecat. La urma urmelor, el se întorcea ca învingător iar pe Baibus, sclavii care cărau morţii îl trăgeau în spolarium. Nu, el nu putea, el nu avea voie să arate nimic. Aşa că el continuă să păşească drept, făcând în continuare cu mâna, zâmbind forţat în direcţia în care ştia că se află cortina roşie.

Dar dacă nu avea să-i vină nimeni în întâmpinare? Dacă, stăpâniţi de euforia victoriei ar uita de el în spatele draperiilor? Dacă s-ar lovi de perete, ca un animal în grajdul lui întunecat? Vitellius ezită, îşi aplecă puţin capul atât de greu însemnat după luptă, sperând să se poate orienta după vreun zgomot. Zadarnic. Atunci, cuprins de disperare, strigă: „Policlytus, am reuşit să învingem!”, iar în momentul următor simţi mâna dreaptă a antrenorului pe umărul său. „Vitellius”, jubilă antrenorul, „ai fost extraordinar!”

Ultimii paşi prin arenă îi parcurseră împreună. Policlytus începu să tamponeze fruntea gladiatorului cu un prosop. Gladiatorul încercă cu încrâncenare să-şi ascundă durerea. Era asaltat din toate părţile cu gesturi de entuziasm. „Trăiască Vitellius! Vitellius, eşti cel mai mare!” Zâmbind cât putea el de bine, se uită la chipurile lor, le mulţumi tuturor cu gesturi de prietenie şi fu fericit atunci când Polyclitus îl împinse în coridorul ce ducea la vestiarul său.

„Lupta asta te-a afectat mai mult decât toate disputele tale de până acum”, spuse Polyclitus când observă mersul nesigur al protejatului său.

„Baibus ăsta a fost puternic ca un urs şi loviturile lui aveau greutatea unui baros”, răspunse Vitellius, „a trebuit să recurg la ultimele mele puteri ca să-l înving.” El îşi puse braţul pe după umărul antrenorului său. Ajuns în vestiar, Vitellius se lăsă să cadă pe bancheta de masaj şi-l rugă pe Polyclitus să-i îndepărteze din încăpere pe sclavi, pe secundanţi şi pe maseuri. „Aş vrea să rămân singur cu tine câteva clipe!”

Polyclitus îi înţelese rugămintea, îi trimise pe ceilalţi afară şi-i aşeză gladiatorului un prosop umed pe faţa. Vitellius apucă mâna antrenorului său. „Suntem singuri?”, întrebă el. Celălalt îi confirmă.

Atunci, Vitellius îşi smulse prosopul de pe faţă şi spuse: „Polyclitus, uită-te bine la mine şi spune-mi, ce vezi?”

Tăcere. „Polyclitus, ce vezi”, repetă gladiatorul cu insistenţă.

„N-ai voie să te priveşti în oglindă acum”, spuse antrenorul, „nasul tău nu arată bine deloc. Ţi-a zdrobit nasul. Dar o să-l consultăm pe cel mai bun medic grec şi o să-i sacrificăm un taur lui Jupiter Capitolinus. Sunt sigur că ai să poţi să lupţi din nou.”

„Nu pot să mă privesc în oglindă”, spuse Vitellius încet şi apucă, disperat, mâna antrenorului său. „Polyclitus, nu mai văd nimic. În jurul meu e numai întuneric.”

Polyclitus se uită din nou la faţa gladiatorului. Abia acum băgă de seamă că privirea acestuia trecea prin el. Cu multă grijă, el îşi trecu mâna peste capul rănitului; neajutorat, el îşi trecea mâna tot mereu prin faţa ochilor lui şi repeta într-una aceeaşi întrebare: „Poţi să recunoşti ceva?” Dar celălalt scutură din cap şi spuse, disperat: „Totul e întunecat.”

„O, zei”, spuse Polyclitus izbucnind în lacrimi, „nu poate fi asta voinţa voastră, să-i răpiţi acestui bărbat viteaz lumina ochilor!” El apucă un urcior cu apă şi, mânat de disperare, îl vărsă peste faţa lui Vitellius care nu vedea ce se-ntâmplă. „Acum poţi să recunoşti ceva?”, strigă el, aplecat peste capul gladiatorului. „Pe mine mă vezi?”

Vitellius scutură din cap şi nu îndrăzni să-şi pipăie ochii. Întinse mâna după Polyclitus, îi nimeri barba, îl apucă de ea şi-l trase foarte aproape. „Polyclitus”, spuse el încet, „nimeni nu trebuie să afle despre asta, auzi. Fiindcă, dacă între timp îmi voi recăpăta vederea, la lupta mea următoare romanii or să spună, e bătrân şi fragil, daţi-i un adversar uşor. Dar, dacă zeii vor totuşi ca noaptea să mă însoţească pentru totdeauna, atunci măcar să le rămân în amintire ca învingător plin de glorie, nu ca schilod pe jumătate mort.”

„Ai să-ţi recapeţi vederea”, îl încurajă antrenorul pe protejatul său, „zeii nu vor permite ca un gladiator atât de viteaz să sfârşească atât de jalnic.”

Vitellius trase adânc aer în piept şi spuse, cu glas chinuit: „Copilăria mi-am petrecut-o în întuneric, pe urmă m-am trezit deodată în plină lumină. De ce să nu fie acesta destinul meu, anume să mă întorc în întuneric?”

La o chemare de afară, Polyclitus se grăbi spre uşă. După un timp, el se întoarse şi spuse că sculptorul grec aştepta şi nu mai putea fi trimis acasă. Dorinţa lui era ca, după luptă, să-i ia modelul. Iar acum artistul tocmai dădea buzna pe uşă.

„Vitellius, tu, cel mai mare dintre toţi gladiatorii Romei”, începu acela euforic, „salutări şi felicitări pentru victoria ta incredibilă” şi, spunând asta, îl luă pe Vitellius de braţ şi-l dirijă, aşa gol cum era, spre un soclu de marmură. Gladiatorul încă mai avea pe braţe şi pe pumni legăturile din piele ghintuită. „Relaxează-te, relaxează-te!”, strigă grecul şi întoarse într-o parte capul atât de urât burduşit al modelului său; apoi, el trânti un bulgăre de lut pe masa de modelaj şi-şi începu opera.

Vitellius şedea acolo cu coapsele uşor desfăcute şi picioarele puţin îndoite la genunchi şi apropiate în partea de jos. Trunchiul masiv era aplecat înainte iar coatele erau sprijinite pe pulpe. Grecul îi întorsese capul în mod cu totul nenatural spre dreapta, ca să alcătuiască, împreună cu coşul pieptului, o linie dreaptă. Privirea gladiatorului urca puţin, ca şi când ar fi privit spre tribunele Circus-ului.

„Cum te numeşti?”, întebă Vitellius fără să se mişte.

„Apollonios”, răspunse grecul şi-şi măsură modelul, „bunicul meu, care se numea la fel, a fost fiul celebrului Nestor din Atena. – Dar ştiu că te-a aranjat frumos.”

„Baibus?”

„Da.”

„Fleacuri. Voi, grecii, aveţi medici excelenţi. Sper numai că nu-mi modelezi chipul aşa cum arată el astăzi.”

„Dar oare cum altfel aş putea să-ţi modelez chipul, decât aşa cum mi se oferă el privirii. Este un chip dur, un chip purtând urmele luptelor – ce mai, un chip de gladiator.”

Polyclitus susţinu punctul de vedere al grecului şi-i spuse lui Vitellius că, înainte ca sculptura să fie turnată în bronz, el ar mai putea contempla modelul pe îndelete înainte să fie de acord. Dar abia rostise fraza, că se sperie; el se temea că Vitellius nu mai va mai fi în stare să vadă vreodată.

Capitolul XVI

În Amfiteatrul lui Flavius domnea o agitaţie atât de frenetică, încât nimeni nu luă act de cei doi bărbaţi care înconjurau tot mereu, iar şi iar, arena ovală, o traversau prin mijloc, parcurgeau drumul de la intrare la loja imperială, se întorceau şi o luau de la capăt. La început, Polyclitus îl ţinea pe gladiator de braţ, îl conduse în jurul arenei, îi atrase atenţia asupra fiecărei nişe, asupra fiecărei uşi, îi îndreptă capul spre primul, al doilea, al treilea şi al patrulea rând de bănci, după care, treptat, Vitellius începu să se descurce singur. Iar în cea de-a cincea zi, gladiatorul cel orb umbla deja cu multă siguranţă prin arenă şi era deja în stare să arate spre loja imperială, spre pulvinarii, lojele de onoare sau spre porta libitinensis şi să găsească singur drumul spre ieşire.

„De unde vin sunetele astea? Să fie muzica sferelor?”, îl întrebă Vitellius pe antrenorul său Polyclitus.

Acesta se uită în sus, la cel de-al patrulea nivel de bănci, acolo unde marinari ai flotei imperiale erau ocupaţi să întindă otgoane de grosimea unui braţ de-a lungul şi de-a latul, pe deasupra marelui oval al uriaşului amfiteatru. „E vântul”, spuse Polyclitus, „el face să zbârnâie otgoanele pe care le întind marinarii pentru pânzele care vor fi întinse deasupra amfiteatrului. În acest scop, împăratul a chemat anume din Misenum o mie dintre marinarii flotei sale. Ei întind pe deasupra arenei o gigantică reţea de parâme, ca o pânză de păianjen, peste care vor desfăşura apoi baloturi întregi de stofa. Este o activitate plină de primejdii – în fiecare zi se mai prăbuşesc câţiva marinari de la înălţimea aceea ameţitoare.”

Vitellius privi în sus, ca şi când ar fi putut să recunoască încrengătura de parâme şi marinarii atârnaţi de funii. E adevărat că el nu putea să vadă această nouă minune a lumii, la a cărei finisare munceau acum cincispreze mii de tehnicieni şi de muncitori, dar gladiatorul auzea, el simţea atmosfera giganticei construcţii care se înălţa pretutindeni în jurul său către cer. Fiecare strigăt, fiecare zgomot se propaga, în arenă, ca-ntr-o ureche uriaşă. Aici ai fi auzit chiar şi un leu furişându-se.

Romanii aşteptau cu maximă nerăbdare deschiderea amfiteatrului. Titus, care urcase pe tron în loc tatălui său Vespasian, anunţa, prin edicte de înălţimea unui om, care împodobeau toate străzile, că amfiteatrul lui Flavius

– aşa îl numise el, pentru ca acesta să amintească de familia lui – avea să fie inaugurat cu o serbare care avea să ţină o sută de zile. Nouă mii de animale sălbatice, tigri, elefanţi, crocodili, hipopotami şi o sută de lei fuseseră aduşi cu acest prilej, iar cinci mii de gladiatori erau gata de luptă. Până şi bătălii navale aveau să fie organizate în arenă. Oare când se mai pomenise aşa ceva?

Titus hotărâse ca, peste cele trei nivele comandate de tatăl său, să se mai construiască şi un al patrulea şi avusese mult de furcă până când să-l convingă pe Eumarus, constructorul, să adauge sus încă un nivel care atârna greu peste arhitectura uşoară de arce şi bolţi a primelor trei nivele.

„Amfiteatrul acesta”, spuse Vitellius, în vreme ce mai măsura o dată, pentru a nu se ştie câta oară, arena pe lungime alături de Polyclitus, „trebuie să fie cea mai frumoasă construcţie din lume. Trebuie să fie o bucurie să lupţi în ea.” Vitellius număra paşii în şoaptă.

Plyclitus răspunse: „Eu, unul, nu m-am împăcat încă cu gândul că vrei să intri în arenă lipsit de lumina ochilor. Vreau să spun că asta este o sfidare la adresa zeilor.”

Vitellius se opri în loc. „Zeii au fost aceia care au vrut ca noaptea să se lase în jurul meu. Oare de ce nu m-au omorât imediat? Un gladiator lipsit de lumina ochilor este ca un gladiator mort. Vreau fie să lupt, fie să fiu mort. Vespasian a spus că voia să moară în picioare, aşa cum se cuvine pentru un împărat, şi el chiar a murit în picioare, sprijinit de prietenii săi. Dacă zeii au hotărât deja moartea mea, atunci vreau să mor în arenă. Acolo este locul meu, şi nicăieri altundeva.”

Antrenorul său era un om călit şi nu era deloc uşor să-l înmoi; dar cuvintele acestea îl emoţionară profund. El îi puse lui Vitellius mâna pe umăr şi-l privi în ochii lui orbi: „Dorinţa ta e poruncă pentru mine – chiar dacă asta contravine convingerilor mele.”

„Aşteaptă aici”, spuse Vitellius şi îi dădu antrenorului său un semnal să se oprească. Cu ochii măriţi de uimire, Polyclitus îl urmări pe gladiator pornind spre centrul arenei, întorcându-se cu nouăzeci de grade, pornind cu pas sigur până la marginea ei, înconjurând-o pe jumătate, pentru a se întoarce apoi spre stânga, spre centrul ovalului şi a se întoarce apoi de acolo exact în punctul din care plecase. „De necrezut”, spuse antrenorul, scuturând din cap şi, când gladiatorul ajunse mai aproape, Polyclitus spuse cu admiraţie: „Tu te mişti prin arena asta ca şi când ar fi camera ta de copil.”

Din primul rând de bănci, un alt bărbat urmărea scena scuturând de asemenea din cap, era secretarul Corneliu Ponticus. Numai el, Polyclitus, un medic grec şi patru sclavi ştiau că gladiatorul orbise. Erau săptămâni întregi de când ei îl izolaseră pe Vitellius astfel încât nimeni nu ar fi fost în stare să bănuiască ceva. Până şi tânărului Plinius, care îl vizitase pe gladiator ca să-i povestească despre moartea bunicului său la erupţia Vezuviului, greaua suferinţă a lui Vitellius îi rămăsese neştiută.

„Pe bună dreptate este cel mai mare gladiator al Romei!” Cornelius Ponticus îşi ridică privirea. Lângă el stătea Eumarus. Secretarul se sperie când îşi dădu seama că Eumarus trebuie că-l observase pe gladiator de o bună bucată de vreme. „Îmi închipui că încearcă să se obişnuiscă cu proporţiile arenei”, comentă Eumarus, iar Cornelius dădu din cap aprobator. „Se află în cel de-al patruzeci şi nouălea an de viaţă şi este de părere că, fie şi numai din cauza vârstei sale trebuie să facă mai mult decât toţi ceilalţi.”

„Are să-i înfrângă pe toţi”, fu de părere Eumarus, „un gladiator care-şi ia meseria atât de în serios este un dar din partea zeilor. El nu este omul pentru care să fie nevoie să-ţi faci griji. De când am văzut ultima lui luptă cu pumnii, am ajuns chiar la concluzia că este invincibil.”

„Ai văzut ultima lui luptă?”

„Sigur că da. Cum a încasat loviturile alea dure ale lui Baibus fară ca măcar să clipească, asta rămâne pentru mine o amintire de neuitat. Oricine altcineva ar fi căzut de mult la pământ.”

De pe locurile lor din lojă, cei doi bărbaţi urmăreau antrenamentul acesta atât de neobişnuit al gladiatorului asistat de antrenorul său. „Câteodată, Polyclitus îl tratează ca pe un copil mic”, băgă de seamă Eumarus.

„Ce vrei să spui cu asta?”

„Păi uită-te şi tu, îl împinge încoace şi-ncolo ca pe un tolomac.”

Cornelius Ponticus deveni vizibil nervos: „Poate că tocmai acesta este secretul succeselor lui ca antrenor”, spuse el.

„S-ar putea să fie cum spui”, îi răspunse Eumarus.

Secretarul gladiatorului respiră uşurat atunci când meşterul-constructor fu chemat în interiorul tribunei.

În timpul acesta, Polyclitus şi Vitellius se retrăseseră undeva pe latura îngustă a arenei. Antrenorul se rotea într-una în jurul protejatului său, răscolea nisipul şi lovea pământul cu piciorul. Vitellius îl urmărea cu auzul şi reuşea în permanenţă să stea cu faţa spre antrenorul său.

„Foarte bine”, îşi încurajă Polyclitus elevul.

Încercările de atac, gladiatorul le para făcând un pas înapoi; când antrenorul se îndepărta, Vitellius avansa către el. Pe el îl ajuta foarte mult faptul că arena, sub care se afla un bazin cu apă, era acoperită cu scânduri din lemn peste care se turnase nisipul. Fiecare mişcare producea un zgomot înfundat şi trepidaţii uşoare, care-l ajutau pe gladiator să se orienteze. Ei s-au antrenat săptămâni la rând în felul acesta, până când ultimii meşeteşugari părăsiseră amfiteatrul iar noua minune a lumii aştepta să fie inaugurată cu un spectacol cum nu se mai văzuse până atunci.

* * *

Trecuse aproape o jumătate de an de când Vitellius îşi pierduse lumina ochilor. În afara grupului mic de iniţiaţi, suferinţa gladiatorului nu mai era cunsocută de niciun om de pe pământ. Polyclitus şi Cornelius Ponticus, secretarul lui Vitellius, făcuseră nenunărate încercări de a-l convinge pe gladiator să nu mai lupte; dar, cu cât insistau ei mai mult, cu atât mai dur şi mai lipsit de menajamente faţă de sine la antrenamente era acesta.

„Astăzi vreau să trăiesc ceva deosebit”, îi spuse gladiatorul lui Cornelius Ponticus în seara dinaintea jocurilor. Acela îşi privi stăpânul cu uimire. „Da”, spuse gladiatorul, „să nu crezi cumva că, dacă zeii i-au luat stăpânului tău lumina ochilor, el nu se mai poate bucura de viaţă. Bărbiereşte-te şi taie-ţi unghiile ca înainte de Nundinae, ziua de târg, şi pune-ţi pe tine cele mai frumoase veşminte ale tale.”

Îmbrăcaţi cât se poate de elegant, cei doi o porniră spre Aventin, colina la poalele căreia, vizavi de Circus maximus, localurile rafinate se aflau unul lângă altul. Lui Cornelius nu îi era deloc uşor să ţină pasul cu stăpânul său, care nu se lăsa oprit decât de borduri şi de intersecţiile străzilor. Vitellius îşi puse secretarul să-i citească numele tavernelor de pe firmele atârnate deasupra uşilor de la intrare şi se hotărî până la urmă pentru un local care purta numele ’La cei şapte fraţi’.

Roma era plină de străini, ca de fiecare dată când erau anunţate jocuri ce se întindeau pe mai multe zile. Spectacolul de o sută de zile atrăgea chiar şi vizitatori venind din cele mai îndepărtate provincii. Unii veneau din Nordul Britaniei, care tocmai fusese cucerit, alţii din Dacia, de la Dunărea de jos, alţii, în sfârşit, din Lusitania, din vestul imperiului. Din Asia veneau armeni iar mauritanii veneau din nordul Africii. Ei inundau realmente Roma, transformând oraşul într-un adevărat Babilon în care se auzeau toate limbile pământului.

Proprietarul îl conduse pe Vitellius la cea mai bună masă din tot localul: „Este o onoare deosebită pentru mine că vrei să iei masa dinaintea luptei tale la mine!”

Vitellius îi răspunse, râzând: „Să ştii, bătrâne, că sunt răsfăţat de pe vremea când participam le vestitele Cena libera din Ludus magnus. Tu ce ai a-mi oferi?”

„O friptură de porc mistreţ umplută cu castane înăbuşite pe foc, iar alături, un vin de pe lacul Albano şi, la desert, nuci coapte înecate în miere.”

„Atunci, aşa să fie”, exclamă Vitellius, „să se îndoaie mesele sub povara bunătăţilor tale.”

De la mesele alăturate ajungeau, la urechile lui Vitellius, frânturi de cuvinte în limbi pe care Vitellius nu le mai auzise niciodată în viaţa lui. „De unde vin toţi oamenii aceştia?”, îl întrebă el pe însoţitorul său.

„Nici eu nu recunosc decât greaca şi galeza. Ceilalţi îmi sunt străini; dar, la cât de întins este imperiul nostru acum, asta nu-i nicio ruşine. Nu fiecare din noi e un Mithridates, căruia zeii i-au conferit darul să vorbească în douăzei şi două de limbi.”

În vreme ce li se serveau mâncărurile, Vitellius spuse: „Se spune că regele din Pontus nu a fost numai un geniu în materie de limbi, ci şi unul dintre cei mai mari mâncăi din istoria omenirii. Ceea ce mânca el nu putea fi niciodată destul de original şi de abundent, şi se pare că a anunţat chiar un premiu pentru cel mai mare mâncău din ţara lui.” Aroma fripturii urcă în nările gladiatorului. „Nu cumva el s-a înfruntat atunci cu marele nostru comandant Lucullus? – Pe toţi zeii, cei doi ar fi trebuit să se confrunte în materie de mâncare şi de băutură, şi atunci romanii ar fi fost scutiţi de o mulţime de victime.”

Vitellius îşi luă cupa, turnă un strop de vin pe jos şi spuse: „Să bem pentru împăratul nostru Titus, care a pus să se construiască cel mai frumos amfiteatru din lume.”

Cornelius îi răspunse: „Pentru împăratul nostru şi pentru tine – pentru ca lupta de mâine să se încheie cu victoria ta.”

Gladiatorul se apără: „Ce ne interesează ziua de mâine. ’Carpe diem’, a spus poetul, ’trăiască ziua de azi’.” Şi, spunând asta, râse tare, cu gura până la urechi. Niciodată până atunci nu-l auzise scribul pe stăpânul său râzând atât de relaxat. La urma urmelor, vinul îşi făcea şi el efectul, iar Cornelius Ponticus nu putu să nu se alăture râsului dezlănţuit al gladiatorului orb.

„Lumea”, spuse el, în timp ce tranşa friptura cu mâinile goale şi îi împingea stăpânului său bucată după bucată, „povesteşte că împăratul celebrează în palatul lui adevărate orgii culinare împreună cu favoriţii şi cu eunucii săi. Şi că, din vremea lui Caligula, care punea ca bucatele sale să fie înfăşurate în folie de aur, nu au mai existat mese atât de abundente la palat.”

„Foarte bine face”, îi replică Vitellius, „mai bine un împărat care iubeşte viaţa, decât un princeps care se teme de ea. De împăraţi care nu se împăcau cu propria lor viaţă am avut parte din plin.” în timp ce vorbea, limba gladiatorului articula din ce în ce mai anevoios de la vinul băut. Într-un colţ al localului dansa o fată cu părul negru iar consumatorii îi aruncau monede la picioare. Vitellius îşi duse mâna la cingătaore, scoase o monedă şi o aruncă exact în direcţia din care se auzea muzica pe care dansa fata. „Dansează mai departe, femeie frumoasă!”, strigă el râzând.

„E o fată foarte tânără – are cel mult şaptesprezece ani”, îi şopti Cornelius Ponticus stăpânului său. „Şi, ce-i cu asta”, veni replica lui Vitellius, „vrei să spui că din cauza asta nu e femeie?”

Cârciumarul, care urmărise scena cu atenţie, se apropie de masa lor şi spuse discret, astfel încât nimeni să nu-l poată auzi: „Poţi să o ai, dacă vrei. Nu-i deloc ieftină; dar tocmai de aceea nu o face cu oricine!”

„Ohoo”, se răţoi Vitellius, „ce-nseamnă că nu o face cu oricine?” Spunând asta, îl apucă de cot pe secretarul său: „În cazul acesta, cunoaştem şi alte adrese, unde există cu totul altfel de femei. Nu-i aşa, Cornelius?”

Lui Cornelius Ponticus, vorbăria îmbibată de vin a gladiatorului îi devenise penibilă; înainte de toate, el se temea de faptul că stăpânul său ar putea să-şi iasă din rolul pe care-l juca de o jumătate de an cu atâta măiestrie. „Atunci, mai bine să mergem, stăpâne!”, spuse el încet şi-i împinse cârciumarului o monedă de aur. Vitellius se ridică, clătinându-se. „Da, prietene, hai să mergem, dar nu acasă. Carpe diem! Acum ne ducem în Aureum. Astăzi avem dreptul la cele mai frumoase femei.”

După ce lăsară la intrare două sute de sesterţi, lui Vitellius şi lui Cornelius Ponticus li se îngădui să pătrundă în elegantul bordel. Nori grei de miresme îmbătătoare îi învăluiră în timp ce urcau scara de marmură albă. O sclavă cu pielea întunecată îi împinse pe cei doi pe pernele de mătase care se aflau pretutindeni în atrium.

„Mă tem că stăpânul meu s-ar putea să fi băut puţin cam mult”, se scuză secretarul pentru faptul că îl ţinea pe Vitellius de braţ şi îi prescria fiecare mişcare.

Gazda cu pielea neagră le surâse plină de înţelegere. După aceea, ea se interesă de preferinţele oaspeţilor, de tipul de femei pe care-l preferau, de aroma care îi excita cel mai tare, de culoarea favorită a tapetelor şi de buchetul pe care trebuia să-l aibă vinul.

„Roşu!”, spuse Vitellius fără să se gândească prea mult. „Tapete roşii, vin roşu şi arome ca de trandafiri roşii!” La descrierea femeii pe care şi-o dorea începu să se bâlbâie, ba chiar se părea că, dintr-o dată, devenise cât se poate de treaz. „Cândva, am cunoscut aici o fată…”

„Cum arăta ea?”, întrebă domina. „Nădăjduiesc că îţi putem îndeplini orice dorinţă.”

„Nu era o femeie romană. Se trăgea din părinţi evrei, avea părul negru ca smoala şi ochii întunecaţi şi, atunci când zâmbea, făcea nişte cute minuscule înjurul ochilor. Era mică şi delicată. Avea sânii micuţi ca două cupe din sticlă lăptoasă şi cred că talia ei aş fi putut s-o cuprind între mâinile mele.”

„O vei avea”, spuse femeia, îl apucă pe gladiator de braţ şi-l conduse într-o cameră roşie, unde-l conduse la o pernă mare şi moale. „Sper că îţi place aici.”

„O, da”, răspunse Vitellius şi ascultă zgomotul paşilor care se îndepărtau. El auzi foşnetul micilor lămpi cu ulei de pe pereţi şi pe acela al stofei strălucitoare în care era îmbrăcată perna pe care şedea. O sclavă îi aduse vinul. „Toarnă-mi tu”, spuse Vitellis şi întinse mâna după cupa plină. Sclava se îndepărtă.

„Ave – fii binevenit!”, se auzi vocea delicată a unei femei. Vitellius nu o auzise venind. „Ave”, spuse gladiatorul, „apropie-te.”

„Sper din tot sufletul că nu eşti dezamăgit”, spuse glasul, în vreme ce necunoscuta se aşeza lângă el.

„Câtuşi de puţin”, îi răspunse Vitellius, „ce motive aş avea să fiu?”

„Ei bine, nu mai sunt chiar atât de tânără…”

„Te pomeneşti că eu oi fi vreun băieţandru? Eu sunt Vitellius, gladiatorul, şi toată lumea din Roma ştie că mă aflu în cel de-al cincelea deceniu al vieţii mele.” Vocea nu spuse nimic. Vitellius pipăi, prudent, până când o găsi, el îşi întinse mâna, ezitând, după sânii ei mici, îi cuprinse, cu timiditate, talia subţire, îşi băgă mâna, tandru, în părul ei bogat şi spuse melancolic: „Cât eşti de frumoasă!”

Femeia de lângă el nu scoase niciun sunet şi aşteptă să se întâmple lucurile pentru care era plătită.

Ca să treacă peste tăcerea care se aşternuse, Vitellius o întrebă: „Nu eşti romană, aşa-i?”

„Aşa este”, răspunse frumoasa, „părinţii mei au fost evrei. Titus m-a adus la Roma ca pradă de război.”

„Şi, cum îţi place capitala celui mai mare imperiu al lumii?”

„N-a fost o noutate pentru mine. Fiindcă, pe vremea lui Claudius, aici mi-am petrecut copilăria.”

„Te-ai numărat printre aceia care au fost expulzaţi atunci?”, întrebă Vitellius şi privirea lui trecu pe lângă frumoasa femeie. Ea observase de o bună bucată de vreme ochii opaci ai gladiatorului. Cu multă discreţie, ea întinse mâna după o lampă cu ulei care ardea pe o măsuţă în faţa lor şi o mişcă încoace şi-ncolo prin dreptul ochilor săi, fără ca bărbatul să reacţioneze. „Da”, răspunse ea în timp ce-şi aranja o buclă rebelă, „am făcut parte din marele exod.”

Mâna lui tremura, degetele lui urcau pe gâtul ei delicat, îi mângâiară bărbia şi-i atinseră gura. În clipa în care încercă s-o mângâie, tandru, pe obraji, Vitellius îşi retrase mâna speriat. Lacrimi fierbinţi şiroiau pe obrajii necunoscutei.

„Cum te cheamă?”, întrebă, poticnindu-se, gladiatorul şi aşteptă un răspuns din întunericul care-l înconjura. A trebuit să aştepte mult timp până să audă răspunsul. El îşi întorcea capul neliniştit în toate părţile. Mai întâi a auzit un hohot de plâns; apoi, vocea înecată în lacrimi rosti: „Rebecca.”

„Rebecca!” în tulburarea lui, Vitellius întinse mâinile undeva în gol.

„Da”, spuse vocea. „Eu sunt, Vitellius.”

* * *

O mie de heralzi cu platoşe aurii şi cu panaşe roşii pe cap intrară în amfiteatru în ritmul bătăilor de tobă. În loja imperială situată pe partea cealaltă, îşi facu apariţia Titus în toga lui purpurie, cu cununa de lauri pe cap, cu palma dreaptă ridicată a salut.

Ca dintr-o singură gură răsună strigătul celor cincizeci de mii de oameni: „Ave, Titus Flavius Sabinus! Ave, Caesar!”

În acelaşi moment, fanfarele îşi revărsară semnalele marţiale de la nivelul cel mai de sus: jocurile de o sută de zile erau deschise în noua arenă a lui Flavius. Heralzii înconjurară arena asemenea unui gard viu. Poarta grea de fier scârţâi, se deschise, şi lăsă cale liberă pentru pompa, defilarea gladiatorilor şi prezentarea animalelor sălbatice.

Fiecare sector era reprezentat printr-un delegat, fiindcă cei cinci mii de gladiatori ar fi fost de ajuns ca să umple arena. Aşa, erau câte patru reprezentanţi care salutau publicul: patru samniţi, patru traci, patru murmilliones, patru retiari şi patru luptători cu pumnii. Pentru a oferi o mostră din reprezentaţiile numite venationes, luptele de animale, sclavii târau după ei tigri legaţi de bare lungi iar elefanţii păşeau, apucându-se cu trompa de coada animalului din faţă, prin faţa lojei imperiale unde îngenunchiară cu greu. Un animal dresat pictă cu trompa, în apaluzele publicului, 'Ave, Caesar' în nisipul arenei. Hipopotamii fură mânaţi în arenă cu suliţe, cârlige şi bice. Un rinocer cu un inel trecut prin maxilarul inferior păşea, agale, în urmă. Bivolii sălbatici erau nevoiţi să parcurgă drumul cu paşi mărunţi, deoarece aveau picioarele legate între ele cu bucăţi scurte de funie. Urşi cu botniţe dansau pe labele din spate. Chestorul care conducea jocurile stătea, cu braţul întins a salut, într-un car de luptă tras de două pantere dresate. Şi, printre toate acestea, negri pe jumătate goi, sclave blonde care purtau doar un cordon în jurul taliei, pitici cu armuri complete, criminali condamnaţi, incendiatori şi creştini, material uman pentru spectacolul îngrozitor ce avea să urmeze.

La cel de-al patrulea nivel, fără să fi fost observaţi de publicul entuziasmat de ceea ce se desfăşura în arenă, ocupaseră poziţii optzeci de aruncători de suliţe. La un ordin, ei îşi aruncară, pe deasupra capetelor spectatorilor suliţele care se înfipseră în mijlocul arenei, alcătund un cerc. Cu sau fără intenţie, o suliţă se abătuse de la traiectoria ei şi străpunsese un pitic. Romanii izbucniră în râs şi începură să tropăie de bucurie.

„Ave, Caesar, morituri te salutant!", strigară luptătorii spre loja imperială. Titus, înconjurat de bărbaţi tineri şi frumoşi şi de o curte viu colorată, întinse braţul cu graţie.

La cei patruzei de ani ai săi, împăratul era foarte iubit de poporul său. Cu construcţii de mare anvergură, precum amfiteatrul şi termele din apropiere, el le oferise o pâine nenumăraţilor meşeteşugari şi artişti care nu aveau de lucru. El abolise pedeapsa cu moartea pentru cetăţenii romani şi-şi mulţumise poporul care avusese atâta de suferit în timpul domniilor haotice ale împăraţilor, de la Nero încoace. Faptul că el era totodată şi un adept fervent al sângeroaselor lupte între animale şi al luptelor de gladiatori nu făcea decât ca el să fie şi mai iubit de mase.

Între timp, gladiatorii şi animalele sălbatice părăsiseră arena. Un grup de sclavi începu să netezească nisipul în care rămăseseră întipărite toate

urmele de paşi. Spectatorii încă nu bănuiau că, dedesubt, se ascundea un peisaj acvatic cu monştri marini, hipopotami şi crocodili şi unde avea să se desfăşoare o veritabilă bătălie navală.

Spectatorii îl urmăreau plini de încordare pe Charon, înspăimântătorul personaj al lumii subterane, care păşea acum cu sabia ridicată spre uriaşul portal de fier în care lovi de trei ori. În sunetele fanfarei, porţile se deschiseră şi în arena monumenatală îşi făcu dintr-o dată apariţia marele gladiator Vitellius.

Romanii îl recunoscură pe dată, îl acoperiră cu aplauze şi începură să arunce cu flori şi eşarfe colorate în nisip. „Ave, Vitellius!” Gladiatorul îşi ridică braţele râzând. Cu paşi siguri, el se îndreptă spre mijlocul arenei, se înclină în faţa împăratului, salută în toate direcţiile. Gesturi de gladiator. Repetate de sute de ori. Cine putea să bănuiască ce tragedie se ascundea în spatele lor?

El nu purta decât o pânză în jurul şoldurilor, pe care şi-o trecuse printre picioare şi o înodase la talie. Corpul său musculos arăta la fel de în formă ca şi acela al unui tânăr. Singura lui armă era un pumnal pe care-l avea prins la talie. Acum, el îşi aştepta, concentrat, adversarul.

În marele oval al amfiteatrului se făcuse linişte. Toţi ochii erau aţintiţi asupra porţii grele cu gratii, către care era întors acum şi Vitellius. Aceasta se ridică, scârţâind, şi din spatele ei îşi făcu apariţia adversarul, un taur negru, fioros şi sălbatic.

Un ţipăt de groază străbătu tribunele, făcând apoi loc aplauzelor pline de admiraţie pentru curajul gladiatorului. Uriaşul animal răscoli nisipul cu piciorul din faţă, lovi nervos cu coada, îşi coborî capul şi-şi îndreptă coamele lungi şi ascuţite în faţă. Ca aruncat de o catapultă, el se repezi dintr-o dată spre Vitellius.

La început, acesta nu se mişcă din loc, el îşi ţinea capul puţin înclinat într-o parte. Spectatorii intrepretară atitudinea lui ca pe o demonstraţie de curaj şi începură să chiuie şi să aplaude. Acum, animalul nu se mai afla decât la distanţă de un salt de Vitellius, care se răsuci, brusc, într-o parte. Taurul se repezi în gol.

„Vitellius! Vitellius!”, răsunară tribunele – un zgomot la care, de această dată, Vitellius ar fi renunţat fericit; căci gălăgia era atât de mare, încât el nu se mai putea orienta după zgomotele pe care le făcea animalul. Neajutorat, el începu să se răsucească în jurul propriei axe, ceea ce provocă un val şi

mai mare de ovaţii, întrucât spectatorii erau entuziasmaţi de faptul că Vitellius îi întorcea spatele animalului.

Fornăind, taurul îşi coborî iarăşi capul şi-şi luă din nou elan. Vitellius simţi podeaua vibrând; numai că el nu ştia din ce direcţie venea bestia, el ştia doar că, cu cât deveneau mai puternice strigătele publicului, cu mai aproape era animalul. În neputinţa lui, el îşi întinse amândouă braţele, ca şi când ar fi vrut să-l oprească; numai că, în felul acesta, el nu putea să-i vină de hac animalului furios.

Vitellius reuşi să se apuce cu mâna dreaptă de unul din coame, se lăsă târât câţiva metri şi încercă din răsputeri să-şi ducă dreapta pe după gâtul animalului. Nu reuşi. Se lăsă să cadă, simţi o lovitură de copită în coaste, se încovoie de durere dar se ridică din nou în picioare.

Simţi mirosul scârbos al taurului pătrunzându-i în nări. În timp ce spectatorii urlau şi tropăiau, gladiatorul adulmecă în direcţia din care taurul se pregătea pentru un nou atac. El trebuia să reuşească să-l apuce de coame sau de gât, numai atunci ar fî avut o şansă să înjunghie animalul. El îşi scoase pumnalul. Cu picioarele îndepărtate, cu braţele îndoite, gladiatorul stătea şi pândea în întunericul care-l înconjura. Deodată – un nou atac. Vitellius îl auzi, ţinu pumnalul în direcţia lui. Dar, înainte ca el să fi apucat să lovească, taurul se repezise cu capul în trupul lui. Vitellius se încovoie, bestia îl ridică pe gladiator în coarne, unul dintre ele i se înfipsese adânc în măruntaie, un şuvoi de sânge ţâşni peste ochii animalul, ceea ce-l făcu să devină şi mai sălbatic. Cu o zvâcnire a capului, taurul îl izbi pe Vitellius de nisip şi, înainte ca acesta să se poată elibera, îl împunse pentru a doua oară.

Câţiva dintre oaspeţii de onoare de la primul nivel îşi întoarseră capetele, îngroziţi, când văzură că măruntaiele gladiatorul, care încă mai dădea semne de viaţă, rămăseseră în coamele taurului. Animalul îl mai trânti o dată de pământ pe gladiator, apoi îl ridică din nou în coarne. În mijlocul arenei, nisipul se întunecase.

Abia atunci când gladiatorul sau ceea ce mai rămăsese din el nu mai dădu niciun semn de viaţă, taurul îşi lăsă victima în pace. În aplauzele publicului, sclavii echipaţi cu nişte bare lungi, ascuţite, mânară taurul înapoi, în spatele porţii cu gratii.

În tribune începură să se servească prăjituri cu miere iar chestorul se duse în încăperea de sub arenă şi scrise pe tăbliţa cu programul în dreptul numelui Vitellius un P mare. Asta însemna periit, căzut. Sclavi purtând măşti ale zeităţilor din lumea subterană şi înarmaţi cu cârlige traseră

cadavrul lui Vitellius afară din arenă şi-l aruncară în spolarium, locul în care sfârşeau toţi gladiatorii.

Caius Vitellius a fost primul din cei două mii de gladiatorii care au murit la inaugurarea Amfiteatrului lui Flavius în anul 80 p. Chr. Sub domnia împăratului Honorius (393-423), luptele de gladiatori au fost interzise. Ultima luptă între animale a avut loc la anul 523 p. Chr.